

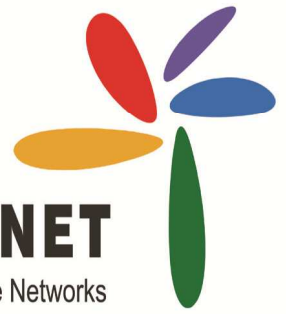

European Glossary

for *WILDFIRES AND FOREST FIRES*

OCTOBER 2012 (1st Edition)

EUFOFINET
European Forest Fire Networks

PARTNERS

ACADEMIA GALEGA
DE SEGURIDADE PÚBLICA

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
REGION OF EPIRUS

REGIONE
TOSCANA

European Union
European Regional Development Fund

INTERREG IVC
INNOVATION & ENVIRONMENT
REGIONS OF EUROPE SHARING SOLUTIONS

Pod'akovanie

Slovník napísal a zostavil:

Dr. Robert Stacey (Hasičský a záchranný zbor Northumberland)

S pomocou a vedením:

Stephena Gibsona (Poradenské služby v oblasti prírodných požiarov) a
Paula Hedleyho (asistent hlavného veliteľa Hasičského a záchranného zboru Northumberland)

Hore uvedené osoby by radi vyjadrili poďakovanie partnerom projektu EUFOFINET za ich významné príspevky do tohto slovníku. Poďakovanie sa týka najmä¹:

- Andrea Mecci a Giacomo Pacini (Región Toskánsko, Taliansko).
- Constantinos Theocharis (PEDA, Grécko).
- Dimitrios Marroguorgos a Kalliopi Tesia (Región Epirus, Grécko).
- Ian Long, Patrick Edwards, Bruce Hardy, Matthew Thomas, Graham Atkinson, Sharon Dyson a Gary McMorran (Hasičský a záchranný zbor Northumberland).
- Jean-Pierre Blanc (ENTENTE pour la Forêt Méditerranéenne, Francúzsko).
- José Antonio Grandas Arias (Consellería de Presidencia, Administraciós Púbricas e Xustiza. Xunta de Galicia, Španielsko).
- Kalliopi Tesia, Dimitrios Mavrogiorgos a Panagiotis Argiratos (Región Epirus, Grécko).
- Kim Lintrup a Nanett Mathiesen (Hasičský a záchranný zbor Frederikssund-Halsnæs, Dánsko).
- Mata Papadimopoulou (Región Thessaly, Grécko).
- Milan Lalkovič, Jana Pajtíkova a Jozef Capuliak (Národné lesnícke centrum, Slovensko).
- Riccardo Castellini, Rodrigo Gomez and Miguel Segur (CESEFOR, Španielsko).
- Ryszard Szczygieł, Józef Piwnicki, Mirosław Kwiatkowski a Bartłomiej Kołakowski (Lesnícky výskumný ústav, Poľsko).
- Sílía Angelopoulou (Región Severného Egejského mora, Grécko).
- Yvon Duche, Remi Savazzi a Benoît Reymond (Office National des Forêts, Francúzsko).

Na záver, všetci partneri projektu EUFOFINET by radi vyjadrili svoju vďaku za významnú podporu a pomoc, ktorú poskytlo veľa odborníkov na prírodné a lesné požiare z celého sveta. Vytvoriť tento dokument by nebolo možné bez príspevia nasledovných²:

- Alan Carlson (Alan Carlson a kolektív LLC pre zisťovanie príčin prírodných požiarov, USA).
- Alex Held (Working on Fire International, Južná Afrika).
- Alexander Heijnen (Ministerstvo bezpečnosti a spravodlivosti, Holandsko).
- Andrew Miller (úrad národného parku Northumberland, Veľká Británia).
- Angel Iglesias Ranz (Región Castilla-y-Leon, Španielsko).
- Arsenio Morillo Rodriguez (Consellería do Medio Rurale do Mar, Xunta de Galicia, Španielsko).
- Bert Stuiver (Veiligheidsregio Gelderland-Midden, Holandsko).

---

¹ Zoradené v abecednom poradí.

² Rovnako zoradené v abecednom poradí.

- Bruno Goddijn and Arnoud Buiting (Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland, Holandsko).
- Efsthios Papakostas (Geotechnická komora Grécka – Oddelenie pre ostrovy Epirus & Ionian, Grécko)
- Prof. Enrico Marchi and Martina Cambi (DEISTAF Univerzita vo Florencii, Taliansko).
- Prof. Vittorio Leone (Taliansko).
- Enrique Rey van Beren (CDF, Región Castilla-y-Leon, Španielsko).
- Odborníci z Pau Costa Nadácie.
- Gianfilipo Micillo (Corpo Forestale dello Stato, Taliansko).
- George Papadellis, Evangelos Katsaros, Vasilios Mitsios (Región Thessaly, Grécko).
- Hugo Barredo Silva and Antonio González Rivas (Empresa Pública de Servicios Agrarios de Galicia, Španielsko).
- Ian Innes (PDG Helikoptéry, Veľká Británia).
- Jean-Louis Valls, Jeanne Geoffroy and Daniel Poulenard (Parcourir L'Europe).
- Juan Manuel Calvo Lázaro (Španielsko)
- Julia McMorro (Univerzita v Manchestri, Veľká Británia)
- Karl Kitchen (The MET Office, Veľká Británia).
- Luca Tonarelli (DREAM Italia, Tuscany Region Training Centre, Taliansko)
- Marc Castellnou, Marta Miralles and Juan Caamaño (Graf, Bombers Generalitat de Catalunya, Španielsko).
- Mary Stergiou and Aristotelis Stagkikas, (Development Agency of the Region of Epirus, Grécko)
- Molly Mowery (NFPA, USA).
- Paul Steensland (Paul Steensland a kolektív LLC, USA).
- Pavlos Konstantinidis and Georgios Tsiourlis (Výskumný ustav lesných požiarov v Tessalonikách, Grécko)
- Pieter van Lierop (FAO).
- Prof.Dr. Johann Goldammer (GFMC)
- Richard Woods (Australian Capital Territories Fire Service, Austrália).
- Rob Gazzard and Lynne O'Connor (Lesnícka komisia, Veľká Británia).
- Sean Prendergast, Úrad národného parku Peak District (Veľká Británia).
- Victor Fernández Huertas (CDF, Región Castilla-y-Leon, Španielsko).

Obsah

Pod'akovanie.....	3
Obsah.....	5
Zoznam skratiek a akronymov.....	6
Kapitola 1: Úvod.....	7
1.1 Predhovor.....	7
1.2 Štruktúra dokumentu.....	7
1.3 Kontaktné informácie v prípade záujmu o ďalšie informácie.....	8
Kapitola 2: Projekt EUFOFINET.....	9
2.1 Zhrnutie projektu.....	9
2.2 Päť tém projektu EUFOFINET.....	9
2.3 Partnerstvo v rámci projektu EUFOFINET	10
2.4 Činnosti a výsledky dosiahnuté počas riešenia projektu	10
2.5 Finálne výsledky projektu.....	11
Sekcia 1: Prostredie prírodného požiaru.....	12
Kapitola 3: Správanie sa požiaru.....	13
Kapitola 4: Horľavý materiál (palivo požiaru)	26
Kapitola 5: Topografia.....	35
Kapitola 6: Počasie.....	42
Sekcia 2: Činnosti spojené so zásahom pri prírodných požiaroch.....	48
Kapitola 7: Bezpečnosť.....	49
Kapitola 8: Riadenie zásahu.....	58
Kapitola 9: Taktika.....	67
Kapitola 10: Kartografia a čítanie máp.....	85
Kapitola 11: Vybavenie.....	95
Kapitola 12: Letecké operácie.....	102
Sekcia 3: Príprava na prírodný požiar, prevencia a obnova po požiaroch.....	116
Kapitola 13: Prevencia a detekcia.....	117
Kapitola 14: Zisťovanie príčin požiarov.....	126
Kapitola 15: Obnova.....	142
Bibliografia: Časť 1 – Knihy a správy.....	153
Bibliografia: Časť 2 – On-line zdroje literatúry.....	157
Index pojmov.....	159

Zoznam skratiek a akronymov

AFAC	Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council
AH	Absolute Humidity
AIIMS	Australasian Inter-service Incident Management System
ALSM	Airborne Laser Swath Mapping
ATC	Air Traffic Control
ATV	All-Terrain Vehicle
ATVEA	All-Terrain Vehicle Industry European Association
CDF	Centro para la Defensa contra el Fuego (Spain)
CIFFC	Canadian Interagency Forest Fire Center Inc.
DAID	Delayed Action Incendiary Device/Delayed Aerial Incendiary Device
DEFRA	Department for Environment, Food and Rural Affairs
DEM	Digital Elevation Model/Digitálny výškový model
DTM	Digital Terrain Models/Digitálne modely terénu
DSM	Digital Surface Models
ETA	Estimated Time of Arrival
EUFONET	European Forest Fire Networks Project
FAO	Food and Agriculture Organisation
FEMA	Federal Emergency Management Agency (USA)
FTA	Fire Traffic Area
GFMC	Global Fire Monitoring Center
GIS	Geographic Information System
GPS	Global Positioning System
ICS	Incident Command System
IR	Infrared
LACES	Safety protocol. Acronym stands for: L = Lookouts; A = Awareness or Anchor Point; C = Communication; E = Escape Routes; S = Safety Zones
LIDAR	Light Detection and Ranging
NFPA	National Fire Protection Association (USA)
NFRS	Northumberland Fire and Rescue Service (UK)
NWCG	National Wildfire Coordinating Group (USA)
PEDA	Local, Union of Municipalities and Town Councils of Attica (Greece)
PPE	Personal Protection Equipment
RH	Relative Humidity/Relatívna vlhkosť
RUI	Rural-Urban Interface
SOP	Standard Operating Procedures
TFR	Temporary Flight Restriction
TOLC	Take Off and Landing Coordinator
UK	United Kingdom
USA	United States of America
USDA	United States Department of Agriculture
USDHS	United States Department of Homeland Security
WUI	Wildland-Urban Interface

Kapitola 1:

Úvod

1.1 Predhovor

Z hľadiska efektívnej spolupráce pri riešení akýchkoľvek udalostí technického charakteru alebo charakteru ohrozenia, naprieč hranicami štátov, je kritickým prvkom ustanovenie spoločného jazyka. Pred začatím riešenia projektu European Forest Fire Networks (EUFOFINET), nebol v Európe prijatý a v praxi používaný žiadny slovník obsahujúci terminológiu z oblasti prírodných a lesných požiarov, a tým pádom neexistoval ani spoločný jazyk pre komunikáciu medzi partnermi. Táto situácia spôsobovala medzi partnermi ťažkosti s pochopením technických a praktických záležitostí. Vzhľadom na túto skutočnosť partneri projektu EUFOFINET prevzali na seba ambicióznou, ale veľmi dôležitú úlohu, a to vytvorenie európskeho slovníka terminológie, ktorý budú môcť využívať všetky európske krajiny či už počas alebo po skončení projektu.

Tvorba a kompilácia slovníka prebiehala pod vedením Hasičského a záchranného zboru Northumberland (Veľká Británia) ako zodpovedného riešiteľa pre tému GP1 v projekte EUFOFINET – „Zásahové stratégie/Taktika zdolávania prírodných a lesných požiarov“. Zodpovednému riešiteľovi pri riešení čiastkových úloh asistovali všetci partneri projektu a množstvo odborníkov z celého sveta, tak ako je uvedené v zozname významných prispievateľov v Poďakovaní. Výsledným produktom je pôsobivý slovník s viac ako 800 anglickými pojmami a s nimi spojenými definíciami, ktoré sú usporiadané do trinástich tematických kapitol. Dokument má názov *“European Glossary for Wildfires and Forest Fires”* [Európsky slovník pre prírodné a lesné požiare]. Jednotlivé kapitoly sú označené odlišnou farbou, v užívateľom prijateľnom formáte za účelom jeho využitia ako referenčného materiálu a súčasne ako výcvikového prostriedku.

Partneri projektu EUFOFINET v súčasnosti pracujú na implementácii tohto slovníka v ich domovských krajinách. Zároveň pracujú aj na podpore prijatia tohto slovníka v celej Európe, aj v krajinách, ktoré nie sú priamo zapojené do tohto projektu vo forme partnerstva. Mnoho partnerov projektu, počas konca roka 2012 a začiatku roka 2013, pracuje na preklade slovníka aj do svojho národného jazyka (francúzskeho, talianskeho, gréckeho, slovenského a galícijskeho), čo ešte zlepší jeho prístupnosť a využiteľnosť.

Hasičský záchranný zbor Northumberland, ako aj všetci partneri projektu EUFOFINET veria, že slovník má značný potenciál pre zlepšenie cezhraničnej spolupráce v čase pred, počas a po požiaroch, a preto predstavuje užitočný nástroj slúžiaci na zachovanie a zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia zasahujúcich tímov, zostavených z jednotlivcov pochádzajúcich z viacerých krajín.

1.2 Štruktúra dokumentu

Slovník je rozdelený do niekoľkých kapitol, trinásť z nich obsahuje termíny a definície vzťahujúce sa na špecifické témy týkajúce sa problematiky prírodných a lesných požiarov. Na strane 6 je pre informáciu a z hľadiska praktickosti uvedený zoznam skratiek a akronymov, ktoré sú použité v tomto dokumente. Prvá kapitola uvádza súhrn týkajúci sa účelov využitia slovníka a následného prekladu a diseminácie diela, ktoré bude dokončené jednotlivými partnermi projektu EUFOFINET počas roka 2013. V kapitole 2 sú potom uvedené niektoré informácie z pozadia, týkajúce sa

projektu EUFOFINET, zahŕňajúc súhrn cieľov, tém a aktivít projektu. Táto kapitola je nasledovaná sekciou 1 s názvom „Prostredie prírodného požiaru“. Ide o prvú z troch tematických sekcií, ktorá sa rozdeľuje na jednotlivé tematické kapitoly termínov a definícií. Sekcia 1 bola navrhnutá tak, aby odborníkom z praxe poskytla termíny a definície, ktoré sú nevyhnutné pre rozvoj základného pochopenia kľúčových faktorov, ktoré ovplyvňujú správanie sa požiaru a jeho rozvoj vnútri požiarneho prostredia. Táto sekcia zahŕňa štyri kapitoly: Kapitola 3 – *Správanie sa požiaru*; Kapitola 4 – *Palivo*; Kapitola 5 – *Topografia*; a Kapitola 6 – *Počasie*.

Za kapitolou 6 nasleduje Sekcia 2. Táto sekcia zahŕňa 6 kapitol na tému „Činnosti spojené so zásahom pri prírodných požiaroch“. Táto sekcia bola navrhnutá a vytvorená s cieľom poskytnúť základnú terminológiu pre odborníkov z praxe, ktorú je potrebné ovládať a porozumieť jej, s cieľom aby boli schopný v zásahových tímoch počas požiaru na otvorenej ploche alebo lesného požiaru pracovať bezpečne a efektívne. Partneri projektu EUFOFINET považujú znalosť a pochopenie termínov a definícií uvedených v sekciách 1 a 2 za kľúčové pre zachovanie bezpečnosti a efektívnosti zasahujúcich tímov, najmä vtedy keď sa zasahujúce tímy skladajú z osôb pochádzajúcich z viacerých krajín. Sekcia 2 obsahuje nasledovné špecifické kapitoly: Kapitola 7 – *Bezpečnosť*; Kapitola 8 – *Riadenie zásahu*; Kapitola 9 – *Taktika*; Kapitola 10 – *Kartografia a čítanie z máp*; Kapitola 11 – *Vybavenie* a Kapitola 12 – *Letecké operácie*.

Posledná sekcia, Sekcia 3, popisuje množstvo rozličných typov práce vykonanej pred a po výskyte prírodného alebo lesného požiaru. Názov tejto sekcie je „Príprava na prírodný požiar, prevencia a obnova po požiaroch“ a zahŕňa tri kapitoly: Kapitola 13 – *Prevencia a detekcia*; Kapitola 14 – *Zisťovanie príčin požiarov* a Kapitola 15 – *Obnova*.

Slovník je ukončený dvomi kapitolami s odkazmi na literatúru: v prvej kapitole je uvedený zoznam kníh a správ, ktoré boli preštudované a skonzultované počas riešenia a boli použité na vypracovanie tohto slovníka a v druhej kapitole je uvedený zoznam literatúry, ktorá je k dispozícii len v elektronickej podobe a ktorá bola konzultovaná. Ako pomôcka pre krížové odkazy a pre zvýšenie použiteľnosti tohto diela, je na konci dokumentu uvedený aj zoznam všetkých termínov, ktoré sa nachádzajú v slovníku, v abecednom poradí

1.3 Kontaktné informácie v prípade záujmu o ďalšie informácie

V prípade záujmu o ďalšie informácie o tomto dokumente kontaktujte prosím dole uvedených dôstojníkov z Hasičského záchranného zboru v Northumberlande:

Dr. Robert Stacey, Projektový manažér
Email: robert.stacey@northumberland.gcsx.gov.uk

Paul Hedley, Asistent hlavného veliteľa
Email: paul.hedley@northumberland.gcsx.gov.uk

Poštové adresy pre oboch hore uvedených dôstojníkov:

Northumberland Fire and Rescue Service HQ
West Hartford Business Park, Cramlington
NE23 3JP Northumberland
UNITED KINGDOM

Kapitola 2:

Projekt EUFOFINET

2.1 Zhrnutie projektu

Projekt EUFOFINET (European Forest Fire Network) je spracovaný ako časť programu INTERREG IVC. Tento projekt bol riešený počas obdobia 26 mesiacov, medzi októbrom 2010 a decembrom 2012. Z celkového rozpočtu projektu, 2 milióny eur, bolo približne 75% bolo spolufinancované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF).

Hlavným cieľom projektu EUFOFINET bolo zlepšenie a pozdvihnutie regionálnych a lokálnych prístupov k prevencii a zdoľávaniu prírodných požiarov v rámci európskej spolupráce a výmeny príkladov dobrej praxe

2.2 Päť tém projektu EUFOFINET

Za účelom dosiahnutia hlavného cieľa, rozdelili partneri projektu EUFOFINET projekt do piatich tematických oblastí:

❖ **Zásahové stratégie**

- 1 – Zdoľávanie prírodných (nekontrolovaných) požiarov - zásahové techniky a taktika

❖ **Technologické inovácie**

- 2 – Tréning s využitím nástrojov simulácie
- 3 – Terénny prieskum, detekcia a stratégie v oblasti prevencie
- 4 – Mapovanie hrozieb a rizík vzniku požiaru

❖ **Obnova územia poškodeného požiarom**

- 5 – Techniky a postupy

2.3 Partnerstvo v rámci projektu EUFOFINET

Vedúcim partnerom projektu EUFOFINET bola Asociácia mestských častí Attica v Grécku (PEDA). Ostatnými partnermi projektu boli

- Asociácia mestských častí Attica (PEDA) (Grécko)
- Región Toskánsko (Taliansko)
- Office National des Forêts (Francúzsko)
- ENTENTE pour la Forêt Méditerranéenne (Francúzsko)
- Národné lesnícke centrum (Slovensko)
- Centrum pre služby ohľadom dreva a lesov Castilla y León (CESAFOR) (Španielsko)
- Región severného Egejského mora (Grécko)
- Región Epirus (Grécko)
- Región Thessaly (Grécko)
- Galicijská akadémia bezpečnosti obyvateľstva (Španielsko)
- Frederikssund-Halsnæs Hasičský a záchranný zbor (Dánsko)
- Lesnícky výskumný ústav (Poľsko)
- Hasičský a záchranný zbor Northumberland (Veľká Británia)

Zapojenie partnerov zo severnej Európy poukazuje na vzrastajúci záujem o riešenie problematiky prírodných požiarov na kontinente ako takom, ako aj preukázateľnú potrebu odborníkov z tejto oblasti zo všetkých regiónov Európy týkajúcu sa zdieľania príkladov dobrej praxe a spolupráce naprieč hranicami štátov.

2.4 Činnosti a výsledky dosiahnuté počas riešenia projektu

Počas riešenia projektu EUFOFINET bolo zorganizovaných a zorganizovaných a vytvorených niekoľko dôležitých činností a podujatí

- Uskutočnenie ôsmich technických pracovných stretnutí:
  - *“Obnova krajiny postihnutej prírodným požiarom”* vo Valabre (Francúzsko), 16. – 20. mája 2011
  - *“Prevencia prírodných požiarov”* v Frederikssund-Halsnæs (Dánsko), 19. – 23. septembra 2011
  - *“Tréning a simulácia”* vo Valabre (Francúzsko), 1. – 5. november 2011
  - *“Akčné plánovanie”* v Aténach (Grécko), 17. – 19. januára 2012
  - *“Mapovanie rizík a hrozieb”* v Leone (Španielsko), 20.- 24. februára 2012
  - *“Taktika zdolávania prírodných požiarov”* v Northumberlande (Veľká Británia), 19. – 23. marec 2012
  - *“Detekcia prírodných požiarov”* vo Zvolene (Slovenská republika), 20. – 25. mája 2012
  - *“Akčné plánovanie”* vo Florencii (Taliansko), 1. -5. októbra 2012.
- Uskutočnenie 9 zasadnutí riadiaceho výboru.
- Kompilácia a zverejnenie *“European Glossary of Wildfire Terminology”* [Európsky slovník terminológie pre prírodné požiare].
- Publikovanie dvoch informačných bulletinov týkajúcich sa informácií o projekte.
- Zverejnenie mnohých odborných článkov a tlačových správ popisujúcich projektové aktivity.

- Uskutočnenie výmeny riešiteľov národných tímov v rámci pracovného stretnutia k téme *“Wildfire Incident Command Training”* [Tréning riadenia zásahov počas prírodných požiarov], ktorý zorganizoval partner ENTENTE vo Valabre (Francúzsko), 9. - 14. septembra 2012.
- Uskutočnenie výmeny riešiteľov národných tímov v rámci pracovného stretnutia k téme *“Training in Forest Fires”* [Tréning ohľadom lesných požiarov], zorganizovaného partnerom AGASP v Pontevedra, Galícia (Španielsko), 27. – 28. septembra 2012.
- Uskutočnenie výmeny riešiteľov národných tímov v rámci pracovného stretnutia k téme *“Training in Forest Fires”* [Tréning ohľadom lesných požiarov], zorganizovaného partnerom Región Toskánsko v októbri 2012.
- Publikovanie 5 technických pokynov (jeden za každú tému projektu) dokumentujúcich výmenu príkladov dobrej praxe medzi partnermi počas riešenia projektu.
- Zorganizovanie záverečnej konferencie k projektu pre osoby zúčastňujúce sa na riešení problematiky prírodných požiarov či ich zdolávaní v Európe, zorganizovaný Výborom regiónov v Bruseli (Belgicko) dňa 12. novembra 2012.

2.5 Finálne výsledky projektu

V súhrne, finálnymi kľúčovými výsledkami projektu EUFOFINET sú:

- Výmena modelov príkladov dobrej praxe medzi partnermi projektu;
- Aktualizácia a vylepšenia matice príkladov dobrej praxe vytvorenej v rámci projektu "INCENDI", Operácie regionálneho rámca spolufinancovaná z INTERREG IIIIC;
- Identifikácia a podpora spoločných zásahových postupov pre lesné a prírodné (nekontrolované) požiare
- Vytvorenie regionálnej inštitucionálnej siete pre lesné/prírodné požiare;
- Vytvorenie operačného Akčného plánu jednotlivými partnermi, ktorý bude dokumentovať plánovanú implementáciu jedného alebo viacerých príkladov dobrej praxe,
- Spolupráca pri tvorbe *“European Glossary of Terminology for Wildfire”* [Európsky slovník terminológie pre prírodné požiare] a následne vytvorenie platformy pre rozvoj spoločného jazyka a porozumenia medzi pracovníkmi v oblasti prevencie a likvidácie prírodných požiarov v Európe

Partneri projektu EUFOFINET v súčasnosti hľadajú spôsoby ako spolupracovať ďalej v budúcnosti. Najmä, množstvo partnerov projektu EUFOFINE si vzájomne pomáha pri implementácii jednotlivých Akčných plánov a niektorý z partnerov dokonca aktívne pracujú na nových projektoch spolupráce s témou prírodných/lesných požiarov.

Sekcia 1:

Prostredie prírodného požiaru

© Forest Research Institute (Poland)

Obsahuje nasledovné kapitoly:

3. Správanie sa požiaru

4. Palivo

5. Topografia

6. Počasie

Kapitola 3 – Správanie sa požiaru

***Správanie sa požiaru: “Reakcia požiaru
vzhľadom na vplyv paliva, počasia a
topografie.”***

© Office National des Forêts

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
Accelerant / Urýchľovač	Materiál používaný na iniciáciu alebo urýchlenie šírenia požiaru. Na tento účel sa často používa horľavá kvapalina.
Advancing fire / Postupujúci požiar	Postup požiaru spojený s čelom (frontom) požiaru. Správanie sa požiaru v tomto území je zvyčajne charakterizovaná intenzívnejším horením, väčšou výškou a dĺžkou plameňov a rýchlejšim šírením sa požiaru. Zvyčajne sa vyskytuje, keď požiar horí s podporou jednej alebo viacerých síl závislosti (napr. sklon).
Area of origin / Oblasť vzniku požiaru	Všeobecná geografická lokalita vnútri požiariska, kde sa nachádza predpokladané miesto vzniku požiaru.
Aspect / Expozícia	Orientácia svahu vo vzťahu k slnečnému žiareniu.
Backing fire / Spätný požiar	Požiar alebo časť požiaru s nižšou intenzitou, ktorý horí proti vetru a/alebo dole svahom.
Barrier / Prekážka (bariéra)	Akákoľvek prirodzená alebo umelá prekážka šírenia požiaru. Zvyčajne je ňou územie zbavené paliva, ktorá má dostatočné rozmery na to, aby sa predišlo prechodu požiaru cez ňu alebo ponad ňu.
Breakout / Uniknutie	Únik požiaru z kontrolovaného územia.
Build up / Nebezpečenstvo požiaru za sucha	a) Podporovaný nárast intenzity požiaru; alebo, b) Nahromadenie paliva dostupného pre horenie
Burn / Horieť	a) Horieť – byť v procese horenia. b) Zhorenisko – plocha úplne alebo čiastočne zničená požiarom. c) Popálenina – zranenie na tele spôsobené vypaľovacím činidlom, teplom z požiaru alebo rozpáleným predmetom. d) Riadený požiar (napr. operatívne vypaľovanie alebo predpísané vypaľovanie)
Burning conditions/ Podmienky horenia	Stav kombinovaných zložiek prostredia požiaru, ktoré ovplyvňujú správanie požiaru v dostupnom palive. Podmienky horenia sú špecifikované zvyčajne vzhľadom na faktory expozície, počasia, sklonu/topografie, typ a množstvo paliva.
Burn severity / Intenzita horenia	Kvalitatívne posúdenie tepelného toku smerujúceho počas požiar k zemi. Intenzita horenia sa vzťahuje na ohrievanie pôdy, spotrebu hrubého paliva a hrabanky spolu s mierne rozloženým humusom, ďalej spotrebu opadanky a organickej vrstvy pod stromami a izolovanými kríkmi a mortalitu čiastočiek rastlín v pôde ³ .

³ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2008) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.39.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
Cause of fire / Príčina vzniku požiaru	Sled udalostí a konaní, ktoré prináša zápalný zdroj, ktorý príde do kontaktu so zápalným materiálom, čo vedie k nepretržitému horeniu. ⁴ Pre štatistické účely sú príčiny požiarov zvyčajne klasifikované použitím štandardných klasifikácií. ⁵
Clean burn / Úplné vyhorenie	Požiar, ktorý spotrebuje všetku vegetáciu a opadanku nad zemou a odkrýva minerálnu pôdu.
Combustibility / Horľavosť	Relatívna ľahkosť šírenia požiaru vnútri požiarneho priestoru.
Combustion / Horenie	Rýchla oxidácia paliva, pri ktorej sa vytvára teplo a plamene.
Combustion efficiency / Efektivita spaľovania	Miera výkonnosti akou požiar spotrebovávajú palivo. ⁶
Combustion rate / Rýchlosť odhorievania	Meranie uvoľňovania tepla na jednotku veľkosti oblasti spaľovania za jednotku času.
Compactness / Kompaktnosť	Hustota častíc paliva. Kompaktnosť môže ovplyvniť zapálenie a správanie sa požiaru.
Condition of Vegetation / Stav vegetácie	Fáza rastu alebo stupeň horľavosti vegetácie, ktorá je súčasťou palivového komplexu. Tento bude závisieť na ročnom období, vysúšaní a poveternostných podmienkach.
Conduction / Kondukcia	Prenos termálnej energie priamym kontaktom.
Convection / Konvekcia (prúdenie)	Prenos tepla pohybom plynov alebo tekutín. V meteorológii je prúdenie prevažne vertikálny pohyb teplého vzduchu. Prúdenie v požiarisku môže viesť k znečisteniu.
Convection column/ Stĺpec prúdenia (komínový efekt)	Rastúci stĺpec predhriateho dymu, popola, častôčiek a iných zvyškov produkovaného požiarom.
Convection-driven	Požiar, ktorý sa šíri predovšetkým intenzitou stĺpca prúdenia.

⁴ Zdroj: Paul Steensland, Paul Steensland and Associates LLC (USA).and Richard Woods, Australian Capital Territory Rural Fire Service (Australia).

⁵ Klasifikácie sa menia medzi krajinami a niekedy aj medzi štátmi, regiónmi a lokalitami v tej istej krajine.

⁶ Tlejúca fáza požiaru je menej efektívna pri spotrebovovaní paliva tvorbe oxidu uhličitého ako fáza plameňov. Ako výsledok tlejúceho požiaru požiar vydá viac dymových častíc ako požiar horiaci plameňom.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
fire / Požiar vedený konvekciou (prúdením)	
Cool fire / Studený oheň	Oheň s nízkou intenzitou alebo časť požiaru.
Creeping fire / Plazivý požiar	Pomaly horiaci požiar s nízkou aktivitou plameňa. Tento typ požiaru sa môže vyskytnúť ako dôsledok stavu vegetácie, typu paliva alebo z dôvodu, že požiar horí mimo typických polôh.
Critical point / Kritický bod	Ide o bod v čase alebo v priestore, kedy/kde sa vyskytne významný vplyv na šírenie sa požiaru, rýchlosť šírenia a/alebo intenzitu požiaru.
Crown Fire / Crowning / Korunový požiar	Keď požiar horí voľbe v hornej olistenej časti stromov a kríkov. Existujú tri rozličné typy korunových požiarov: <ul style="list-style-type: none"> • Aktívny korunový požiar – požiar, ktorý postupuje ako stena plameňov pohlcujúca celý povrch a palivo vo výške (3,5 m nad povrchom). • Nezávislý korunový požiar – požiar, ktorý postupuje len palivom vo výške (viac ako 3,5 m nad povrchom). • Prerušovaný korunový požiar – povrchový požiar zahrňujúci správanie sa požiaru, pri ktorom sú do prostredia vymršťované horiace zápalné čiastočky, ktoré môžu spôsobiť pomiestne až korunový požiar, ale bez rozhorenia súvislého korunového požiaru. Rýchlosť šírenia tohto druhu požiaru je riadená povrchovým požiarom.
Curing / Sušenie	Proces, ktorý vedie k zníženiu vlhkosti mŕtvej vegetácie. ⁷ Toto zvyčajne spôsobuje, že vegetácia na pohľad zhnedne.
Deep-seated fire / Požiar v pôde	Založený pozemný požiar, horiaci pod povrchom v hĺbke 0,5 m a viac. Hasiť tento typ pozemného požiaru je veľmi ťažké.
Depth of burn / Hĺbka horenia	Vertikálne zmenšenie množstva povrchového a pozemného paliva z dôvodu jeho spotrebovania požiarom.
Extinction / Zahasenie	Ukončenie procesu horenia, buď prirodzene alebo ako výsledok hasiacich činností.
Extreme fire behaviour / Extrémne správanie sa požiaru	Správanie sa požiaru, ktorý sa stáva nevyspytateľným alebo ťažko predvídateľným kvôli jeho rýchlosti a/alebo dĺžke plameňov. Tento typ správania sa požiaru často ovplyvňuje prostredie, v ktorom sa vyskytne.
Fingers of fire / Výbežky požiaru	Predĺžené spálené plochy vyčnievajúce z hlavnej oblasti požiaru, ktoré vytvárajú nepravidelný obvod požiariska. Vzor na zemi sa môže podobáť na

⁷ Zahrňajúc mŕtve časti živej vegetácie

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
	prsty na ruke, preto ten názov. ⁸
Fire / Požiar	Požiar je produktom chemickej reakcie horenia. Na to, aby došlo k horeniu musia byť k dispozícii, v správnom množstve, nasledovné tri zložky: palivo, kyslík a teplo. Po iniciácii horenia sa začne vyžarovať teplo a svetlo a objaví sa oheň.
Fire activity / Aktivita požiaru	Popis požiaru založený na posúdení viditeľných dôkazov, zahŕňajúc rýchlosť šírenia požiaru, dĺžku plameňa, výšku plameňa, závažnosť požiaru a správanie sa požiaru.
Fire analysis / Požiarna analýza	Proces skúmania správania sa a účinkov konkrétneho požiaru alebo skupiny požiarov a/alebo činností, ktoré boli vykonané, alebo ktoré bolo potrebné prijať s cieľom jeho/ich zdoľania a likvidácie.
Fire behaviour / Správanie sa požiaru	Reakcia požiaru na vplyvy paliva, počasia a topografie. Medzi rôzne typy správania sa požiaru patrí: <ul style="list-style-type: none"> • Tlenie – požiar horiaci bez plameňov a s minimálnou rýchlosťou šírenia. • Plazivý požiar – požiar s nízkou rýchlosťou šírenia a vo všeobecnosti aj s malou dĺžkou plameňa. • Rýchlo sa šíriaci požiar – požiar s nízkou rýchlosťou šírenia. • Požiar v podobe pochodne – požiar, ktorý horí od pôdy, povrchu a paliva situovaného nad povrchom až po korunu stromu či koruny stromov na malých parcelách. • Tvorba iskier – správanie sa požiaru, pri ktorom sú iskry a horúce horiace uhlíky transportované vetrom alebo konvekčného stĺpca do krajiny za obvod požiaru a má za následok iniciáciu bodových požiarov. • Požiar v korunách stromov a kríkov – keď požiar voľne horí v hornej olistenej časti stromov a kríkov.
Fire behaviour forecast / Predpoveď správania sa požiaru	Predpoveď pravdepodobného správania sa požiaru, aby mohla byť využitá ako informačná podpora operácií týkajúcich sa zdoľovania a likvidácie požiarov.
Firebrand / Žeravý zápalný materiál	Čiastočky zapáleného paliva, ktoré boli priviate vetrom alebo vzdušnými prúdmi konvenčného stĺpca.
Firebreak / Požiarna prekážka	Oblasť na zemskom povrchu, kde sa nevyskytuje kontinuita v palivovej vrstve, čo má za následok zníženie pravdepodobnosti výskytu horenia alebo pravdepodobnej rýchlosti šírenia požiaru.
Fire concentration / Koncentrácia požiarov	Počet požiarov na jednotku plochy počas určitého obdobia.

⁸Tento termín by nemal byť zamieňaný s termínom „výbežky zapálenia ohňa“, ktorý sa v tomto slovníku definuje ako „protipožiar nízkej intenzity, ktorý sas dosahuje pomocou zapálených línií kolmo na protipožiarnu líniu a súbežných so smerom vetra“.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
Fire damage / Škody spôsobené požiarom	Strata spôsobená požiarom. V tejto strate sú bežne započítané finančné náklady, ale obsahuje aj ďalšie priame a nepriame náklady v spojitosti so životným prostredím a spoločnosťou.
Fire danger / Požiarne nebezpečenstvo	Všeobecný termín používaný na vyjadrenie posúdenia nemenných a premenlivých faktorov vlastností požiaru, ktoré určujú ľahkosť zapálenia, rýchlosť šírenia, ťažkosti spojené s jeho kontrolou a jeho dopady. Požiarne nebezpečenstvo sa často vyjadruje ako index. ⁹
Fire danger index / Index požiarneho nebezpečenstva	Kvantitatívny ukazovateľ požiarneho nebezpečenstva, vyjadrený buď v relatívnom zmysle alebo ako absolútna miera. Indexy požiarneho nebezpečenstva sa často využívajú na vedenie aktivít spojených s riadením požiarov.
Fire dynamics / Dynamika požiaru	Detailné štúdium o tom, ako chémia, požiarne veda a inžinierske disciplíny, mechanika kvapalín a prenos tepla navzájom ovplyvňujú správanie sa požiaru. ¹⁰
Fire ecology / Požiarne ekológia	Štúdium vzťahov a interakcií medzi požiarom, živým organizmom a životným prostredím.
Fire edge / Okraj požiaru	Používa sa vo vzťahu k akémukoľvek úseku obvodu požiaru.
Fire effects / Efekty požiaru	Fyzické, biologické a ekologické dopady požiaru na životné prostredie. ¹¹
Fire environment / Priestor požiaru	Podmienky, vplyv prostredia a modifikačné sily topografie, paliva a počasia, ktoré určujú správanie požiaru, účinky požiaru a jeho dopady.
Fire footprint / Stopa po požiaru	Výsledná stopa vytvorená požiarom horiacim vnútri oblasti s palivom.
Fire front / Čelo (front) požiaru	Akákoľvek časť obvodu požiaru, kde sa vyskytuje nepretržité plameňové horenie.
Fire growth / Rozvoj požiaru	Vývoj požiaru od jeho zapálenia po samovoľné šírenie a jeho pohyb dostupným palivom.
Fire hazard / Požiarne hrozba	Akákoľvek situácia, proces, materiál alebo stav, ktorý môže zapríčiniť vznik lesného požiaru, alebo ktorý poskytuje zásobu paliva pripravenú zvýšiť

⁹ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.121.

¹⁰ Zdroj: NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

¹¹ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.74.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
	rýchlosť šírenia a intenzitu lesného požiaru, čo predstavuje ohrozenie pre ľudí, majetok alebo životné prostredie. ¹²
Fire history / História požiarov	Rekonštrukcia a interpretácia chronológie výskytu lesných požiarov, ich príčin a dopadov v rámci určitej oblasti.
Fire intensity / Intenzita požiaru	Rýchlosť, pri ktorej požiar uvoľňuje energiu vo forme tepla v danom mieste a v určitom čase, vyjadrená ako kilowatty na meter (kW/m) alebo kilojouly na meter za sekundu (kJ/m/s).
Fire model / Model požiaru	Počítačový program, ktorý slúži na predpovedanie a rekonštrukciu správania sa požiaru a rýchlosti jeho šírenia z miesta alebo oblasti vzniku požiaru.
Fire perimeter / Obvod požiariska	Celá vonkajšia hranica požiariska.
Fire prediction system / Systém predpovedania výskytu požiarov	Metóda alebo nástroj používaný na predpovedanie nasledujúceho správania sa požiaru.
Fire regime / Požiarne režim	Vzory (spálené miesta) v krajine po požiaroch, frekvencia výskytu požiarov, ročné obdobia typické výskytom požiarov, veľkosť požiariska, intenzita požiaru a typ požiaru, ktorý je charakteristický pre konkrétne geografické územie a/alebo typ vegetácie.
Fire risk / Riziko vzniku požiaru	Pravdepodobnosť výskytu lesného požiaru a jeho potenciálny dopad na určité miesto v určitom čase. Riziko výskytu lesného požiaru je možné vypočítať podľa nasledovnej rovnice: Riziko vzniku požiaru = pravdepodobnosť výskytu x potenciálny dopad
Fire season / Požiarne obdobie	Obdobie alebo obdobia v rámci kalendárneho roka s častým alebo veľmi častým výskytom požiarov.
Fire severity / Závažnosť požiarov	Závažnosť požiarov možno definovať dvoma spôsobmi: <ul style="list-style-type: none"> • Stupeň, akým bola oblasť požiarom pozmenená alebo zničená.¹³ • Schopnosť požiaru spôsobiť škodu.¹⁴

¹² Vylepšenie definície poskytovanej NFPA (2011) NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

¹³ Na základe definície "Fire Severity" poskytovanej od National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.78.

¹⁴ British Standards Institution (2010) *BS EN ISO 13943:2010 Fire Safety – Vocabulary (ISO 13943:2008)* (Milton Keynes: BSI), 4.130, s.15.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
	Závažnosť požiaru ovplyvňuje, okrem ďalších možných faktorov, intenzita požiaru a čas trvania horenia na určitom území.
Fire spread / Šírenie sa požiaru	Pohyb požiaru po dostupnom palive rozloženom v krajine.
Fire storm / Požiarna búrka	Silné prúdenie zapríčinené veľkou súvislou plochou požiaru s vysokou intenzitou.
Fire triangle / Trojuholník horenia	Diagram, ktorý zobrazuje tri faktory, ktoré sú nevyhnutné pre horenie a tvorbu plameňov: PALIVO – TEPLO – KYSLÍK.
Fire types / Typy požiaru	Existujú tri rozličné schémy ako klasifikovať požiar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Klasifikácia požiaru alebo časti požiaru vzhľadom na množstvo paliva, ktoré sa na danej ploche nachádza. Napríklad korunový požiar, požiar podrastu, povrchový požiar, požiar v pôdnej vrstve. 2. Klasifikácia časti požiaru vzhľadom na jeho polohu okolo obvodu požiariska. Napríklad čelný požiar, požiar na tyle, požiar po bokoch. 3. Klasifikácia požiaru alebo časti požiaru vzhľadom na vizuálne vlastnosti, ktoré vykazuje. Napríklad tlenie, plazivý požiar, rýchlo sa šíriaci požiar, požiar v podobe pochodne, požiar z tvoriacich sa iskier, požiar olistenej časti koruny, požiarový vír, požiar vedený prúdením a ďalšie.
Fire whirl / Požiarny vír	Rotujúci vír stúpajúceho horúceho vzduchu a plynov vznikajúcich pri požiaru a nesúci so sebou do ovzdušia dym, zvyšky a plameň. ¹⁵
Fire wind / Požiarny vietor	Príliv vzduchu blízko k požiaru spôsobený činnosťou konvekcie (prúdenia). ¹⁶ Požiarné vetry ovplyvňujú šírenie sa požiaru.
Flame angle / Uhol plameňa	Uhol plameňa meraný v závislosti k povrchu zeme. Uhol plameňa sa vyjadruje v stupňoch.
Flame depth / Hĺbka plameňa	Vzdialenosť od najvzdialenejšej časti požiaru k najprednejšej časti čelu (frontu) požiaru, zvyčajne sa vyjadruje v metroch.
Flame height / Výška plameňa	Vertikálne rozšírenie plameňa. Meranie výšky plameňa sa počíta kolmo od úrovne zeme k špičke plameňa. Ak sú plamene naklonené, kvôli vetru a sklonu, bude výška plameňa menšia ako dĺžka plameňa.
Flame length / Dĺžka plameňa	Úplná dĺžka plameňa meraného od jeho základne na úrovni zeme po špičku plameňa. Dĺžka plameňa bude väčšia ako výška plameňa, v prípade že sú plamene naklonené v dôsledku vetra alebo svahu.
Flammability /	Relatívna ľahkosť, s ktorou bude palivo zapálené a bude horieť plameňovým

¹⁵Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.80.

¹⁶ Zdroj: Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council (2009) *Wildfire Glossary* (Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council, Melbourne), s.13.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
Zápalnosť	horením.
Flaming combustion / Horenie plameňom	Tvorba plameňov ako súčasť procesu horenia.
Flaming front / Front plameňového horenia	Oblasť pohybu požiaru s prevažne plameňovým horením. Front plameňového horenia zvyčajne pozostáva z čela požiaru a zóny s plameňového horenia.
Flaming zone / Zóna plameňového horenia	Zóna plameňového horenia sa nachádza za frontom požiaru a je charakteristická najmä plameňovým horením. Zóna plameňového horenia sa nachádza tam, kde je v požiaru spotrebované hrubšie palivo a kde priebeh požiaru je menej dynamický a viac statický. V závislosti na existencii paliva, požiar môže horieť v tejto zóne značne dlhý čas.
Flame risk / Riziká vyplývajúce z parametrov plameňa	Posúdenie rizík (hrozieb) týkajúcich sa zasahujúcich osôb, ktoré sa počítajú na základe dĺžky plameňov.
Flank fire / Bočný požiar	Šírenie požiaru alebo jeho predpokladané šírenie súbežné (približne v pravom uhle) s prevládajúcim smerom vetra alebo sklonom. ¹⁷
Flanks / Boky požiaru	Časti obvodu požiaru, ktoré sú približne súbežné s hlavným smerom šírenia požiaru. ¹⁸ Boky požiaru sú charakteristické zvyčajne nižšou intenzitou požiaru ako čelo požiaru, pretože nie sú až tak závislé na vetre a sklone.
Flare up / Náhle vzplanutie	Krátky a náhly nárast aktivity požiaru.
Flashing / Vznietenie plynov	Náhle vznietenie nevyhorených plynov, ktoré sa uvoľňujú do atmosféry ako výsledok tepla, ktoré generuje požiar. Bežne je ho možné sledovať počas požiarov s vysokou intenzitou horenia.
Forces of alignment / Sily závislosti	Skupinový termín pre sily, ktoré majú významný vplyv na správanie sa požiaru. Tieto sily môžu podporovať alebo brzdiť rozvoj požiaru a môžu byť použité na predpoveď pravdepodobného správanie sa požiaru, vrátane jeho šírenia a intenzity. Vietor a sklon sú považované za kľúčové sily závislosti.
Fuel / Palivo	Akýkoľvek materiál, ktorý môže podporiť horenie vnútri prostredia lesného požiaru. Palivo sa zvyčajne meria v tonách na hektár.
Fuel-driven fire / Požiar vedený palivom	Požiar alebo časť požiaru, ktorý sa šíri predovšetkým prostredníctvom usporiadania, stavu a/alebo vlastností paliva, ktoré spotreboáva. Táto situácia sa vyskytuje, keď sa nevyskytujú iné sily závislosti ako vietor, sklon a expozícia. Požiare vedené palivom môžu zapríčiniť nevyspytateľné správanie sa požiaru.

¹⁷ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology*(Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.153.

¹⁸Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.84.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
Glowing combustion / Doháranie	Horenie s nízkou intenzitou s malým alebo žiadnym plameňom a veľmi malým až takmer žiadnym šírením ohňa. Doháranie sa zvyčajne objavuje tesne pred dohorením, v posledných štádiách požiaru.
Ground fire / Pozemný požiar (Požiar v pôde)	Požiar horiaci pod povrchovou palivovou vrstvou.
Head fire / Požiar na čele	Vedúca časť postupujúceho požiaru na určitom mieste a v určitom čase. Čelný (frontálny) požiar zvyčajne vykazuje najvyššiu úroveň požiarnej aktivity akejkoľvek časti požiaru.
Heat transfer / Prenos tepla	Proces, ktorým je dodávané teplo z jedného telesa alebo objektu na ďalší. Pri lesných požiaroch je tepelná energia prenášaná z horiaceho na nehoriace palivo prostredníctvom: <ul style="list-style-type: none"> • Konvekcia (prúdenie) – prenos tepla pohybom más teplého vzduchu, prirodzený smer prúdenia je dohora za neprítomnosti výraznejšieho vetra a/alebo sklonu. V prúdenie môže vyskytnúť aj tvorba iskier. • Radiácia – prenos tepla priamočiaro od teplých povrchov do chladnejšieho okolia. • Kondukcia – prenos tepla cez pevnú látku.¹⁹
Hot fire / Horúci oheň	Oheň alebo časť ohňa s vysokou intenzitou.
Hot spot/ Aktívne miesto požiaru	Malá horiaca plocha vnútri obvodu požiaru, kde sa vyžaduje nasadenie síl a prostriedkov za účelom zdolávania a likvidácie požiaru.
Ignition / Zapálenie	Iniciácia horenia.
Ignition method / Metóda zapálenia	Spôsoby zapálenia požiaru.
Ignition temperature / Teplota zapálenia	Minimálna teplota, pri ktorej dôjde k zapáleniu a môže nastať nepretržité horenie. ²⁰
Islands / Ostrovčeky	Plochy nevyhoreného paliva vnútri požiariska.
Junction zone / Zóna stretu požiarov	Oblasť, v ktorej sa pohybujú spolu dva požiare. Táto zóna je zvyčajne charakteristická zvýšenou intenzitou požiaru.
Junction zone affect / Zachvátenie zóny stretu	Tento výraz sa používa na popis zvýšenej aktivity požiaru, ktorá nastáva, potom čo sa dva samostatné požiare spoja.
Lateral confinement / Zamedzenie šírenia	Zamedzenie šíreniu sa požiaru zapríčinené topografickými prvkami. Keď sú lesné požiare obmedzené výskytom topografických prvkov ako sú rokliny, strže alebo úzke údolia, potom konvektívne vyhrievanie zamedzených plynov

¹⁹ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology*(Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.188.

²⁰ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology*(Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.203.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
požiaru do bokov	a radiačná spätná väzba z plameňov a horiacej vegetácie zvyšuje rýchlosť uvoľňovania tepla z horiaceho paliva. Rýchle šírenie požiaru je podporené aj zrýchlením a kanálovým efektom vetra, ktorý prúdi cez tieto topografické prvky. Tieto faktory môžu zapríčiniť rýchlejšie horenie a šírenie, ako je to v prípade nekontrolovaného požiaru vegetácie. ²¹
Mega fire / Veľmi rozsiahly požiar	Lesný požiar vykazujúci abnormálne extrémne správanie sa požiaru, Rozsiahle požiare predstavujú zvyčajne výzvu pre zasahujúce agentúry, pretože vyžadujú na ich zvládanie a likvidáciu veľký počet síl a prostriedkov a predstavujú zároveň vážne ohrozenie pre zasahujúci personál.
Point of ignition / Miesto vzniku požiaru	Presné fyzické miesto, kde prichádza zápalný zdroj do kontaktu s horľavými materiálmi.
Preheating / Predhriatie	Predbežná fáza horenia, kde je palivo nachádzajúce sa pred postupujúcim požiarom ohrievané a sušené. Teplota paliva môže vzrastať buď podľa postupujúceho požiaru a/alebo podľa počasia (napr. slnečné žiarenie, expozícia).
Rate of spread / Rýchlosť šírenia požiaru	Meranie rýchlosti, pri ktorej sa požiar pohybuje naprieč krajinou. Rýchlosť šírenia sa požiaru sa obvyčajne vyjadruje v metroch za hodinu.
Running fire / Vedúci požiar	Požiar, ktorý sa šíri s jasne vymedzeným čelom požiaru.
Sleeper fire / Skrytý požiar	Požiar, ktorý zostáva skrytý počas určitého obdobia.
Slope-driven fire / Požiar vedený sklonom	Požiar alebo časť požiaru, ktorý sa šíri prevažne podľa smeru a uhla sklonu.
Slope effect / Efekt svahu	<p>Zmeny v správaní sa požiaru vyvolané svahom. Parametre svahu môžu rozvoj a šírenie požiaru buď podporiť alebo mu zabrániť. Na stupeň tohto účinku má vplyv najmä uhol svahu.</p> <p>Nasledovný popis ozrejmuje všeobecný efekt sklonu, ktorý je možné očakávať pri požiaroch šíriacich sa hore svahom a požiaroch šíriacich sa dole svahom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Požiar šíriaci sa hore svahom – plamene požiaru šíriaceho sa hore svahom smerujú k nevyhorenému palivu nachádzajúcemu sa nad požiarom, čím dôjde k predhriatiu paliva na čele rozvíjajúceho sa požiaru. Toto predhriatie zvyšuje intenzitu a rýchlosť šírenia požiaru, ktorý postupuje hore svahom. • Požiar šíriaci sa dole svahom – plamene požiaru horiaceho smerom dole svahom sú naklonené na opačnú stranu od paliva nad požiarom,

²¹Založené na definícii poskytnutej od NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.262.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
	a preto dochádza k menšiemu predhriatiu paliva na čele požiaru. Preto sa efekt svahu pri horení požiaru dole svahom prejaví vo forme zníženia horľavosti a rýchlosti šírenia požiaru.
Smouldering combustion / Horenie tlením	Horenie s nízkou intenzitou, bez plameňa a s malým alebo žiadnym šírením.
Smouldering fire / Tlenie	Bezplamenné horenie požiaru s pomalým šírením.
Spark / Iskra	Zapálená častica vymrštená z horiaceho materiálu.
Spot Fire / Bodový požiar	Požiar mimo hlavného požiariska, ktorý bol spôsobený odlietavajúcimi žeravými uhlíkmi, ktoré sú prenášané vetrom alebo konvekčným stĺpcom.
Spotting / Požiar spojený s tvorbou iskier	Správanie sa požiaru charakteristické tvorbou iskier a odletovaním žeravých uhlíkov, ktoré sú prenášané vo vzduchu prostredníctvom vetra alebo konvenčného stĺpca (stĺpca prúdenia). Požiar spojený s tvorbou iskier možno rozdeliť na požiar malého rozsahu a požiar veľkého rozsahu.
Surface fire / Povrchový požiar	Požiar, ktorý horí v rámci povrchovej vrstvy paliva.
Tail of the fire / Tylo požiaru	Najzadnejšia časť lesného požiaru, ktorá bežne nie je závislá na vetre a sklone terénu, a preto bude vykazovať menšiu aktivitu požiaru ako požiar na čele, pretože je menej podporená vetrom alebo sklonom terénu.
Topographical wind / Topografický vietor	Keď smer a/alebo vietor je nahradený topografiou krajiny ²² . Čo je dôležité, topografické vetry sú všeobecnou adaptáciou vetra a vyskytujú sa vo väčšej miere ako viac lokalizované svahové vetry.
Topographically-driven fire / Požiar vedený topografiou	Požiar, ktorý je vedený predovšetkým tvarom povrchu krajiny a jeho parametrami ako je strmosť svahov a roklín.
Torching / Požiar v podobe pochodne	Požiar, ktorý horí od pôdy, povrchu a paliva situovaného nad povrchom až po korunu stromu či koruny stromov na malých parcelách.
Transition zone / Tranzitná zóna	Územie, v ktorom požiar pri svojom šírení mení smer. Tranzitné zóny možno identifikovať podľa zmien vo výzore indikátorov.
Understory fire / Požiar podrastu	Požiar, ktorý horí pod zápojom stromov. Vyskytuje sa počas trvania požiaru alebo môže byť použitý ako taktický požiar v rámci plánovaného vypaľovania.
Vegetation / Vegetácia	Termín používaný na popis všetkých foriem rastlinného života.

²² To je v rozpore s relatívnejšími a lokalizovanejšími prispôbeniami vyskytujúceho sa vetra, ako svahové vetry, kontinentálne a prímorské brízy a údolné a horské brízy.

Kapitola 3 - Správanie sa požiaru

Výraz	Definícia
Wildfire²³ / Nekontrolovaný požiar	Akýkoľvek neriadený požiar, ktorý si vyžaduje rozhodnutie alebo konanie týkajúce sa zdolávania a likvidácie požiaru. Nekontrolované požiare sa bežne klasifikujú vzhľadom na veľkosť a/alebo dopad na sily a prostriedky potrebné zdolanie a likvidáciu požiaru. ²⁴
Wind / Vietor	Horizontálny pohyb vzduchu blízko povrchu zeme. ²⁵ Smer vetra, rýchlosť vetra môžu mať vplyv na správanie požiaru, intenzitu požiaru, smer postupu a rýchlosť šírenia požiaru.
Wind-driven fire / Požiar vedený vetrom	Požiar alebo časť požiaru, ktorá sa šíri predovšetkým na základe rýchlosti a smeru vetra.

²³ V niektorých častiach sveta sa na miesto termínu nekontrolovaný požiar používajú alternatívne termíny. Medzi najčastejšie príklady patria: *požiar buša, prírodný požiar, lesný požiar, požiar trávy*.

²⁴ Termín *Nekontrolovaný požiar* sa používa na popis akéhokoľvek lesného požiaru, požiaru trávy, rašeliny alebo požiaru krov.

²⁵Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.186.

Kapitola 4 – Horľavý material (palivo požiaru)

Palivo: “Materiál, ktorý môže podporiť horenie v prírodnom prostredí.”

© Milan Lalkovic (Slovak Republic)

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
Aerial fuels / Palivo vo vzduchu	Akémkoľvek palivo nachádzajúce sa vo výške viac ako 3,5 metra nad povrchom zeme.
Arable crops / Plodiny pestované na ornej pôde	Obhospodarované pastviny. Plodiny na ornej pôde môžu mať oveľa vyššie palivové zaťaženie ako prirodzené pastviny a zvyčajne sú charakterizované jednotnosťou vertikálneho a horizontálneho rozmiestnenia paliva.
Available fuels / Dostupný horľavý materiál (palivo)	Podiel z celkového paliva, ktoré bude horieť za určitých špecifických pomienok horenia a vlastností paliva.
Black area / Spálenisko	Plocha paliva, ktorá s javí ako čierna, pretože časť alebo celé palivo vyhorelo.
Broadleaved trees / Listnaté stromy	Stromy, ktoré sú charakteristické ich širokými listami, väčšina z nich je opadavých.
Burn / Horenie	e) Horieť – byť v procese horenia. f) Zhorenisko – plocha úplne alebo čiastočne zničená požiarom. g) Popálenina – zranenie na tele spôsobené vypaľovacím činidlom, teplom z požiaru alebo rozpáleným predmetom. h) Riadený požiar (napr. operatívne spaľovanie alebo predpísané spaľovanie).
Canopy / Korunový zápoj	Horná vrstva paliva lokalizovaného nad zemou (výške viac ako 3,5 m nad povrchom), ktoré zahŕňa koruny najvyššej vegetácie (živej i mŕtvej), ktorá sa nachádza na danom území.
Clean burn / Úplné vyhorenie	Požiar, ktorý spotrebovávajú všetku vegetáciu a opad nad zemou odkrývajú minerálnu pôdu.
Coarse fuels / Hrubé palivá	Palivá s priemerom väčším 6mm. Kvôli ich veľkosti a tvaru horia pomalšie a zapalujú sa ťažšie ako drobnejšie palivá. Príkladmi hrubého paliva sú hrubé kmene, polená a vetvy. Hrubé palivo sa rozdeľuje na živé a mŕtve.
Combustibility / Horľavosť	Relatívne ľahké šírenie ohňa vzhľadom na vlastnosti požiaru.
Combustion rate / Rýchlosť odhorievania	Meranie uvoľnenia tepla na jednotku veľkosti oblasti spaľovania za jednotku času.
Compactness / Kompaktnosť	Hustota častíc paliva. Kompaktnosť môže ovplyvniť zapálenie a správanie sa požiaru.
Condition of vegetation / Stav vegetácie	Fáza rastu alebo stupeň horľavosti vegetácie, ktorá je súčasťou palivového komplexu. Tento bude závisieť na ročnom období, vysúšaní a poveternostných podmienkach.
Coniferous trees /	Ihličnaté stromy sú charakteristické ich ihličím namiesto listov. Väčšina

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
Ihličnaté stromy	ihličnanov je neopadavých.
Cool fire / Studený oheň	Oheň s nízkou intenzitou alebo časť požiaru.
Crown scorch / Korunová spála	Zhnednutie ihlíc a listov v korune stromu alebo kríku ako dôsledok horenia, ktoré vegetáciu poškodilo, ale nespotrebovalo. Korunová spála nemusí byť viditeľná okamžite a môže prejsť niekoľko dní alebo týždňov po požari, kým sa stane zreteľnou.
Crown kill / Uhynutie koruny	Podiel konárov, púčikov a lístia (ihlíc) nachádzajúcej sa v korunovej vegetácii, ktorá bola zničená a pohltená lesným požiarom.
Curing / Sušenie	Proces, ktorý vedie k zníženiu vlhkosti mŕtvej vegetácie ²⁶ . Toto zvyčajne spôsobuje, že vegetácia na pohľad zhnedne.
Dead fuels / Neživý horľavý materiál (palivo)	Palivá bez žijúcich tkanív. Vlhkosť mŕtvych palív je väčšinou riadené vonkajšími poveternostnými podmienkami, napr. relatívnou vlhkosťou vzduchu, zrážkami, teplotou a slnečným žiarením.
Debris / Pozostatky (zvyšky)	Mŕtve a rozkladajúce sa palivo, pozostávajúce z drobného a hrubého paliva a zahŕňa v sebe vetvičky a akúkoľvek vegetáciu. Zvyšky možno nájsť zvyčajne ležiace na zemi, ale tiež je ich možné nájsť v rozličných úrovniach vertikálneho usporiadania palív.
Deciduous trees / Listnaté stromy	Stromy so širokými listami, ktoré každý rok na jeseň zhadzujú. Tieto stromy počas zimných mesiacov zvyčajne zostávajú bez lístia, a listy im začínajú rásť opäť na jar.
Deep-seated fire / Pozemný požiar	Založený pozemný požiar, horiaci pod povrchom v hĺbke 0,5 m a viac. Hasiť tento typ pozemného požiaru je veľmi ťažké.
Depth of burn / Hĺbka horenia	Vertikálne redukcia povrchového a pozemného paliva kvôli jeho spotrebovaniu požiarom.
Desorption / Desorpcia	Proces, prostredníctvom ktorého odumretý rastlinný materiál stráca vlhkosť, ktorá je odvádzaná do atmosféry.
Duff / Hrabanka a mierne rozložený humus	Povrchové palivo pozostávajúce z čiastočne alebo úplne rozkladajúceho sa organického materiálu ležiaceho na minerálnej pôde.
Elevated fuels / Nadzemné palivo	Akákoľvek palivo nachádzajúce sa vo výške od 1,5 do 3,5 metra. Výskyt nadzemného paliva zvyšuje riziko vertikálneho šírenia sa požiaru do nadzemného paliva nachádzajúceho sa vo vzduchu a do korún stromov.
Fine Fuels / Drobné palivo	Rýchlo schnúce palivo, ktoré je v priemere menšie 6 mm. Drobné palivá sa ľahko zapalujú a keď sú suché sô rýchlo spotrebované požiarom. Príkladmi ľahko horľavého paliva sú: tráva, listy, paprade, machy, ihlice borovice a malé

²⁶ Zahŕňajúc mŕtve časti živej vegetácie.

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
	vetvičky. Keď vyschnú, drobné palivá sa nazývajú ľahko horľavými palivami.
Fine fuel moisture / Vlhkosť drobného paliva	Vlhkosť rýchlo schnúceho paliva. Meranie vlhkosti indikuje relatívnu ľahkosť zapálenia a horľavosti drobného paliva.
Fire environment / Požiarne prostredie	Podmienky, vplyv prostredia a modifikačné sily topografie, paliva a počasia, ktoré určujú správanie požiaru, účinky požiaru a jeho dopady.
Fire hazard / Požiarna hrozba	Akákoľvek situácia, proces, materiál alebo stav, ktorý môže spôsobiť lesný požiar, a ktorý môže poskytnúť zásobu paliva schopnú zvýšiť rýchlosť šírenia a intenzitu lesného požiaru, čo vedie k ohrozeniu života a zdravia ľudí, majetku a životného prostredia. ²⁷
Fire spread / Šírenie sa požiaru	Pohyb požiaru po dostupnom palive rozloženom v krajine.
Firebreak / Požiarna prekážka	Oblasť na zemskom povrchu, kde sa vyskytuje nesúvislosť v palivovej vrstve, čo má za následok zníženie pravdepodobnosti výskytu horenia alebo pravdepodobnej rýchlosti šírenia požiaru.
Flash fuels / Ľahko horľavé palivo	Drobné palivo, ktoré bolo vysušené a ktoré sa zapáli veľmi ľahko a rýchlo.
Flammability / Zapáliteľnosť	Relatívna ľahkosť, akou bude palivo zapálené a bude horieť plameňom.
Forest / Les	Oblasť lesa s minimálnym percentom zápoja, tak ako je predpísané v národných a medzinárodných smerniciach/zmluvných dohodách.
Fragmentation / Fragmentácia	Proces transformovania rozsiahlych súvislých oblastí s vegetáciou a palivom na menšie nesúvislé oblasti. Fragmentácia vedie k zmene požiarneho režimu prostredníctvom prispôsobenia a rozrušenia kontinuity palív.
Fuel / Horľavý materiál (palivo)	Akýkoľvek materiál, ktorý môže podporiť horenie vnútri požiarneho prostredia. Množstvo paliva sa zvyčajne meria v tonách na hektár.
Fuel arrangement / Usporiadanie horľavého materiálu (paliva)	<p>Horizontálna a vertikálna distribúcia horľavého materiálu v rámci určitého palivového typu.²⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • Horizontálne rozloženie paliva – Popis distribúcie paliva na horizontálnej ploche. Horizontálne rozloženie paliva ovplyvní relatívnu ľahkosť, s ktorou sa požiar rozšíri horizontálne naprieč plochou krajiny. • Vertikálne rozloženie paliva – Popis distribúcie paliva vo vertikálnej rovine, od zeme až po úroveň korunového zápoja vegetácie. Vertikálne usporiadanie paliva ovplyvní relatívnu ľahkosť, s ktorou sa môže požiar šíriť palivovými vrstvami vertikálne.

²⁷ Vylepšenie definície poskytovanej z NFPA (2011) NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

²⁸ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.166.

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
Fuel assessment / Posúdenie horľavého materiálu (paliva)	Odhad alebo výpočet celkového a dostupného paliva, ktoré sa nachádza na konkrétnej ploche.
Fuel boundary / Hranica medzi palivami	Rozdeľovacia línia medzi dvoma jasne rozdielnymi palivovými typmi.
Fuel complex / Palivový komplex	Typ, množstvo, stav, usporiadanie a súvislosť paliva dostupného pre horenie.
Fuel condition / Stav horľavého materiálu (paliva)	Relatívna horľavosť paliva, stanovená na základe typu paliva a podmienok prostredia. ²⁹
Fuel continuity / Kontinuita horľavého materiálu (paliva)	Rozsah, do ktorého bude usporiadanie paliva podporovať šírenie sa požiaru.
Fuel consumption / Spotreba horľavého materiálu (paliva)	Množstvo paliva, ktoré je spotrebované požiarom, často vyjadrené ako percento palivového zaťaženia.
Fuel-driven fire / Požiar vedený palivom	Požiar alebo časť požiaru, ktorý sa šíri predovšetkým prostredníctvom usporiadania, stavu a/alebo vlastností paliva, ktoré spotrebovávajú. Táto situácia sa vyskytuje, keď sa nevyskytujú iné sily závislosti ako vietor, sklon a expozícia. Požiare vedené palivom môžu zapríčiniť nevyspytateľné správanie sa požiaru.
Fuel hazard / Hrozby vyplývajúce z paliva	Palivový komplex definovaný typom, závislosťou, usporiadaním, objemom, kontinuitou a pod., ktorý predstavuje mimoriadnu hrozbu.
Fuel layers / Vrstvy horľavej látky (paliva)	Klasifikácia paliva vzhľadom na jeho výšku k povrchu zeme. Existuje päť všeobecných palivových vrstiev: <ul style="list-style-type: none"> • Palivo vo výške • Nadzemné palivo • Palivo blízko povrchu • Povrchové palivo • Pozemné palivo
Fuel load / Zaťaženie horľavým materiálom (palivom)	Množstvo paliva nachádzajúceho s vnútri určitej plochy. Zaťaženie palivom sa meria ako váha na jednotku plochy (zvyčajne v kilogramoch na meter štvorcový). Zaťaženie palivom sa vyjadruje v relatívnom zmysle, buď ako „ťažké palivové zaťaženie“ alebo ako „ľahké palivové zaťaženie“.
Fuel management / Manažment paliva	Proces hospodárenia s palivom alebo usporiadania paliva. Cieľom manažmentu paliva je zvyčajne vytvorenie nesúvislosti paliva a dosiahnutie

²⁹ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.88.

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
	fragmentácie.
Fuel model / Palivový model (model horľavého materiálu)	Matematická reprezentácia vlastností paliva v rámci určitej lokality. Často sa používa na predpovedanie a grafické vykreslenie pravdepodobného šírenia sa požiaru a jeho intenzity.
Fuel moisture content / Vlhkosť horľavého materiálu (paliva)	Obsah vody v palive vyjadrený ako percento váhy paliva po vysušení v sušičke.
Fuel properties / Vlastnosti paliva (horľavého materiálu/paliva)	Fyzické vlastnosti paliva, napr. objem, veľkosť, tvar, kompaktnosť a usporiadanie.
Fuel separation / Oddelenie paliva	Vzdialenosť medzi vrstvami paliva alebo časticami paliva.
Fuel treatment / Nakladanie s horľavými materiálmi (palivami)	Zámerná manipulácia alebo odstránenie paliva jedným alebo viacerými rozličnými spôsobmi ³⁰ za účelom: <ul style="list-style-type: none"> • zníženia pravdepodobnosti horenia; a/alebo, • zníženia potenciálnej intenzity požiaru; a/alebo, • zníženia potenciálnych škôd; a/alebo, • pomoci pri zásahových prácach
Fuel type / Typ paliva (horľavého materiálu)	Skupina palív, ktoré budú reagovať na požiar podobným spôsobom.
Fuel type pattern / Vzory typov paliva	Mozaika odlišných typov paliva vnútri určitej oblasti.
Grassland / Pasienky	Územie pokryté prevažne jedným alebo viacerými druhmi trávy.
Ground fuels / Pozemné palivo	Akékoľvek palivo nachádzajúce sa po povrchovom palivom, bežne vnútri pôdy. Príkladmi pozemného paliva sú hrabanka s mierne rozloženým humusom, korene stromov, korene kríkov, hnijúce drevo, rašelina a pod.
Heathland / Vresovisko	Otvorená plocha obrábanej pôdy, ktorej dominujú zakrpatelé kríky, a ktorá je zvyčajne charakteristická chudobnou kyslou piesčitou pôdou. Vresovisko sa na pohľad podobá na pustatinu, hoci vres sa bežne vyskytuje na suchých piesčitých pôdach v nižších nadmorských výškach.
Horizontal fuel arrangement / Horizontálne rozloženie paliva	Popis distribúcie paliva v horizontálnej rovine. Horizontálne rozloženie paliva ovplyvňuje relatívnu ľahkosť, ktorou sa bude požiar šíriť naprieč krajinou horizontálne.
Horticultural crops /	Intenzívne obrábané rastliny využívané ľuďmi na stravu, medicínske účely alebo pre dekoratívne/estetické účely. Záhradné plodiny sú zvyčajne menej

³⁰ Zahŕňajúc nasledovné spôsoby: manuálny, mechanický, chemický alebo s použitím ohňa.

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
Záhradné plodiny	náchylné na požiare ako ostatné typy vegetácie, ale zvyšky po zbere úrody môžu tvoriť drobné palivo, a tým zvýšiť riziko vzniku požiarov (najmä počas teplých a suchých dní).
Hot fire / Horúci oheň	Časť ohňa s vysokou intenzitou.
Islands / Ostrovčeky	Izolované plochy nespáleného paliva vnútri hranice požiaru.
Ladder fuel / Stupňovito rozložené palivo	Palivá, ktoré poskytujú vertikálnu kontinuitu, ktorá umožňuje prechod paliva vertikálnym usporiadaním paliva.
Land management / Obhospodarovanie pôdy	Proces riadenia využitia a rozvoja pôdnej plochy z dôvodu predchádzania požiarom, ochrany životného prostredia, obnovy alebo obchodovania a/alebo ďalších dôvodov.
Land use planning / Plánovanie využitia krajiny	Rozhodovací proces zahŕňajúci proces priradenia územia krajiny k rozličným typom využitia a/alebo vegetácie.
Litter / Opad	Najvyššia časť rozkladajúceho sa paliva, pozostávajúca z vetvičiek, konárikov a konárov, môže obsahovať aj nedávno spadnuté listy a ihličie. Štruktúra materiálu vnútri vrstvy opadu nebola viditeľne pozmenená procesom rozkladu.
Live fuels / Živé palivo	Palivo so živým tkanivom. Vlhkosť živého paliva sa riadi prevažne vnútornými fyzickými mechanizmami.
Mineral earth/soil / Minerálna pôda	Vrstva pôdy, ktorá neobsahuje organický materiál, ktorý môže napomôcť horeniu.
Mixed woodland / Zmiešaný les	Les obsahujúci zmes listnatých a ihličnatých druhov drevín.
Moorland / Slatiny	Otvorená plocha neobrábanej krajiny, kde dominujú zakrpatelé kríky a nízko poliehajúca vegetácia. Slatiny sú zjavom podobné vresoviskám, aj keď slatiny sa nachádzajú vo vlhkejších miestach, kde zadržiavaniu vody napomáhajú machy.
Natural fuel / Prirodzené palivo	Palivo vytvorené prostredníctvom prírodných procesov, a ktoré nebolo vytvorené alebo pozmenené postupmi obhospodarovania krajiny.
Natural woodland / Prírodný les	Stromy, ktoré vyrašili a narástli do ich prirodzeného stavu bez zásahu človeka. Prírodný les obsahuje viaceré druhy drevín, čo vedie k menšej spojitosti paliva, na rozdiel od vysadeného lesa.
Near surface fuels / Palivá blízko povrchu zeme	Akéhkoľvek palivo nachádzajúce sa vo výške 0,5-1,5 metra nad povrchom zeme. Tento typ paliva sa nachádza nad povrchom a má v štruktúre vertikálny komponent.
Peat / Rašelina	Organická vrstva paliva pozostávajúca z ľahkého, špongiového materiálu vytváraného v mierne vlhkom prostredí prostredníctvom akumulácie a

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
	čiasťočného rozkladu zvyškov vegetácie. Rašelina sa tvorí rozkladom bez prítomnosti kyslíka (anaeróbny rozklad). Rašelina sa tvorí oblastiach, ktoré sú sezónne alebo trvalo zatopené vodou. Požiare rašeliny horia horením s tvorbou dymu a generujú vysoké množstvá tepelnej energie na jednotku plochy.
Planted woodland / Obhospodarované lesy	Územie s obhospodarovanými lesmi (často umelo založenými), kde sú stromy pestované pre účely predaja vo forme dreva a/alebo komerčnej výroby ostatných produktov z lesa.
Scar / Jazva po požiari	a) Celkový tvar a veľkosť vyhorenej plochy požiariska ³¹ ; alebo, b) Liečené alebo vyliečené poranenie alebo rana na drevnatej vegetácii, ktorá bola spôsobená alebo zvýraznená požiarom.
Scrubland / Územie s výskytom suchomilných krov (buš)	Územie so zmiešanou vegetáciou pozostávajúcou prevažne z kríkov, suchomilných krov a tráv. Tieto územia možno nájsť najmä na vonkajších okrajoch iných palivových typov, ale tiež v izolovaných oblastiach vnútri iných palivových typov.
Shrub / Krík	Drevnatá trvalá rastlina charakterizovaná jej nízkym vzrastom a zvykom vetviť sa už od jeho bázy. Kríky obyčajne obsahujú veľké množstvo drobného paliva.
Slash / Haluzina	Odpad, ktorý zostal ležať na zemi po vyťažení (vyvetvovanie, prebierka) a odvezení dreva z lesa. Haluzina môže obsahovať ako hrubé, tak aj drobné palivo a niekedy predstavuje podstatnú časť povrchového paliva.
Stand / Porast	Stromy jedného typu alebo viacerých druhov zoskupených vnútri lesa.
Standing Fuel / Porastové palivo	Časť vegetácie, žijúcej alebo mŕtvej, ktorú predstavujú kmienky. Vetvy a kmene.
Surface fuel / Povrchové palivo	Akékoľvek palivo nachádzajúce sa vo výške 0-0,5 metra nad povrchom zeme.
Tree / Strom	Drevnatá trvalá rastlina s jedným hlavným kmienkom alebo kmeňom, ktorý podopiera vetvy. Stromy sú typické svojou korunou.
Understory / Podrast	Vegetácia nachádzajúca sa pod zápojom korún stromov. Vegetácia patriaca do tohto typu paliva zvyčajne rastie alebo leží na zemi.
Uniform fuels / Jednotný horľavý materiál (palivo)	Identické alebo konzistentné palivo distribuované súvislo po celom území alebo krajine. Zvyčajne je oveľa jednoduchšie predpovedať správanie sa požiaru v oblasti s jednotným palivom ako pre požiar, ktorý horí na území s so zmiešanými vegetačnými typmi.
Woodland / Zalesnená krajina (les)	Všeobecný výraz pre akékoľvek územie krajiny, ktoré je charakteristické predovšetkým stromami, či už rozsiahle plochy alebo menšie jednotky. ³²

³¹ Zdroj: Julia McMorro, University of Manchester, United Kingdom.

³² Zalesnená krajina môže byť klasifikovaná ako "les" ak percento jej korunového zápoja bude vyššie ako je stanovené v medzinárodných smerniciach.

Kapitola 4 - Horľavý materiál (palivo požiaru)

Výraz	Definícia
	<p>Les možno charakterizovať vzhľadom na druhy drevín, ktoré obsahuje, napr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihličnatý les – obsahujúci prevažne ihličnaté dreviny. • Listnatý les – obsahujúci prevažne listnaté dreviny. • Zmiešaný les – les obsahujúci zmes ihličnatých a listnatých drevín. <p>Les možno kategorizovať aj vzhľadom na stupeň jeho obhospodarovania, čo má vplyv na typ správania sa požiaru, ktoré možno pozorovať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hospodársky les – Územie s obhospodarovanými lesmi (často umelo založenými), kde sú stromy pestované pre účely predaja vo forme dreva a/alebo komerčnej výroby ostatných produktov z lesa. Pre vysadený les je charakteristický výskyt len jedného druhu dreviny a spojitosti v horizontálnom i vertikálnom usporiadaní paliva. • Prirodzený les – Stromy, ktoré vyrašili a narástli do ich prirodzeného stavu bez zásahu človeka. Prirodzený les obsahuje viaceré druhy drevín, čo vedie k menšej kontinuite paliva, na rozdiel od vysadeného lesa.

Kapitola 5 - Topografia

Topografia: "Opis a štúdium tvarov a prvkov zemského povrchu."

© *Office National des Forêts(France)*

Kapitola 5 - Topografia

Výraz	Definícia
Aspect / Expozícia	Orientácia svahu vo vzťahu k slnečnému žiareniu.
Barrier / Prekážka (bariéra)	Akákoľvek prírodná alebo umelá prekážka šírenia požiaru. Je to zvyčajne oblasť bez horľavého materiálu (paliva), ktorá je dostatočne veľká, aby nedošlo k prechodu požiaru cez ňu alebo ponad ňu.
Blind area / Slepá oblasť	Oblasť, v ktorej z pozorovacieho bodu nie je viditeľný povrch ani jeho vegetácia.
Bog / Rašelinisko	Trvalo nasýtených plocha zemou špongiového charakteru so zlou drenážou. Rašeliniská sa obvykle nachádzajú v horských oblastiach s nízkymi teplotami a vysokými zrážkami. Pomalý rozklad rastlín, vyskytujúci sa v rašeliniskách vedie k tvorbe rašeliny.
Catchment area / Povodie	Územie, z ktorého zrážky stekajú do rieky, jazera alebo nádrže.
Confluence / Sútok	Miesto, kde sa stretávajú dva potoky alebo rieky.
Cliff / Útes	Vertikálna alebo takmer zvislá skalná stena.
Drainage system / Drenážny systém	Prírodzene sa vyskytujúca alebo ľuďmi vybudovaná sieť kanálov, ktorá vedie vodu naprieč krajinou pomocou gravitačnej sily.
Elevation / Nadmorská výška	Výška nad hladinou mora.
Fire environment / Požiarne prostredie	Okolité podmienky, vplyvy, a modifikujúce sily topografie, horľavého materiálu (paliva), a počasia, ktoré určujú, správanie sa požiaru, efekty a dopady požiaru.
Firebreak / Požiarna prekážka	Plocha na zemskom povrchu, kde sa vyskytuje nesúvislý výskyt horľavého materiálu (paliva), ktorá zníži pravdepodobnosť horenia alebo zníži predpokladanú rýchlosť šírenia.
Floodplain / Záplavové územie	Relatívne rovná oblasť krajiny nachádzajúca sa vedľa koryta vodného toku, ktorý je náchylná na záplavy.
Forces of Alignment / Sily závislosti	Skupinový termín pre sily, ktoré majú významný vplyv na správanie sa požiaru. Tieto sily môžu podporovať alebo brzdiť rozvoj požiaru a môžu byť použité na predpoveď pravdepodobného správanie sa požiaru, vrátane jeho šírenia a intenzity. Vietor a sklon sú považované za kľúčové sily závislosti.
Gorge / Roklina	Hlboké, úzke a po bokoch veľmi strmé údolie, ktorého dno takmer celé zaberá rieka. Rokliny sú veľmi nebezpečné topografické prvky, pretože môžu podporovať extrémne správanie sa požiaru.
Gradient / Stupeň	Uhol alebo strmosť svahu.

Kapitola 5 - Topografia

Výraz	Definícia
Gully / Bystrina	Koryto vodného toku po bokoch relatívne strmý, vznikajúci na kopci. Bystrina môže obsahovať vodu len v období prudkého dažďa. Bystriny sú nebezpečné topografické prvky, pretože môžu podporiť extrémne správanie sa požiaru. ³³
Groundwater / Podzemná voda	Voda nachádzajúca sa pod zemským povrchom. Podzemná voda sa nachádza v zlomoch skalných útvarov a ako pôdna vlhkosť.
Hill / Kopec	Oblasť s vyvýšeným povrchom so svahmi padajúcimi dole vo všetkých smeroch. Kopce majú často, ale nie vždy, zreteľné vrcholy.
Lake / Jazero	Rozsiahla prírodná vodná plocha, ktorá je obvykle napájaná a odvodňovaná potokom alebo riekou.
Landscape / Krajina (povrch)	Fyzický vzhľad krajiny pozostávajúci z terénnych prvkov, domácej vegetácie a ľudského vplyvu spôsobujúceho zmeny vo využívaní krajiny.
Latitude / Zemepisná šírka	Uhlová vzdialenosť, severná alebo južná, medzi bodom na zemskom povrchu a rovníkom ³⁴ Zemepisná šírka sa zvyčajne meria v stupňoch, minútach a sekundách.
Lee slope / Záveterný svah	Svah ktorý je odvrátený od smeru vetra. Záveterný svah je teda chránený pred vetrom. Záveterný svah je opakom náveterného svahu.
Longitude / Zemepisná dĺžka	Uhlová vzdialenosť, východná alebo západná, medzi poludníkom prechádzajúcim cez konkrétny bod a hlavným poludníkom, ktorým je bežne Greenwich poludník. ³⁵ Zemepisná dĺžka sa zvyčajne meria v stupňoch, minútach a sekundách.
Marsh / Mokrad'	Oblasť mäkkej, vlhkej, nízko položenej krajiny, ktorá sa vyznačuje trávnatou vegetáciou. Mokrad' môže často tvoriť prechodové pásmo medzi vodou a zemou.
Mountain / Vrch	Oblasť s veľmi vysokým terénom so strmými svahmi spadajúcimi z ostrého vrcholu. Vrchy sú väčšie krajínovotvorné útvary ako kopce a vo všeobecnosti majú strmšie svahy.
Mountain breeze / Horský vietor (bríza)	Lokalizovaný vietor pohybujúci sa dole svahom ktorý sa vyskytuje v noci, keď chladný horský vzduch zostupuje dole svahom, aby nahradil teplejší vzduch nachádzajúci sa v nižších nadmorských výškach. Obrat v tomto procese sa môže vyskytnúť počas dňa, vedúc k vzniku údolného vetra. ³⁶
Peak / Vrchol	Ostrý vrchol vrchu alebo hrebeňa.
Peat / Rašelina	Organická vrstva paliva pozostávajúca z ľahkého, špongiového materiálu vytváraného v miernom vlhkom prostredí prostredníctvom akumulácie a

³³ Tiež sa bežne označuje ako re-entrant.

³⁴ Zdroj: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

³⁵ Zdroj: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

³⁶ Denné prechody medzi údolným alebo horským vetrom odohrávajúce sa podobne ako procesy, ktoré boli zaznamenané pri prechode morského vetra na kontinentálny.

Kapitola 5 - Topografia

Výraz	Definícia
	čiasočného rozkladom zvyškov vegetácie. Rašelina je vytváraná rozkladom bez prítomnosti kyslíka (anaeróbny rozklad). Rašelina sa tvorí oblastiach, ktoré sú sezónne alebo trvalo zatopené vodou. Požiare rašeliny horia horením s tvorbou dymu a generujú vysoké množstvá tepelnej energie na jednotku plochy.
Peninsula / Poloostrov	Relatívne úzky pás zeme vyčnievajúci z pevniny do mora alebo jazera.
Plateau / Plošina	Zvýšená časť zeme ktorá má rozsiahly a relatívne rovný povrch.
Pond / Vodná nádrž, rybník	Malé vodná plocha so stojatou vodou ktorá sa nenapája na bystrinu alebo riekou. Rybníky môžu byť postavené alebo vytvorené prirodzene v rámci procesu vrásnenia povrchu zeme.
Protected area / Chránené územie	Územie, ktorá má osobitné postavenie, a ktorej je venovaná osobitná právna ochrana.
Reservoir / Priehrada	Rozsiahla umelo vybudovaná vodná plocha, ktorá je obvykle napájaná a odvodňovaná potokom alebo riekou.
Ridge / Hrebeň	Úzky, špicatý hrebeň tvorený dvoma protiľahlými svahmi.
Ridgeline / Okrajová línia	Dlhý, úzky reťazec kopcov alebo vrchov.
River / Rieka	Vodný tok s tečúcou vodou s jasne definovaným údolím. Rieky sa vlievajú do mora, oceánu, jazera alebo iných vodných tokov a zvyčajne sú napájané prítokmi, ktoré sa do nich vlievajú pozdĺž ich toku.
Rural-Urban Interface (RUI) environment / Hraničné územie medzi vidieckym a mestským prostredím	Zóna prechodu medzi vidieckym a mestským prostredím.
Saddle / Sedlo	Depresia medzi dvoma kopcami alebo vrchmi, nazvaná podľa jeho podobnosti s tvarom jazdeckého sedla. Aj vietor tu často naberá tvar lievika a je často intenzívnejší. Sedla sú nebezpečné topografické prvky, pretože môžu podporiť extrémne správanie sa požiaru.
Sand dunes / Piesočné duny	Nahromadenie piesku, ktoré tvorí zvlnené kopce pozdĺž pobreží. Sú tvorené nánosmi piesku, ktorý navial vietor a obývané sú prevažne trávami a kríkmi.
Scree / Hromada kamienka	Nestabilná hromada hranatých kusov horniny nachádzajúcich sa na alebo v blízkosti bázy útesu alebo strmého svahu.
Slope / Sklon	Naklonenie terénu.

Kapitola 5 - Topografia

Výraz	Definícia
Slope-driven fire / Požiar vedený svahom	Požiar alebo časť požiaru, ktorý sa šíri prevažne v smere a uhle svahu.
Slope effect / Efekt svahu	<p>Zmeny v správaní sa požiaru vyvolané svahom. Parametre svahu môžu rozvoj a šírenie požiaru buď podporiť alebo mu zabrániť. Na stupeň tohto účinku má vplyv najmä uhol svahu.</p> <p>Nasledovný popis ozrejmuje všeobecný efekt sklonu, ktorý je možné očakávať pri požiaroch šíriacich sa hore svahom a požiaroch šíriacich sa dole svahom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Požiar šíriaci sa hore svahom – plamene požiaru šíriaceho sa hore svahom smerujú k nevyhorenému palivu nachádzajúcemu sa nad požiarom, čím dôjde k predhriatiu paliva na čele rozvíjajúceho sa požiaru. Toto predhriatie zvyšuje horľavosť a rýchlosť šírenia požiaru, ktorý postupuje hore svahom. • Požiar šíriaci sa dole svahom – plamene požiaru horiaceho smerom dole svahom sú naklonené na opačnú stranu od paliva nad požiarom, a preto dochádza k menšiemu predhriatiu paliva na čele požiaru. Preto sa efekt svahu pri horení požiaru dole svahom prejaví vo forme zníženia horľavosti a rýchlosti šírenia požiaru.
Slope wind / Svahový vietor	<p>Vysoko lokalizované konvekčné vetry, ktoré sa vyskytujú kvôli lokálnemu prehriatiu alebo ochladeniu prirodzeného naklonenia zeme.³⁷ Možno ich klasifikovať dvomi spôsobmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anabatické (vzostupné) vetry – Vetry postupujúce hore svahom. Anabatické vetry sa vyskytujú, keď denná slnečná radiácia zohrieva vzduch v nižších polohách čo spôsobuje je stúpanie hore svahom. • Katabatické (zostupné) vetry – Vetry postupujúce dole svahom. Katabatické vetry sa vyskytujú, keď sa vo vyšších polohách ochladí vzduch (často počas noci) a následne postupuje vplyvom gravitácie dole svahom.
Spring / Prameň	Miesto, kde vyviera voda zo zeme. Pramene často vedú k tvorbe korýt vodných tokov.
Stoss slope / Náveterný svah	Svah, ktorý je vystavený smeru hlavného vetra. Náveterný svah je opakom záveterného svahu.
Stream / Potok	Malý vodný tok, ktorý je zvyčajne prítokom väčšieho vodného toku.
Stump / Peň	Drevená základňa stromu, ktorá ostáva v zemi aj po spílení stromu. Prie počas požiaru predstavujú ohrozenie poklíznutím sa, potknutím sa a pádom.
Summit / Vrchol	Vrcholok najvyššieho miesta kopca alebo vrchu.
Swamp / Močiar	Územie porastené vegetáciou, ktoré je permanentne zaplavené. Na rozdiel od väčšiny oblastí krajiny, ktoré sú dočasne alebo trvalo zaplavené vodou,

³⁷ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.159.

Kapitola 5 - Topografia

Výraz	Definícia
	močiare môžu obsahovať hustú drevnatú vegetáciu.
Terrace / Terasa	Plocha s rovným povrchom, ktorá je zasadená do alebo na strmý svah.
Topographical Wind / Topografický vietor	Keď smer a/alebo vietor je nahradený topografiou krajiny ³⁸ . Čo je dôležité, topografické vetry sú všeobecnou adaptáciou vetra a vyskytujú sa vo väčšej miere ako viac lokalizované svahové vetry.
Topographically-driven fire / Požiar vedený topografiou	Požiar, ktorý je sa šíri predovšetkým na po prvkoch krajiny, akými sú strmé svahy a rokliny.
Topography / Topografia	Popis a štúdium tvaru a prvkov povrchu krajiny.
Tributary / Prítok	Potok alebo rieka, ktorá vteká do väčšieho potoka, rieky alebo jazera. Prítoky nevtiekajú priamo do mora alebo oceánu.
Valley / Údolie	Predĺžená depresia medzi kopcami alebo vrchmi, ktoré zvyčajne nasledujú smer vodného toku a ľadu. Pričný rez údolím má zvyčajne jeden z dvoch tvarov: <ul style="list-style-type: none"> • Údolie tvaru V – údolie s väčšinou plytkými svahmi a priečny rez, ktorý sa podobá písmenu “V”. Údolia tvaru V sú zvyčajne vytvorené eróziou koryta vodného toku s tečúcou vodou. • Údolie tvaru U – typ údolia so strmými stenami a širokým dnom, s priečnym rezom podobným písmenu “U”. Údolia tvaru U sú zvyčajne vyformované ľadovcovou eróziou.
Valley breeze / Údolný vietor (bríza)	Lokalizovaný vietor stúpajúci hore svahom, ktorý sa vyskytuje, keď slnko rýchlo zohreje vzduch vnútri údolia, čo spôsobí jeho stúpanie hore svahom. Obrat tohto procesu sa môže vyskytnúť v noci a vedie k zmene na horský vzduch. ³⁹
Vegetation / Vegetácia	Výraz používaný na popis všetkých foriem rastlinného života.
Water channel / Vodný kanál	Prírodné alebo ľuďmi vybudované odvodňovacie prvky, v ktorých sa bežne vyskytuje tečúca voda. Niektoré z bežných príkladov vodných kanálov predstavujú potoky, rieky, hrádze a kanály.
Water source / Vodný zdroj	Akýkoľvek prirodzený alebo umelo vybudovaný vodný tok, ktorý je možné využiť ako zdroj vody na hasenie lesných požiarov. Medzi bežné príklady patria jazerá, nádrže, rybníky, rieky a potoky.
Water table / Podzemná voda	Vrchná hladina podzemnej vody. Pôda pod spodnou vodou je nasýtená. Hladina spodnej vody sa mení vzhľadom na meniace sa podmienky.

³⁸ Toto je v rozpore s relatívnejšími lokalizovanejšími zmenami vetra ako svahové vetry, kontinentálne a morské vetry a údolné a horské vetry.

³⁹ Denné prechody medzi údolným alebo horským vetrom odohrávajúce sa podobne ako procesy, ktoré boli zaznamenané pri prechode morského vetra na kontinentálny.

Kapitola 5 - Topografia

Výraz	Definícia
Wetland / Mokrad'	Územie, ktoré je permanentne nasýtená až do alebo veľmi blízko povrchu zeme.
Wilderness / Pustatina	1) Neobrábaná, nekultivovaná a neobývaná oblasť, ktorá môže a nemusí byť pokrytá vegetáciou; a/alebo, 2) Územie s pozoruhodnou prírodnou krásou a ekologickou diverzitou.
Wildland / Neobrábaná pôda	Oblasť, ktorej rozvoj v základe neexistuje, okrem existencie základnej infraštruktúry ako cesty, železnice a elektrické vedenie. Akékoľvek budovy a stavby sa vyskytujú len pomedzi.
Wildland-Urban Interface (WUI) environment / Hraničné pásmo medzi voľnou prírodou a urbanizovaným prostredím	Prechodná zóna medzi voľnou prírodou a mestským a priemyselným prostredím.

Kapitola 6 – Počasie

Počasie: “Stav atmosféry v danom čase a na danom mieste daný teplotou, relatívnou vlhkosťou, rýchlosťou vetra, oblačnosťou a zrážkami.”

© Enrico Marchi (Italy)

Kapitola 6 - Počasie

Výraz	Definícia
Absolute humidity / Absolútna vlhkosť	Množstvo vody [g] obsiahnutej v jednotkovom objeme [1 m ³] vlhkého vzduchu. ⁴⁰
Advection / Advekcia / Transfer horizontálnym prúdením	Transfer atmosférických vlastností horizontálnym prúdením vzduchu. Advekcia zvyčajne zahŕňa prenos teplejšieho alebo chladnejšieho vzduchu, ale môže zahŕňať aj prenos vlhkosti.
Air mass / Množstvo vzduchu	Rozsiahla masa vzduchu s relatívne jednotnými horizontálnymi úrovňami teploty, vlhkosti a atmosférického tlaku.
Anemometer / Anemometer	Nástroj, ktorý meria rýchlosť vetra.
Aspect / Expozícia	Orientácia svahu vo vzťahu k slnečnému žiareniu. ⁴¹ Expozícia je vyjadrením polohy svahu.
Atmosphere / Atmosféra	Vzduch obklopujúci zemský povrch. Atmosféra sa člení na niekoľko vrstiev, ktoré majú rozdielne vlastnosti. ⁴²
Atmospheric inversion / Atmosférická inverzia	Atmosférická situácia, ktorá sa vyskytuje, keď s nadmorskou výškou narastá teplota vnútri vertikálnej vrstvy vzduchu s vyústením do veľmi stabilnej atmosféry. ⁴³ Inhibícia vertikálneho pohybu v atmosfére nahromadenie dymu generovaného požiarom. ⁴⁴
Atmospheric pressure / Atmosférický tlak	Sila pôsobiaca váhou atmosféry na jednotku plochy. ⁴⁵
Atmospheric saturation / Atmosférická saturácia (nasýtenie)	Atmosférický stav, ktorý sa dosiahne, keď vzduch pri určitej teplote obsahuje všetku vodnú paru, ktorú môže potenciálne držať. Po nasýtení sa proces vyparovania zastaví. Nasýtený vzduch možno tiež označiť ako 100%-ná relatívna vlhkosť vzduchu.
Atmospheric stability / Atmosférická stabilita	Miera, do ktorej je zosilnený alebo potlačený vertikálny pohyb vzduchu v atmosfére. Stabilitu atmosféry možno klasifikovať jedným z nasledovných troch spôsobov: <ul style="list-style-type: none"> • Stabilná atmosféra – Atmosférické podmienky, ktoré sa vyskytnú keď teplota vnútri vertikálnej vrstvy vzduchu narastá s nadmorskou výškou. Stabilná atmosféra potlačuje vertikálny pohyb vzduchu (napr.

⁴⁰ Zdroj: www.nsidc.org/arcticmet/glossary/absolute_humidity.html

⁴¹ Svah prijímajúci priame slnečné žiarenie v určitom časovom okamihu sa označuje ako *exponovaný*, zatiaľ čo svah bez príjmu slnečného žiarenia sa označuje ako *neexponovaný*.

⁴² Vrstvy atmosféry, v poradí, v akom sa rozprestierajú od zemského povrchu: troposféra, stratosféra, mezosféra, termosféra a exosféra.

⁴³ To je v rozpore so zvyčajnou situáciou, pri ktorej teplota klesá s rastúcou nadmorskou výškou.

⁴⁴ Vychádza z definície Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), pp.212-3.

⁴⁵ Zdroj: www.firenotes.com/wild3rd/redwild3terms/redwild3ch1terms.php

Kapitola 6 - Počasie

Výraz	Definícia
	<p>konvekcia) a je vhodná k tvorbe modelu správania sa požiaru. Inhibícia vertikálneho pohybu v atmosfére môže tiež zapríčiniť nahromadenie dymu vygenerovaného požiarom.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neutrálna atmosféra – Neutrálna atmosféra nemá vplyv ani na zosilnenie ani na potlačenie vertikálneho pohybu vzduchu. • Nestabilná atmosféra – Atmosférické podmienky, ktoré sa vyskytujú, keď teplota vo vnútri vertikálnej vrstvy vzduchu klesá s nadmorskou výškou. Nestabilná atmosféra zosilní a podporí vertikálny pohyb vzduchu a je vhodnejšia na tvorbu nestáleho, nepredvídateľného a extrémneho modelu správania sa požiaru.
Average wind direction / Priemerný smer vetra	Najčastejší smer, z ktorého fúka vietor na určité miesto za určité obdobie.
Average wind speed / Priemerná rýchlosť vetra	Priemerná rýchlosť vetra na určitom mieste za určité obdobie.
Barometer / Barometer	Nástroj, ktorý sa používa na meranie atmosférického tlaku.
Beaufort Scale / Beaufortova stupnica	Systém pre odhad rýchlosti vetra založený na pozorovaní viditeľných účinkov vetra. Série popisov viditeľných účinkov vetra na objekty v krajine alebo na mori sa spárujú so zodpovedajúcimi intervalmi rýchlosti vetra, ktoré sú priradené k určitému Beaufortovmu číslu. ⁴⁶
Breeze / Bríz	Jemný konštantný vietor. Beaufortova stupnica definuje brízu ako akýkoľvek vietor s rýchlosťou medzi 7 a 50 kilometrami za hodinu. ⁴⁷
Cloud / Oblak	Viditeľné telá vodných kvapiek alebo ľadových častíc suspendovaných vnútri atmosféry.
Cloud cover / Oblačnosť	Rozsah oblohy pokrytej oblakmi na určitom mieste. Oblačnosť je vyjadruje v osmičkách, kde osem osmičiek sa používa na popis úplnej oblačnosti.
Cloud types / Typy oblakov	<p>Viditeľné telá vodných kvapiek alebo ľadových častíc suspendovaných vnútri atmosféry. Existuje niekoľko rozličných typov oblakov, hoci pre aktivity spojené so zdolávaním lesného požiaru sú čiastočne dôležité 3 typy oblakov, pretože je ich možné využiť ako vizuálny indikátor atmosférickej stability:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vrstva oblačnosti – Oblaky nachádzajúce sa v malej výške (pod 6 000 stôp) s rovným alebo listovým vzhľadom, ktoré sa tvoria v stabilnej vrstve atmosféry. • Kopovité oblaky (kumulusy) – oblaky so silným vertikálnym rozvojom (pod 6 000 stôp), ktoré sa tvoria vnútri nestabilnej vrstvy atmosféry. Kopovité oblaky majú často chuchvalcovitý alebo kopovitý vzhľad. • Kumulonimbusové oblaky – oblaky s veľmi silným vertikálnym

⁴⁶ Zdroj: Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council (2009) *Wildfire Glossary* (Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council, Melbourne), s.3.

⁴⁷ Ktorý je zhodný s rýchlosťou: 5 až 31 míľ za hodinu alebo 4 až 27 uzlov.

Kapitola 6 - Počasie

Výraz	Definícia
	<p>rozvojom, ktoré sa tvoria vnútri nestabilnej vrstvy atmosféry. Základňa kumulonimbusových oblakov je blízko zemského povrchu a môžu sa vertikálne rozšíriť do výšky viac ako 50 000 stôp. Kumulonimbusové oblaky sú charakteristické tvarom nákovy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hmla – Oblak so základňou na zemskom povrchu.
Condensation / Kondenzácia	Proces, ktorým sa transformuje plyn na kvapalinu.
Convection / Prúdenie	Prenos tepla pohybom plynov alebo tekutín. V meteorológii je prúdenie prevažne vertikálny pohyb teplého vzduchu. Prúdenie v požiarisku môže viesť k znečisteniu.
Convection column/ Komínový efekt (prúdenie)	Rastúci stĺpec predhriateho dymu, popola, čiaščiek a iných zvyškov produkovaných požiarom.
Convection-driven fire / Požiar vedený konvekciou (prúdením)	Požiar, ktorý sa šíri predovšetkým na základe intenzity stĺpca prúdenia.
Desorption / Desorpcia	Proces, prostredníctvom ktorého odumretý rastlinný materiál stráca vlhkosť, ktorá je odvádzaná do atmosféry.
Dew / Rosa	Vlhkosť, ktorá sa nazbiera v malých kvapkách vody na povrchu vegetácie v procese kondenzácie. Rosa sa vytvára predovšetkým v noci. .
Dew point / Rosný bod	Teplota, pri ktorej vzduch musí byť ochladený za účelom výskytu atmosférickej saturácie a následne pre vytvorenie rosy. Rosný bod môže byť teda použitý ako miera vlhkosti vzduchu.
Drought / Sucho	Predĺžené obdobie abnormálne nízkych zrážok v rámci určitého územia.
Evaporation / Výpar	Proces, prostredníctvom ktorého je tekutina alebo pevná látka transformovaná na plyn/paru.
Fire environment / Prostredie požiaru	Podmienky, vplyv prostredia a modifikačné sily topografie, paliva a počasia, ktoré určujú správanie požiaru, účinky požiaru a jeho dopady.
Fire storm / Požiarna búrka	Silná konvekcia spôsobená rozsiahlou súvislou oblasťou intenzívneho požiaru.
Fire whirl / Požiarny vír	Rotujúci vír stúpajúceho horúceho vzduchu a plynov vznikajúcich pri požiare a nesúci so sebou do ovzdušia dym, zvyšky a plameň. ⁴⁸
Fire wind / Požiarny vietor	Príliv vzduchu blízko k požiaru spôsobený činnosťou konvekcie (prúdenia). ⁴⁹ Požiarné vetry ovplyvňujú šírenie sa požiaru.

⁴⁸ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2008) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.79.

Kapitola 6 - Počasie

Výraz	Definícia
Forces of Alignment / Sily závislosti	Skupinový termín pre sily, ktoré majú významný vplyv na správanie sa požiaru. Tieto sily môžu podporovať alebo brzdiť rozvoj požiaru a môžu byť použité na predpoveď pravdepodobného správanie sa požiaru, vrátane jeho šírenia a intenzity. Vietor, sklon a aspekt sú považované za kľúčové sily expozície.
Humidity / Vlhkosť	Všeobecný termín používaný na popis množstva vodných pár vo vzduchu.
Hygrometer⁵⁰ / Hygrometer	Nástroj používaný na meranie relatívnej vlhkosti vzduchu.
Isobar / Izobara	Čiara na mape počasia, ktorá spája body s rovnakým atmosférickým tlakom.
Isotherm / Izoterma	Čiara na mape počasia, ktorá spája body s rovnakou teplotou.
Land breeze / Kontinentálny vietor (bríza)	Lokálna nočná bríza, ktorý sa vyskytuje, keď sa chladnejší vzduch s vyšším tlakom pohybuje nad zemským povrchom od pobrežia, aby nahradil teplejší vzduch vznikajúci nad pobrežnými vodami.
Meteorological winds / Meteorologické vetry	Pohyb vzduchu v horných vrstvách masy vzduchu, ktoré sú výsledkom zmien tlaku vzduchu. Meteorologické vetry vytvárajú regionálne modely počasia.
Mountain breeze / Horský vietor (bríza)	Lokalizovaný vietor pohybujúci sa dole svahom ktorý sa vyskytuje v noci, keď chladný horský vzduch zostupuje dole svahom, aby nahradil teplejší vzduch nachádzajúci sa v nižších nadmorských výškach. Obrat v tomto procese sa môže vyskytnúť počas dňa, vedúc k vzniku údolného vetra. ⁵¹
Precipitation / Zrážky	Všetky formy vody, ako kvapalná (napr. dážď) alebo pevná (napr. sneh alebo krúpy), ktoré dopadajú na zem.
Prevailing wind / Prevládajúci vietor	Prevládajúci smer vetra.
Radiometer / Rádiometer	Nástroj, ktorý meria elektromagnetické žiarenie. Rádiometre namontované na satelitoch merajú vlastnosti požiarov, vegetácie a oblakov a používajú sa na detekciu a monitorovanie lesných požiarov a ich dopadov.
Relative humidity / Relatívna vlhkosť	Množstvo vodnej pary nachádzajúcej sa vo vzduchu vyjadrené ako percento množstva pary potrebnej na nasýtenie pri tej istej teplote. Nasýtený vzduch je popisovaný ako 100%-ná relatívna vlhkosť.

⁴⁹ Zdroj: Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council (2009) *Wildfire Glossary* (Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council, Melbourne), s.13.

⁵⁰ An alternative term for a hygrometer is a *psychrometer*.

⁵¹ Denné prechody medzi údolným alebo horským vetrom odohrávajúce sa podobne ako procesy, ktoré boli zaznamenané pri prechode morského vetra na kontinentálny.

Kapitola 6 - Počasie

Výraz	Definícia
Sea breeze / Prímorský vietor (bríza)	Denná bríza, pri ktorej sa chladnejší vzduch s vyšším tlakom sponad pobrežných vôd pohybuje smerom na pobrežie, aby nahradil zohriaty vzduch stúpajúci z teplejšej pevniny. ⁵²

⁵² Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.296.

Sekcia 2:

Činnosti spojené so zásahom pri prírodných požiaroch

© Northumberland Fire and Rescue Service (UK)

Zahrňa nasledovné kapitoly:

7. Bezpečnosť

8. Riadenie zásahu

9. Taktika

10. Kartografia a čítanie máp

11. Vybavenie

12. Letecké operácie

Kapitola 7 – Bezpečnosť

***Bezpečnosť: “ Keď vystavenie
nebezpečenstvu je v prípustnom stupni.”***

***Monitoring prírodného požiaru za účelom zabezpečenia bezpečnosti
osôb hasiacich prírodný požiar***

© José Antonio Grandas Arias (Galicia, Spain)

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
Access / Prístup	Miesto vstupu, výstupu a/alebo trasa k miestu mimoriadnej udalosti.
Accident / Havária	Neočakávaná a nežiadúca udalosť, ktorá zapríčinila zranenie alebo ochorenie osoby alebo osôb a/alebo škody na majetku alebo životnom prostredí.
Accident investigation / Zisťovanie príčin havárie	Proces stanovovania okolností a príčiny (príčin) havárie alebo nehody. Závažnosť havárie alebo nehody zvyčajne určuje úroveň zisťovania, ktoré je potrebné vykonať.
Accident report / Hlásenie o havárii	Dokument, ktorý zaznamenáva okolnosti a príčiny havárie alebo nehody. Hlavným zámerom ohlasovania havárií je identifikácia opatrení, ktoré majú byť prijaté za účelom zníženia pravdepodobnosti jej opakovaného výskytu. Za určitých okolností organizácia môže mať za povinnosť, vyplývajúcu z legislatívy, vyhotoviť a predložiť správu o havárii príslušnému úradu.
Advancing fire / Postup požiaru	Postup požiaru spojený a čelom (frontom) požiaru. Správanie sa požiaru na tomto území je zvyčajne charakterizované intenzívnejším horením, väčšou výškou a dĺžkou plameňa väčšou rýchlosťou šírenia. Obyčajne sa vyskytuje, keď požiar horí s podporou jednej alebo viacerých síl závislosti (napr. vietor, sklon alebo expozícia/orientácia svahu k svetovým stranám). ⁵³
Anaphylaxis⁵⁴ / Anafylaxia	Závažná a potenciálne život ohrozujúca alergická reakcia, ktorá môže ovplyvniť systémy v tele, zahŕňajúc: <ul style="list-style-type: none"> • Dýchacie cesty • Dýchanie • Krvný obeh Najbežnejším spúšťačom anafylaxie sú uštipnutia hmyzom, určité typy jedla a určité typy liekov. ⁵⁵ Pri anafylaxii je potrebné vždy privolať lekársku pohotovosť.
Anchor point / Miesto ukotvenia	Výhodná poloha, zvyčajne prekážka šírenia požiaru, od ktorej sa začína s konštruovaním bezpečnostnej línie. Kotviace miesto je základný prvok pri budovaní protipožiarnej línie (pás, priesečok), pretože zabezpečuje, že protipožiarne línie je úplne uzatvorená, a že požiar nemôže uniknúť z kontrolovanej oblasti. Vytvorenie kotviaceho miesta je niekedy kľúčovým prvkom, zahrnutým v bezpečnostnom protokole LACES.
Asfyxia / dusenie z nedostatku kyslíka	Vážny zdravotný stav, ktorý vedie k strate vedomia alebo smrti. Je zapríčinené extrémnym poklesom koncentrácie kyslíka, a s tým spojeným nárastom koncentrácie oxidu uhličitého v tele. Medzi zvyčajné príčiny asfyxie patrí:

⁵³ Toto je oprava definície „postupu požiaru“ poskytnutej z National Wildfire Coordinating Group (2005) *Wildfire Origin and Cause Determination Handbook* (National Wildfire Coordinating Group Fire Investigation Working Team; USA), s.7.

⁵⁴ Also referred to as “anaphylactic shock”.

⁵⁵ Webstránka: <http://www.nhs.uk/Conditions/Anaphylaxis/Pages/Introduction.aspx>

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
	inhalácia toxických plynov, dusenie, topenie sa a elektrický šok.
Audible warning device / Zvukové výstražné zariadenie	Signalizačné zariadenie, ktoré spúšťa hlasnú sirénu, ktorá vydáva varovný zvuk. Zvukové výstražné zariadenia sú niekedy montované do leteckých prostriedkov, kde piloti varujú členov pozemných tímov, ktorí majú byť vysadení z lietadla, o približovaní sa k miestu výsadku.
Black area / Zhorenisko	Plocha paliva, ktorá sa javí ako čierna kvôli úplnému alebo čiastočnému vyhoreniu paliva. Zhorenisko môže napomôcť následnému horeniu na tejto ploche ak na ploche zostalo po predchádzajúcom požiari dostatok paliva, čo by mohlo predstavovať bezpečnostné ohrozenie pre zasahujúce osoby.
Blind area / Slepá oblasť	Oblasť, v ktorej z pozorovacieho bodu nie je viditeľný povrch ani jeho vegetácia.
Breakout / Uniknutie	Únik požiaru z kontrolovaného územia.
Briefing / Inštruktáž	Stretnutie, počas ktorého dochádza k výmene relevantných informácií.
Burn / Horenie	i) Horieť – byť v procese horenia. j) Zhorenisko – plocha úplne alebo čiastočne zničená požiarom. k) Popálenina – zranenie na tele spôsobené vypaľovacím činidlom, teplom z požiaru alebo rozpáleným predmetom. l) Riadený požiar (napr. operatívne spaľovanie alebo predpísané spaľovanie).
Burnover / Celopriestorové horenie	Situácia, kde zasahujúce osoby alebo vybavenie zachytí postupujúci front plameňov požiaru.
Burn supervisor / Veliteľ zásahu spojeného s vypaľovaním	Osoba, ktorá riadi činnosti, úlohy počas vypaľovania a stará sa o bezpečnosť spaľovacieho tímu.
Chain of command / Reťazec velenia	Línia kompetencií a zodpovednosti v zmysle vydaných operatívnych rozkazov. Tiež sa často nazýva aj „lína velenia“.
Command / Velenie	Právomoc agentúry riadiť a kontrolovať zdroje (sily a prostriedky). Velenie je delegované na jednotlivca.
Competency / Kompetencia	Keď má osoba spôsobilosť a dostatočné technické poznatky, tréning a skúsenosti na vykonanie pridelených úloh, a to bezpečne a efektívne.
Dehydration / Dehydratácia	Zdravotný stav zapríčinený stratou neprimeraného množstva vody/tekutiny z ľudského tela. Táto nadmerná strata tekutiny môže narušiť citlivú rovnováhu medzi tekutinami a soľou, ktorá je potrebná na zachovanie buniek a tkanív. Náročná aktivita, nadmerné potenie a predĺžené vystavenie teplu sú častými príčinami dehydratácie počas požiarov.
Dynamic risk assessment /	“Nepretržitý proces identifikácie hrozieb, posudzovania rizík, vykonávania činností slúžiacich k znižovaniu rizík, ich monitorovaniu a kontrole, v rýchlom sa

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
Dynamické posúdenie rizík	meniacich podmienkach zásahu spojeného so zdolávaním a likvidáciou mimoriadnej udalosti. ⁵⁶
Escape plan / Únikový (evakuačný) plán	Vopred stanovené činnosti, ktoré majú byť vykonané v prípade udalosti s nepredvídanými riskantnými okolnosťami (napr. neočakávaná zmena v správaní sa požiaru). Únikový plán musí zahŕňať popis únikových ciest. Tvorba únikového plánu je kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.
Escape route / Úniková (evakuačná) cesta	Vopred naplánovaná trasa, ktorá má byť použitá v prípade výskytu udalosti s nepredvídanými riskantnými okolnosťami (napr. neočakávaná zmena v správaní sa požiaru). Úniková cesta je dôležitou časťou únikového plánu a je kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.
Evacuation / Evakuácia	Odsun ľudí z ohrozených alebo potenciálne ohrozených území a ich následné premiestnenie do bezpečných oblastí.
Extreme fire behaviour / Extrémne správanie sa požiaru	Správanie sa požiaru, ktoré sa stáva nepredvídateľným alebo ťažko predpovedateľným kvôli jeho rýchlosti šírenia a/alebo dĺžke plameňov. Tento typ správania sa požiaru často ovplyvňuje jeho prostredie a môže predstavovať významné ohrozenie pre zasahujúci personál.
Fire behaviour forecast / Predpoveď správania sa požiaru	Predpoveď pravdepodobného správania sa požiaru, ako informačná podpora operácií spojených so zdolávaním a likvidáciou požiaru. Predpoveď správania sa požiaru môže byť využitá najmä na zachovanie bezpečnosti, ako aj pre ďalšie účely.
Fire danger / Požiarne nebezpečenstvo	Všeobecný termín používaný na vyjadrenie posúdenia stálych a premenlivých faktorov prostredia požiaru, ktoré určujú ľahkosť jeho zapálenia, rýchlosť šírenia požiaru, komplikácie s jeho riadením a jeho dopady. Požiarne nebezpečenstvo sa často vyjadruje vo forme indexu. ⁵⁷
Fire prediction system / Systém predpovedania požiarov	Metóda alebo nástroj používaná na predpoveď nasledujúceho správania sa požiaru. Tieto systémy sú dôležitým nástrojom, ktorý môže byť využitý pre účely zachovania bezpečnosti.
Fire risk / Riziko vzniku požiaru	Pravdepodobnosť výskytu lesného požiaru a jeho potenciálny dopad na určité miesto v určitom čase. Riziko výskytu lesného požiaru je možné vypočítať podľa nasledovnej rovnice: Riziko vzniku požiaru = pravdepodobnosť výskytu x potenciálny dopad

⁵⁶ HM Government (2008) *The Fire Service Manual Volume 2, Fire Service Operations: Incident Command*, Third Edition (London: TSO), dostupné na:

<http://www.communities.gov.uk/documents/fire/pdf/incidentcommand.pdf>

⁵⁷ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.121.

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
Fire shelter / Osobný ochranný kryt proti ohňu	Malá celistvá alumíniová prikrývka, ktorá môže jednotlivca ochrániť pred účinkami požiaru počas situácie, keď ostane v obkľúčení ohňa.
Flame risk / Riziká vyplývajúce z parametrov plameňa	Posúdenie rizík (hrozieb) týkajúcich sa zasahujúcich osôb, ktorý sa počítajú na základe dĺžky plameňov.
Flare up / Náhle vzplanutie	Krátky a náhly nárast aktivity požiaru.
Flashing / Vznietenie plynov	Náhle vznietenie nevyhorených plynov, ktoré sa uvoľňujú do atmosféry ako výsledok tepla, ktoré generuje požiar. Bežne je ho možné sledovať počas požiarov s vysokou intenzitou horenia.
Fuel-driven fire / Požiar vedený palivom	Požiar alebo časť požiaru, ktorý sa šíri predovšetkým prostredníctvom usporiadania, stavu a/alebo vlastností paliva, ktoré spotrebováva. Táto situácia sa vyskytuje, keď sa nevyskytujú iné sily závislosti ako vietor, sklon a expozícia. Požiare vedené palivom môžu zapríčiniť nevyspytateľné správanie sa požiaru.
Gorge / Roklina	Hlboké, úzke a po bokoch veľmi strmé údolie, ktorého dno takmer celé zaberá rieka. Rokliny sú veľmi nebezpečné topografické prvky, pretože môžu podporovať extrémne správanie sa požiaru.
Gully⁵⁸/Bystrina	Vodný tok po bokoch relatívne strmý, vznikajúci na kopci. Bystrina môže obsahovať vodu len v období prudkého dažďa. Bystriny sú nebezpečné topografické prvky, pretože môžu podporiť extrémne správanie sa požiaru.
Hazard / Hrozba	Čokoľvek s potenciálom spôsobiť škodu.
Hyperthermia / Hypertermia	Stav, pri ktorom sa zvýši vnútorná teplota človeka. Vyskytuje sa vtedy, keď telo produkuje alebo absorbuje viac tepla ako môže spotrebovať. Najčastejšou príčinou hypertermie počas požiaru je dlhšie vystavenie nadmernému teplu alebo teplu a vlhkosti. Keď vzrastie človeku teplota tela až na dostatočne vysokú úroveň, hypertermia sa stane zdravotným ohrozením vyžadujúcim okamžité ošetrenie z dôvodu prevencie voči zhoršeniu stavu či smrti.
Hypothermia / Hypotermia	Stav, pri ktorom telesná teplota človeka klesne pod teplotu, ktorú si vyžaduje normálny metabolizmus a telesné funkcie. Tento stav je zvyčajne výsledkom dlhšieho vystavenia chladnejším teplotám, hoci vyskytnúť sa môžu aj iné tento stav ovplyvňujúce faktory. Každá osoba postihnutá hypotermiou by mala byť ošetrená ako zdravotné ohrozenie a z dôvodu predídenia zhoršenia stavu by mal byť tento človek okamžite ošetrený.
Incident / Mimoriadna udalosť	Udalosť, ktorá si vyžaduje konanie, ktoré sa týka prevencie alebo minimalizácie strát na životoch, škody na majetku alebo na životnom prostredí.

⁵⁸ May also be called a "re-entrant".

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
Incident Command / Riadenie zásahu	Právomoc agentúry počas zasahovania riadiť a kontrolovať zdroje (sily a prostriedky), čo si vyžaduje vykonať súčasne činnosti súvisiace s prevenciou strát na životoch alebo škodách.
Incident Command System (ICS) / Systém riadenia zásahov	Štandardizovaný riadiaci systém záchranných činností, ktorý je špecificky určený užívateľom na prevzatie jednotnú organizačnú štruktúru zhodnú s komplikovanosťou a požiadavkami jednej alebo viacerých udalostí spojených s výskytom lesných požiarov. Systém riadenia zásahov poskytuje štandardný rámec, v rámci ktorého jednotlivci a tímy zúčastňujúci sa na zásahu môžu pracovať spoločne, bezpečne a efektívne.
Incident Commander / Veliteľ zásahu	Menovaný dôstojník s kompetenciami a celkovou zodpovednosťou za bezpečnosť, taktiku a riadenie síl a prostriedkov počas zdolávania a likvidácie lesného požiaru.
LACES / LACES	Základný bezpečnostný protokol, ktorý by mal byť implementovaný počas zasahovania pri lesnom požiari používaný na popis rizík a hrozieb. Správna implementácia protokolu napomáha zaisteniu dostatočnej kontroly, informovania a varovania zasahujúceho personálu o rizikách a potenciálnych hrozbách a o únikových cestách v prípade, že by sa dostali do veľmi rizikovej situácie. LACES je akronymom pre: <ul style="list-style-type: none"> • L = Pozorovatelia • A = Uvedomenie alebo kotviace miesto • C = Komunikácia • E = Úniková cesta alebo plán • S = Bezpečná oblasť
Lateral confinement / Zamedzenie šírenia požiaru do bokov	Zamedzenie šírenia sa požiaru zapríčinené topografickými prvkami. Keď sú lesné požiare obmedzené výskytom topografických prvkov ako sú rokliny, strže alebo úzke údolia, potom konvektívne vyhrievanie zamedzených plynov a radiačná spätná väzba z plameňov a horiacej vegetácie zvyšuje rýchlosť uvoľňovania tepla z horiaceho paliva. Rýchle šírenie požiaru je podporené aj zrýchlením a kanálovým efektom vetra, ktorý prúdi cez tieto topografické prvky. Tieto faktory môžu zapríčiniť rýchlejšie horenie a šírenie ako je to v prípade nezabráneného požiaru vegetácie.
Line of communication / Komunikačná línia	Spôsoby, ktoré sa používajú na zasielanie správ medzi personálom zúčastňujúcim sa na zdolávaní a likvidácii mimoriadnej udalosti v rámci reťazca velenia. ⁵⁹
Lookout / Pozorovateľ	Osoba zodpovedná za kontrolu bezpečnosti. Pozorovatelia sú kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.

⁵⁹ Komunikačná línia pracuje na dvojsmernom systéme toku informácií smerom od vyššej úrovne k nižšej a nižšej úrovne k vyššej.

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
Medical emergency / Zdravotné ohrozenie	Zranenie alebo choroba, ktorá predstavuje okamžité ohrozenie pre život človeka alebo dlhodobé zdravie.
Mega fire / Veľmi rozsiahly požiar	Lesný požiar vykazujúci abnormálne extrémne správanie sa požiaru. Rozsiahle požiare predstavujú zvyčajne výzvu pre zasahujúce agentúry, pretože vyžadujú na ich zdoľanie a likvidáciu veľký počet síl a prostriedkov a predstavujú zároveň vážne ohrozenie pre zasahujúci personál.
Near miss incident / Nehoda	Neočakávaná a neželaná udalosť, ktorá nespôsobila zranenia alebo choroby ľuďom a/alebo škody na majetku alebo životnom prostredí. Za trochu odlišných okolností tá istá udalosť môže spôsobiť haváriu.
Patrol / Hliadkovanie	Vykonávanie kontroly určitej oblasti za účelom predchádzania, zisťovania a/alebo riadenia lesného požiaru.
Personal Protective Equipment (PPE) / Osobné ochranné pomôcky (OOP)	Akékoľvek vybavenie alebo oblečenie požadované na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia osôb zúčastňujúcich sa likvidačných prác pri požiaroch. Zatiaľ čo použitie niektorých osobných ochranných prostriedkov sa vyžaduje pri likvidácii požiarov vôbec, potreba používania iných sa bude meniť najmä v závislosti od podmienok, ktoré sa očakávajú počas zdoľavania požiaru. Napríklad osoba podieľajúca sa na zdoľvaní a likvidácii požiaru počas noci bude potrebovať osvetlenie.
Reconnaissance / Prieskum	Činnosť spojená so získavaním informácií o udalostiach spojených s výskytom lesných požiarov za účelom monitorovania správania sa požiaru a činností spojených s jeho zdoľávaním a likvidovaním. Hlavným dôvodom pre ukončenie prieskumu môže byť zaistenie bezpečnosti a posúdenie efektívnosti plánu zdoľavania a likvidácie požiarov.
Report / Hlásenie	<ul style="list-style-type: none"> • Proces, prostredníctvom ktorého zdroje prvý krát ohlásia svoj príchod na miesto udalosti spojenej s výskytom lesného požiaru; alebo, • Formálne oznámenie týkajúce sa výsledkov činnosti alebo zisťovania. Oznámenia môžu napomôcť analýze situácie, poskytnúť informácie o pokroku plnenia aktuálnych úloh, dospieť k záverom a/alebo špecifikovať Zodporúčenia. Podanie správy môže byť buď verbálne alebo písomné.
Responsibility / Zodpovednosť	Povinnosť alebo záväzok dostatočne dobre vykonať alebo dokončiť úlohu.
Restricted area / Územie so vstupom povoleným len oprávneným osobám	Územie, v ktorom špecifikované aktivity alebo vstup sú dočasne alebo natrvalo obmedzené kvôli zníženiu rizík týkajúcich sa bezpečnosti života a zdravia ľudí potenciálnymi alebo prebiehajúcimi lesnými požiaroch. Územie so vstupom povoleným len oprávneným osobám môže byť zriadené za účelom redukcie rizika vzniku lesného požiaru v rámci konkrétneho miesta.
Risk / Riziko	Pravdepodobnosť výskytu nebezpečnej udalosti a potenciálne dopady tejto nebezpečnej udalosti. Riziko je možné vypočítať s využitím nasledovnej rovnice: Riziko = pravdepodobnosť vzniku x možný dopad
Risk assessment / Posúdenie rizík	Proces tvorby informácií týkajúcich sa akceptovateľných mier rizika a skutočných mier rizika, ktorým sú vystavení jednotlivci, skupiny, spoločnosť

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
	alebo životné prostredie.
Risk management / Manažment rizik	Proces týkajúci sa systematickej aplikácii politík, postupov a praktík spojených s identifikáciou, analýzou, hodnotením, riadením, kontrolou, komunikáciou a monitorovaním rizík. ⁶⁰
Role regression / Návrat k činnosti	Keď sa jednotlivec navracia späť k správaniu a činnostiam, ktoré sú charakteristické pre činnosti, ktoré vykonával už v minulosti. Môže ním byť napríklad tímový veliteľ vracajúci sa späť k správaniu a činnostiam, ktoré si vyžaduje úloha hasiča.
Role rotation / Zmena činnosti	Činnosť alebo proces periodicky sa meniacich úloh, zadávaných jednotlivcom zasahujúcim počas požiaru, na zaistenie dostatočných prestávok na oddych a prijateľnú rozmanitosť psychickej a mentálnej intenzity úloh vykonávaných všetkými členmi tímu.
Saddle / Sedlo	Depresia medzi dvoma kopcami alebo vrchmi, nazvaná podľa jeho podobnosti s tvarom jazdeckého sedla. Aj vietor tu často nabere tvar lievika a je často intenzívnejší. Sedla sú nebezpečné topografické prvky, pretože môžu podporiť extrémne správanie sa požiaru.
Safe area / Bezpečná oblasť	Identifikované bezpečné územie, kde môžu nájsť ľudia útočisko. Identifikácia bezpečného územia je kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.
Safe systems of work / Bezpečný systém práce	Formálny postup, ktorý vyplýva zo systematického skúmania úlohy za účelom identifikácie potenciálnych hrozieb a rizík. Výsledný dokument popisuje najbezpečnejší spôsob(y) vykonania úlohy tak, aby bola zaistená eliminácia hrozieb alebo riadenie rizík čo najdokonalejším spôsobom.
Safety / Bezpečnosť	Keď vystavenie sa hrozbám dosiahlo akceptovateľnú úroveň.
Safety officer / Bezpečnostný dôstojník	Technik určený na riadenie rizík.
Safety release / Bezpečné vypustenie vody	Vypustenie vody alebo retardéra horenia na zem, ponad vozidlo alebo skupinu jednotlivcov v zložitej situácii, za účelom zníženia intenzity požiaru a umožnenia úniku zasahujúcich osôb.
Shock / Šok	Život ohrozujúci stav, ktorý sa vyskytuje, keď sú vitálne telesné orgány ako mozog a srdce pozbavené kyslíka v dôsledku problémov s krvným obehom. Veľmi častou príčinou šoku je strata krvi, ale môže byť spôsobený aj iným spôsobom straty tekutín ako je zvracanie alebo ťažké popáleniny. ⁶¹
Situational awareness / Situačné vedomie	Vnímanie okolitého prostredia v rámci času aj priestoru. To zahŕňa porozumenie významu sledovaných javov a vzorov a poskytovanie informácií týkajúcich sa situácie tímu alebo jednotlivca. To zahŕňa aj prognózy a

⁶⁰ Založené na definícii prezentovanej v záverečnej správe projektu ANSFR: *The ANSFR Project Final Report: Recommendations for Improving Fire Risk Assessment and Management in Europe* (2010), s.9 - http://www.fire-risk.eu/resources/documents/document_display.htm?pk=88

⁶¹ Webstránka: <http://www.sja.org.uk/sja/first-aid-advice/shock.aspx>

Kapitola 7 - Bezpečnosť

Výraz	Definícia
	predvídanie toho, čo sa bude diať vnútri tohto prostredia do budúcnosti.
Snag / Suchár	Stojaci neživý strom alebo časť neživého stromu. Nestabilné sucháre predstavujú vážne ohrozenie bezpečnosti zasahujúceho personálu.
Spotting / Požiar spojený s tvorbou iskier	Správanie sa požiaru charakteristické tvorbou iskier a odletovaním žeravých uhlíkov, ktoré sú prenášané vo vzduchu prostredníctvom vetra alebo konvekčného stĺpca (stĺpca prúdenia). Požiar spojený s tvorbou iskier možno rozdeliť na požiar malého rozsahu a požiar veľkého rozsahu.
Stress / Stres	Škodlivé psychické alebo psychologické reakcie, ktoré sa vyskytujú, keď sú ľudia vystavení náročným požiadavkám, nereálnym očakávaniam a/alebo ohrozujúcim situáciám. Príznakmi stresu môžu byť problémy so spoznávaním, emocionálne problémy, fyzické problémy a/alebo problémy so správaním.
Stressor / Stresor	Udalosť alebo podnet, ktorý vyvolá stres.
Stump / Peň	Drewná základňa stromu, ktorá zostáva v zemi po spílení stromu. Prie počas požiaru predstavujú zvyčajne ohrozenia spojené s pokĺznutím, podknutím sa alebo pádom.
Stump hole / Jama po zhorení pňa	Jama v zemi, niekedy obsahujúca tlejúce žeravé uhlíky, ktorá vznikla, keď zhorela drewná základňa stromu (peň). Tieto jamy predstavujú počas požiaru hrozby spojené s pokĺznutím, potknutím sa alebo pádom.
Tactics / Taktika	Rozmiestnenie zdrojov (síl a prostriedkov) na mieste požiaru za účelom dosiahnutia vytýčených cieľov a plánu zdolávania a likvidácie požiarov.
Tactical lookout / Taktický pozorovateľ	Osoba s rozvinutým chápaním správania sa lesných požiarov, ktorá počas likvidácie a zdolávania požiaru vykonáva funkciu bezpečnostného dôstojníka. On/ona pozoruje požiar a činnosť zasahujúcich tímov. On/ona zaisťuje komunikáciu so zasahujúcimi tímami a s nadriadenými a je zodpovedný za zaistenie bezpečnosti zasahujúcich osôb. Pozorovatelia sú kľúčovým elementom bezpečnostného protokolu LACES.
Team supervisor / Veliteľ tímu	Osoba, ktorá riadi činnosti, úlohy a stará sa o bezpečnosť tímu.
Water Safety Plan / Plán bezpečnosti dopravy vody	Plán, ktorý je vytvorený s cieľom zaistenia bezpečnosti vodného bombardéra a ďalších užívateľov vodného toku používaného na čerpanie vody. Plán zabezpečenia dopravy vody zvyčajne dokumentuje nasledovné typy opatrení: <ul style="list-style-type: none"> • Opatrenia, ktoré je potrebné implementovať kvôli informovaniu užívateľov vodného toku o jeho využití vodným bombardérom. • Systémy a protokoly pre vyťahovanie a záchranu vodného bombardéra pri jeho zrútení sa na vodu. • Systémy a protokoly pre poskytovanie pomoci a asistencie vodného bombardéra, ktoré sa zrútilo na vodu.

Kapitola 8 – Riadenie zásahu

Riadenie zásahu: “ Právomoc organizácie riadiť a kontrolovať prostriedky v prípadoch, ktoré vyžadujú konania, aby sa zabránilo stratám na životoch a škodám”.

© Northumberland Fire and Rescue Service (UK)

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
Access / Prístup	Bod vstupu, výstupu a/alebo trasa k miestu mimoriadnej udalosti.
Accountability / Zodpovednosť	Povinnosť jednotlivca alebo organizácie obhájiť svoje konanie a prijať zodpovednosť za prijaté rozhodnutia, ktoré sa týkajú vykonania určitých činností. Zodpovednosť nemožno delegovať.
Assigned resources / Priradené zdroje	Zdroje (sily a prostriedky), ktoré boli pridelené na vykonanie úloh počas zásahu spojeného so zdolávaním a likvidáciou lesného požiaru.
Assignment / Úloha	Úloha, ktorá bola pridelená na splnenie jednotlivcovi alebo tímu.
Authority / Oprávnenie	Právny nárok na zúčastnenie sa a dokončenie činností a priradených úloh počas zdolávania a likvidácie lesného požiaru.
Available resources / Dostupné zdroje	Zdroje, ktoré sú k dispozícii a pripravené na nasadenie na požiarne zásah.
Bearing / Azimut	Horizontálny smer k alebo z akéhokoľvek bodu, zvyčajne meraný v smere hodinových ručičiek od pravého severu alebo iného referenčného bodu prostredníctvom 360 stupňov. ⁶²
Blind area / Slepá oblasť	Oblasť, v ktorej z pozorovacieho bodu nie je viditeľný povrch ani jeho vegetácia.
Breakout / Uniknutie	Únik požiaru z kontrolovaného územia.
Briefing / Inštruktáž	Stretnutie, počas ktorého dochádza k výmene relevantných informácií.
Burn plan / Plán vypaľovania	Vopred stanovený systém alebo program činností, ktorý je formulovaný s cieľom, bezpečného a efektívneho plnenia cieľov riadeného vypaľovania. Plán vypaľovania obsahuje výber taktiky, výber zdrojov, priradenie zdrojov a spôsob vykonávania úloh, monitorovaný v priebehu riadeného vypaľovania. Je potrebné poznamenať, že plán vypaľovania by mal byť dynamický, aby bral do úvahy akékoľvek zmeny v podmienkach a okolnostiach požiaru.
Burn team / Spaľovací tím	Skupina jednotlivcov s kolektívnymi kompetenciami bezpečne a efektívne vykonať operácie spojené s vypaľovaním.
Burn supervisor / Veliteľ zásahu spojeného s vypaľovaním	Osoba, ktorá riadi činnosti, úlohy počas vypaľovania a stará sa o bezpečnosť spaľovacieho tímu.
Chain of command / Reťazec velenia	Línia kompetencií a zodpovednosti v zmysle vydaných operatívnych rozkazov. Tiež sa často nazýva aj „lína velenia“.
Command / Velenie	Právomoc agentúry riadiť a kontrolovať zdroje (sily a prostriedky). Velenie je delegované na jednotlivca.

⁶² Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.29.

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
Communications Plan / Plán komunikácie	Vopred stanovená schéma, ktorá detailne popisuje metódy a systémy, ktoré majú byť použité personálom zasahujúcim pri lesnom požiari (v rámci jednej alebo viacerých agentúr) na vzájomnú komunikáciu.
Competency / Kompetencia	Keď má osoba spôsobilosť a dostatočné technické poznatky, tréning a skúsenosti na vykonanie pridelených úloh, a to bezpečne a efektívne.
Containment / Bezpečné územie	Kontrolovaná oblasť požiaru, kde sa neočakáva prienik požiaru.
Contingency Plan / Náhradný plán	Vopred pripravený alternatívny plán, ktorý môže byť implementovaný v prípade zmeny okolností.
Controlled Fire / Riadený požiar	Požiar so zabezpečeným obvodom, z ktorého sa neočakáva únik požiaru.
Control room / Riadiace centrum	Núdzové centrum, ktoré prijíma telefónne hovory, a ktoré koordinuje mobilizáciu a demobilizáciu vhodných dostupných zdrojov (síl a prostriedkov) na a z miesta zásahu.
Cooperating agency / Spolupracujúca agentúra	Organizácia zásobujúca zdroje (sily a prostriedky) a tým prispievajúca k implementácii plánu zdoľavania a likvidácie požiarov. Spolupracujúca agentúra sa líši od partnerskej agentúry v tom zmysle, že agentúre zodpovednej za zdoľavanie a likvidáciu požiarov prichádza na pomoc len v čase výskytu lesných požiarov.
Coordinates / Súradnice	Pretínajúce sa čiary súradníc, ktoré sa používajú na identifikáciu konkrétnej polohy na mape.
Critical point / Kritický bod	Bod v čase alebo priestore, kedy/kde bude ovplyvnené šírenie požiaru, jeho rýchlosť a/alebo intenzita požiaru.
Delegation / Delegovanie	Presun zodpovednosti kompetentným osobám pre účely splnenia úloh a/alebo urobenia rozhodnutí.
Demobilize / Demobilizovať	Nariadiť zdrojom návrat na ich domovskú základňu.
Estimated Time of Arrival (ETA) / Predpokladaný čas príchodu	Predpokladaný čas, kedy zdroje (sily a prostriedky) dosiahnu špecifikovanú cieľovú pozíciu.
Fire fighter / Hasič	Akákoľvek kompetentná osoba, ktorá počas požiaru preberá na seba úlohy spojené s vykonávaním činností spojených so zdoľávaním a likvidáciou požiaru.

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
Fire investigation / Zisťovanie príčin požiarov	Proces stanovenia zdroja, príčiny a vývoja požiaru. ⁶³
Fire Management Plan / Plán zdolávania a likvidácie požiarov	Plán detailne popisujúci vopred stanovené stratégie zdolávania a likvidácie požiarov a taktiku, ktoré sa majú realizovať v čase výskytu lesného požiaru v určitom území.
Fire perimeter / Obvod požiaru	Celá vonkajšia hranica požiaru.
Fire risk / Riziko vzniku požiaru	Pravdepodobnosť výskytu lesného požiaru a jeho potenciálny dopad na určité miesto v určitom čase. Riziko výskytu lesného požiaru je možné vypočítať podľa nasledovnej rovnice: Riziko vzniku požiaru = pravdepodobnosť výskytu x potenciálny dopad
Fire Suppression Plan / Plán zdolávania a likvidácie požiarov	Vopred stanovená strategická schéma alebo program činností, ktorý sa vytvára s cieľom bezpečného a účinného plnenia cieľov zdolávania a likvidácie požiarov. Plán zdolávania a likvidácie požiaru načrtáva výber taktických postupov, síl a prostriedkov, pridelenie úloh a popisuje monitorovania bezpečnosti a spôsobu výkonu činností v čase výskytu konkrétnej mimoriadnej udalosti. Plány zdolávania a likvidácie požiarov musia byť dynamické, aby a musia brať do úvahy akékoľvek zmeny v podmienkach alebo okolnostiach.
Geographic Information System (GIS) / Geografický informačný systém (GIS)	Systém navrhnutý na zber, ukladanie, manipuláciu, analýzu a prezentáciu údajov s geografickou referenciou.
Global Positioning System (GPS) / Globálny polohový systém (GPS)	Globálny navigačný systém, ktorý poskytuje veľmi presnú polohovú informáciu o polohe akéhokoľvek bodu na alebo blízko Zemskeho povrchu.
Ground team / Pozemný tím	Riadená skupina jednotlivcov vykonávajúcich činnosti týkajúce sa zdolávania likvidácie lesných požiarov na zemi. Tento výraz sa obvyčajne využíva v prípade nasadenia aj leteckej techniky na zásah.
Hand team / Tím s ručným náradím	Riadená skupina jednotlivcov, ktorej úlohou je vykonávanie úloh spojených so zdolávaním a likvidáciou lesného požiaru pomocou ručného náradia.
Hand line / Manuálne vytvorená línia	Protipožiarna línia vytvorená pomocou ručného náradia.

⁶³ Zdroj: NFPA (2011) NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
Holding area / Zabezpečovacie miesto (záloha)	Miesto zriadené v čase výskytu mimoriadnej udalosti, kde sú sústredené sily a prostriedky a čakajú na pridelenie úloh.
Incident / Mimoriadna udalosť	Udalosť, ktorá si vyžaduje konanie, ktoré sa týka prevencie alebo minimalizácie strát na životoch, škody na majetku alebo na životnom prostredí.
Incident Command / Riadenie zásahu	Právomoc agentúry počas zasahovania riadiť a kontrolovať zdroje (sily a prostriedky), čo si vyžaduje vykonať súčasne činnosti súvisiace s prevenciou strát na životoch alebo škodách.
Incident Commander / Veliteľ zásahu	Menovaný dôstojník s kompetenciami a celkovou zodpovednosťou za bezpečnosť, taktiku a riadenie síl a prostriedkov počas zdolávania a likvidácie lesného požiaru.
Incident Command Point / Miesto riadenia zásahu (veliteľské stanovisko)	Geografická poloha základne veliteľa zásahu.
Incident Command Support / Podpora riadenia zásahu	Akákoľvek osoba alebo úloha, ktorá predstavuje priamu asistenciu veliteľovi zásahu.
Incident Command System (ICS) / Systém riadenia zásahov	Štandardizovaný riadiaci systém záchranných činností, ktorý je špecificky určený užívateľom na prevzatie jednotnej organizačnej štruktúry zhodnej s komplikovanosťou a požiadavkami jednej alebo viacerých udalostí spojených s výskytom lesných požiarov. Systém riadenia zásahov poskytuje štandardný rámec, v rámci ktorého jednotlivci a tímy zúčastňujúci sa na zásahu môžu pracovať spoločne, bezpečne a efektívne.
Incident objectives / Ciele zásahu	Želané výsledky, ktoré majú byť dosiahnuté a súvisia s likvidáciou vzniknutého požiaru. Ciele zásahu musia byť reálne, dosiahnuteľné a merateľné, ale tiež musia byť flexibilné aby umožňovali prijímanie strategických a taktických alternatív. Ciele zásahu musia byť špecifikované aj vnútri bezpečného a efektívneho systému riadenia zásahov.
Incident support / Podpora zásahu	Skupina alebo organizácia zodpovedná za poskytnutie personálu, vybavenia a/alebo sociálne zariadenia a zdroje na podporu operácií so zásahom.
Initial response / Prvotná odozva	Sily a prostriedky, ktoré sú na zásah spojený s likvidáciou lesného požiaru vyslané ako prvé.
LACES / LACES	Základný bezpečnostný protokol, ktorý by mal byť implementovaný počas zasahovania pri lesnom požiari používaný na popis rizík a hrozieb. Správna implementácia protokolu napomáha zaisteniu dostatočnej kontroly, informovaniu a varovaniu zasahujúceho personálu o rizikách a potenciálnych hrozbách a o únikových cestách v prípade, že by sa dostali do veľmi rizikovej

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
	<p>situácie.</p> <p>LACES je akronymom pre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L = Pozorovatelia • A = Uvedomenie alebo kotviace miesto • C = Komunikácia • E = Úniková cesta alebo plán • S = Bezpečná oblasť
Line of communication / Komunikačná línia	Spôsoby, ktoré sa používajú na zasielanie správ medzi personálom zúčastňujúcim sa na zdolávaní a likvidácii mimoriadnej udalosti v rámci reťazca velenia. ⁶⁴
Lookout / Pozorovateľ	Osoba zodpovedná za kontrolu bezpečnosti. Pozorovatelia sú kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.
Message / Oznamovanie	Výmena informácií počas udalosti, buď rádiom alebo inými prostriedkami, bez potreby organizovania inštruktáže.
Mobilize / Mobilizovať	Nariadiť zdrojom (silám a prostriedkom) účasť na zásahu.
Mop up / Likvidácia požiaru	Činnosť spojená s hasením požiaru, potom čo sa ho podarilo dostať pod kontrolu. ⁶⁵ Likvidácia požiaru si vyžaduje vykonanie akýchkoľvek opatrení, ktoré sú potrebné pre zabránenie jeho opätovného rozhorenia.
Multi-agency incident / Multi-agentúrna udalosť	Mimoriadna udalosť vyžadujúca si nasadenie zdrojov viacerých agentúr.
Partner agencies / Partnerské agentúry	Akékoľvek organizácie, ktoré spolupracujú pri predchádzaní, zisťovaní príčin a zdolávaní lesných požiarov. Partnerské agentúry spolupracujú na realizácii preventívnych opatrení a tvorbe plánov prevencie súvisiacich s prevenciou a je pravdepodobné, že majú vopred uzavreté dohody o spolupráci.
Preparedness plan / Plán prevencie	Vopred určená strategická schéma alebo program činností, ktoré sú vytvorené s cieľom dostatočne pripraviť organizáciu alebo geografické územie na účinnú obranu pred lesným požiarom.
Public Information Officer / Dôstojník pre informovanie verejnosti (hovorca)	Dôstojník, ktorého úlohou je riadiť a uľahčiť výmenu informácií týkajúcich sa vzniknutého požiaru medzi zasahujúcou organizáciou a médiami/verejnosťou. ⁶⁶

⁶⁴ Komunikačná línia pracuje na dvojsmernom systéme s tokom informácií od vyššej úrovne k nižšej a od nižšej úrovne k vyššej.

⁶⁵ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.142 (definované pod termínom "Fire Suppression").

⁶⁶ Dôstojník pre informovanie verejnosti môže byť poverený úlohou riadenia a zabezpečenia výmeny informácií medzi organizáciou a médiami/verejnosťou, týkajúcich sa aktivít detekcie, prevencie a obnovy.

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
Public information plan / Plán informovania verejnosti	Vopred určená schéma alebo program činností, ktorá je vytvorená za účelom poskytovania relevantných a vhodných informácií médiám a/alebo zástupcom verejnosti, týkajúcich sa prebiehajúceho alebo už uhaseného požiaru.
Reconnaissance / Prieskum	Činnosť spojená so získavaním informácií o udalostiach spojených s výskytom lesných požiarov za účelom monitorovania správania sa požiaru a činností spojených s jeho zdoľávaním a likvidovaním. Hlavným dôvodom pre ukončenie prieskumu môže byť zaistenie bezpečnosti a posúdenie efektívnosti plánu zdoľávania a likvidácie požiarov.
Rendezvous point / Miesto určené pre podanie správy	Vopred stanovené miesto, kde majú zdroje prichádzajúce na miesto zásahu ohlásiť svoj príchod a informovať o aktuálnom stave požiaru.
Report / Hlásenie (Podanie správy)	<ul style="list-style-type: none"> a) Proces, prostredníctvom ktorého zdroje prvýkrát ohlásia svoj príchod na miesto udalosti spojenej s výskytom lesného požiaru; alebo, b) Formálne oznámenie týkajúce sa výsledkov činnosti alebo zisťovania. Oznámenia môžu napomôcť analýze situácie, poskytnúť informácie o pokroku plnenia aktuálnych úloh, dospieť k záverom a/alebo špecifikovať odporúčenia. Podanie správy môže byť buď verbálne alebo písomné.
Reserve resources / Rezervné zdroje (záloha)	Zdroje (sily a prostriedky), ktorým zatiaľ nebola pridelená úloha, ale sú pripravené na zásah.
Resources / Zdroje (sily a prostriedky)	Personál, vybavenie, služby a zásoby, ktoré sú k dispozícii pre plnenie úloh týkajúcich sa zdoľávania a likvidácie požiarov buď okamžite alebo sú potenciálne dostupné.
Responsibility / Zodpovednosť	Povinnosť alebo záväzok dostatočne dobre vykonať alebo dokončiť úlohu. Zodpovednosť môže byť delegovaná na inú osobu.
Restricted area / Územie so vstupom povoleným len oprávneným osobám	Územie, v ktorom špecifikované aktivity alebo vstup sú dočasne alebo natrvalo obmedzené kvôli zníženiu rizík týkajúcich sa ochrany života a zdravia ľudí pred potenciálnymi alebo prebiehajúcimi lesnými požiarimi.
Risk / Riziko	Pravdepodobnosť vzniku mimoriadnej udalosti a potenciálny výsledok/následky tejto udalosti. Riziko sa počíta podľa nasledovnej rovnice: $\text{Riziko} = \text{pravdepodobnosť výskytu} \times \text{potenciálny dopad}$
Risk assessment /	Proces tvorby informácií týkajúcich sa akceptovateľných mier rizika a skutočných mier rizika, ktorým sú vystavení jednotlivci, skupiny, spoločnosť

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
Posúdenie rizík	alebo životné prostredie.
Risk management / Manažment rizík	Proces týkajúci sa systematickej aplikácie politík, postupov a praktík spojených s identifikáciou, analýzou, hodnotením, riadením, kontrolou, komunikáciou a monitorovaním rizík. ⁶⁷
Safety / Bezpečnosť	Keď vystavenie sa hrozbám dosiahlo akceptovateľnú úroveň.
Safety Officer / Bezpečnostný dôstojník	Dôstojník, ktorého úlohou je riadenie rizík.
Safe Systems of Work / Bezpečný systém práce	Formálny postup, ktorý vyplýva zo systematického skúmania úlohy za účelom identifikácie potenciálnych hrozieb a rizík. Výsledný dokument popisuje najbezpečnejší spôsob(y) vykonania úlohy tak, aby bola zaistená eliminácia hrozieb alebo riadenie rizík čo najdokonalejším spôsobom.
Sector / Zásahový úsek	Konkrétna oblasť, kde sa vyskytla mimoriadna udalosť, ktorá je pod velením veliteľa úseku.
Sector Commander / Veliteľ zásahového úseku	Jednotlivec, ktorý bol poverený velením v sektore s výskytom požiaru.
Situational awareness / Situačné vedomie	Vnímanie okolitého prostredia v rámci času aj priestoru. To zahŕňa porozumenie významu sledovaných javov a prvkov a poskytovanie informácií týkajúcich sa situácie tímu alebo jednotlivca. To zahŕňa aj prognózy a predvídanie toho, čo sa bude diať vnútri tohto prostredia v budúcnosti.
Situational awareness / Dosah riadenia	Počet podriadených, ktorých riadi veliteľ alebo vedúci tímu.
Standard Operating Procedures (SOPs) / Štandardné operačné postupy (ŠOP)	Štandardné operačné postupy sú písomné inštrukcie, ktoré detailne popisujú kroky, ktoré je nevyhnutné vykonať pri vykonávaní určitého procesu alebo aktivity. Ich účelom je zaistenie, že vykonávaná aktivita či proces sú vykonávané vždy bezpečne, efektívne a tým istým spôsobom.
Statutory responsibility / Povinnosť vyplývajúca zo zákona	Zo zákona vyplývajúca povinnosť uspokojivo vykonať alebo dokončiť určitú úlohu, týkajúcu sa zdoľovania a likvidácie požiarov alebo ich prevencie.
Supplies / Zásoby	Menšie predmety vo vybavení a všetky rozložiteľné predmety slúžiace na zdoľovanie a likvidáciu vybranej mimoriadnej udalosti. ⁶⁸

⁶⁷ Založené na definícii prezentovanej v záverečnej správe k projektu ANSFR: *The ANSFR Project Final Report: Recommendations for Improving Fire Risk Assessment and Management in Europe* (2010), p.9 - http://www.fire-risk.eu/resources/documents/document_display.htm?pk=88

⁶⁸ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.168.

Kapitola 8 - Riadenie zásahu

Výraz	Definícia
Supply area / Zásobovacia oblasť	Miesto, z ktorého sú koordinované a zabezpečované hlavné logistické funkcie a kde sú dočasne uskladnené zásoby, ktoré sú potrebné na zdoľovanie a likvidáciu mimoriadnej udalosti.
Suppression / Zasahovanie	Akákoľvek práca zaoberajúca sa riadením a hasením požiaru.
Tactics / Taktika	Rozmiestnenie zdrojov (síl a prostriedkov) na mieste požiarneho zásahu za účelom dosiahnutia cieľov strategického plánovania.
Team / Tím	Skupina jednotlivcov, ktorých úlohou je spolupracovať na zadanej úlohe.
Team supervisor / Vedúci tímu	Osoba, ktorá riadi činnosti, úlohy a stará sa o bezpečnosť tímu.
Triangulation / Triangulácia	Metóda, ktorá využíva dve známe súradnice na určenie súradníc tretej pozície.
Trigger point / Aktivačný bod	Vopred navrhnutý časový bod alebo miesto, kde predpovedaná zmena v správaní sa požiaru ovplyvní tvorbu taktických rozhodnutí. Napríklad, ak sa požiar približuje ku konkrétnemu aktivačnému miestu v krajine, veliteľ zásahu sa rozhodne či je potrebné, za účelom zaistenia bezpečnosti a efektívnosti, prijať alternatívu taktického postupu.
Turnaround time / Čas obrátky	Čas potrebný, pre letecké a pozemné zdroje (sily a prostriedky), na opätovné znovu načerpanie vody alebo pohonných hmôt a návrat na požiarisko.
Unified command / Jednotné velenie	Systém velenia, ktorý umožňuje, aby viaceré organizácie s geografickou a/alebo funkčnou pôsobnosťou pracovali spoločne a riadili mimoriadne udalosti spojené s výskytom lesných požiarov prostredníctvom vytvorenia spoločného súboru cieľov a stratégií slúžiacich na zdoľanie a likvidáciu takýchto udalostí. Výsledkom jednotného velenia nie je strata alebo vzdanie sa kompetencií, povinností alebo zodpovednosti ani jednej zo zapojených organizácií.
Water attack team / Tím vykonávajúci útok vodou	Riadená skupina jednotlivcov, ktorých úlohou pri požiarom zásahu je vykonanie úlohy (úloh) s využitím tlakových vodných systémov.
Window of opportunity / Vhodný okamih	Časové obdobie alebo miesto v krajine, kedy/kde bude najvýhodnejšie prijať a realizovať konkrétne taktické postupy a činnosti týkajúce sa zásahu.

Kapitola 9 - Taktika

Taktika: “Rozostavenie hasiacich prostriedkov počas hasenia požiaru aby sa dosiahlo uhasenie požiaru.”

© Northumberland Fire and Rescue Service

Kapitola 9 - Taktika

Výraz	Definícia
Access / Prístup	Miesto vstupu, výstupu a/alebo trasa k miestu mimoriadnej udalosti.
Advancing fire / Postup požiaru	Postup požiaru spojený s čelom (frontom) požiaru. Správanie sa požiaru v tomto území je zvyčajne charakterizované intenzívnejším horením, väčšou výškou a dĺžkou plameňov a rýchlejšim šírením sa požiaru. Zvyčajne sa vyskytuje, keď požiar horí s podporou jednej alebo viacerých síl závislosti (napr. vietor alebo sklon). ⁶⁹
Aerial attack / Letecký útok/Hasenie požiaru pomocou leteckej techniky	Hasenie požiaru zahŕňajúce použitie leteckej techniky určenej na zhodenie vody alebo retardérov horenia na miesto požiaru alebo do jeho blízkosti. Letecký útok môže byť: <ul style="list-style-type: none"> • Priamy útok (letecký)<ul style="list-style-type: none"> • Čelný (frontálny) útok – zhodenie vody alebo retardéra horenia zo vzduchu na čelo (front) požiaru. • Útok z tyly – zhodenie vody alebo retardéra horenia zo vzduchu na tylovej časti požiaru. • Nepriamy útok (letecký) – zhodenie retardéra horenia zo vzduchu na plochu požiaru za účelom vytvorenia protipožiarnej (bezpečnostnej) línie. • Čelný (frontálny) útok (letecký) • Útok z tyly (letecký) • Útok po krídlach požiaru (letecký) • Paralelný útok (letecký)
Aerial coordination / Letecká koordinácia	Riadenie leteckých operácií počas hasenia lesných požiarov. Táto úloha má vždy dva kľúčové ciele: <ul style="list-style-type: none"> • Chrániť bezpečnosť všetkých osôb podieľajúcich sa na hasení požiaru a to ako vo vzduchu, tak aj na zemi. • Optimalizovať efektívnosť všetkých leteckých zdrojov.
Aerial detection / Letecká detekcia	Činnosť alebo proces zisťovania, lokalizácie a zaznamenávania požiarov udalostí z lietadla. Letecká detekcia môže byť: <ul style="list-style-type: none"> • Plánovaná – kde agentúra mobilizuje lietadlo s leteckými pozorovateľmi za účelom detekcie požiarov; • Neplánovaná – kde lietadlo, ktoré nie je priamo prenajaté alebo mobilizované pre účely detekcie požiarov, ohlasuje vzniknutý požiar na agentúru. Napríklad, neplánovaná letecká detekcia môže prísť od pasažiera z lietadla alebo iného (rekreačného) lietadla.
Aerial operations / Letecká operácia	Akýkoľvek manéver uskutočnený leteckým prostriedkom, podporujúci aktivity spojené so zdolávaním a likvidáciou lesného požiaru zahŕňajúci: <ul style="list-style-type: none"> • priamy útok prostredníctvom zhodu vody a retardéra horenia • nepriamy útok prostredníctvom zhodu retardéra horenia • zhody zásobovacieho materiálu • letecké monitorovanie a prieskum

⁶⁹ Toto je vylepšenie definície "postupujúci požiar" poskytované v rámci National Wildfire Coordinating Group (2005) *Wildfire Origin and Cause Determination Handbook* (National Wildfire Coordinating Group Fire Investigation Working Team; USA), s.7.

Kapitola 9 - Taktika

Výraz	Definícia
Aerial reconnaissance / Letecký prieskum	<p>Využitie lietadla na vykonanie predbežných prieskumov požiaru za účelom získania informácií o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Správaní sa požiaru • Topografii a type horľavého materiálu (paliva) • Možných hrozbách a oblastiach s vysokým rizikom vzniku požiaru • Vhodných okamihoch • Bezpečnosti pozemného personálu <p>Informácie získané z leteckého prieskumu budú oznámené veliteľovi zásahu pre podporu rozhodovacieho procesu.</p>
Aerial resources / Letecké prostriedky	<p>Letecké prostriedky, vrátane vrtuľníkov, lietadiel a bezpilotných lietadiel, ktoré možno použiť na požiarne útok alebo pozorovanie jeho rozvoja. Zahŕňa tiež obslužný personál a vybavenie.</p>
Aerial Coordinator⁷⁰ / Letecký koordinátor	<p>Pilot alebo dôstojník určený na vykonávanie úloh leteckej koordinácie. Letecký koordinátor má zvyčajne právomoc nad všetkými leteckými prostriedkami, ktoré sú nasadené na letecké činnosti spojené so zdolávaním a likvidáciou mimoriadnej udalosti.</p>
Anchor point / Miesto ukotvenia	<p>Výhodná poloha, zvyčajne prekážka šírenia požiaru, od ktorej sa začína s konštruovaním bezpečnostnej línie. Kotviace miesto je základný prvok pri budovaní protipožiarnej línie (pás, priesek), pretože zabezpečuje, že protipožiarne línie je úplne uzatvorená, a že požiar nemôže uniknúť z kontrolovanej oblasti. Vytvorenie kotviaceho miesta je niekedy kľúčovým prvkom, zahrnutým v bezpečnostnom protokole LACES.</p>
Area ignition / Plošné zapálenie	<p>Zapálenie niekoľkých samostatných požiarov, buď súčasne alebo v rýchlom slede za sebou po celej ploche. Takto rozmiestnené požiare zväčšujú a ovplyvňujú hlavné telo požiaru, tým že vytvárajú podmienky pre rýchle šírenie požiaru.⁷¹</p>
Area of origin / Oblasť vzniku požiaru	<p>Všeobecná geografická lokalita vnútri požiariska, kde sa nachádza predpokladané miesto vzniku požiaru.</p>
Assigned resources / Priradené zdroje	<p>Zdroje, ktoré boli priradené k pracovným úlohám počas zdolávania a likvidácie lesného požiaru.</p>
Assignment / Priradenie	<p>Úloha, ktorú je potrebné vykonať, priradená jednotlivcovi alebo tímu.</p>
Attack a fire / Požiarne útok	<p>Všeobecný termín pre rozličné metódy, ktoré možno využiť na zdolávanie požiaru alebo jeho častí, ktorý zahŕňa:</p>

⁷⁰ In some countries, such as the USA and Spain, the alternative term of "Aerial Tactical Group Supervisor" (ATGS) has been adopted.

⁷¹ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2008) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.29.

Kapitola 9 - Taktika

	<ul style="list-style-type: none"> • Priamy útok • Nepriamy útok • Letecký útok • Čelný (frontálny) útok • Útok z tyla • Útok po krídlach požiaru • Paralelný útok
Authority / Oprávnenie	Právny nárok na zúčastnenie sa a dokončenie činností a priradených úloh počas zdolávania a likvidácie lesného požiaru.
Výraz	Definícia
Available fuels / Dostupné palivá	Podiel z celkového množstva paliva, ktorý by zhorel za určitých podmienok horenia a vlastností paliva.
Available resources / Dostupné zdroje	Zdroje (sily a prostriedky), ktoré sa zúčastňujú zásahu a čakajú na pridelenie úlohy v zásahu.
Backing fire / Spätný požiar	Úmyselne založený požiar s nižšou intenzitou alebo časť požiaru, ktorý horí (šíri sa) proti smeru vetra a/alebo dole svahom.
Baseline / Základná čiara	Počiatočná línia požiaru zapáleného pozdĺž protipožiarnej línie na potlačenie a kontrolu následných činností spojených so spaľovaním.
Bearing / Azimut	Horizontálny smer k alebo z akéhokoľvek bodu, zvyčajne meraný v smere hodinových ručičiek od pravého severu alebo iného referenčného bodu prostredníctvom 360 stupňov. ⁷²
Black area / Zhorenisko	Plocha paliva, ktorá sa javí ako čierna kvôli úplnému alebo čiastočnému vyhoreniu paliva.
Breakout / Uniknutie	Únik požiaru z kontrolovaného územia.
Briefing / Inštruktáž	Stretnutie, počas ktorého dochádza k výmene relevantných informácií.
Burn / Horieť	<p>m) Horieť – byť v procese horenia.</p> <p>n) Zhorenisko – plocha úplne alebo čiastočne zničená požiarom.</p> <p>o) Popálenina – zranenie na tele spôsobené vypaľovacím činidlom, teplom z požiaru alebo rozpaleným predmetom.</p> <p>p) Riadený požiar (napr. operatívne vypaľovanie alebo predpísané vypaľovanie)</p>
Burning conditions / Podmienky horenia	Stav kombinovaných zložiek prostredia požiaru, ktoré ovplyvňujú správanie požiaru v dostupnom palive. Podmienky horenia sú špecifikované zvyčajne vzhľadom na faktory expozície, počasia, sklonu/topografie, typ a množstvo paliva.
Burn out / Vypaľovanie	Zámerné vypaľovanie parciel s palivom za účelom predchádzania šírenia sa požiaru. To sa bežne vykonáva za účelom spotrebovania paliva medzi protipožiarou líniou a okrajom požiaru.
Burning regulations /	Nariadenia a obmedzenia týkajúce sa použitia operatívneho vypaľovania ako

⁷² Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.29.

Kapitola 9 - Taktika

Predpisy týkajúce sa vypaľovania	taktického postupu zdolávania požiarov.
Burning period / Vypaľovacie obdobie	Konkrétne dátumy/mesiace v roku, kedy je vypaľovanie z hľadiska hospodárenia v krajine zákonom povolené.
Burn plan / Plán vypaľovania	Vopred stanovený systém alebo program činností, ktorý je formulovaný s cieľom, bezpečného a efektívneho plnenia cieľov riadeného vypaľovania. Plán vypaľovania obsahuje výber taktiky, výber zdrojov, priradenie zdrojov a spôsob vykonávania úloh, monitorovaný v priebehu riadeného vypaľovania. Je potrebné poznamenať, že plán vypaľovania by mal byť dynamický, aby bral do úvahy akékoľvek zmeny v podmienkach a okolnostiach požiaru.
Burn team / Spaľovací tím	Skupina jednotlivcov s kolektívnymi kompetenciami bezpečne a efektívne vykonať operácie spojené s vypaľovaním.
Burn severity / Intenzita horenia	Kvalitatívny odhad množstva tepla generovaného požiarom/horením a jeho výsledných dopadov na palivo.
Burn supervisor / Veliteľ zásahu spojeného s vypaľovaním	Osoba, ktorá riadi činnosti, úlohy počas vypaľovania a stará sa o bezpečnosť vypaľovacieho tímu.
Catch trench / Záchytná jama	Malá jama vybudovaná pod požiarom na svahovitom teréne, slúžiaca na zachytenie horiaceho materiálu padajúceho dole svahom.
Centre burn / Stredové vypaľovanie	Zapaľovacia technika, pomocou ktorej je požiar zapálený približne v strede plochy s nevyhoreným palivom. Pri <i>kruhovom vypaľovaní</i> sa vypaľuje palivo okolo obvodu plochy s nevyhoreným palivom. Zámerom stredového vypaľovania je vytvorenie silného konvekčného oblaku, ktorý vyvoláva následné kruhové horenie smerom dovnútra kruhu, a preto zvyčajne ďalej od akejkoľvek protipožiarnej línie.
Clean burn / Úplné vyhorenie	Požiar, ktorý spotrebovávajú všetku vegetáciu a opadanku nad zemou odkrývajúc minerálnu pôdu.
Competency / Kompetencia	Keď má osoba spôsobilosť a dostatočné technické poznatky, tréning a skúsenosti na vykonanie pridelených úloh, a to bezpečne a efektívne.
Výraz	Definícia
Condition of vegetation / Stav vegetácie	Fáza rastu alebo stupeň horľavosti vegetácie, ktorá je súčasťou palivového komplexu. Tento bude závisieť na ročnom období, vysúšaní a poveternostných podmienkach.
Containment / Kontrolované územie	Oblasť požiaru, kde boli vykonané všetky činnosti spojené so zabránením šírenia sa požiaru a neočakáva sa ani uniknutie požiaru z tohto územia.
Contingency plan / Náhradný plán	Vopred pripravený alternatívny plán, ktorý môže byť realizovaný, ak sa zmenia okolnosti.
Controlled fire /	Požiar so zabezpečeným obvodom, kde sa neočakáva uniknutie požiaru mimo

Kapitola 9 - Taktika

Riadený požiar	túto oblasť.
Control line / Protipožiarna línia (pás, priesek)	Súhrnný názov pre všetky vybudované alebo prirodzené bariéry a zabezpečené okraje požiaru používané na kontrolu požiaru. ⁷³
Cool fire / Studený oheň	Keď horí palivo, pričom vytvára požiar s nízkou intenzitou.
Cooperating agency / Spolupracujúca agentúra	Organizácia zásobujúca zdroje (sily a prostriedky) a tým prispievajúca k implementácii plánu zdolávania a likvidácie požiarov. Spolupracujúca agentúra sa líši od partnerskej agentúry v tom zmysle, že agentúre zodpovednej za zdolávanie a likvidáciu požiarov prichádza na pomoc len v čase výskytu lesných požiarov.
Counter burn / Protipožiar	Plánované operatívne vypaľovanie, ktoré sa vyskytuje medzi protipožiarnou líniou a postupujúcim lesným požiarom využívajúc pri tom silné vnútorné prúdenie smerujúce k frontu požiaru.
Critical point / Kritický bod	Bod v čase alebo priestore, kedy/kde bude ovplyvnené šírenie požiaru, jeho rýchlosť a/alebo intenzita požiaru.
Demobilize / Demobilizovať	Nariadiť zdrojom návrat na ich domovskú základňu.
Direct attack / Priamy útok	Ofenzívna taktika hasenia požiarov, ktorá zahŕňa útok vedený z najbližšieho okraja požiaru. Táto technika obyčajne počíta s využitím ručného náradia a/alebo vody.
Dynamic risk assessment / Dynamické posúdenie rizík	“Nepretržitý proces identifikácie hrozieb, posudzovania rizík, vykonávania činností slúžiacich k zníženiu rizík, ich monitorovaniu a kontrole, v rýchlo sa meniacich podmienkach zásahu spojeného so zdolávaním a likvidáciou mimoriadnej udalosti.” ⁷⁴
Escape plan / Únikový (evakuačný) plán	Vopred stanovené činnosti, ktoré majú byť vykonané v prípade udalosti s nepredvídanými riskantnými okolnosťami (napr. neočakávaná zmena v správaní sa požiaru). Únikový plán musí zahŕňať popis únikových ciest. Tvorba únikového plánu je kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.
Escape route / Úniková (evakuačná) cesta	Vopred naplánovaná trasa, ktorá má byť použitá v prípade výskytu udalosti s nepredvídanými riskantnými okolnosťami (napr. neočakávaná zmena v správaní sa požiaru). Úniková cesta je dôležitou časťou únikového plánu a je kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.
Evacuation / Evakuácia	Odsun ľudí z ohrozených alebo potenciálne ohrozených území a ich následné premiestnenie do bezpečných oblastí.

⁷³ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2008) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.50.

⁷⁴ HM Government (2008) *The Fire Service Manual Volume 2, Fire Service Operations: Incident Command*, Third Edition (London: TSO), dostupné na: <http://www.communities.gov.uk/documents/fire/pdf/incidentcommand.pdf>

Kapitola 9 - Taktika

Extinction / Vyhasnutie	Keď sa proces horenia skončil.
Fire activity / Aktivita požiaru	Popis požiaru založený na posúdení viditeľných dôkazov, zahŕňajúc rýchlosť šírenia požiaru, dĺžku plameňa, výšku plameňa, závažnosť požiaru a správanie sa požiaru.
Fire analysis / Požiarna analýza	Proces skúmania správania a účinkov konkrétneho požiaru alebo skupiny požiarov a/alebo činností, ktoré boli vykonané, alebo ktoré bolo potrebné prijať pre jeho/ich zdoľanie a likvidáciu.
Výraz	Definícia
Fire behaviour / Správanie sa požiaru	<p>Reakcia požiaru na vplyvy paliva, počasia a topografie. Medzi rôzne typy správania sa požiaru patrí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tlenie – požiar horiaci bez plameňov a s minimálnou rýchlosťou šírenia. • Plazivý požiar – požiar s nízkou rýchlosťou šírenia a vo všeobecnosti aj s malou dĺžkou plameňa. • Rýchlo sa šíriaci požiar – požiar s nízkou rýchlosťou šírenia. • Požiar v podobe pochodne – požiar, ktorý horí od pôdy, povrchu a paliva situovaného nad povrchom až po korunu stromu či koruny stromov na malých parcelách. • Tvorba iskier – správanie sa požiaru, pri ktorom iskry a horúce horiace uhličky sú transportované vetrom alebo konvekčného stĺpca do krajiny za obvod požiaru a má za následok iniciáciu bodových požiarov. • Požiar v korunách stromov a kríkov – keď požiar voľne horí v hornej olistenej časti stromov a kríkov.
Fire behaviour forecast / Predpoveď správania sa požiaru	Predpoveď pravdepodobného správania sa požiaru, aby mohla byť využitá ako informačná podpora operácií týkajúcich sa zdoľavania a likvidácie požiarov.
Firebreak / Požiarna prekážka	Plocha na zemskom povrchu, kde sa vyskytuje nesúvislý výskyt horľavého materiálu (paliva), ktorá zníži pravdepodobnosť horenia alebo zníži predpokladanú rýchlosť šírenia.
Fire danger / Požiarne nebezpečenstvo	Všeobecný termín používaný na vyjadrenie posúdenia nemenných a premenlivých faktorov vlastností požiaru, ktoré určujú ľahkosť zapálenia, rýchlosť šírenia, ťažkosti spojené s jeho kontrolou a jeho dopady. Požiarne nebezpečenstvo sa často vyjadruje ako index. ⁷⁵
Fire edge / Okraj požiaru	Používa sa vo vzťahu k akémukoľvek úseku obvodu požiaru.
Fire environment / Požiarny priestor	Všeobecný súhrnný názov používaný na popis okolitých podmienok týkajúcich sa topografie, paliva a počasia. Tieto tri environmentálne vplyvy spoločne určujú správanie požiaru, efekty požiaru a dopady požiaru.

⁷⁵ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.121.

Kapitola 9 - Taktika

Fire investigation / Zisťovanie príčin požiarov	Proces stanovenia zdroja, príčiny a vývoja požiaru. ⁷⁶
Fire fighting chemicals / Chemické látky používané na hasenie lesných požiarov	<p>Látky so schopnosťou zamedzenia, redukcie alebo inhibície horenia. Možno ich aplikovať zo vzduchu alebo zo zemi a možno ich aplikovať priamo na požiar alebo na plochu s nevyhoreným palivom.</p> <p>Medzi bežné typy chemických látok používaných na hasenie požiarov patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pena – masa bublín vytvorená zmiešaním určitého pomeru vzduchu s vodou a penového koncentrátu. Možno ju aplikovať na dusenie a chladenie častí požiaru a/alebo na prevenciu vznietenia v palive. • Gély - chemické látky, ktoré sa pridávajú do vody na jej zahustenie. Ak sa používajú ako hasiace médium, táto zmes je schopná absorbovať viac tepla a vody a priľnúť k povrchu paliva. • Retardéry – Skupina chemických látok, ktoré sú zvyčajne zmiešané s vodou a ktoré majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie buď v dlhodobom alebo krátkodobom význame:<ul style="list-style-type: none"> • Dlhodobé retardéry – majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie aj po tom čo sa voda, ktorú obsahujú, odparila.. • Krátkodobé retardéry – primárne sa používajú na tlmenie horenia prostredníctvom chladenia a/alebo dusenia požiaru. Krátkodobé retardéry môžu obsahovať chemické látky pridávané do vody, ktoré menia viskozitu a/alebo oddiaľujú odparovanie. • Zmäkčovadlá – chemické látky, ktoré keď sú pridané do vody znižujú povrchové napätie vody a umožňujú ich väčšie preniknutie do paliva.

Výraz	Definícia
Fire footprint / Stopa po požari	Výsledná stopa vytvorená požiarom horiacim vnútri oblasti s palivom.
Fire perimeter / Obvod požiaru	Celá vonkajšia hranica požiaru.
Fire Plan⁷⁷ / Protipožiarny plán	Plán detailne popisujúci vopred stanovené stratégie a taktiku zdolávania a likvidácie požiarov a implementovaný sledujúci výskyt lesných požiarov v určitom území.
Fire prediction system / Systém predpovedania požiarov	Metóda alebo nástroj používaná na predpoveď nasledujúceho správania sa požiaru.
Fire risk / Riziko vzniku požiaru	Pravdepodobnosť výskytu lesného požiaru a jeho potenciálny dopad na určité miesto v určitom čase. Riziko výskytu lesného požiaru je možné vypočítať

⁷⁶ Zdroj: NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

⁷⁷ Sometimes referred to as a *Fire Management Plan*.

Kapitola 9 - Taktika

	<p>podľa nasledovnej rovnice:</p> <p>Riziko vzniku požiaru = pravdepodobnosť výskytu x potenciálny dopad</p>
Fire severity / Závažnosť požiarov	<p>Závažnosť požiarov možno definovať dvoma spôsobmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stupeň, akým bola oblasť požiarom pozmenená alebo zničená.⁷⁸ • Schopnosť požiaru spôsobiť škodu.⁷⁹ <p>Závažnosť požiaru ovplyvňuje, okrem ďalších možných faktorov, intenzita požiaru a čas trvania horenia na určitom území.</p>
Fire spread / Šírenie požiaru	<p>Pohyb požiaru po dostupnom palive rozloženom v krajine.</p>
Fire Suppression Plan / Plán zdoľávania a likvidácie požiarov	<p>Vopred stanovená strategická schéma alebo program činností, ktorý sa vytvára s cieľom bezpečného a účinného plnenia cieľov zdoľávania a likvidácie požiarov. Plán zdoľávania a likvidácie požiaru načrtáva výber taktických postupov, síl a prostriedkov, pridelenie úloh a popisuje monitorovania bezpečnosti a spôsobu výkonu činností v čase konkrétnej mimoriadnej udalosti. Plány zdoľávania a likvidácie požiarov musia byť dynamické, aby a musia brať do úvahy akékoľvek zmeny v podmienkach alebo okolnostiach.</p>
Fire types / Typy požiaru	<p>Existujú tri rozličné schémy ako klasifikovať požiar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Klasifikácia požiaru alebo časti požiaru vzhľadom na množstvo paliva, ktoré sa na danej ploche nachádza. Napríklad korunový požiar, požiar podrastu, povrchový požiar, požiar v pôdnej vrstve. 5. Klasifikácia časti požiaru vzhľadom na jeho polohu okolo obvodu požiariska. Napríklad čelný požiar, požiar na tyle, požiar po bokoch. 6. Klasifikácia požiaru alebo časti požiaru vzhľadom na vizuálne vlastnosti, ktoré vykazuje. Napríklad tlenie, plazivý požiar, rýchlo sa šíriaci požiar, požiar v podobe pochodne, požiar z tvoriacich sa iskier, požiar olistenej časti koruny, požiarový vír, požiar vedený prúdením a ďalšie.
First responders / Prvá odozva	<p>Sily a prostriedky, ktoré sú na zásah, spojený s likvidáciou lesného požiaru, vyslané ako prvé. Často sa používa ako všeobecný termín pre personál všetkých záchranných služieb, u ktorých sa očakáva že budú reagovať na mimoriadnu udalosť.</p>

⁷⁸Založené na definícii "Fire Severity" v rámci National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.78.

⁷⁹British Standards Institution (2010) *BS EN ISO 13943:2010 Fire Safety – Vocabulary (ISO 13943:2008)* (Milton Keynes: BSI), 4.130, s.15.

Kapitola 9 - Taktika

Výraz	Definícia
Flame angle / Uhol plameňa	Uhol plameňa meraný v závislosti k povrchu zeme. Uhol plameňa sa vyjadruje v stupňoch.
Flame height / Výška plameňa	Vertikálne rozšírenie plameňa. Meranie výšky plameňa sa počíta kolmo od úrovne zeme k špičke plameňa. Ak sú plamene naklonené, výška plameňa bude menšia ako dĺžka plameňa, kvôli vetru a sklonu.
Flame length / Dĺžka plameňa	Úplná dĺžka plameňa meraného od jeho základne na úrovni zeme po špičku plameňa. Dĺžka plameňa bude väčšia ako výška plameňa, v prípade že sú plamene naklonené v dôsledku vetra alebo svahu.
Flame risk / Riziká vyplývajúce z parametrov plameňa	Posúdenie rizík (hrozieb) týkajúcich sa zasahujúcich osôb, ktorý sa počítajú na základe dĺžky plameňov.
Flanks / Boky (krídla) požiaru	Časti obvodu požiaru, ktoré sú približne súbežné s hlavným smerom šírenia požiaru. ⁸⁰ Boky požiaru sú charakteristické zvyčajne nižšou intenzitou požiaru ako čelo požiaru, pretože nie sú až tak závislé na vetre a sklone.
Flank attack / Útok zo strán požiaru (bočný útok)	Metóda zdolávania a likvidácie požiarov, ktorá zahŕňa útok na lesný požiar po boku alebo oboch bokoch požiaru súčasne.
Flank attack (aerial) / Útok zo krídiel požiaru (letecký)	Metóda zdolávania a likvidácie lesných požiarov, ktorá zahŕňa vypustenie vody alebo retardéra horenia po jednom boku (krídle) alebo oboch bokoch (krídlach) požiaru.
Foam / Pena	Masa bublín vytvorená zmiešaním určitého pomeru vzduchu s vodou a penového koncentrátu. Možno ju aplikovať na dusenie a chladenie častí požiaru a / alebo na prevenciu vznietenia v palive.
Forces of alignment / Sily závislosti	Skupinový termín pre sily, ktoré majú významný vplyv na správanie sa požiaru. Tieto sily môžu podporovať alebo brzdiť rozvoj požiaru a môžu byť použité na predpoveď pravdepodobného správanie sa požiaru, vrátane jeho šírenia a intenzity. Vietor a sklon sú považované za kľúčové sily závislosti.
Fuel treatment / Nakladanie s horľavými materiálmi (palivami)	Zámerná manipulácia alebo odstránenie paliva s využitím jedného alebo viacerých rozličných spôsobov ⁸¹ slúžiacich na: <ul style="list-style-type: none"> • Zníženie pravdepodobnosti zapálenia; a/alebo, • Zníženie potenciálnej intenzity požiaru; a/alebo, • Zníženie potenciálnych škôd; a/alebo, • Pomoc pri zásahových činnostiach.
Gels / Gély	Chemické látky, ktoré sa pridávajú do vody na jej zahustenie. Ak sa používajú ako hasiace médium, táto zmes je schopná absorbovať viac tepla a vody a

⁸⁰Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.84.

⁸¹ Vráťane nasledovných spôsobov: manuálneho, mechanického, chemického alebo s použitím ohňa.

Kapitola 9 - Taktika

	prilnúť k povrchu paliva.
Geographic Information System (GIS) / Geografický informačný systém (GIS)	Systém navrhnutý na zber, ukladanie, manipuláciu, analýzu a prezentáciu údajov s geografickou referenciou.
Global Positioning System (GPS) / Globálny polohový systém (GPS)	Globálny navigačný systém, ktorý poskytuje veľmi presnú polohovú informáciu o polohe akéhokoľvek bodu na alebo blízko Zemskeho povrchu.
Ground team / Pozemný tím	Riadená skupina jednotlivcov vykonávajúcich činnosti týkajúce sa zdoľovania likvidácie lesných požiarov na zemi. Tento výraz sa obvyčajne využíva v prípade nasadenia aj leteckej techniky na zásah.
Hand team / Tím s ručným náradím	Riadená skupina jednotlivcov, ktorej úlohou je vykonávanie úloh spojených so zdoľovaním a likvidáciou lesného požiaru pomocou ručného náradia.
Hand line / Manuálne vytvorená línia	Protipožiarna línia vytvorená pomocou ručného náradia.
Head attack / Čelný útok	Metóda zdoľovania a likvidácie lesného požiaru, ktorá zahŕňa útok smerovaný na čelo požiaru. Tento taktický postup nie je často používaný, pretože zvyšuje riziko zranenia zasahujúceho personálu.
Head attack (aerial) / Čelný útok (letecký)	Metóda zdoľovania požiaru, ktorá sa týka vypustenia vody alebo retardéra horenia zo vzduchu priamo na čelo (front) lesného požiaru.
Head fire / Čelný požiar	Vedúca časť postupujúceho lesného požiaru zaznamenaná v určitom čase. Čelný požiar sa zvyčajne prejavuje najvyššou úrovňou aktivity požiaru v akejkoľvek jeho časti.
Heat probe / Tepelná sonda	Prístroj používaný na detekciu tepla. ⁸²
Holding area / Zabezpečovacie miesto (záloha)	Miesto zriadené počas výskytu mimoriadnej udalosti, kam môžu byť sústredené zdroje, pokiaľ čakajú na pridelenie úloh.
Hot fire / Horúci oheň	Keď horí palivo a vytvára požiar s vysokou intenzitou.
Hot spot / Aktuálne miesto vzniku požiaru	Malá horiaca plocha vnútri hranice požiaru, ktorá si vyžaduje požiarny zásah, ako súčasť likvidačnej fázy hasenia požiaru.
Ignition / Zapálenie	Iniciácia horenia.
Ignition method /	Spôsoby, akými možno zapáliť oheň.

⁸² Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.96.

Kapitola 9 - Taktika

Metóda zapálenia	
Výraz	Definícia
Ignition patterns / Zápalné prvky	Všeobecný termín pre tri kľúčové techniky zapálenia kontrolovaného horenia: <ul style="list-style-type: none"> • Líniové zapálenie – iniciácia horenia v pásoch pozdĺž protipožiarnej línie a priliehajúceho paliva. • Bodové zapálenie požiarov – iniciácia množstva požiarov vnútri oblasti s palivom. Cieľom tejto techniky je spojenie jednotlivých malých požiarov do jedného veľkého. • Zapálenie požiarov na okrajoch požiaru – zapálené línie požiaru, ktoré sa zapalujú kolmo na protipožiarnu líniu a súbežne so smerom vetra.
Incendiary / Zápalné zariadenie	Zariadenie, ktoré je účelovo navrhnuté na zapalovanie požiarov.
Incident / Mimoriadna udalosť	Udalosť, ktorá si vyžaduje vykonávanie opatrení na prevenciu a minimalizáciu strát na životoch, škodách na majetku alebo životnom prostredí.
Incident Command Point / Miesto riadenia zásahu (veliteľské stanovište)	Geografická poloha základne veliteľa zásahu.
Incident Command System / Systém riadenia zásahov	Štandardizovaný riadiaci systém záchranných činností, ktorý je špecificky určený užívateľom na prevzatie jednotnej organizačnej štruktúry zhodnej s komplikovanosťou a požiadavkami jednej alebo viacerých udalostí spojených s výskytom lesných požiarov. Systém riadenia zásahov poskytuje štandardný rámec, v rámci ktorého jednotlivci a tímy zúčastňujúci sa na zásahu môžu pracovať spoločne, bezpečne a efektívne.
Incident Commander / Veliteľ zásahu	Menovaný dôstojník s kompetenciami a celkovou zodpovednosťou za bezpečnosť, taktiku a riadenie síl a prostriedkov počas zdolávania a likvidácie lesného požiaru.
Incident support / Podpora zásahu	Skupina alebo organizácia zodpovedná za poskytnutie personálu, vybavenia a/alebo sociálne zariadenia a zdroje na podporu operácií so zásahom.
Indirect attack / Nepriamy útok	Akákoľvek metóda zdolávania a likvidácie požiarov nasadená ďalej od okraja požiaru.
Initial attack / Prvotný útok	Práce súvisiace so zdolávaním a likvidáciou požiaru, vykonávané jednotkami (tímami), ktoré prišli na miesto zásahu ako prvé. Zámerom akéhokoľvek prvotného útoku je vždy rýchle získanie kontroly nad požiarom. Ak je prvotný útok neúspešný, potom je vyžadované nasadenie stratégie dlhotrvajúceho útoku.
Initial response /	Prvé zdroje (sily a prostriedky), ktoré sú nasadené na zásah po zistení požiaru. Tieto zdroje sú k dispozícii na ich nasadenie počas prvotného požiarneho

Kapitola 9 - Taktika

Prvotná odozva	útoku.
Knock down / Potláčať	Redukovať plamene alebo teplo z horiacich častí požiaru.
LACES / LACES	<p>Základný bezpečnostný protokol, ktorý by mal byť implementovaný počas zasahovania pri lesnom požiari používaný na popis rizík a hrozieb. Správna implementácia protokolu napomáha zaisteniu dostatočnej kontroly, informovania a varovania zasahujúceho personálu o rizikách a potenciálnych hrozbách a o únikových cestách v prípade, že by sa dostali do veľmi rizikovej situácie.</p> <p>LACES je akronymom pre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L = Pozorovatelia • A = Uvedomenie alebo kotviace miesto • C = Komunikácia • E = Úniková cesta alebo plán • S = Bezpečná oblasť
Lookout / Pozorovateľ	Osoba zodpovedná za kontrolu bezpečnosti. Pozorovatelia sú kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.

Výraz	Definícia
Managed burn / Riadené (kontrolované) vypaľovanie	Plánované a riadené horenie vykonávané za účelom odstránenia paliva, buď ako súčasť plánu zdolávania a likvidácie požiarov (operatívne vypaľovanie) alebo pri jeho precvičovaní v rámci obhospodarovania pôdy (predpísané vypaľovanie).
Marking out / Vyznačovanie	Vytvorenie značenia na zemi na identifikovanie cieľových oblastí pre navigovanie leteckých prostriedkov transportujúcich vodnú bombu, buď prostredníctvom pozemného personálu alebo pomocou vrtuľníku.
Massive attack / Masívny útok	Veľký a rýchly útok s využitím leteckých prostriedkov, ktorý je vo vzťahu k veľkosti požiaru zámerne neprimeraný. Masívny útok sa vykonáva za účelom čo najrýchlejšieho potlačenia relatívne malého požiaru, aby sa letecké prostriedky mohli byť rýchlo prístupné na výkon ďalších úloh.
Mega fire / Rozsiahly požiar	Lesný požiar vykazujúci abnormálne extrémne správanie sa požiaru, Rozsiahle požiare predstavujú zvyčajne výzvu pre zasahujúce agentúry, pretože vyžadujú na ich zdolanie a likvidáciu veľký počet síl a prostriedkov a predstavujú zároveň vážne ohrozenie pre zasahujúci personál.
Mitigation / Redukcia dopadov	Súhrnný termín používaný pre tie činnosti, ktoré boli implementované pred, počas a po požiari, ktoré sa navrhujú za účelom redukcie súčasných a potenciálnych následkov požiaru. Zmierňujúce opatrenia môžu zahŕňať snahy o vzdelávanie štátnej správy, obchodníkov a laickej verejnosti o činnostiach, ktoré je vhodné vykonať v čase výskytu požiaru pre zníženie

Kapitola 9 - Taktika

	strát na životoch a majetku. ⁸³
Mobilize / Mobilizovať	Nariadiť zdrojom (silám a prostriedkom) účasť na zásahu.
Mop up / Likvidácia požiaru	Činnosť spojená s hasením požiaru potom, čo sa ho podarilo dostať pod kontrolu. ⁸⁴ Likvidácia požiaru si vyžaduje vykonanie akýchkoľvek opatrení, ktoré sú potrebné pre zabránenie jeho opätovného rozhorenia.
Multi-agency incident / Multi-agentúrna udalosť	Mimoriadna udalosť vyžadujúca si nasadenie zdrojov viacerých agentúr.
Mutual support / Vzájomná podpora	Koordinácia činností viacerých agentúr a/alebo pozemných a leteckých zdrojov na zaistenie všetkých činností navzájom sa doplňajúcich a podporujúcich.
Operational burn / Operatívne vypaľovanie	Kontrolované riadené horenie, ktoré vykonáva spaľovací tím ako súčasť plánu zdolávania likvidácie požiarov. Operatívne vypaľovanie môže byť klasifikované buď ako ofenzívne alebo defenzívne, v závislosti na jeho účely: <ul style="list-style-type: none"> • Ofenzívne (útočné) operatívne horenie – zapaľuje sa pozdĺž protipožiarnej línie, aby sa rozhorelo do postupujúceho frontu plameňa. • Defenzívne (obrné) operatívne horenie – zapaľuje sa pozdĺž protipožiarnej línie kvôli posilneniu/rozšíreniu protipožiarnej línie, ale bude uhasené ešte pred príchodom postupujúceho požiaru.
Parallel attack / Paralelný útok	Metóda zdolávania a likvidácie požiarov, zahŕňajúca vybudovanie protipožiarnej línie približne paralelnej s okrajom požiaru a zároveň v určitej vzdialenosti od neho. Zasahujúci pás nespáleného paliva môže alebo nemusí byť vypálený ako pokračovanie protipožiarnej línie. Rozhodnutie o vypálení bude ovplyvnené posúdením hrozby, ktorú predstavuje nespálené palivo pre protipožiaru líniu.
Parallel attack (aerial) / Paralelný útok (letecký)	Metóda zdolávania a likvidácie požiarov zahŕňajúca zhodenie vody alebo retardéra horenia zo vzduchu pre vytvorenie protipožiarnej línie približne paralelnej s okrajom požiaru a zároveň v určitej vzdialenosti od neho.
Partner agencies / Partnerské agentúry	Akékoľvek organizácie, ktoré spolupracujú pri predchádzaní, zisťovaní príčin a zdolávaní lesných požiarov. Partnerské agentúry spolupracujú na realizácii preventívnych opatrení a tvorbe plánov prevencie súvisiacich s prevenciou a je pravdepodobné, že majú vopred uzavreté dohody o spolupráci.
Patrol / Hliadkovanie	Vykonávanie kontroly určitej oblasti za účelom predchádzania, zisťovania a/alebo riadenia lesného požiaru.

Výraz	Definícia
Pinching / Zovretie	Taktika útočenia na požiar tak, že sa pracuje pozdĺž bokov (krídiel) požiaru,

⁸³ Založené na definícii poskytovanej NWCG: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.121.

⁸⁴ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.142 (definované v rámci termínu "Fire Suppression").

Kapitola 9 - Taktika

	buď súčasne alebo postupne od kotviaceho miesta, usilujúc sa o spojenie týchto dvoch línií na čele požiaru. ⁸⁵
Point of ignition / Miesto vzniku požiaru	Presné fyzické miesto, kde prichádza zápalný zdroj do kontaktu s horľavými materiálmi.
Preparedness plan / Plán prevencie	Vopred určená strategická schéma alebo program činností, ktoré sú vytvorené s cieľom dostatočne pripraviť organizáciu alebo geografické územie na účinnú obranu proti lesným požiarom.
Pre-treat / Predbežná úprava	Aplikácia vody, peny alebo retardéra horenia pozdĺž protipožiarnej línie.
Prolonged attack / Dlhotrvajúci útok	Dostatočne dlhá a podporovaná metóda požiarneho útoku vyžadujúca dodatočné zdroje, ktorá je implementovaná ak je lesný požiar mimo kontroly prvotného útoku.
Rate of spread / Rýchlosť šírenia	Meranie rýchlosti, pri ktorej sa požiar pohybuje naprieč krajinou. Rýchlosť šírenia sa požiaru sa obyčajne vyjadruje v metroch za hodinu.
Re-burn / Znovurozhorenie	Následné horenie na ploche, ktorá už horela.
Reconnaissance / Prieskum	Činnosť spojená so získavaním informácií o udalostiach spojených s výskytom lesných požiarov za účelom monitorovania správania sa požiaru a činností spojených s jeho zdolávaním a likvidovaním. Hlavným dôvodom pre ukončenie prieskumu môže byť zaistenie bezpečnosti a posúdenie efektívnosti plánu zdolávania a likvidácie požiarov.
Rendezvous point / Miesto určené pre podanie správy	Vopred stanovené miesto, kde majú zdroje prichádzajúce na miesto zásahu oznámiť svoj príchod a informovať o aktuálnom stave požiaru.
Report / Hlásenie (Podanie správy)	<ul style="list-style-type: none"> • Proces, prostredníctvom ktorého zdroj prvýkrát ohlásia svoj príchod na miesto udalosti spojenej s výskytom lesného požiaru; alebo, • Formálne oznámenie týkajúce sa výsledkov činnosti alebo zisťovania. Oznámenia môžu napomôcť analýze situácie, poskytnúť informácie o pokroku plnenia aktuálnych úloh, dospieť k záverom a/alebo špecifikovať odporúčenia. Podanie správy môže byť buď verbálne alebo písomné.
Reserve resources / Rezervné zdroje (záloha)	Zdroje (sily a prostriedky), ktorým zatiaľ nebola pridelená úloha, ale sú pripravené na zásah.
Resources / Zdroje (sily a prostriedky)	Personál, vybavenie, služby a zásoby, ktoré sú k dispozícii pre plnenie úloh týkajúcich sa zdolávania a likvidácie požiarov buď okamžite alebo sú potenciálne dostupné.
Restricted area /	Územie, v ktorom špecifikované aktivity alebo vstup sú dočasne alebo natrvalo

⁸⁵ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.153 (definované v rámci termínu "Flanking Fire Suppression").

Kapitola 9 - Taktika

Oblasť so vstupom len povolaným osobám	obmedzené kvôli zníženiu rizík týkajúcich sa bezpečnosti života a zdravia ľudí potenciálnymi alebo prebiehajúcimi lesnými požiarimi.
Retardants / Retardéry horenia	Substancia alebo chemický činiteľ so schopnosťou redukovať alebo tmiť horenie. Retardéry horenia možno kategorizovať ako dlhotrvajúce a krátkotrvajúce: <ul style="list-style-type: none"> • Dlhodobé retardéry – majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie aj po tom čo sa voda, ktorú obsahujú, odparila. • Krátkodobé retardéry – primárne sa používajú na tlenie horenia prostredníctvom chladenia a/alebo dusenia požiaru. Krátkodobé retardéry môžu obsahovať chemické látky pridávané do vody, ktoré menia viskozitu a/alebo odďaľujú odparovanie.
Ring burn / Kruhovú vypaľovanie	Požiar, ktorý začal zapálením celého obvodu zamýšľanej plochy, ktorá má byť vypálená, tak aby nasledujúce fronty požiaru smerovali k stredu horenia. ⁸⁶
Risk / Riziko	Pravdepodobnosť vzniku mimoriadnej udalosti a potenciálny výsledok/následky tejto udalosti. Riziko sa počíta podľa nasledovnej rovnice: $\text{Riziko} = \text{pravdepodobnosť výskytu} \times \text{potenciálny dopad}$

Výraz	Definícia
Risk assessment / Posúdenie rizík	Proces tvorby informácií týkajúcich sa akceptovateľných mier rizika a skutočných mier rizika, ktorým sú vystavení jednotlivci, skupiny, spoločnosť alebo životné prostredie.
Risk management / Manažment rizík	Proces týkajúci sa systematickej aplikácie politik, postupov a praktík spojených s identifikáciou, analýzou, hodnotením, riadením, kontrolou, komunikáciou a monitorovaním rizík. ⁸⁷
Safe area / Bezpečné územie	Identifikované bezpečné územie, kde môžu nájsť ľudia útočisko. Identifikácia bezpečného územia je kľúčovým prvkom bezpečnostného protokolu LACES.
Safe systems of work / Bezpečný systém práce	Formálny postup, ktorý vyplýva zo systematického skúmania úlohy za účelom identifikácie potenciálnych hrozieb a rizík. Výsledný dokument popisuje najbezpečnejší spôsob(y) vykonania úlohy tak, aby bola zaistená eliminácia hrozieb alebo riadenie rizík čo najdokonalejším spôsobom.
Safety / Bezpečnosť	Keď vystavenie sa hrozbám dosiahlo akceptovateľnú úroveň.
Safety officer / Bezpečnostný	Dôstojník, ktorého úlohou je riadenie rizík.

⁸⁶ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.150 (definované v rámci termínu "Ring Fire").

⁸⁷ Založené na definícii prezentovanej v rámci záverečnej správy k projektu ANSFR: *The ANSFR Project Final Report: Recommendations for Improving Fire Risk Assessment and Management in Europe* (2010), s.9 - http://www.fire-risk.eu/resources/documents/document_display.htm?pk=88

Kapitola 9 - Taktika

dôstojník	
Scratch line / Protipožiarna línia	Predbežná protipožiarna línia, ktorá bola narýchlo vybudovaná ako núdzové opatrenie či ako prevencia šírenia požiaru.
Sector / Zásahový úsek	Konkrétna oblasť, kde sa vyskytla mimoriadna udalosť, ktorá je pod velením veliteľa úseku.
Situational awareness / Situačné vedomie	Vnímanie okolitého prostredia v rámci času aj priestoru. To zahŕňa porozumenie významu sledovaných javov a prvkov a poskytovanie informácií týkajúcich sa situácie tímu alebo jednotlivca. To zahŕňa aj prognózy a predvídanie toho, čo sa bude diať vnútri tohto prostredia v budúcnosti.
Standard Operating Procedures (SOPs) / Štandardné operačné postupy (ŠOP)	Štandardné operačné postupy sú písomné inštrukcie, ktoré detailne popisujú kroky, ktoré je nevyhnutné vykonať pri vykonávaní určitého procesu alebo aktivity. Ich účelom je zaistenie, že vykonávaná aktivita či proces sú vykonávané vždy bezpečne, efektívne a tým istým spôsobom.
Statutory responsibility / Povinnosť vyplývajúca zo zákona	Zo zákona vyplývajúca povinnosť uspokojivo vykonať alebo dokončiť určitú úlohu, týkajúcu sa zdolávania a likvidácie požiarov alebo ich prevencie.
Supplies / Zásoby	Menšie predmety vo vybavení a všetky rozložiteľné predmety slúžiace na zdolávanie a likvidáciu vybranej mimoriadnej udalosti. ⁸⁸
Supply area / Zásobovacia oblasť	Miesto, z ktorého sú koordinované a zabezpečované hlavné logistické funkcie a kde sú dočasne uskladnené zásoby, ktoré sú potrebné na zdolávanie a likvidáciu mimoriadnej udalosti.
Suppression / Zasahovanie	Akákolvek práca zaoberajúca sa riadením a hasením požiaru.
Tactical lookout / Taktický pozorovateľ	Osoba s rozvinutým chápaním správania sa lesných požiarov, ktorá počas likvidácie a zdolávania požiaru vykonáva funkciu bezpečnostného dôstojníka. On/ona pozoruje požiar a činnosť zasahujúcich tímov. On/ona zaisťuje komunikáciu zasahujúcimi tímami a s nadriadenými a je zodpovedný za zaistenie bezpečnosti zasahujúcich osôb. Pozorovatelia sú kľúčovým elementom bezpečnostného protokolu LACES.
Tactics / Taktika	Rozmiestnenie zdrojov (síl a prostriedkov) na mieste požiarneho zásahu za účelom dosiahnutia cieľov strategického plánovania.
Tail attack / Útok z tyla požiaru	Metóda zdolávania a likvidácie požiaru, ktorá zahŕňa útok na tylovej časti požiaru.
Tail attack (aerial)/ Útok z tyla požiaru	Metóda zdolávania a likvidácie požiaru zahŕňajúca vypustenie vody alebo retardéra horenia zo vzduchu priamo na tylovú časť požiaru.

⁸⁸ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.168.

Kapitola 9 - Taktika

(letecký)	
Team / Tím	Skupina jednotlivcov, ktorých úlohou je spolupracovať na zadanej úlohe.
Team supervisor / Veliteľ tímu	Osoba, ktorá riadi činnosti, úlohy a stará sa o bezpečnosť tímu.
Test burn / Skúšobné horenie	Malé horenie, ktoré je zapálené kvôli pozorovaniu a posudzovaniu správania sa požiaru za účelom zapálenia väčšieho operatívneho alebo riadeného horenia.

Výraz	Definícia
Trigger point / Aktivačný bod	Vopred navrhnutý časový bod alebo miesto, kde predpovedaná zmena v správaní sa požiaru ovplyvní tvorbu taktických rozhodnutí. Napríklad, ak sa požiar približuje ku konkrétnemu aktivačnému miestu v krajine, veliteľ zásahu sa rozhodne či je potrebné, za účelom zaistenia bezpečnosti a efektívnosti, prijať alternatívu taktického postupu.
Water Safety Plan / Plán bezpečnosti dopravy vody	Plán, ktorý je vytvorený s cieľom zaistenia bezpečnosti vodného bombardéra a ďalších užívateľov vodného toku používaného na čerpanie vody. Plán zabezpečenia dopravy vody zvyčajne dokumentuje nasledovné typy opatrení: <ul style="list-style-type: none"> • Opatrenia, ktoré je potrebné implementovať kvôli informovaniu užívateľov vodného toku o jeho využití vodným bombardérom. • Systémy a protokoly pre vyťahovanie a záchranu vodného bombardéra pri jeho zrútení sa na vodu. • Systémy a protokoly pre poskytovanie pomoci a asistencie vodného bombardéra, ktoré sa zrútilo na vodu.
Wet line / Zamokrená protipožiarna línia	Protipožiarna línia, ktorej povrch je postriekaný vodou alebo vodou zmiešanou s chemickými látkami používanými na hasenie požiarov, a ktorá slúži ako dočasná protipožiarna línia, od ktorej sa zapaľuje operatívny požiar alebo sa používa na zastavenie požiaru s nízkou intenzitou.
Wetting agents / Zmäkčovadlá	Chemické látky, ktoré keď sú pridané do vody znižujú povrchové napätie vody a umožňujú ich väčšie preniknutie do paliva.
Window of opportunity / Vhodný okamih	Časové obdobie alebo miesto v krajine, kedy/kde bude najvýhodnejšie prijať a realizovať konkrétne taktické postupy a činnosti týkajúce sa zásahu.

Kapitola 10 – Kartografia a čítanie máp

*Kartografia: “Štúdium máp a postupy
vytvárania máp.”*

© Office National des Forêts (France)

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
Access / Prístup	Miesto vstupu, výstupu a/alebo trasa k miestu mimoriadnej udalosti.
Aggregation / Agregácia	Zoskupovanie jednotlivých subjektov s podobnými vlastnosťami, aby tvorili jeden väčší celok. Napríklad, zoskupenie jednotiek s malou výmerou za účelom vytvorenia väčšej jednotky.
Aiming off / Odklon od azimutu	Metóda používaná navigátormi pre riešenie problému s príchodom k cieľu (požiaru) po stranách. Skôr ako by šli podľa azimutu a smerovali priamo k cieľu, navigátor môže rozhodnúť o odklonení sa z trasy, pričom zámerne merajú azimut tak, aby ich navigoval k cieľu z jednej strany. Potom čo prešli nameranú vzdialenosť, navigátor rozhodne či je potrebné, aby sa otočili o 90 stupňov a kráčali po ich pravici alebo ľavici za účelom dosiahnutia ich cieľa.
Alphanumeric / Alfamerický	Informácia využívajúca ako písmená, tak aj číslice.
Altitude / Nadmorská výška	Výška nad hladinou mora.
Annotation / Poznámka	Pridanie vysvetliviek, komentárov a pokynov na mapu alebo obrázok.
Back bearing / Spätné určenie azimutu	Navigačná technika, ktorá využíva kompas na lokalizovanie pozície osoby a/alebo pozíciu viditeľného objektu alebo prvku na mape.
Base map / Základná mapa	Mapa slúžiaca ako podklad, na ktorý je pridaná informácia, buď ručne vo forme poznámok alebo digitálne ako nové mapové vrstvy v geografickom informačnom systéme (GIS). Základné mapy zvyčajne obsahujú gridový súradnicový systém, cesty, sídla, rieky a ďalšie topografické prvky, ktoré pomáhajú užívateľom odvodiť novú užitočnú informáciu. Tieto prvky sa využívajú ako pomoc pre lokalizáciu známych, ale ešte nezmapovaných prvkov ako sú hydranty, alebo sú interpretované za účelom tvorby novej informácie ako je relatívne zaťaženie horľavým materiálom (palivom) alebo prístupnosť terénu. ⁸⁹
Baseline / Základná čiara	Referenčná línia, ktorá leží naprieč trasou cesty. Zvyčajné príklady základných čiar predstavujú cesty, chodníky, vodné kanály, ploty a ďalšie podobné lineárne prvky. Základné čiary sú užitočné, pretože poskytujú rozsiahly cieľ pre zameranie. Navigátori, keď počítajú azimut, môžu identifikovať základnú líniu a potom z sa nej odkloniť. Keď dosiahnu základnú líniu budú vedieť, ktorým smerom majú kráčať pozdĺž základnej línie za účelom dosiahnutia cieľového miesta určenia.
Bearing / Azimut	Horizontálny smer k alebo z akéhokoľvek bodu, zvyčajne meraný v smere hodinových ručičiek od pravého severu alebo iného referenčného bodu prostredníctvom 360 stupňov. ⁹⁰
Blind area / Slepá	Oblasť, v ktorej z pozorovacieho bodu nie je viditeľný povrch ani jeho

⁸⁹ Definícia podľa Julie McMorro, University of Manchester (VB).

⁹⁰ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.29.

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
oblasť	vegetácia.
Boundary / Hranica	Obvod alebo hranica preddefinovanej oblasti. Hranice sú na mape indikované zvyčajne prostredníctvom jednej alebo viacerých línií rôznych štýlov.
Boxing obstacles / Obídenie prekážok	Škála techník využívaných navigátormi na pohyb okolo prekážok, na ktoré narazili počas kráčania po vytýčenej trase. Tieto techniky umožňujú navigátorovi kráčať okolo prekážky a potom sa vrátiť na pôvodnú trasu a azimut.
Browser / Prehliadač	Počítačová aplikácia, ktorá poskytuje užívateľom schopnosť a nástroje (ako približovanie/vzďaľovanie obrazu a posun obrazu) na prezeranie údajov na mapách.
Buffer / Nárazníková zóna	Špecifikácia zóny na mape okolo určitého bodu alebo prvku. Nárazníkové zóny sa bežne využívajú na určenie vzájomnej blízkosti jednotlivých prvkov.
Cardinal direction / Hlavný smer	Štyri základné smery kompasu: sever, juh, východ a západ.
Classification / Klasifikácia	Systematické usporiadanie jednotlivých prvkov do skupín alebo tried prvkov s podobnými vlastnosťami. Napríklad, označenie polygónových prvkov na mape ako stavba alebo nemocnica.
Cartography / Kartografia	Štúdium máp a prax tvorby máp.
Compass / Kompas	Nástroj používaný na navigáciu a orientáciu. Kompas pozostáva z namontovanej alebo závesnej magnetickej ihly (strelka), ktorá ukazuje na magnetický sever.
Compass rose / Ružica kompasu	Kruhový symbol indikujúci smer pravého alebo magnetického severu, ktorý je možné nájsť na mapách a niekedy aj na zemi na letisku alebo heliportu.
Conflation / Spárovanie	Proces párovania a spojenia dvoch máp toho istého územia. Tento nproces môže zahŕňať párovanie a spájanie máp z rôznych časových období, reprezentujúcich rôznu tematickú informáciu.
Contour index lines/ Indexované vrstevnice	Vrstevnice s uvedenou numerickou hodnotou indikujúcou nadmorskú výšku. Indexované vrstevnice sa na mape zvyčajne znázorňujú ako hrubšie línie pre ich odlíšenie od štandardných vrstevnicových línií.
Contour interval / Vrstevnicový interval	Rozdiel v nadmorskej výške medzi dvomi susediacimi vrstevnicami.
Contour line / Vrstevnica	Línia na mape spájajúca body s rovnakou nadmorskou výškou.
Contour pattern / Vrstevnicový vzor	Usporiadanie vrstevníc na ploche mapy. Presná interpretácia vrstevnicových vzorov na mape umožňuje navigátorom identifikovať typy topografických

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
	prvkov.
Contour spacing / Vzdialenosť medzi vrstevnicami	Relatívna medzera medzi vrstevnicami indikuje stúpanie a strmosť svahu. Vrstevnice znázornené relatívne blízko seba indikujú existenciu strmých svahov, a opak je pravdou v prípade, že vrstevnice sú vzdialené ďaleko od seba.
Contour value / Hodnota vrstevnice	Výška vyznačená na alebo hneď vedľa vrstevnicovej línie. Pre ľahšiu orientáciu sa hodnoty vrstevníc často čítajú so stúpaním výšky.
Contouring / Kráčanie v smere po vrstevnici	Plánovanie a kráčanie po trase, ktorá nasleduje priebeh vrstevníc. Tento prístup môže byť často oveľa bezpečnejší ako kráčanie po trase, ktorá vrstevnice pretína, najmä v drsnom teréne alebo za zlého počasia.
Coordinate transformation / Transformácia súradníc	Proces konvertovania mapy z jedného súradnicového systému do iného, často s využitím počítačových programov.
Coordinates / Súradnice	Pretínajúce sa čiary súradníc, ktoré sa používajú na identifikáciu konkrétnej polohy na mape.
Copyright / Autorské právo	Zákonné vlastnícke právo, ktoré umožňuje tvorcom pôvodného diela chrániť ho pred neoprávneným použitím. ⁹¹
Data / Údaje	Položky informácie reprezentované formalizovaným spôsobom, ktoré sú vhodné na spracovanie a interpretáciu.
Data quality / Kvalita údajov	Posúdenie úplnosti a spoľahlivosti údajovej sady a jej vhodnosti pre konkrétny účel.
Data record / Údajový záznam	Sada súvisiacich dátových polí, ktoré sú zoskupené za účelom spracovania. ⁹²
Database / Databáza	Riadiaci systém pre jednu alebo viacero údajových sád.
Dataset / Údajová sada	Kolekcia príbuzných údajových záznamov, ktoré sú spravované ako podmnožina údajov v rámci databázy.
Datum / Dátum	Termín dátum môže byť použitý v dvoch rôznych kontextoch a preto má dva významy: <ul style="list-style-type: none"> • V kontexte kartografie a čítania máp dátum reprezentuje známu polohu, z ktorej sú relatívne namerané všetky výškové informácie. • Datum je v angličtine tiež forma jednotného čísla údajov (údaj). V tomto

⁹¹ Na základe definície Ordnance Survey:

<http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

⁹² Zdroj: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
	kontexte sa využíva na opis samotnej časti informácie.
Demographic data / Demografické údaje	Štatistické údaje o ľudskej populácii.
Digital elevation model (DEM)/ Digitálny výškový model	Digitálny výškový model je 3-D reprezentácia povrchu terénu vytvorená z terénnych výškových údajov. Môže mať podobu buď „plochého“ obrazu, kde jas alebo farba reprezentuje výšku, alebo sieťových/blokových diagramov, ktoré zobrazujú terén v 3-D. Varianty digitálneho výškového modelu zahŕňajú: <ul style="list-style-type: none"> • Digitálne modely terénu (DMT) – ktoré znázorňujú nadmorskú výšku samotného zemského povrchu, vylučujúc akékoľvek ľuďmi vybudované stavby a vegetáciu. • Digitálne modely povrchu (DSM), ktoré znázorňujú nadmorskú výšku skutočného povrchu, zahŕňajúc ľuďmi vybudované stavby a vegetáciu.
Digitising / Digitalizácia	Konverzia papierových máp do digitálneho formátu.
Elevation / Nadmorská výška	Výška nad hladinou mora.
Geocode / Geokód	Numerický alebo alfanumerický prvok v databáze, ktorý identifikuje geografickú polohu konkrétneho záznamu.
Geographic Information System (GIS) / Geografický informačný systém (GIS)	Systém navrhnutý na zber, ukladanie, manipuláciu, analýzu a prezentáciu údajov s geografickou referenciou.
Global Positioning System (GPS) Globálny polohový systém (GPS)	Globálny navigačný systém, ktorý poskytuje veľmi presnú polohovú informáciu o polohe akéhokoľvek bodu na alebo blízko Zemského povrchu. Systém je voľne prístupný pre kohokoľvek s GPS prijímačom.
Global Positioning System (GPS) Navigation Device⁹³ / Navigačné zariadenie globálneho polohového systému	Akékoľvek zariadenie, ktoré prijíma a trianguluje GPS signály za účelom určenia jeho fyzickej polohy na zemskom povrchu.
Gradient / Stúpanie	Uhol alebo strmosť svahu.
Grid bearing / Gridový azimut	Meranie azimutu s využitím kompasu umiestneného na mape. Ak toto smerovanie v mape bude nasledované presunom z jedného miesta na druhé, potom navigátor bude potrebovať prispôsobiť azimut tak, aby zahŕňal aj

⁹³ Tiež zvyčajne známy ako GPS prijímač.

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
	magnetickú deklináciu.
Grid North / Gridový sever	Smer k severu pozdĺž sever - juh gridových čiar mapovej projekcie. ⁹⁴
Grid reference / Gridová súradnica	Súradnice, ktoré je možné použiť na definovanie a identifikáciu konkrétnych miest na mape.
Gridlines / Gridové čiary	Pretínajúce sa kolmé čiary nakreslené na mape rozdeľujúce povrch do rovnakých štvorcov. Gridové čiary definujú súradnicový systém a sú označené číslami a/alebo písmenami, aby poskytli jedinečný odkaz na prvky na mape.
Hazard / Hrozba	Čokoľvek čo má potenciál spôsobiť škodu.
Index / Index	Zoznam miest a/alebo kľúčových prvkov, ktoré možno nájsť na mape. Zoznam často zahŕňa súradnice, aby pomohol užívateľom na mape identifikovať konkrétne miesta.
Intercardinal directions / Smery medzi svetovými stranami	Štyri medzifahlé smery kompasu, ktoré sú situované v strede medzi hlavnými smermi: severovýchod, severozápad, juhovýchod, juhozápad.
Landscape / Krajina (povrch)	Fyzický vzhľad krajiny pozostávajúci z terénnych prvkov, domácej vegetácie a ľudského vplyvu spôsobujúceho zmeny vo využívaní krajiny.
Lateral drift / Bočný posun	Keď sa jednotlivец odkloní od azimutu. Toto sa stáva preto, lebo je nemožné kráčať presne v azimute. Bežnou metódou riešenia tohto problému je odklon od azimutu.
Latitude / Zemepisná šírka	Uhlová vzdialenosť, severná alebo južná, medzi bodom na zemskom povrchu a rovníkom ⁹⁵ . Zemepisná šírka sa zvyčajne meria v stupňoch, minútach a sekundách.
Leading marker method / Metóda vedúcich (hlavných) markérov	Navigačná technika, pri ktorej sú členovia tímu rozostavení pozdĺž kurzu azimutu, a tým vykonávajú činnosť individuálnych referenčných bodov. Technika môže byť použitá efektívne skupinou dvoch ľudí, ale je spoľahlivejšia a presnejšia pre tímy s tromi alebo viacerými ľuďmi. Táto technika je veľmi užitočná pre navigáciu v hustom lese a / alebo v priebehu doby stmievania sa alebo obmedzenej viditeľnosti, napríklad v noci.
LIDAR (Light Detection And Ranging) / LIDAR (Detekcia svetla a meranie vzdialenosti)	Optická technológia diaľkového prieskumu Zeme, ktorá môže merať vzdialenosť k cieľu alebo ďalšie vlastnosti cieľa prostredníctvom osvetlenia cieľa svetlom, často pulzmi z lasera. LIDAR technológia má využitie v geomatike, geografii, geológii, geomorfológii, lesníctve, diaľkovom prieskume Zeme, ako aj pri leteckom mapovaní, laserovom meraní výšok a mapovaní vrstevníc. Údaje z LIDARu sa zvyčajne využívajú na tvorbu digitálnych výškových modelov.

⁹⁴ Zdroj: <http://support.esri.com/en/knowledgebase/GISDictionary/search>

⁹⁵ Zdroj: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
Line of sight / Priama viditeľnosť	Navigačná technika, ktorú je možno využiť na kráčanie priamo v smere azimutu kvôli výskytu prekážok. Pri použití metódy priamej viditeľnosti kráča navigátor k jasne viditeľnému orientačnému bodu v krajine, ktorý sa nachádza priamo na azimute, ktorým chcú ísť. Keď príde k tomuto orientačnému bodu ide v smere ďalšieho azimutu a identifikuje ďalší v priestore jasne viditeľný orientačný bod. Navigátor pokračuje v tomto procese až kým nedosiahne vytýčený cieľ. Kráčaním k medziľahlým orientačným bodom krajiny navigátor znižuje množstvo bočných posunov a tak znižuje možnosť vybočenia z azimutu.
Longitude / Zemepisná dĺžka	Uhlová vzdialenosť, východná alebo západná, medzi poludníkom prechádzajúcim cez konkrétny bod a hlavným poludníkom, ktorým je bežne Greenwich poludník ⁹⁶ . Zemepisná dĺžka sa zvyčajne meria v stupňoch, minútach a sekundách.
Magnetic bearing / Magnetický azimut	Meranie azimutu za účelom identifikácie smeru s využitím kompasu.
Magnetic declination / Magnetická deklinácia	Uhol medzi magnetickým severom a pravým severom (geografickým severným pólom). Magnetická deklinácia sa líši od miesta k miestu a s postupom času. Navigátori nesmú zabudnúť upraviť azimut a vziať do úvahy magnetickú deklináciu v ich konkrétnom mieste.
Magnetic North / Magnetický sever	Smer z bodu na zemskom povrchu po veľkom kruhu k magnetickému severnému pólu, tak ako indikuje koniec šípky kompasu označujúcej sever. ⁹⁷
Map / Mapa	Grafické znázornenie priestoru, ktorý popisuje vzájomnú polohu prvkov a orientačných bodov v krajine.
Map layer / Vrstva mapy	Mapa reprezentujúca jeden tematický prvok ako vrstevnice, cesty alebo rieky a potoky. Každá z vrstiev mapy je zvyčajne uložená v samostatnom súbore v geografickom informačnom systéme (GIS) a prekrytím vrstiev umožňuje tvorbu topografických a iných máp. ⁹⁸
Map orientation / Orientácia mapy	Otáčanie mapy do momentu, kým prvky na mape nie sú prepojené s prvkami rozpoznávanými v krajine. Zorientovanie mapy s krajinou uľahčuje jej čítanie.
Map overlay / Prekrytie máp	Kombinácia niekoľkých vrstiev mapy s tou istou mapovou projekciou s cieľom vytvorenia novej výstupnej mapovej vrstvy znázorňujúcej vzťah medzi nimi. Vizuálne je podobné preloženiu niekoľkých máp toho istého územia na seba. ⁹⁹
Map projection / Projekcia mapy	Akákoľvek technika reprezentujúca trojdimenzionálny sférický povrch na Zemi na plochom dvojdimenzionálnom povrchu mapy. Všetky mapové projekcie vedú k určitému skresleniu tvaru, veľkosti, vzdialenosti alebo smeru.
Map legend / Legenda	Tabuľka alebo zoznam vysvetľujúci význam akýchkoľvek symbolov

⁹⁶ Zdroj: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

⁹⁷ Na základe: <http://support.esri.com/en/knowledgebase/GISDictionary/searchh>

⁹⁸ Definícia podľa Julie McMorrow, University of Manchester (VB).

⁹⁹ Vďaka Julii McMorrow z University of Manchester (VB) za jej príspevok k tejto definícii..

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
mapy	a farebného kódovania použitého v mape.
Modelling / Modelovanie	Proces vytvárania reprezentácie časti reálneho sveta, a jeho vystavenia určitej forme parametrov a premenných za účelom predpovedania, simulácie alebo opisu reálneho sveta. ¹⁰⁰
Naismith's rule / Naismithovo pravidlo	Naismithovo pravidlo ¹⁰¹ je pravidlo ¹⁰² , ktoré pomáha navigátorom počítať približný čas trvania pochodu po zadanej trase. Pravidlo stanovuje, že priemerný chodec na rovnom teréne za normálnych podmienok prejde 5 km dlhú trasu za 1 hodinu. Aby sa zohľadnil čas, ktorý bude potrebovať na stúpanie terénom, mala by mu byť pripočítaná 1 minúta za každých 10 m stúpania.
Navigation / Navigácia	Proces plánovania, sledovania a monitorovania postupu pozdĺž vopred vytýčenej trasy cesty.
Navigational techniques / Navigačné techniky	Škála nástrojov a techník, ktoré umožnia odborne vyškoleným navigátorom lokalizovať ich pozíciu na zemskom povrchu vo vzťahu k iným známym polohám a orientačným bodom v krajine.
Navigator / Navigátor	Jednotlivec s poznatkami, zručnosťami a skúsenosťami, ktoré mu/jej umožňujú presne plánovať, sledovať a monitorovať postup pozdĺž preddefinovanej trasy cesty. Dobrý navigátor je bežne schopný efektívne využívať celú škálu navigačných techník.
Pacing / Krokovanie	Technika používaná navigátormi na odhad prejdenej vzdialenosti. A technique used by navigators to estimate distance travelled. Pred začatím cesty potrebuje osoba, ktorá chce využiť krokovanie, vypočítať počet potrebných krokov na precestovanie známej vzdialenosti ¹⁰³ . Pre odhad prejdenej vzdialenosti môžu byť potom kroky počítané počas samotnej cesty. Ide o čiastočne využiteľnú techniku navigovania v čase limitovanej viditeľnosti (napr. v noci) a pri navigovaní v teréne s obmedzeným výskytom prvkov a orientačných bodov (ako horské oblasti a otvorené planiny).
Parameter / Parameter	Kvantita, ktorá je fixná alebo konštanta pre riešený prípad, ale ktorá sa mení v iných prípadoch.
Polygon / Polygón	Uzatvorená línia alebo obvod, ktorý úplne uzatvára priestor, aby vyjadril špecifickú plochu na mape. Zvyčajným príkladom použitia polygónov na mape zahŕňa znázornenie budov a hraníc polí.

¹⁰⁰ Zdroj: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

¹⁰¹ Pravidlo bolo stanovené v roku 1892 Williamom W. Naismithom, škótskym horolezcom a zakladajúcim členom Škótskej horolezeckej rady.

¹⁰² Pravidlom je všeobecná zásada sa širokou uplatniteľnosťou, ktorá nemá v úmysle byť úplne presná alebo spoľahlivá za všetkých okolností. Pravidlo je zvyčajne veľmi ľahké sa naučiť a používať.

¹⁰³ Väčšina navigátorov využíva techniku nazývanú "double pacing", kde jednotlivec počíta každý druhý krok, ktorý urobí (napr. zakaždým keď sa jeho pravá noha dotkne zeme). Alternatívnou technikou je "single pacing", kedy jednotlivec počíta každý krok.

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
Raw data / Surové dáta	Údaje, ktoré neboli doteraz spracované za účelom zmysluplného využitia.
Raster layer / Rastrová vrstva	Mapová vrstva vytvorená zo siete buniek alebo pixelov. Vrstva cestnej siete bude znázornená prostredníctvom pixelov, kde cesty budú reprezentovať pixely s hodnotou 1, zvyšné pixely budú mať hodnotu 0. ¹⁰⁴
Remote sensing / Diaľkový prieskum Zeme	Získavanie a interpretácia obrazov zemského povrchu, kde sa obrazy získavajú zvyčajne prostredníctvom kamier a skenerov nesených na lietadle alebo orbitálnych satelitoch. Optické snímky v niekoľkých vlnových dĺžkach simultánne zaznamenávajú viditeľné a neviditeľné odrazené svetlo, ktoré keď sa skombinuje môže byť využité na mapovanie požiarov, rozličných typov horľavého materiálu (paliva) a jeho vlhkosti. Termálne snímky zaznamenávajú vyžarované teplo z aktívnych požiarov a zemského povrchu. Radarový diaľkový prieskum Zeme využíva umelú mikrovlnnú energiu na tvorbu obrazov požiarov cez oblaky a v noci. ¹⁰⁵
Scale / Mierka	Vzťah medzi vzdialenosťou na mape a skutočnou vzdialenosťou na zemskom povrchu. Mierka môže byť vyjadrená slovne, pomerom alebo zlomkom alebo ako grafická – rozdelená do vzdialenostných intervalov. Mapy znázorňujúce malé územia vo vysokej úrovni detailu sa nazývajú ako veľkomierkové, zatiaľ čo mapy znázorňujúce rozsiahle územia s nízkou úrovňou detailu sa nazývajú malomierkové.
Slope / Sklon	Naklonenie terénu.
Symbol / Symbol	Znak, písmeno alebo grafický symbol na mape, ktorý indikuje existenciu objektu alebo vlastnosti.
Thematic map / Tematická mapa	Mapa, ktorá znázorňuje údaje týkajúce sa jednej alebo viacerých špecifických tém alebo predmetov, ktorý sa spája s konkrétnym geografickým územím. Ako príklad možno uviesť mapy reprezentujúce typ využitia krajiny a zrážkové mapy.
Timing / Výpočet času (časovanie)	Metóda používaná navigátormi na odhad vzdialenosti. Ešte pred začatím cesty medzi dvomi bodmi, navigátor zmeria pozemnú vzdialenosť medzi nimi a potom vypočíta predpokladaný čas na zdolanie tejto vzdialenosti. Ak sa na trase, ktorú je potrebné precestovať, vyskytne nárast alebo pokles v nadmorskej výške, ďalšie výpočty môžu byť urobené so započítaním stupňa do ktorého bude sklon ovplyvňovať čas na prejedtie vzdialenosti (viď ako príklad Naismithovo pravidlo).
Topographical map/ Topografická mapa	Mapa vytvorená najmä za účelom zobrazenia a identifikácie tvaru a prvkov zemského povrchu.

¹⁰⁴ Definícia podľa Julie McMorrow, University of Manchester (VB).

¹⁰⁵ Definícia podľa Julie McMorrow, University of Manchester (VB).

Kapitola 10 - Kartografia a čítanie máp

Výraz	Definícia
Topography / Topografia	Popis a štúdium tvaru a prvkov povrchu krajiny.
Triangulation / Triangulácia	Metóda, ktorá využíva dve známe súradnice na určenie súradníc tretej pozície.
Triangulation station / Triangulačná stanica	Trvalo označená a plne zdokumentovaná kontrolná stanica, ktorej pozícia na zemskom povrchu bola založená za účelom poskytovania vysoko presných údajov, v absolútnom a relatívnom zmysle, ostatným susedným staniciam prostredníctvom uhlového alebo elektronického merania vzdialenosti. ¹⁰⁶ Triangulačné stanice tvoria základ, na ktorom sú založené všetky prieskumné a mapovacie techniky.
True North / Pravý sever	Smer z akéhokoľvek bodu na Zemskom povrchu ku geografickému severnému pólu. ¹⁰⁷
Vector layer / Vektorová vrstva	Mapová vrstva geografického informačného systému (GIS) tvorená bodmi, líniami alebo polygónmi, kde každý bod pozostáva zo súradnice x definujúcej jeho vzdialenosť na mape v smere na východ a súradnice y definujúcej jeho vzdialenosť smerom na sever. Mapová vrstva prezentujúca miesta pre vzlet a pristátie vrtuľníka by bola uložená ako skupina bodov, mapová vrstva ciest ako línie spájajúce body a vrstva vodných tokov ako polygóny pozostávajúce z uzavretých línií spájajúcich body. ¹⁰⁸
Waypoint / Trasovací bod	Preddefinovaná stredná pozícia na trase cesty. Trasovacie body sa používajú na rozdelenie trasy cesty do kratších sekcií a sú dôležité najmä pre dlhé trasy a pre trasy vedúce cez ťažký a drsný terén.

¹⁰⁶ Zdroj: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

¹⁰⁷ Zdroj: <http://support.esri.com/en/knowledgebase/GISDictionary/search>

¹⁰⁸ Definícia podľa Julie McMorrow, University of Manchester (VB).

Kapitola 11 – Vybavenie

Vybavenie: “ Súhrnný názov pre ručné a mechanické náradie, vozidlá určené pre hasenie, prevenciu a obnovu.”

© Frederikssund-Halsnæs Brand-og-Redningsberedskab (Denmark)

Kapitola 11 - Vybavenie

Výraz	Definícia
Aerial ignition device / Letecké zápalné zariadenie	<p>Súhrnný výraz používaný pre zariadenia navrhnuté na zapaľovanie paliva z lietadla. Medzi príklady leteckých zapaľovacích zariadení patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Letecké zápalné zariadenie s odkladom (DAID) – zápalné zariadenie vypustené z lietadla, ktoré bude zapálené po uplynutí vopred stanoveného času. Odložené zapálenie sa zvyčajne dosahuje prostredníctvom vytvorenia chemickej reakcie, ktorá je iniciovaná pred alebo počas vypustenia. • Vrtuľníková pochodeň – vrtuľníkové závesné zápalné zariadenie visiace z vrtuľníka, ktoré rozptyľuje zapálený koloidný benzín.
Aerial resources / Letecké prostriedky	<p>Letecké prostriedky, vrátane vrtuľníkov, lietadiel a bezpilotných lietadiel, ktoré možno použiť na požiarne útok alebo pozorovanie jeho rozvoja. Zahŕňa tiež obslužný personál a vybavenie.</p>
Alidade / Alhidáda	<p>Zameriavacie zariadenie používané na stanovenie horizontálneho azimutu požiaru z pozorovacieho miesta.</p>
All-Terrain Vehicle (ATV) / Terénne vozidlo	<p>Akékoľvek motorizované vozidlo navrhnuté na jazdu na štyroch nízkotlakových pneumatikách na nespevnených povrchoch, so sedadlom navrhnutým pre sedenie obkročmo a riadidlami pre kontrolu riadenia.¹⁰⁹</p> <p>Tieto vozidlá možno rozdeliť do dvoch kategórií:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ I – navrhnuté pre transport jedného operátora. • Typ II – navrhnuté pre transport jedného operátora a jedného pasažiera.
Amphibious vehicle / Obojživelné vozidlo	<p>Vozidlo schopné jazdy ako po zemi, tak aj po vode.</p>
Anemometer / Anemometer	<p>Nástroj na meranie rýchlosti vetra.</p>
Audible warning device / Zvukové výstražné zariadenie	<p>Signalizačné zariadenie, ktoré spúšťa hlasnú sirénu, ktorá vydáva varovný zvuk. Zvukové výstražné zariadenia sú niekedy montované do leteckých prostriedkov, kde piloti varujú členov pozemných tímov, ktorí majú byť vysadení z lietadla, o približovaní sa k miestu výsadku.</p>
Barometer / Barometer	<p>Nástroj používaný na meranie atmosférického tlaku.</p>
Beater / Tlmnica	<p>Ručný nástroj pozostávajúci z veľkého kusu gumy pripojenej k dlhej rukoväti. Tlmnice sa okrem iného používajú na rozťahovanie a dusenie plameňov horiaceho povrchového paliva.</p>
Bulldozer¹¹⁰ / Buldozér	<p>Ťažké vodičom riadené vozidlo, ktoré sa používa na odstraňovanie zeminy a pre presun zeminy a sutiny. Dozéry majú zvyčajne vpredu široký tupý hydraulický kotúč a kontinuálne pneumatiky pre jazdu mimo spevnených ciest. Buldozéry sú využívané v niektorých krajinách ako pre priame, tak aj nepriame</p>

¹⁰⁹ Definícia "All Terrain Vehicle Industry European Association" (ATVEA) na:

http://www.atvea.org/9431E/What_is_an_ATV.aspx

¹¹⁰ Also commonly referred to as a "dozer".

Kapitola 11 - Vybavenie

Výraz	Definícia
	útoky slúžiace na zdolávanie a likvidáciu lesných požiarov.
Cargo chute / Nákladný výsadkový padák	Padák navrhnutý a upravený pre vyloženie vybavenia a zásob počas letu.
Chainsaw / Motorová píla	Prenosná mechanická píla, ktorá je zvyčajne poháňaná dvojtaktným motorom. Motorové píly sa zvyčajne používajú na spíľovanie stromov a odvetvovanie a odstraňovanie lístia.
Compass / Kompas	Nástroj používaný na navigáciu a orientáciu. Kompas pozostáva z namontovanej alebo závesnej magnetickej ihly (strelka), ktorá ukazuje na magnetický sever.
Coupling / Hadicová spojka	Príslušenstvo používané na spájanie hadíc a rúrok. Niektoré spojky sú navrhnuté na špeciálne spojenie hadíc a rúrok, ktoré sú nekompatibilné kvôli rozdielnym priemerom, závitom a druhom. Názvy bežných typov spojok sú: redukcie, ventily, rozdeľovače, hadicové prechody a iné.
Drip torch / Zápalná pochodň	Ručné náradie používané postupné vypúšťanie horiaceho paliva na zem za účelom zámerného zapálenia ohňa ako súčasti operatívneho alebo plánovaného vypaľovania.
Excavator / Bager (rýpadlo)	Súčasť ťažkého vodičom riadeného stroja, ktorá sa používa na kopanie a presun zeminy a sutiny. Bagre sa často využívajú počas zdolávania a likvidácie požiarov na budovanie protipožiarnej línie a pre prekopávanie podzemných požiarov, ktoré prebiehajú hlboko v pôde. Často sa využívajú aj počas rekonštrukčných prác.
Fire extinguisher / Hasiaci prístroj	Prenosná časť zariadenia obsahujúceho vodu alebo chemické látky, ktoré môžu byť aplikované, aby sa uhasili veľmi malý oheň. Hasiace prístroje sa využívajú na hasenie lesných požiarov len v obmedzenej miere, pretože obsahujú len veľmi obmedzené množstvo vody/chemických látok.
Fire fighting chemicals / Chemické látky používané na hasenie požiarov	Látky so schopnosťou zamedzenia, redukcie alebo inhibície horenia. Možno ich aplikovať zo vzduchu alebo zo zemi a možno ich aplikovať priamo na požiar alebo na plochu s nevyhoreným palivom. Medzi bežné typy chemických látok používaných na hasenie požiarov patria: <ul style="list-style-type: none"> • Pena – masa bublín vytvorená zmiešaním určitého pomeru vzduchu s vodou a penového koncentrátu. Možno ju aplikovať na dusenie a chladenie častí požiaru a/alebo na prevenciu vznietenia v palive. • Gély - chemické látky, ktoré sa pridávajú do vody na jej zahustenie. Ak sa používajú ako hasiace médium, táto zmes je schopná absorbovať viac tepla a vody a prilnúť k povrchu paliva. • Retardéry – Skupina chemických látok, ktoré sú zvyčajne zmiešané s vodou a ktoré majú schopnosť redukovať alebo tlmiť horenie buď v dlhodobom alebo krátkodobom význame:

Kapitola 11 - Vybavenie

Výraz	Definícia
	<ul style="list-style-type: none"> • Dlhodobé retardéry – majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie aj po tom čo sa voda, ktorú obsahujú, odparila.. • Krátkodobé retardéry – primárne sa používajú na tlmenie horenia prostredníctvom chladenia a/alebo dusenia požiaru. Krátkodobé retardéry môžu obsahovať chemické látky pridávané do vody, ktoré menia viskozitu a/alebo odďaľujú odparovanie. • Zmäkčovadlá – chemické látky, ktoré keď sú pridané do vody znižujú povrchové napätie vody a umožňujú ich väčšie preniknutie do paliva.
Fire shelter / Osobný ochranný kryt proti ohňu	Malá celistvá alumíniový prikrývka, ktorá môže jednotlivca ochrániť pred účinkami požiaru počas situácie, keď ostane v obkľúčení ohňa.
Foam / Pena	Masa bublín vytvorená zmiešaním určitého pomeru vzduchu s vodou a penového koncentrátu. Možno ju aplikovať na dusenie a chladenie častí požiaru a / alebo na prevenciu vznietenia v palive.
Fog/Fogging System / Hmla/Hmlový hasiaci systém	Natlakovaný vodný systém, ktorý vytvára jemnú hmlu alebo mikrovapôčky vody a používa sa pre účely zlepšenia teplo pohlcujúcej a parotvornej schopnosti vody.
Gels / Gély	Chemické látky, ktoré sa pridávajú do vody na jej zahustenie. Ak sa používajú ako hasiace médium, táto zmes je schopná absorbovať viac tepla a vody a priľnúť k povrchu paliva.
Generator / Generátor	Stroj, ktorý konvertuje mechanickú energiu na elektrinu a slúži ako zdroj elektrickej energie pre ďalšie zariadenia a stroje. Generátory sú dôležitou súčasťou vybavenie na vzdialených miestach s obmedzeným prístupom k hlavným zdrojom elektrickej energie.
Global Positioning System (GPS) receiver / Prijímač globálneho polohového systému (GPS)	GPS je globálny navigačný systém, ktorý poskytuje veľmi presné informácie o miestach na alebo v blízkosti zemského povrchu. GPS prijímače sú bežne dostupné ako príručné jednotky, ktoré prijímajú a triangulujú signály z orbitálnych satelitov pre účely výpočtu presnej polohy jednotlivca na zemskom povrchu. ¹¹¹
Ground probe / Pôdna sonda	Špecializovaná prúdnica používaná na prienik hlboko do pôdy, kde sa ešte vždy nachádza horľavý materiál a na hasenie požiarov pôdy. ¹¹²
Hand tool / Ručné náradie	Akýkoľvek kus vybavenie neseného v rukách, s ktorým sa narába manuálne alebo s pomocou elektriny za účelom kopania, hrabania, zoškrabovania, sekania, pílenia alebo odstraňovania horľavého materiálu.
Heat probe / Tepelná	Prístroj používaný na detekciu tepla. ¹¹³

¹¹¹ V súčasnej dobe s presnosťou asi 3 m.

¹¹² Zdroj: Canadian Interagency Forest Fire Centre (2003) *Glossary of Forest Fire Management Terms* (CIFFC: Winnipeg), s.25.

¹¹³ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.96.

Kapitola 11 - Vybavenie

Výraz	Definícia
sonda	
Helicopter / Vrtuľník	Letecký prostriedok schopný udržania výšky a pohybu počas letu vo vertikálnom i horizontálnom smere. Väčšina vrtuľníkov dosahuje vzlietnutie a pohon prostredníctvom rotácie rotorových lopatiek umiestnených na streche vrtuľníka.
Helipump / Vrtuľníkové čerpadlo	Ľahké prenosná čerpacia jednotka, ktorá bola vyvinutá za účelom jej transportu vrtuľníkom.
Helitorch / Vrtuľníkový závesné zápalné zariadenie	Letecké zápalné zariadenie visiace z vrtuľníka, ktoré rozprašuje zapálený koloidný benzín.
Hose / Hadica	Flexibilná a skladateľná hadica používaná na dopravu kvapalín ¹¹⁴ pod tlakom.
Hygrometer ¹¹⁵ / Hygrometer	Prístroj na meranie relatívnej vlhkosti vzduchu.
Incendiary / Zápalná bomba	Zariadenie, ktoré je navrhnuté na účely zapálenia ohňa.
Map / Mapa	Grafické znázornenie priestoru, ktorý popisuje vzájomnú polohu prvkov a orientačných bodov v krajine.
Mechanised equipment / Mechanizačné vybavenie	Súčasť ťažkého zariadenia, ktoré je obyčajne mechanicky poháňané a namontované na alebo vlečené vozidlom slúžiace na kopanie, zoškrabovanie, rezanie, presun a odstraňovanie vegetácie a pôdy.
Nozzle / Prúdnica	Zariadenie pripojené ku koncu hadice, ktoré sústreďuje, tvaruje a reguluje prúd vody a/alebo chemických látok používaných na hasenie požiarov.
Paracargo / Prepravovaný náklad pre výsadok	Zariadenia a zásoby, ktoré majú byť vysadené z leteckého prostriedku počas letu padákom alebo iným spomaľovacím zariadením alebo voľným pádom.
Personal Protective Equipment (PPE) / Osobné ochranné prostriedky (OOP)	Akémkoľvek vybavenie alebo oblečenie požadované na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia osôb zúčastňujúcich sa likvidačných prác pri požiari. Zatiaľ čo použitie niektorých osobných ochranných prostriedkov sa vyžaduje pri likvidácii požiarov vôbec, potreba používania iných sa bude meniť najmä v závislosti od podmienok, ktoré sa očakávajú počas zdolávania požiaru. Napríklad osoba podieľajúca sa na zdolávaní a likvidácii požiaru počas noci bude potrebovať osvetlenie.
Plough / Pluh	Veľké náradie s jedným alebo viacerými čepeľami, upevnené v ráme, ktoré je ťahané po zemi a požíva sa na preoranie pôdy a tvorbu brázd, zvyčajne v prípravnej fáze pestovania plodín, ale tiež aj na budovanie protipožiarnych línií.

¹¹⁴ Napríklad voda alebo pena.

¹¹⁵ Alternatívnym termínom pre hygrometer je *psychrometer*.

Kapitola 11 - Vybavenie

Výraz	Definícia
Pump / Čerpadlo	Zariadenie používané na pohyb kvapalín (napr. voda alebo pena) využívajúce mechanickú činnosť.
Radiometer / Rádiometer	Prístroj, ktorý meria elektromagnetické žiarenie. Rádiometre namontované na satelitoch merajú radiálne vlastnosti požiarov, vegetácie a oblakov. Rádiometre sa používajú na zisťovanie a monitorovanie požiarov a ich efektov.
Radio receiver / Rádioprijímač	Súčasť komunikačného zariadenia, ktoré prijíma prichádzajúce rádiové vlny a konvertuje ich do zvukových vln.
Radio repeater / Reproduktor	Súčasť komunikačného vybavenia, ktoré kombinuje rádio prijímač a rádio vysielač. Reprodukory sa používajú na príjem slabých rádiových signálov a ich vysielenie s väčšou silou, tak že dokážu prejsť dlhšiu vzdialenosť bez degradácie.
Radio transmitter / Rádio vysielač	Súčasť komunikačného zariadenia, ktoré konvertuje zvukové vlny do rádiových vln a následne tieto rádiové vlny vysiela.
Retardants / Retardéry horenia	<p>Substancia alebo chemický činiteľ so schopnosťou redukovať alebo tmiť horenie. Retardéry horenia možno kategorizovať ako dlhotrvajúce a krátkotrvajúce:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlhodobé retardéry – majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie aj po tom čo sa voda, ktorú obsahujú, odparila. • Krátkodobé retardéry – primárne sa používajú na tlmenie horenia prostredníctvom chladenia a/alebo dusenia požiaru. Krátkodobé retardéry môžu obsahovať chemické látky pridávané do vody, ktoré menia viskozitu a/alebo odďaľujú odparovanie.
Spider excavator / Kráčajúci bager	Rýpadlo s výraznými nohami, ktoré môže pracovať alebo sa presúvať po alebo naprieč strmými svahmi, ktoré sú neprejazdné pre rýpadlá na kolesových alebo pásových podvozkoch.
Suction hose / Nasávací hadica	Čiastočne ohybná a neskladateľná hadica používaná na pohyb vody v zmysle nasávania zo statického zdroja, akým je rybník, jazierko, alebo záchytná nádrž, do čerpadla.
Supplies / Zásoby	Menšie predmety vo vybavení a všetky rozložiteľné predmety slúžiace na zdolávanie a likvidáciu vybranej mimoriadnej udalosti. ¹¹⁶
Thermograph / Termograf	Termometer, ktorý automaticky a nepretržite zaznamenáva teplotu vzduchu na grafe.
Thermometer / Termometer	Prístroj používaný na meranie teploty vzduchu.
Water bombing aircraft / Letecké	Lietadlo schopné nesenia a vypustenia určitého objemu vody alebo retardéra horenia. Letecký prostriedkom umožňujúcim bombardovanie vodou môže byť

¹¹⁶ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.168.

Kapitola 11 - Vybavenie

Výraz	Definícia
prostriedky umožňujúce bombardovanie vodou	pevné lietadlo (ako Canadair, Tracker a Bombardier) alebo vrtuľníky (s internými alebo externými nádržami alebo tie, ktoré sú schopné niesť hasiace vaky).
Weather station / Meteorologická stanica	Súbor senzorov a monitorovacích zariadení určených na zber, zaznamenávanie a oznamovanie meteorologických údajov. Meteorologické stanice existujú vo forme trvalých konštrukcií alebo príručných/poloprenosných/prenosných jednotiek.
Wetting agents / Zmäkčovadlá	Chemické látky, ktoré keď sú pridané do vody znižujú povrchové napätie vody a umožňujú ich väčšie preniknutie do paliva.
Wye coupling / Rozdeľovač	Príslušenstvo používané na rozdelenie jednej hadice do dvoch alebo viacerých hadicových vedení. Rozdeľovač sa často používa na rozdelenie jedného hadicového vedenia do dvoch alebo viacerých menších a môže byť vybavený samostatnými ventilmi pre každé z hadicových vedení.

Kapitola 12 – Letecké operácie

Letecké operácie: “Manévry vykonávané letectvom ako podpora hasenia lesných požiarov”.

© Enrico Marchi (Italy)

Kapitola 12 - Letecké operácie

Výraz	Definícia
Aerial attack / Letecký útok/Hasenie požiaru pomocou leteckej techniky	<p>Hasenie požiaru zahŕňajúce použitie leteckej techniky na zhod vody alebo retardérov horenia na miesto požiaru alebo do jeho blízkosti. Letecký útok môže byť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priamy útok • Nepriamy útok • Čelný (frontálny) útok • Útok z tyla – zhod vody alebo retardéra horenia zo vzduchu na tylovej časti požiaru. • Útok po krídlach požiaru • Paralelný útok
Aerial coordination / Letecká koordinácia	<p>Riadenie leteckých operácií počas hasenia lesných požiarov. Táto úloha má vždy dva kľúčové ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chrániť bezpečnosť všetkých osôb podieľajúcich sa na hasení požiaru a to ako vo vzduchu, tak aj na zemi. • Optimalizovať efektivitu všetkých leteckých zdrojov.
Aerial Coordinator¹¹⁷ / Letecký koordinátor	<p>Pilot alebo dôstojník určený na vykonávanie úloh leteckej koordinácie. Letecký koordinátor má zvyčajne právomoc nad všetkými leteckými prostriedkami, ktoré sú nasadené na letecké činnosti spojené so zdolávaním a likvidáciou mimoriadnej udalosti.</p>
Aerial detection / Letecká detekcia	<p>Činnosť alebo proces zisťovania, lokalizácie a zaznamenávania požiarnych udalostí z lietadla. Letecká detekcia môže byť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plánovaná – kde agentúra mobilizuje lietadlo s leteckými pozorovateľmi za účelom detekcie požiarov; • Neplánovaná – kde lietadlo, ktoré nie je priamo prenajaté alebo mobilizované pre účely detekcie požiarov, ohlasuje vzniknutý požiar na agentúru. Napríklad, neplánovaná letecká detekcia môže prísť od pasažiera z lietadla alebo iného (rekreačného) lietadla.
Aerial ignition / Letecké zapalovanie	<p>Zapálenie paliva zo vzduchu. Zapálenie paliva zo vzduchu sa zvyčajne uskutočňuje použitím leteckého zápalného zariadenia.</p>
Aerial ignition device / Letecké zapalovacie zariadenie	<p>Súhrnný výraz používaný pre zariadenia navrhnuté na zapalovanie paliva z lietadla. Medzi príklady leteckých zapalovacích zariadení patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Letecké zapalovacie zariadenie s odkladom (DAID) – zápalné zariadenie vypustené z lietadla, ktoré bude zapálené po uplynutí vopred stanoveného času. Odložené zapálenie sa zvyčajne dosahuje prostredníctvom vytvorenia chemickej reakcie, ktorá je iniciovaná pred alebo počas vypustenia. • Vrtuľníková povodeň – vrtuľníkové závesné zápalné zariadenie, ktoré rozptyľuje zapálený koloidný benzín.
Aerial observer / Letecký pozorovateľ	<p>Osoba nachádzajúca sa v lietadle, ktorej úlohou je :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zisťovanie, lokalizácia a oznamovanie výskytu lesných požiarov z lietadla; a/alebo,

¹¹⁷ In some countries, such as the USA and Spain, the alternative term of “Aerial Tactical Group Supervisor” (ATGS) has been adopted.

Kapitola 12 - Letecké operácie

Výraz	Definícia
	<ul style="list-style-type: none"> • Letecký prieskum;
Aerial operations / Letecká operácia	<p>Akýkoľvek manéver uskutočnený leteckým prostriedkom podporujúci aktivity spojené so zdolávaním a likvidáciou lesného požiaru zahŕňajúci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • priamy útok prostredníctvom vypustenia vody a retardéra horenia • nepriamy útok prostredníctvom vypustenia retardéra horenia • zhody zásobovacieho materiálu • letecké monitorovanie a prieskum
Aerial reconnaissance / Letecký prieskum	<p>Využitie lietadla na vykonanie predbežných prieskumov požiaru za účelom získania informácií o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Správaní sa požiaru • Topografii a type horľavého materiálu (paliva) • Možných hrozbách a oblastiach s vysokým rizikom vzniku požiaru • Vhodných okamihoch • Bezpečnosti pozemného personálu <p>Informácie získané z leteckého prieskumu sú oznámené veliteľovi zásahu pre podporu rozhodovacieho procesu.</p>
Aerial resources / Letecké prostriedky	<p>Letecké prostriedky, vrátane helikoptér, lietadiel a bezpilotné lietadlá, ktoré možno použiť na požiarne útok alebo pozorovanie jeho rozvoja. Zahŕňa tiež obslužný personál a vybavenie.</p>
Aerial support group / Letecká podporná skupina	<p>Skupina alebo organizácia zodpovedná za poskytovanie posádok, zariadení a sociálneho vybavenia, ako aj zásob, ktoré slúžia ako podpora leteckých operácií.</p>
Air Traffic Control (ATC) / Riadiace centrum leteckej dopravy	<p>Organizácia, ktorá stanovuje lietadlu letiacemu vnútri určitého vzdušného priestoru výšku letu, jeho rýchlosť a letecké trasy. Hlavnými úlohami riadiaceho centra sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitorovanie varovných systémov a predchádzanie kolíziám lietadiel; • Organizovanie leteckej dopravy na zemi a vo vzduchu; • Monitorovanie rádiovysielaní a poskytovanie informácií a podpory pilotom.
Aircraft / Lietadlo	<p>Dopravný prostriedok schopný letu cez atmosféru Zeme. Lietadlá sú zvyčajne nasadzované na hasenie lesných požiarov za účelom plnenia viacerých úloh, zahŕňajúc:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leteckú koordináciu • Letecké zisťovanie • Letecký prieskum • Vypúšťanie vody a retardérov horenia • Transport posádky, vybavenia, vody a retardérov horenia
Airspace / Vzdušný priestor	<p>Akákoľvek špecifikovaná trojdimenzionálna oblasť atmosféry. Vzdušný priestor je zvyčajne riadený národným riadiacim centrom leteckej dopravy krajiny, nad ktorou sa vzdušný priestor nachádza.</p>

Kapitola 12 - Letecké operácie

Výraz	Definícia
Altitude / Výška letu	Vertikálna vzdialenosť medzi úrovňou mora a letiaceho leteckého prostriedku.
Approach trajectory / Dráha priblíženia	Dráha, ktorú musí pilot preletieť za účelom priblíženia sa k cieľu a vykonania hasenia, pristátia alebo iného leteckého manévru.
Assignment / Priradenie	Úloha, ktorú je potrebné vykonať, priradená jednotlivcovi alebo tímu.
Audible warning device / Zvukové výstražné zariadenie	Signalizačné zariadenie, ktoré spúšťa hlasnú sirénu, ktorá vydáva varovný zvuk. Zvukové výstražné zariadenia sú niekedy montované do leteckých prostriedkov, kde piloti varujú členov pozemných tímov, ktorí majú byť vysadení z lietadla, o približovaní sa k miestu výsadku alebo k miestu vyloženia nákladu.
Výraz	Definícia
Authorisation to release / Oprávnenie na zhod	Jasné oprávnenie od leteckého koordinátora pilotovi vodným bombardérom na jej vypustenie nad cieľovým miestom. Oprávnenie je zvyčajne vyjadrené formou nasledovného vyhlásenia: "Máte oprávnenie na zhod". Oprávnenie na zhod môže byť vydané len leteckým koordinátorom, keď sa na cieľovej ploche nenachádzajú pozemné sily. ¹¹⁸
Bearing / Azimut	Horizontálny smer k alebo z akéhokoľvek bodu, zvyčajne meraný v smere hodinových ručičiek od pravého severu alebo iného referenčného bodu prostredníctvom 360 stupňov. ¹¹⁹
Body of water / Vodný zdroj	Akýkoľvek prirodzený alebo umelo vybudovaný vodný tok, ktorý je možné využiť ako zdroj vody na hasenie lesných požiarov. Medzi bežné príklady vodných zdrojov pre naplnenie hasebných vakov patria jazerá, nádrže, rybníky, rieky a potoky.
Bucket / Vak	Špeciálne navrhnutý vak nesený vrtuľníkom a používaný na vypúšťanie vody alebo retardérov horenia zo vzduchu.
Bucket release / Vypustenie (zhod) hasebnej látky z vaku	Vypustenie vody alebo retardéra horenia zo špeciálne navrhnutého vaku zaveseného pod vrtuľníkom.
Cargo / Náklad	Vybavenie alebo zásoby prevážené lietadlom.
Cargo chute / Nákladný výsadkový padák	Padák navrhnutý a používaný na výsadok vybavenia a zásob z lietadla počas letu.

¹¹⁸ Napríklad, vo Francúzsku môže byť oprávnenie na zhodenie vydané vtedy, keď zasahujúci personál pracuje kolmo na a najmenej 50 metrov od cieľovej plochy.

¹¹⁹ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s. 29.

Kapitola 12 - Letecké operácie

Výraz	Definícia
Cargo drop / Výsadok nákladu	Vysadenie vybavenia alebo zásob, s alebo bez padáku, z lietadla počas letu. ¹²⁰
Cloud cover/ Oblačnosť	Rozsah oblohy pokrytej oblakmi na určitom mieste. Oblačnosť je vyjadruje v osmičkách, kde osem osmičiek sa používa na popis úplnej oblačnosti.
Compass / Kompas	Nástroj používaný na navigáciu a orientáciu. Kompas pozostáva z namontovanej alebo závesnej magnetickej ihly (strelka), ktorá ukazuje na magnetický sever.
Compass rose / Ružica kompasu	Kruhový symbol indikujúci smer pravého alebo magnetického severu, ktorý je možné nájsť na mapách a niekedy aj na zemi na letisku alebo heliportu.
Control points / Kontrolné body	Preddefinovaný čas alebo miesto, kedy/z ktorého lietadlo vyšle správu leteckému koordinátorovi.
Control room¹²¹ / Riadiaca miestnosť	Miestnosť, z ktorej sú zdroje (sily a prostriedky) priamo priradované na účely zdolávania lesného požiaru.
Coordinates / Súradnice	Pretínajúce sa čiary súradníc, ktoré sa používajú na identifikáciu konkrétnej polohy na mape.
Daisy chains / Reťaz	Reťaz je neformálny vzor pre lietadlá typu „nasleduj vedúce lietadlo“. Pre zachovanie reťaze sa pilot potrebuje držať spoločnej letovej dráhy.
Delayed aerial ignition device / Letecké zápalné zariadenie s odkladom	Zápalné zariadenie vypustené z lietadla, ktoré bude zapálené po uplynutí vopred stanoveného času. Odložené zapálenie sa zvyčajne dosahuje prostredníctvom vytvorenia chemickej reakcie, ktorá je iniciovaná pred alebo počas vypustenia.
Demobilization / Demobilizácia	Nasmerovanie zdrojov na ich domovské základňu.

Výraz	Definícia
Disengagement plan / Únikový plán	Vopred stanovený zoznam činností, ktoré majú byť vykonané pilotom lietadla v prípade vzniku nepredvídateľnej udalosti, spojenej s nebezpečenstvom, ktorá zahŕňa, ale nebráni: <ul style="list-style-type: none"> • Poruche motora • Pozorovaniu pozemného personálu vnútri zóny výsadku • Zmene taktiky na poslednú chvíľu • Poškodenie nádrže, vaku alebo otvárania dverí počas výsadku.

¹²⁰ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s. 42.

¹²¹ Also commonly referred to as a “Dispatch Centre”.

Kapitola 12 - Letecké operácie

	Únikový plán by mal byť navrhnutý pre všetky druhy vypúšťaní vody a retardérov horenia a pre všetok personál a vybavenie, ktoré podlieha výsadku.
Disengagement trajectory / Dráha úniku	Vopred naplánovaná dráha letu, ktorá má byť preletená lietadlom v prípade vzniku nepredvídaných nebezpečných okolností. Úniková dráha je dôležitou súčasťou plánu úniku.
Divert / Presmerovanie	Zmena v priradení úloh lietadlu.
Drone / Bezpilotné lietadlo	Letecký prostriedok bez ľudskej pilota na palube. Let bezpilotného lietadla je riadený palubnými počítačmi alebo prostredníctvom rádiového diaľkového ovládania. Bezpilotné lietadlá majú mnohostranné využitie, ale bežne sa používajú pre letecký prieskum počas požiarov.
Drop zone / Zóna výsadku	Konkrétna poloha, kde personál alebo vybavenie má byť vysadené z lietadla.
Dummy run / Cvičný útok	<p>Simulovaný útok lietadla vykonaný na cieľ. Cvičný útok môže byť vykonaný pre jeden alebo viacero účelov, vrátane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indikácie požadovanej dráhy letu a cieľa pre ostatné lietadlá (pozri Orientačný prelet). • Identifikovania potenciálnych leteckých hrozieb. • Vykonania skúšobných vypustení pre kontrolu odnosu spôsobeného vetrom.
Early release / Skorý zhod	Vypustená hasebná látka, ktorá dopadne na zem pred (alebo na fronte) zasiahnutím cieľa. V skratke, pilot vykonal zhod (vypustenie) predčasne.
Estimated Time of Arrival (ETA) / Predpokladaný čas priletu	Predpokladaný čas, za ktorý letecký prostriedok dosiahne miesto určenia.
Exit trajectory / Dráha odletu	Dráha, ktorou pilot poletí po ukončení vypustenia alebo inom leteckom manévri.
Final run / Finálny nálet	Konečná dráha lietadla smerom k jeho cieľu. Dráha finálneho náletu môže byť priama alebo zakrivená a bežne nemala by trvať viac ako jednu minútu.
Fire fighting chemicals / Chemické látky používané na hasenie požiarov	<p>Látky so schopnosťou zamedzenia, redukcie alebo inhibície horenia. Možno ich aplikovať zo vzduchu alebo zo zemi a možno ich aplikovať priamo na požiar alebo na plochu s nevyhoreným palivom.</p> <p>Medzi bežné typy chemických látok používaných na hasenie požiarov patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pena – masa bublín vytvorená zmiešaním určitého pomeru vzduchu s vodou a penového koncentrátu. Možno ju aplikovať na dusenie a chladenie častí požiaru a/alebo na prevenciu vznietenia v palive.

Kapitola 12 - Letecké operácie

	<ul style="list-style-type: none"> • Gély - chemické látky, ktoré sa pridávajú do vody na jej zahustenie. Ak sa používajú ako hasiace médium, táto zmes je schopná absorbovať viac tepla a prilnúť k povrchu paliva. • Retardéry – skupina chemických látok, ktoré sú zvyčajne zmiešané s vodou a ktoré majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie, buď v dlhodobom alebo krátkodobom význame: <ul style="list-style-type: none"> • Dlhodobé retardéry – majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie aj po tom čo sa voda, ktorú obsahujú, odparila.. • Krátkodobé retardéry – primárne sa používajú na tlmenie horenia prostredníctvom chladenia a/alebo dusenia požiaru. Krátkodobé retardéry môžu obsahovať chemické látky pridávané do vody, ktoré menia viskozitu a/alebo oddŕajú odparovanie. • Zmäkčovadlá – chemické látky, ktoré keď sú pridané do vody znižujú povrchové napätie vody a umožňujú ich väčšie preniknutie do paliva.
Výraz	Definícia
Fire Traffic Area (FTA) / Vzdušný dopravný priestor	Chránený vzdušný priestor okolo miesta požiaru, do ktorého môžu vstúpiť len oprávnené lietadlá. ¹²²
Flank attack (aerial) / Útok z krídiel požiaru (letecký)	Metóda zdolávania a likvidácie lesných požiarov, ktorá zahŕňa vypustenie vody alebo retardéra horenia po jednom boku (krídle) alebo oboch bokoch (krídlach) požiaru.
Flight hazards / Hrozby počas letu	<p>Akýkoľvek reálny alebo potenciálny stav, ktorý môže ohroziť lietadlo poškodením alebo mechanickou poruchou a jeho posádku výskytom zranenia alebo úmrtia. Medzi niektorá zo zvyčajných leteckých hrozieb vznikajúcich počas požiaru patrí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nízky let; • Strmý terén; • Turbulencia; • Slabá viditeľnosť; • Zošikmenie prúdu rotorom vrtuľníka v horiacom území pri jeho vzlietaní a pristávaní; • Letecká dopravná zápcha v blízkosti požiaru.
Flight trajectory / Dráha letu	<p>Dráha, ktorou bude pilot letieť vzduchom. Piloti sa bežne vyhýbajú lietaniu ponad personál a zariadenie na mieste požiaru a plánujú únikovú cestu, keď pripravujú na vypúšťanie.</p> <p>Existujú tri ďalšie dôležité výrazy, ktoré sa používajú na popis trasy, ktorá má byť preletená lietadlom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dráha priblíženia – dráha, ktorou pilot poletí, keď bude postupovať ponad cieľ, kde má vykonať výsadok, pristátie alebo iný letecký manéver. • Dráha odletu – dráha, ktorou pilot poletí po ukončení výsadku alebo inom leteckom manévri.

¹²² Pre poskytnutie niektorých konkrétnych príkladov, v Katalánsku (Španielsko) sa vzdušný dopravný priestor definuje ako 12 námorných míľ od stredového bodu požiaru, zatiaľ čo vo Francúzsku je definovaný vzdialenosťou 5000 stôp a 5 námorných míľ od miesta udalosti.

Kapitola 12 - Letecké operácie

	<ul style="list-style-type: none"> • Dráha úniku – vopred naplánovaná dráha letu, ktorá má byť preletená lietadlom v prípade vzniku nepredvídaných nebezpečných okolností. Úniková dráha je dôležitou súčasťou plánu úniku.
Foot / Stopa	Jednotka používaná na meranie vzdialenosti, ktorá sa používa najmä v aeronautike. 1 stopa (ft) je zhodná s 30,48 centimetra (cm).
Go-around / Zopakovanie okruhu	Nariadenie pre lietadlo - vodný bombardér, aby nedokončilo svoj záverečný nálet a odložilo zhod, až kým nedostane nové oprávnenie na zhod.
Head attack (aerial)/ Čelný útok (letecký)	Metóda zdolávania požiaru, ktorá sa týka zhodu vody alebo retardéra horenia zo vzduchu priamo na čelo (front) lesného požiaru.
Height / Výška letu	Vertikálna vzdialenosť medzi hladinou mora a letiacim lietadlom.
Helicopter / Helikoptéra/vrtuľník	Letecký prostriedok schopný udržania výšky a pohybu počas letu vo vertikálnom i horizontálnom smere. Väčšina vrtuľníkov dosahuje vzlietnutie a pohon prostredníctvom rotácie rotorových lopatiek, umiestnených na streche vrtuľníka.
Helicopter release system / Vypúšťací systém vrtuľníka	Vypúšťací systém nainštalovaný vnútri vrtuľníka alebo pripevnený k vrtuľníku z jeho spodnej časti pomocou prídavného zariadenia, ktoré je špeciálne navrhnuté na transportovanie a vypúšťanie vody alebo retardéra horenia.
Helipad / Miesto pristavenia vrtuľníka	Miesto pre parkovanie, tankovanie opravy/údržbu a/alebo vyloženie alebo naloženie vrtuľníka počas požiaru.
Helipond / Miesta vhodné pre čerpanie vody z vodných zdrojov pomocou vrtuľníka	Malé vodné teleso, ktoré je vhodné na čerpanie vody vrtuľníkom, na naplnenie helivakov (bambi vakov) aplikujúc plnenie pri vznášaní sa. Tieto miesta sú niekedy vytvorené umelo, vytvorením hrádze alebo malých vodných kanálov.
Helipump / Vrtuľníkové čerpadlo	Ľahké prenosná čerpacia jednotka, ktorá bola vyvinutá za účelom jej transportu vrtuľníkom.
Helispots / Miesta vhodné na pristátie vrtuľníka	Dočasné alebo príležitostné pristávacie plochy pre vrtuľníky v tesnej blízkosti požiaru. Tieto miesta sú využívané zvyčajne na doručenie/vyzdvihnutie nákladu a niekedy aj pre výsadok transportovaného zasahujúceho personálu.

Výraz	Definícia
Helitank / Vrtuľníková nádrž	Špeciálne navrhnutá nádrž, ktorá je pripevnená k spodnej strane vrtuľníka a používa sa na transport a zhodenie vody alebo retardéra horenia. ¹²³
Helitorch / Vrtuľníková pochodňa	Letecké zápalné zariadenie visiace z vrtuľníka, ktoré rozprašuje zapálený koloidný benzín.

¹²³ Na základe definície poskytovanej prostredníctvom National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s. 98.

Kapitola 12 - Letecké operácie

Hold / Záves	Nádrž alebo priestor pod lietadlom, ktoré je schopné udržania vody, retardéra horenia alebo nákladu pri jeho preprave.
Hover fill / Naplnenie závesu	Keď vrtuľník plní vak alebo vnútorný alebo externý vypúšťací systém, zatiaľ čo sa vznáša nad vodným zdrojom.
Identification run / Orientačný prelet	Let vedúceho lietadla ponad cieľovú plochu za účelom indikácie požadovanej dráhy letu a indikácie cieľov pre ostatné lietadlá.
Jettison / Zhodenie nákladu	Zhodenie nákladu alebo obsahu nespotrebovanej vody alebo retardéra horenia z lietadla alebo vrtuľníka na odľahčenie letetického prostriedku a/alebo zlepšenie jeho stability. Špecifické miesto blízko požiaru môže byť navrhnuté lietadlu na zhodenie jeho nepotrebného bremena, hoci v prípade nebezpečenstva by sa toto zhodenie malo uskutočniť, kvôli zachovaniu bezpečnosti, kdekoľvek.
Knot / námorný uzol	Jednotka používaná na meranie rýchlosti, ktorá sa využíva najmä aeronautike. 1 uzol je rovný rýchlosti 1 námornej míle za hodinu.
Late release / Neskoré vypustenie	Vypustená hasebná látka, ktorá dopadne na zem po (za) jeho cieľom. V krátkosti, pilot ju vypustil príliš neskoro.
Lead aircraft / Vedúce lietadlo	Lietadlo, ktoré vykonáva počas letu úlohu vedenia a/alebo navádzania pre iné lietadlo. Vedúce lietadlo má viaceré úlohy.
Load and conserve / Nalož a šetri	Príkaz daný pilotovi lietadla na čerpanie a uloženie ďalšieho množstva retardéra alebo vody a zotrvanie na určenom mieste, pokiaľ neobdrží ďalšie pokyny. Lietadlo je stále zapojené do procesu hasenia požiaru.
Load and return / Nalož a vráť sa	Príkaz daný pilotovi lietadla na vyzdvihnutie ďalšieho množstva retardéra alebo vody a okamžitý návrat na miesto požiaru.
Long-term retardant / Dlhodobé retardéry horenia	Dlhodobé retardéry majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie aj po tom, čo sa voda, ktorú obsahujú, odparila.
Low pass / Nízky prelet	Nízke preletenie ponad cieľovú plochu. Nízky prelet môže vykonať vodný bombardér, vedúce lietadlo alebo iné lietadlo za účelom: <ul style="list-style-type: none"> • Získania bližšieho pohľadu na cieľ; alebo, • Varovania pozemného personálu v blízkosti najbližšieho miesta zhodu (bežne sa na tento účel využíva zvukové výstražné zariadenie).
Marking out / Vyznačovanie	Vytvorenie značenia na zemi na identifikovanie cieľových oblastí pre navigovanie vodných bombardérov, buď prostredníctvom pozemného personálu alebo pomocou vrtuľníka.
Massive attack / Masívny útok	Veľký a rýchly útok s využitím leteckých prostriedkov, ktorý je vo vzťahu k veľkosti požiaru zámerne neprimeraný. Masívny útok sa vykonáva za účelom čo najrýchlejšieho potlačenia relatívne malého požiaru, aby sa letecké prostriedky mohli byť rýchlo prístupné na výkon ďalších úloh.

Kapitola 12 - Letecké operácie

Mobilization¹²⁴ / Mobilizácia	Povelové rozhodnutie na presun zdroja alebo zdrojov z jedného miesta na druhé. Zahŕňa aj presun nových zdrojov na miesto zásahu.
Mutual support / Vzájomná podpora	Koordinácia činností viacerých agentúr a/alebo pozemných a leteckých zdrojov na zaistenie všetkých činností navzájom sa doplňajúcich a podporujúcich.
Nautical mile / Námorná míľa	Jednotka, ktorá sa používa na meranie vzdialenosti, a ktorá sa používa najmä v aeronautike. 1 námorná míľa je rovná 1,852 metra.
Navigation / Navigácia	Proces plánovania, sledovania a monitorovanie postupu pozdĺž vopred určenej trasy cesty.
Výraz	Definícia
One skid landing / Pristátie jednou lyžinou (opretie)	Ciastočné pristátie, počas ktorého vrtuľník zostáva počas letu v stacionárnej polohe, spojený so zemou len jednou lyžinou. Zotrvanie v stacionárnej polohe týmto spôsobom umožní nakladanie alebo vykladanie personálu a vybavenia na skalách alebo na svahoch, ktoré sú príliš strmé, aby umožnili kompletne pristátie vrtuľníka.
Paracargo / Nákladný výsadkový padák	Vybavenie a zásoby vysadené z lietadla za letu pomocou padáku, iných brzdiacich zariadení alebo voľným pádom.
Parallel attack (aerial) / Paralelný útok (letecký)	Metóda zdolávania a likvidácie požiarov, zahŕňajúca zhodenie vody alebo retardéra horenia zo vzduchu, za účelom vytvorenia protipožiarnej línie, približne paralelnej s okrajom požiaru a zároveň v určitej vzdialenosti od neho.
Release / Zhod	Keď lietadlo počas letu zámerne zhodí vodu alebo retardér horenia nad určeným cieľom.
Release zone / Zóna zhodu	Územie obklopujúce konkrétny cieľ, kde má byť hasebná látka zhodená.
Release density / Hustota zhodov	Množstvo vody a retardéra horenia, ktoré dopadlo na plochu 1 metra štvorcového. Závisí od dvoch kľúčových premenných: <ul style="list-style-type: none"> • Výšky zhodu; a, • Rýchlosti lietadla v čase zhodu.
Release height / Výška zhodu	Výška, z ktorej lietadlo zhadzuje vodu alebo retardér nad cieľom. Významné sú dva typy výšky zhodu: <ul style="list-style-type: none"> • Vysoký zhod – zhod urobený z vyššej ako normálnej výšky. Tento typ zhodu môže byť nariadený z taktických alebo bezpečnostných dôvodov. • Nízky zhod – zhod urobený z nižšej ako normálnej výšky. Nízky zhod bežne predstavuje vyššie riziká ako zhod nízky, pretože letecké hrozby majú tendenciu rásť, a pretože piloti v prípade poruchy motora alebo pri inom ohrození lietadla majú menej času na vykonávanie činností. Avšak, nízky zhod môže byť za určitých okolností oveľa efektívnejší ako zhod vysoký.

¹²⁴ Tiež sa bežne označuje ako „vyslanie“.

Kapitola 12 - Letecké operácie

Release mode / Spôsob vypustenia	<p>Metóda zhodu, vybratá pilotom vodného bombardéra, za účelom dosiahnutia želanej hustoty. Vybraný spôsob bude čiastočne závisieť na kapacite systému lietadla. Medzi príklady rozličných spôsobov zhodu patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Záchranný zhod – zhod celého objemu vody alebo retardéra, vykonaný z vodného bombardéra. Vo všeobecnosti sa používa na požiare alebo časti požiarov, ktoré vyžadujú na ich hasenie zhod vody alebo retardéra s vysokou hustotou. • Zhod z jednej nádrže – Zhod len z jednej nádrže umiestnenej na palube vodného bombardéra. • Sekvenčný zhod – Otvorenie viacerých nádrží na vodnom bombardéri, za účelom zhodenia súvislého toku vody alebo retardéra ponad požadovanú vzdialenosť. Sekvenčný zhod možno predĺžiť prostredníctvom čiastočného otvorenia nádrží, hoci to vedie nižšiemu pokrytiu. • Rozdelené zhody – Viaceré zhody urobené z jednej nádrže vodného bombardéra.
Release over a slope / Zhod (vypustenie hasebnej látky) nad svahom	<p>Zhody nad svahom možno klasifikovať ako:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zhod naprieč svahom – zhod vody alebo retardéra počas letu lietadla pozdĺž vrstieníc svahu. • Zhod dolu svahom – zhod vodu alebo retardéra počas letu lietadla z vrchu svahu smerom nadol. • Zhod podľa tvaru svahu – vzor zhodu pre strmé svahy, kde letové dráhy lietadla sú prispôbené tvaru svahu. Všeobecne povedané, prvý zhod je urobený na vrchole svahu a následné zhody sú postupne smerované k dolnej časti svahu. • Zhod hore svahom – Zhod vody alebo retardéra počas letu lietadla zo spodnej časti svahu smerom k jeho vrcholu.
Release pass / Vykonanie zhodu	<p>Keď má vodný bombardér cieľ nadohľad a vykonáva zhod nad cieľom.</p>
Výraz	Definícia
Release pattern / Vzory zhodu	<p>Rozmiestnenie jedného alebo viacerých zhodov vody alebo retardéra na cieľovú plochu. Vzory zhodov možno klasifikovať šiestimi spôsobmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zhod v tvare obdĺžnika – Keď jediný vodný bombardér urobí viacero zhodov vytvárajúc spomaľovací líniu okolo hranice malého požiaru. • Rozšírený zhod – Vykonanie zhodu tak, aby prekryval a predlžoval pokrytie predchádzajúceho zhodu. • Zhod plného pokrytia – Vykonanie zhodu s cieľom pokrytia celého požiaru vodou alebo retardérom. Za účelom dosiahnutia požadovanej hustoty zhodov sa môže vyžadovať dodávka viacerých zhodov. Tento typ vzoru zhodu sa bežne používa na kontrolu intenzity a šírenia malých požiarov ako sú bodové požiare. • Zhod podľa tvaru svahu - Vzor zhodu pre strmé svahy, kde letové dráhy lietadla sú prispôbené tvaru svahu. Všeobecne povedané, prvý zhod je urobený na vrchole svahu a následné zhody postupne postupujú k dolnej časti svahu. • Zhod vzoru "V" – Keď jeden alebo viacero vodných bombardérov urobí viaceré zhody za účelom vytvorenia spomaľovacej línie v tvare "V" okolo čela alebo päty malého požiaru. • Záchranný zhod – Zhod vody alebo retardéra nad vozidlami alebo skupinami osôb na zemi a v ťažkostiach, za účelom redukovania

Kapitola 12 - Letecké operácie

	intenzity požiaru, aby sa vytvorili podmienky na únik týchto osôb.
Release tactics / Taktika zhadzovania	<p>Strategický výpočet spôsobu, akým voda a/alebo retardér môžu byť zhodené (vypustené) na požiar alebo časť požiaru. Existujú viaceré spôsoby zhodu vody a retardérov, ktoré pilot lietadla môže urobiť. Rôzne taktiky zhadzovania budú v konkrétnej situácii viac alebo menej úspešné a výber taktiky sa bude meniť vzhľadom na rozmanitosť faktorov: typ nasadeného lietadla, ciele a priority plánu zdolávania a likvidácie požiarov, súčasné alebo predpovedané správanie sa požiaru, počasie počas požiaru, topografia a viditeľnosť počas letu.</p> <p>Taktiku zhadzovania vody a retardérov možno popísať pomocou štyroch rôznych premenných:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spôsob zhodu¹²⁵; • Výška zhodu; • Zhod nad svahom; • Vzor zhodu.
Release target / Cieľ zhodu	Konkrétne miesto, kde má byť z lietadla zhodená voda alebo retardér.
Retardant / Retardéry horenia	<p>Substancia alebo chemický činiteľ so schopnosťou redukovať alebo tmiť horenie. Retardéry horenia možno kategorizovať ako dlhotrvajúce a krátkotrvajúce:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlhodobé retardéry – majú schopnosť redukovať alebo tmiť horenie aj po tom čo sa voda, ktorú obsahujú, odparila. • Krátkodobé retardéry – primárne sa používajú na tlmenie horenia prostredníctvom chladenia a/alebo dusenia požiaru. Krátkodobé retardéry môžu obsahovať chemické látky pridávané do vody, ktoré menia viskozitu a/alebo oddiaľujú odparovanie.

Výraz	Definícia
Rotor downwash / Zvírenie prúdu spôsobené rotorom	Pohyb vzduchu spôsobený rotáciou hlavného rotora vrtuľníka počas pristávania alebo vzlietania. Ak sa na zemi nachádza nekompaktný materiál (ako popol alebo piesok), zvírenie prúdu spôsobené rotorom vytvorí nepriehľadný oblak, ktorý obklopí vrtuľník, a ktorý úplne alebo čiastočne zníži pilotovi viditeľnosť. Táto situácia spôsobuje tiež zraniteľnosť osôb na zemi voči poletujúcim rôzne veľkým fragmentom.
Short-term retardants / Krátkodobé retardéry horenia	Krátkodobé retardéry sa primárne používajú na tlmenie horenia prostredníctvom chladenia a/alebo dusenia požiaru. Krátkodobé retardéry môžu obsahovať chemické látky pridávané do vody, ktoré menia viskozitu a/alebo oddiaľujú odparovanie.
Sling load / Záves	Akýkoľvek náklad nesený pod vrtuľníkom, ktorý je zavesený pomocou lana a závesu.

¹²⁵ Táto premenná je špecifická pre vodný bombardér.

Kapitola 12 - Letecké operácie

Snorkel tank / Nádrž s nasávacou hadicou	Nádrž s čerpadlom s nasávacou hadicou pripojenou k spodnej strane vrtuľníka. Z dôvodu znovu načerpania vody sa vrtuľník vznáša nad vodným zdrojom s koncom nasávacej hadice ponorenej vo vode. Potom čerpadlo plní nádrž.
Stop / Stop	Pokyn na ukončenie plánovaného leteckého manévru. Štandardným pokynom pre skončenie zhadzovania vody z vodného bombardéra alebo vrtuľníka je „Nezhadzujte! Nezhadzujte!“.
Swivel / Otočný čap	Konektor, ktorý je umiestnený medzi nákladný hák vrtuľníka a záves, umožňujúci voľné otáčanie sa bremena.
Tail attack (aerial) / Útok z tyla požiaru (letecký)	Metóda zdolávania a likvidácie požiaru, zahŕňajúca vypustenie vody alebo retardéra horenia zo vzduchu priamo na tylovú časť požiaru.
Take-off and landing coordinator (TOLC) / Koordinátor vzlietnutia a pristátia	Koordinátor vzlietnutia a pristátia je zodpovedný za zachovanie bezpečnosti vnútri vzdušného priestoru miesta pristavenia vrtuľníka. Kordinátor koordinuje pohyby všetkých leteckých prostriedkov, prostredníctvom vydávania pokynov na ich vzlietnutie a pristátie a odporúčaní letovej prevádzky.
Target / Cieľ	Konkrétne miesto, na ktorú má byť z lietadla zhodená voda alebo retardér alebo vysadený personál alebo vybavenie.
Temporary Flight Restriction (TFR) / Dočasné letové obmedzenia	Dočasné varovanie vydané riadiacim centrom leteckej dopravy, týkajúce sa obmedzenia leteckej aktivity vnútri oblasti vzdušného priestoru kvôli hrozbám nachádzajúcim sa vo vzduchu alebo na povrchu krajiny (napríklad rozsiahly lesný požiar).
Turbulence / Turbulencia	Nepravidelný pohyb vzduchu vnútri atmosféry, ktorý je charakteristický rýchlymi zmenami v rýchlosti vetra, vertikálnom smere a/alebo horizontálnom smere. ¹²⁶
Turnaround time / Doba obehu	Čas medzi dvoma zhodmi vykonanými tým istým vodným bombardérom. Doba obehu sa udáva v minútach a závisí na vzdialenosti medzi požiarom a prekladacím miestom (týka sa retardéra) alebo vodným zdrojom.
Visibility / Viditeľnosť	Najväčšia vzdialenosť na akú je možné počas letu z kokpitu lietadla vidieť a identifikovať objekty. Viditeľnosť môže byť znížená oblakmi, dymom a tmou.
Water bombing aircraft / Letecké prostriedky umožňujúce bombardovanie vodou	Lietadlo schopné nesenia a vypustenia určitého objemu vody alebo retardéra horenia. Leteckým prostriedkom umožňujúcim bombardovanie vodou môže byť pevné lietadlo (ako Canadair, Tracker a Bombardier) alebo vrtuľníky (s internými alebo externými nádržami alebo tie, ktoré sú schopné niesť hasiace vaky).
Water filling system for helicopters / Vodou sa plniaci	Systém navrhnutý na to, aby umožnil vrtuľníku naplniť jeho interné alebo externé nádrže vodou počas letu. Vodou sa plniaci systém má zvyčajne podobu nasávacieho čerpadla upevneného pod vrtuľníkom. Pre naplnenie

¹²⁶ Turbulencia čistého vzduchu je veľmi zložitý, ktorý sa pilotom ťažko identifikuje, pretože sa vyskytuje na oblohe, ktorá nevykazuje žiadne viditeľné indikátory jej prítomnosti (napríklad obloha môže byť bezoblačná).

Kapitola 12 - Letecké operácie

systém pre vrtuľníky	nádrže s vodou, pilot vrtuľníka letí stacionárne (vznáša sa) nad vodným zdrojom s ponoreným čerpadlom. Niektoré systémy obsahujú systém krídlavej lode, ktorý umožňuje naplniť nádrž pomalým preletom ponad vodný zdroj.
-----------------------------	--

Výraz	Definícia
Water Safety Plan / Plán bezpečnosti dopravy vody	<p>Plán, ktorý je vytvorený s cieľom zaistenia bezpečnosti vodného bombardéra a ďalších užívateľov vodného toku používaného na čerpanie vody. Plán zabezpečenia dopravy vody zvyčajne dokumentuje nasledovné typy opatrení:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatrenia, ktoré je potrebné implementovať kvôli informovaniu užívateľov vodného toku o jeho využití vodným bombardérom. • Systémy a protokoly pre vyťahovanie a záchranu vodného bombardéra pri jeho zrútení sa na vodu. • Systémy a protokoly pre poskytovanie pomoci a asistencie vodného bombardéra, ktoré sa zrútilo na vodu.
Wind drift / Odnos vetrom	Účinok vetra na kvapky vody a retardéra. Pre presné vypustenie vody potrebuje pilot vykonať korekcie týkajúce sa odnosu vetrom. Inak povedané, z čím vyššej výšky sa voda vypúšťa, tým existuje väčší predpoklad odnosu vetrom.

Sekcia 3:

Príprava na prírodný požiar, prevencia a obnova po požiaroch

© Frederikssund-Halsnæs Brand-og-Redningsberedskab (Denmark)

Zahrňa nasledovné kapitoly:

13. Prevencia a Detekcia

14. Zisťovanie príčin požiaru

15. Obnova

Kapitola 13 – Prevencia a detekcia

Prevencia: “Aktivity znižujúce výskyt a/alebo vplyv prírodného požiaru”.

Detekcia: “Aktivity a procesy, ktoré zisťujú, lokalizujú a ohlasujú prírodný požiar”.

© Office National des Forêts (France)

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

Výraz	Definícia
Aerial detection / Letecká detekcia (zistiťovanie)	Činnosť alebo proces zisťovania, lokalizácie a zaznamenávania požiarnych udalostí z lietadla. Letecká detekcia môže byť: <ul style="list-style-type: none"> • Plánovaná – kde agentúra mobilizuje lietadlo s leteckými pozorovateľmi za účelom detekcie požiarov; • Neplánovaná – kde lietadlo, ktoré nie je priamo prenajaté alebo mobilizované pre účely detekcie požiarov, ohlasuje vzniknutý požiar na agentúru. Napríklad, neplánovaná letecká detekcia môže prísť od pasažiera z lietadla alebo iného (rekreačného) lietadla.
Aerial observer / Letecký pozorovateľ	Osoba v lietadle, ktorej úlohou je: <ul style="list-style-type: none"> • Zisťovanie, lokalizácia a zaznamenávanie požiarov na otvorenej ploche a lesných požiarov z lietadla; a/alebo, • Letecký prieskum.
Aerial reconnaissance / Letecký prieskum	Využitie lietadla na vykonanie predbežných prieskumov požiaru za účelom získania informácií o: <ul style="list-style-type: none"> • Spávaní sa požiaru • Topografii a type horľavého materiálu (paliva) • Možných hrozbách a oblastiach s vysokým rizikom vzniku požiaru • Vhodných okamihoch • Bezpečnosti pozemného personálu <p>Informácie získané z leteckého prieskumu budú oznámené veliteľovi zásahu pre podporu rozhodovacieho procesu.</p>
Alidade / Alhidáda	Zameriavacie zariadenie používané na určenie horizontálneho azimutu požiaru z pozorovacieho bodu.
Altitude / Výška letu	Vertikálna vzdialenosť medzi hladinou mora a letiaceho lietadla.
Annotation / Anotácia (poznámka)	Dotatok vysvetľujúcich poznámok, komentárov alebo inštrukcií k mape alebo obrazu.
Automatic detection/ Automatická detekcia	Požiarne detekčné zariadenie, ktoré pracuje samostatne, s malou alebo žiadnou priamou ľudskou kontrolou.
Base map / Základná mapa	Mapa slúžiaca ako podklad, na ktorý je pridaná informácia, buď ručne vo forme poznámok alebo digitálne ako nové mapové vrstvy v geografickom informačnom systéme (GIS). Základné mapy zvyčajne obsahujú gridový súradnicový systém, cesty, sídla, rieky a ďalšie topografické prvky, ktoré pomáhajú užívateľom odvodiť novú užitočnú informáciu. Tieto prvky sa využívajú ako pomoc pre lokalizáciu známych, ale ešte nezmapovaných prvkov ako sú hydranty, alebo sú interpretované za účelom tvorby novej informácie ako je relatívne zaťaženie horľavým materiálom (palivom) alebo prístupnosť terénu. ¹²⁷
Blind area / Slepá	Oblasť, v ktorej z pozorovacieho bodu nie je viditeľný povrch ani jeho

¹²⁷ Definícia podľa Julie McMorro, University of Manchester (Veľká Británia).

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

oblasť	vegetácia.
Communication channel / Komunikačný kanál	Médium používané na zasielanie údajovej transmisie od jedného alebo viacerých zosielateľov (alebo vysielateľov) k jednému alebo viacerým prijímateľom. Medzi bežné príklady komunikačných kanálov patrí: medené káble, optické vlákna alebo kanály bezdrôtovej komunikácie.
Communication tower / Komunikačná veža	Stavba vybudovaná za účelom podpory zariadení, ktoré vysielajú komunikačné signály.
Control centre / Riadiace centrum	Budova alebo zariadenie určené na koordináciu jednotlivých aktivít.
Conversion burning/ Vypaľovanie za účelom prestavby	Typ plánovaného vypaľovania, ktoré zahŕňa zámerné použitie ohňa na elimináciu neželaných druhov, ktoré sa objavili vďaka prirodzenej obnove. Hlavným účelom vypaľovania za účelom prestavby je zvyčajne príprava oblasti na pestovanie alebo introdukcii rozličných druhov.
Výraz	Definícia
Coordinates / Súradnice	Pretínajúce sa čiary súradnice, ktoré sa používajú na identifikáciu konkrétnych miest na mape.
Data / Údaje	Položky informácie reprezentované formalizovaným spôsobom, ktoré sú vhodné na spracovanie a interpretáciu.
Data quality / Kvalita údajov	Posúdenie úplnosti a spoľahlivosti údajovej sady a jej vhodnosti pre konkrétny účel.
Data transmission / Transmisia údajov	Fyzický prenos údajov prostredníctvom komunikačného kanála.
Database / Databáza	Riadiaci systém pre jednu alebo viacero údajových súborov.
Detection / Detekcia	Činnosť alebo proces spojený so zisťovaním, lokalizáciou a zaznamenávaním udalostí akými sú ničivé požiare.
Digital elevation model / Digitálny výškový model	Digitálny výškový model je 3D reprezentáciou povrchu terénu vytvorenou na podklade terénnych výškových údajov.
Elevation / Nadmorská výška	Výška nad hladinou mora.
Encryption / Šifrovanie	Proces konverzie údajov do kódu za účelom prevencie prehliadania údajov neoprávnenými jednotlivcami.
Fire danger / Požiarne nebezpečenstvo	Všeobecný termín používaný na vyjadrenie posúdenia nemenných a premenlivých faktorov prostredia požiaru, ktoré určujú ľahkosť zapálenia,

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

	rýchlosť šírenia, ťažkosti spojené s jeho kontrolou a jeho dopady. Požiarne nebezpečenstvo sa často vyjadruje ako index. ¹²⁸
Fire danger index / Index požiarneho nebezpečenstva¹²⁹	Kvantitatívny ukazovateľ požiarneho nebezpečenstva, vyjadrený buď v relatívnom zmysle alebo ako absolútna miera. Indexy požiarneho nebezpečenstva sa často využívajú na vedenie aktivít spojených s riadením požiarov.
Fire hazard / Požiarna hrozba	Akákoľvek situácia, proces, materiál alebo stav, ktorý môže spôsobiť lesný požiar, a ktorý môže poskytnúť zásobu paliva schopnú zvýšiť rýchlosť šírenia a intenzitu lesného požiaru, čo vedie k ohrozeniu života a zdravia ľudí, majetku a životného prostredia. ¹³⁰
Fire Plan / Protipožiarny plán¹³¹	Plán detailne popisujúci vopred stanovené stratégie a taktiku zdolávania a likvidácie požiarov a implementovaný sledujúc výskyt lesných požiarov v určitom území.
Fire Prevention / Požiarna prevencia	Súhrnný výraz pre aktívnejšie činnosti, ktoré sú implementované s cieľom redukovať výskyt, závažnosť a šírenie sa lesných požiarov.
Fire Prevention Plan / Plán požiarnej prevencie	Schéma alebo program činností, ktoré sa vytvára z dôvodu predchádzania mimoriadnym udalostiam spojeným s výskytom lesných požiarov.
Fire Suppression Plan / Plán zdolávania a likvidácie požiarov	Vopred stanovená strategická schéma alebo program činností, ktorý sa vytvára s cieľom bezpečného a účinného plnenia cieľov zdolávania a likvidácie požiarov. Plán zdolávania a likvidácie požiaru načrtáva výber taktických postupov, síl a prostriedkov, pridelenie úloh a popisuje monitorovania bezpečnosti a spôsobu výkonu činností v čase konkrétnej mimoriadnej udalosti. Plány zdolávania a likvidácie požiarov musia byť dynamické, aby a musia brať do úvahy akékoľvek zmeny v podmienkach alebo okolnostiach.
Firebreak / Požiarna prekážka	Plocha na zemskom povrchu, kde sa nevyskytuje kontinuita horľavého materiálu (paliva), ktorá zníži pravdepodobnosť horenia alebo zníži predpokladanú rýchlosť šírenia.
Fragmentation / Fragmentácia	Proces transformovania rozsiahlych súvislých oblastí s vegetáciou a palivom na menšie nesúvislé oblasti. Fragmentácia vedie k zmene požiarneho režimu prostredníctvom prispôsobenia a porušenia kontinuity palív.
Fuel management / Hospodárenie s palivom	Proces hospodárenia s palivom a usporiadania paliva. Cieľom tohto procesu je zvyčajne porušenie súvislej vrstvy paliva s cieľom dosiahnutia fragmentácie.

¹²⁸ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.121.

¹²⁹ Tiež označovaná ako "požiarny index".

¹³⁰ Úprava definície prevzatej z: NFPA (2011) NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

¹³¹ Niekedy sa nazýva aj Plán hospodárenia s požiarom.

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

Výraz	Definícia
Fuel model / Model horľavého materiálu (palivový model)	Matematická reprezentácia vlastností paliva v rámci určitej lokality, často používaná na predikciu a plánovanie pravdepodobného šírenia a intenzity požiaru.
Fuel treatment / Zaobchádzanie s palivom	Zámerná manipulácia a odstránenie paliva použitím jedného alebo viacerých spôsobov ¹³² na: <ul style="list-style-type: none"> • zníženie pravdepodobnosti vzniku požiaru; a/alebo, • zníženie potenciálnej intenzity požiaru; a/alebo, • zníženie potenciálnych škôd; a/alebo, • ako pomoc pri zásahových činnostiach.
Geocode / Geokód	Numerický alebo alfanumerický prvok v databáze, ktorý identifikuje geografickú polohu konkrétneho záznamu.
Geographic Information System (GIS)/ Geografický informačný systém (GIS)	Systém navrhnutý na zber, ukladanie, manipuláciu, analýzu a prezentáciu údajov s geografickou referenciou.
Global Positioning System (GPS) / Globálny polohový systém (GPS)	Globálny navigačný systém, ktorý poskytuje veľmi presnú polohovú informáciu o polohe akéhokoľvek bodu na alebo blízko Zemskeho povrchu. Systém je voľne prístupný pre kohokoľvek s GPS prijímačom.
Global Positioning System (GPS) Navigation Device / Navigačné zariadenie globálneho polohového systému (GPS)¹³³	Akékoľvek zariadenie, ktoré prijíma a trianguluje GPS signály za účelom určenia jeho fyzickej polohy na zemskom povrchu.
Grid reference / Gridová súradnica	Súradnice, ktoré je možné použiť na definovanie a identifikáciu konkrétnych miest na mape.
Hardware / Hardvér	Fyzické komponenty systému, ako počítač, monitor alebo CD ROM jednotka. Programy, ktoré riadia funkcie hardvéru sa nazývajú softvér.
Ignition patterns / Zápalné prvky	Všeobecný termín pre tri kľúčové techniky zapálenia kontrolovaného horenia: <ul style="list-style-type: none"> • Líniové zapálenie – iniciácia horenia v pásoch pozdĺž protipožiarnej línie a priliehajúceho paliva. • Bodové zapálenie požiarov – iniciácia množstva požiarov vnútri oblasti s palivom. Cieľom tejto techniky je spojenie jednotlivých malých požiarov do jedného veľkého. • Zapálenie požiarov vo výbežkoch – zapálenie línie požiaru, ktoré sa zapalujú kolmo na protipožiarnu líniu a súbežne so smerom vetra.

¹³² Vrátane nasledovných spôsobov: manuálneho, mechanického, chemického alebo s použitím ohňa.

¹³³ Tiež nazývaný ako "GPS prijímač".

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

Incident / Mimoriadna udalost'	Udalost', ktorá si vyžaduje konanie, ktoré sa týka prevencie alebo minimalizácie strát na životoch, škody na majetku alebo na životnom prostredí.
Incident localization/ Lokalizácia mimoriadnej udalosti	Identifikácia určitej lokality s lesným požiarom, nasledovaná jej detekciou.
Infrared (IR)/ Infračervený (IR)	Tepelná radiácia, ktorá je pre ľudské oko neviditeľná ¹³⁴ . Veľké množstvo zariadení používaných odborníkmi z oblasti lesných požiarov používa infračervenú technológiu, zahŕňajúc: infračervené zobrazovače, zariadenia na nočné videnie, a bezdrôtové spojenia medzi počítačmi.
Infrared imager / Infračervený zobrazovač	Prístroj, ktorý konvertuje prichádzajúce infračervené žiarenie na termálny obraz alebo mapu znázorňujúcu kolísanie teploty.
Land management / Hospodárenie v krajine	Proces riadenia využitia a rozvoja krajiny za účelom: prevencie lesných požiarov; ochrany a obnovy životného prostredia; obchodovania, a/alebo z ďalších dôvodov.
Land use planning / Plánovanie využitia krajiny	Rozhodovací proces zahŕňajúci proces priradenia krajiny k rozličným typom využitia a/alebo vegetačných typov. Toto priradenie by malo vziať do úvahy požiadavky kladené na prevenciu a detekciu lesných požiarov.
Výraz	Definícia
LIDAR (Light Detection And Ranging) / LIDAR (Detekcia svetla a meranie vzdialenosti)	Optická technológia diaľkového prieskumu Zeme, ktorá môže merať vzdialenosť k cieľu alebo ďalšie vlastnosti cieľa prostredníctvom osvetlenia cieľa svetlom, často pulzmi z lasera. LIDAR technológia má využitie v geomatike, geografii, geológii, geomorfológii, lesníctve, diaľkovom prieskume Zeme, ako aj pri leteckom mapovaní, laserovom meraní výšok a mapovaní vrstevníc. Údaje z LIDARu sa zvyčajne využívajú na tvorbu digitálnych výškových modelov.
Managed burn / Riadené vypaľovanie	Plánované a riadené horenie vykonávané s cieľom odstránenia paliva, buď ako časti cvičenia týkajúceho sa hospodárenia v krajine (predpísané vypaľovanie) alebo plánu zdolávania a likvidácie požiarov (operatívne vypaľovanie).
Manual detection system / Manuálny systém detekcie	Systém detekcie lesných požiarov, ktorý je riadený alebo vyžaduje priame riadenie človekom. ¹³⁵
Map / Mapa	Grafické znázornenie priestoru, ktorý popisuje vzájomnú polohu prvkov a orientačných bodov v krajine.
Map layer / Vrstva mapy	Mapa reprezentujúca jeden tematický prvok ako vrstevnice, cesty alebo rieky a potoky. Každá z vrstiev mapy je zvyčajne uložená v geografickom

¹³⁴ IR žiarenie má približnú vlnovú dĺžku medzi 0,75 a 1 mikrometrom. IR žiarenie má frekvenciu, ktorá je menšia ako frekvencia viditeľného svetla a väčšia než rádiových vln.

¹³⁵ Niektoré systémy sú navrhnuté tak, aby užívateľom umožňovali prepínať medzi automatickými, manuálnymi a/alebo poloautomatickými módmami.

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

	informačnom systéme (GIS) v samostatnom súbore a prekrytím vrstiev umožňuje tvorbu topografických a iných máp. ¹³⁶
Map overlay / Prekrytie máp	Kombinácia niekoľkých vrstiev mapy s tou istou mapovou projekciou s cieľom vytvorenia novej výstupnej vrstvy mapy znázorňujúcej vzťah medzi nimi. Vizuálne je podobné preloženiu niekoľkých máp toho istého územia na seba.. ¹³⁷
Mitigation / Zmiernenie dopadov	Súborný názov používaný pre tie činnosti implementované pred, počas alebo po lesnom požiari, ktoré sú navrhnuté za účelom zníženia aktuálnych alebo potenciálnych následkov lesných požiarov. Opatrenia na zmiernenie dopadov môžu zahŕňať snahy o vzdelávanie štátnej správy, obchodníkov, laickej verejnosti o činnostiach, ktoré by mali byť počas požiaru vykonané za účelom zníženia strát na životoch ľudí a majetku. Tvorba týchto opatrení často vychádza z poznatkov a skúseností získaných z predchádzajúcich udalostí. ¹³⁸
Observation point / Pozorovateľňa	Konkrétne miesto s výhľadom na okolité prostredie, ktoré sa používa na detekciu požiarov.
Observation tower¹³⁹ / Pozorovacia veža	Stavba s výhľadom na okolitý priestor, ktorý sa využíva na detekciu lesných požiarov.
Observer / Pozorovateľ	Jednotlivec na pozorovacej veži/mieste alebo tvoriaci hliadku na označenom mieste, ktorého úlohou je zisťovanie a oznamovanie lesných požiarov.
Optical sensor / Optický senzor	Zariadenie, ktoré meria viditeľné (svetelné) žiarenie.
Orthophotograph / Ortofotosnímk	Snímka, ktorá bola geometricky upravená, aby bola prispôsobená topografii, zakriveniu šošoviek a nakloneniu kamery. Na rozdiel od bežných snímok, ortofotosnímky môžu byť použité na meranie skutočných vzdialeností.
Patrol / Hliadkovanie	Vykonávanie kontroly určitej oblasti za účelom predchádzania, zisťovania a/alebo riadenia lesného požiaru.
Preparedness plan / Plán prevencie	Vopred určená strategická schéma alebo program činností, ktoré sú vytvorené s cieľom dostatočne pripraviť organizáciu alebo geografické územie na účinnú obranu voči lesným požiarom.
Prescribed burn¹⁴⁰ / Plánované vypaľovanie	Plánované a kontrolované horenie vykonávané za určitých environmentálnych podmienok z dôvodu odstránenia paliva z vopred určenej oblasti v určenom čase, znížení intenzity a rýchlosti šírenia požiaru, ktoré sa vyžadujú pre účely

¹³⁶ Definícia poskytnutá Juliou McMorro, University of Manchester (VB).

¹³⁷ Vďaka Julii McMorro, University of Manchester (VB), za jej príspevok k tejto definícii.

¹³⁸ Založené a definícii poskytnutej z NWCG: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.121.

¹³⁹ Also sometimes referred to as "lookout towers" or "lookout points".

¹⁴⁰ Riadené vypaľovanie v súčasnosti nie je dovolené vo všetkých krajinách E.Ú. Aj v tých krajinách, v ktorých je povolené majú predpisy týkajúce sa miesta a času riadeného vypaľovania.

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

	naplnenia úloh kladených na obhospodarovanie krajiny. ¹⁴¹
Výraz	Definícia
Prevention / Prevencia	Činnosť alebo proces vedúci k redukcii výskytu a/alebo dopadov lesných požiarov.
Remote sensing / Diaľkový prieskum Zeme	Získavanie a interpretácia obrazov zemského povrchu, kde sa obrazy získavajú zvyčajne prostredníctvom kamier a skenerov nesených na lietadle alebo orbitálnych satelitoch. Optické snímky v niekoľkých vlnových dĺžkach simultánne zaznamenávajú viditeľné a neviditeľné odrazené svetlo, ktoré keď sa skombinujú môžu byť využité na mapovanie požiarov, rozličných typov horľavého materiálu (paliva) a jeho vlhkosti. Termálne snímky zaznamenávajú vyžarované teplo z aktívnych požiarov a zemského povrchu. Radarový diaľkový prieskum Zeme využíva umelú mikrovlnnú energiu na tvorbu obrazov požiarov cez oblaky a v noci. ¹⁴²
Restricted area / Územie so vstupom povoleným len oprávneným osobám	Územie, v ktorom špecifikované aktivity alebo vstup sú dočasne alebo natrvalo obmedzené kvôli zníženiu rizík, týkajúcich sa ochrany života a zdravia ľudí pred potenciálnymi alebo prebiehajúcimi lesnými požiarimi. Územie so vstupom povoleným len oprávneným osobám môže byť zriadené za účelom redukcie rizika vzniku lesného požiaru v rámci konkrétneho miesta.
Satellite detection system / Satelitný systém detekcie	Systém detekcie lesných požiarov, ktorý pracuje prostredníctvom satelitu.
Semi-automatic detection system / Poloautomatický systém detekcie	Systém detekcie, ktorý čiastočne pracuje samostatne a čiastočne s manuálnym ovládaním.
Sensor / Senzor	Zariadenie, ktoré meria fyzické kvantity a potom ich konvertuje do signálu, ktorý môže byť interpretovaný prostredníctvom osoby alebo nástroja. Infračervené a optické senzory sú bežnými komponentmi systémov detekcie lesných požiarov.
Server / Server	Počítač alebo počítačový program, ktorý riadi prístup na centrálny server alebo zdroj vnútri počítačovej siete. Medzi tri servery bežne sa vyskytujúce v systémoch prevencie a detekcie patria: <ul style="list-style-type: none"> • Databázový server – počítač alebo počítačový program, ktorý poskytuje pre počítač pripojený do siete databázové služby. • Súborový server – počítač alebo počítačový program, ktorý umožňuje ukladanie a vyhľadávanie počítačových súborov prostredníctvom počítačov pripojených do siete. • Tlačový server – počítač alebo počítačový program, ktorý prepája pripojené tlačiarne s počítačmi zapojenými do siete.

¹⁴¹ Na základe definície AFAC týkajúcej sa "plánovaného vypaľovania": Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council (2009) *Wildfire Glossary* (Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council, Melbourne), s.22.

¹⁴² Definícia podľa Julie McMorro, University of Manchester (VB).

Kapitola 13 - Prevencia a detekcia

Software / Softvér	Programy, ktoré riadia fungovanie hardvéru. Softvér možno rozdeliť do dvoch podskupín: <ul style="list-style-type: none"> • Systémový softvér – všetok softvér potrebný pre fungovanie systému, ako operačný systém počítača. • Aplikačný softvér – všetky programy, ktoré umožňujú užívateľovi vyriešiť špecifické úlohy ako napríklad program pre spracovanie textu na počítači.
System / Systém	Súčiastky zmontované dohromady organizovaným spôsobom, za účelom dosiahnutia určitého účelu.
System functionality / Funkcionalita systému	Škála operácií alebo činností, ktoré môžu byť spustené systémom.
System integration / Systémová integrácia	Proces kombinovania viacerých systémov do jedného.
System operator / Systémový operátor	Osoba, ktorá je zodpovedná za prevádzku a/alebo udržiavanie počítačového systému alebo komunikačnej siete.
Výraz	Definícia
Terrestrial detection system / Pozemný systém detekcie	Systém detekcie (zistovania zaznamenávania) lesných požiarov zo zemského povrchu.
Thermal sensors / Termálny senzor	Senzor na detekciu zmien teploty.
Triangulation / Triangulácia	Metóda, ktorá využíva dve známe súradnice na určenie súradníc tretej pozície.
Wireless communication / Bezdrôtová komunikácia	Systém, ktorý vysiela údaje s využitím rádiových vln, mikrovln alebo iných typov elektromagnetických vln. Inými slovami systém, ktorý vysiela údaje bez potreby fyzického média ako sú drôty, káble alebo optické vlákna.

Kapitola 14 – Zisťovanie príčin požiaru

Zisťovanie príčin požiaru: “Proces, pri ktorom sa určí pôvod, príčina a vývoj požiaru.” (NFPA 921)

© José Antonio Grandas Arias (Galicia, Spain)

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia															
Accelerant / Urýchľovač	Materiál používaný na iniciáciu alebo urýchlenie šírenia požiaru. Na tento účel sa často používa horľavá kvapalina.															
Access / Prístup	Miesto vstupu, výstupu a/alebo trasa k miestu mimoriadnej udalosti.															
Advancing fire / Postup požiaru	Postup požiaru spojený a čelom (frontom) požiaru. Správanie sa požiaru na tomto území je zvyčajne charakterizované intenzívnejším horením, väčšou výškou a dĺžkou plameňa väčšou rýchlosťou šírenia. Obyčajne sa vyskytuje, keď požiar horí s podporou jednej alebo viacerých síl expozície/vystavenia (napr. vietor, sklon alebo expozícia/orientácia svahu k svetovým stranám). ¹⁴³															
Angle of char indicators / Indikátory uhla zuhoľnatenia	<p>Uhol, v ktorom horia stojace palivá (ako stromy alebo stĺpy oplotenia). Uhol zohuľnatenia je indikátorom smeru šírenia požiaru. Uhol, v ktorom je palivo spálené závisí na tom, či požiar horí s podporou alebo bez podpory jedného alebo viacerých faktorov závislosti.</p> <p>Dole uvedená tabuľka poskytuje zhrnutie typických uhlov zuhoľnatenia vytvoreného horením paliva, v závislosti od toho či horí s podporou alebo bez podpory sklonu a vetra.¹⁴⁴</p> <table border="1" data-bbox="529 1115 1426 1608"> <thead> <tr> <th>Smer šírenia požiaru</th> <th>Smer vetra</th> <th>Uhol zuhoľnatenia</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hore svahom</td> <td>Hore svahom</td> <td>Väčší ako uhol svahu.</td> </tr> <tr> <td>Dole svahom</td> <td>Hore svahom</td> <td>Súbežný s uhlom svahu.</td> </tr> <tr> <td>Dole svahom</td> <td>Dole svahom</td> <td>Väčší ako spád svahu na strane s palivom.</td> </tr> <tr> <td>Hore svahom</td> <td>Dole svahom</td> <td>Paralelný s uhlom sklonu, s dodatočnými škodami na palive na strane stúpania</td> </tr> </tbody> </table>	Smer šírenia požiaru	Smer vetra	Uhol zuhoľnatenia	Hore svahom	Hore svahom	Väčší ako uhol svahu.	Dole svahom	Hore svahom	Súbežný s uhlom svahu.	Dole svahom	Dole svahom	Väčší ako spád svahu na strane s palivom.	Hore svahom	Dole svahom	Paralelný s uhlom sklonu, s dodatočnými škodami na palive na strane stúpania
Smer šírenia požiaru	Smer vetra	Uhol zuhoľnatenia														
Hore svahom	Hore svahom	Väčší ako uhol svahu.														
Dole svahom	Hore svahom	Súbežný s uhlom svahu.														
Dole svahom	Dole svahom	Väčší ako spád svahu na strane s palivom.														
Hore svahom	Dole svahom	Paralelný s uhlom sklonu, s dodatočnými škodami na palive na strane stúpania														
Area of origin / Oblasť vzniku požiaru	Všeobecná geografická lokalita vnútri požiariska, kde sa nachádza predpokladané miesto vzniku požiaru.															

¹⁴³ Toto je vylepšenie definície "postupujúci požiar" oskytnutej z National Wildfire Coordinating Group (2005) *Wildfire Origin and Cause Determination Handbook* (National Wildfire Coordinating Group Fire Investigation Working Team; USA), s.7.

¹⁴⁴ Založené na informácii prezentovanej na <http://www.interfire.org/features/wildfires2.asp> a v NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts). Poďakovanie vyjadrujeme aj Prof. Vittorio Leonemu za jeho pomoc s kompiláciou tejto informácie.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
Arson / Podpaľačstvo	Úmyselné alebo úkladné horenie paliva s kriminálnym zámerom spôsobiť škodu. ¹⁴⁵
Authentication of evidence / Overovanie dôkazov	Proces, ktorým sa skúša pravosť dôkazu.
Authority / Právomoc	Zákonné právo zúčastňovať sa a vykonávať činnosti a úlohy počas zdolávania a likvidácie požiaru. V kontexte zisťovania príčin požiarov predstavuje zákonné právo jednotlivca alebo organizácie zisťovať príčinu požiaru.
Backing fire / Spätný požiar	Požiar alebo časť požiaru s nižšou intenzitou, ktorý horí proti vetru a/alebo dole svahom.
Burn patterns / Vzory horenia	Typický znak usporiadania zuhoľnatenia a ďalších indikátorov smeru šírenia, ktoré zanechal po sebe požiar. ¹⁴⁶ Presná interpretácia vzorov horenia môže napomôcť zisťovateľom príčin požiarov na identifikovanie zdroja vzniku požiaru.
Burn severity / Intenzita horenia	Kvalitatívne posúdenie tepelného toku smerujúceho počas požiaru k zemi. Intenzita horenia sa vzťahuje na ohrievanie pôdy, spotrebu hrubého paliva a hrabankyspolu s mierne rozloženým humusom, ďalej spotrebu opadanky a organickej vrstvy pod stromami a izolovanými kríkmi a mortalitu čiastočiek rastlín v pôde ¹⁴⁷ .
Cause of fire / Príčina vzniku požiaru	Sled udalostí a konaní, ktoré prináša zápalný zdroj, ktorý príde do kontaktu so zápalným materiálom, čo vedie k nepretržitému horeniu. ¹⁴⁸ Pre štatistické účely sú príčiny požiarov zvyčajne klasifikované použitím štandardných klasifikácií. ¹⁴⁹
Chain of custody / Vyšetrovací spis	Dokument, ktorý poskytuje prehľad o osobách, ktoré prechovávali a mali prístup k dôkazu, od okamihu keď bol nájdený, cez jeho prevody a laboratórnu analýzu, až po jeho dispozíciu.
Char / Uhlie	Uhoľný materiál, ktorý vznikol nedokonalým horením organického materiálu, akým je drevo alebo kríky. Má začernený vzhľad.
Char height / Výška zuhoľnatenia	Vertikálna vzdialenosť od zeme časti stromu alebo kríku, ktorý zuhoľnatel alebo začernel v dôsledku požiaru. Výšku zuhoľnatenia možno využiť ako indikátor intenzity požiaru.

¹⁴⁵ "Podpaľačstvo" je právny termín a preto jeho presná definícia sa mení podľa jurisdikcie/krajín.

¹⁴⁶ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.40.

¹⁴⁷ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2008) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.39.

¹⁴⁸ Zdroj: Paul Steensland, Paul Steensland a kolektív LLC (USA) a Richard Woods, Australian Capital Territory Rural Fire Service (Austrália).

¹⁴⁹ Klasifikácie sa menia medzi krajinami a niekedy tiež medzi štátmi, regiónmi alebo lokalitami vnútri tej istej krajiny.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
Circumstantial evidence / Nepriame dôkazy	Dôkaz, ktorý nepriamo dokazuje fakt, prostredníctvom dedukcie a domnienky. ¹⁵⁰ Pri nedostatku priamych dôkazov, za účelom potvrdenia dôkazov, sa zvyčajne vyžaduje nahromadenie nepriamych dôkazov.
Corroborating evidence / Podporný dôkaz	Dôkaz, ktorý podporuje teóriu, ktorá bola formulovaná na základe objavenia a analýzy iného dôkazu.
Crown kill / Zničenie koruny	Podiel konárov, púčikov a lístia (ihlíc) nachádzajúcej sa v korunovej vegetácii, ktorá bola zničená a pohltená lesným požiarom.
Crown scorch / Korunová spála	Zhnednutie ihlíc a listov v korune stromu alebo kríku kvôli horeniu, ktoré vegetáciu poškodilo, ale nespotrebovalo. Korunová spála nemusí byť viditeľná okamžite a môže trvať niekoľko dní alebo týždňov po požari, kým sa stane viditeľnou.
Cupping indicators / Indikátory vzoru zuhoľnatenia	Vzor zuhoľnatenia vydutého alebo do vnútra klenutého tvaru, ktorý sa nachádza na koncoch stebiel trávy, malých pňoch a konároch kríkov a stromov. Steblá trávy, pne, konáre a/alebo vetvy, ktoré sú vystavené približujúcemu sa požiaru sú zvyčajne tupé alebo zaoblené, zatiaľ čo tie, ktoré sú od neho odvrátené majú zvyčajne ostrý špic alebo zúžené konce. Preto, indikátory vzoru zuhoľnatenia môžu byť použité ako smerové indikátory.
Curling indicators / Indikátory skrútenia	Skrútenie listov sa vyskytuje, keď sa zelené listy stočia alebo prehnú v smere, z ktorého prišiel požiar. Skrútenie sa zvyčajne vyskytuje počas pomaly sa šíriaceho, menej intenzívneho požiaru alebo v časti požiaru.
Deductive reasoning / Deduktívna úvaha	Proces, ktorým sú dospieva k záverom logickou dedukciou z určitých predpokladov. ¹⁵¹
Deep-seated fire / Požiar v pôde	Založený pozemný požiar, horiaci pod povrchom v hĺbke 0,5 m a viac. Hasiť tento typ pozemného požiaru je veľmi ťažké hasiť.
Degree of damage / Stupeň poškodenia	Množstvo paliva, ktoré je spálené a spotrebované nekontrolovaným požiarom. Stupeň poškodenia spôsobeného palivu možno interpretovať ako indikátor intenzity požiaru, jeho trvania a smeru. Strana paliva, ktorá je vystavená prichádzajúcemu požiaru zvyčajne vykazuje aj najvyšší stupeň poškodenia.
Depth of burn / Hĺbka horenia	Vertikálne zmenšenie množstva povrchového a pozemného paliva z dôvodu jeho spotrebovania požiarom.
Depth of char indicators / Hĺbka indikátorov zuhoľnatenia	Keď nekontrolovaný (neriadený) požiar spáli palivo čiastočne a mení vzhľad paliva na popraskaný alebo šupinatý, podobný s kožou aligátora alebo krokodíla. ¹⁵² V prípade jednotného paliva, bude hĺbka zuhoľnatenia hlbšia na strane paliva, ktoré je vystavené postupujúcemu požiaru. Hĺbka zuhoľnatenia

¹⁵⁰ Príkladom nepriameho dôkazu bude očitý svedok, ktorý zbadal osobu utekajúcu po scéne požiaru, ale nevidel osobu, ktorá požiar skutočne založila.

¹⁵¹ Zdroj: NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.13.

¹⁵² Z toho dôvodu sa bežne používajú termíny "alligatoring" a "crocodiling".

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
	je striktným porovnávacím indikátorom, takže absolútna hĺbka má malý význam.
Detonator / Detonátor	Zariadenie určené na aktivovanie výbušnej nálož.
Die out patterns / Vzory vyhynutia	Výbežky ostrovčekov nespáleného alebo nevelmi spáleného paliva. Tieto možno pozorovať na územiach, kde požiar vstúpil na riedko usporiadané palivo alebo palivo s vyšším obsahom vlhkosti. Možno ich využiť ako makromerateľné ukazovatele na stanovenie celkového smeru požiaru. Vyšetrovatelia potrebujú byť opatrní, aby si nezmýlili tieto oblasti s oblasťami vzniku požiaru. ¹⁵³
Direct evidence / Priame dôkazy	Dôkaz, ktorý priamo potvrdzuje fakt bez akéhokoľvek uchýlenia sa k dedukcii alebo domnienke. Príkladom priameho dôkazu môže byť očitý svedok, ktorý si všimol osobu, ktorá požiar zapálila.
Directional indicators¹⁵⁴ / Smerové indikátory	Fyzické znaky alebo stopy zanechané na čiastočne spálenom materiáli a nehorľavých objektoch, ktoré môžu zisťovateľom (vyšetrovateľom) napomôcť v určení pohybu požiaru naprieč krajinou. Aplikáciou systematického prístupu môžu zisťovatelia využiť smerové indikátory na identifikáciu miesta vzniku požiaru, a to návratom po trase požiaru.
Disposition of evidence / Dispozícia dôkazov	Dispozícia dôkazov získaných z požiarnej scény.
Documentary evidence / Listinné dôkazy	Akýkoľvek dôkaz získaný v listinnej forme pre účely vyšetrovania. Hoci sa tento termín bežne používa v spojení s dôkazom napísaným na papieri, môže tiež zahŕňať iné typy médií, používaných na zaznamenávanie alebo uchovanie dôkazov ako je film, fotografie a nahrávky.
Evidence / Dôkaz	Údaje alebo časť informácií, ktoré potvrdzujú alebo vyvracajú hypotézu.
Expert witness / Súdny znalec	Znalec, ktorý sa považuje za sudcu súdu prvého stupňa, od ktorého sa vyžaduje, aby mal dostatočné vedomosti, zručnosti, alebo skúsenosti v určitej profesii či oblasti štúdia, ktorá mu umožňuje vyvodit' závery a formulovať závery, ktoré priemerný laik nemohol.
Factual witness / Faktický svedok	Svedok, ktorý poskytuje dôkaz založený na faktických otázkach, ktoré nevyžadujú formuláciu názoru alebo záveru. Príkladom faktického svedka je osoba, ktorá poskytuje opis toho čo on/ona videl, počul, cítil a/alebo robil počas požiaru.
Fire / Požiar	Požiar je produktom chemickej reakcie horenia. Na to, aby došlo k horeniu musia byť k dispozícii v správnom množstve nasledovné tri zložky palivo, kyslík a teplo. Po iniciácii horenia sa začne vyžarovať teplo a svetlo a objaví sa oheň.
Fire activity / Aktivita	Popis požiaru založený na posúdení viditeľných dôkazov, zahŕňajúc rýchlosť

¹⁵³ S vďakou Paulovi Steenslandovi, Paul Steensland a kolektív LLC (USA).

¹⁵⁴ In some countries the term "fire vector" is used in place of the term "directional indicator".

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
požiaru	šírenia požiaru, dĺžku plameňa, výšku plameňa, závažnosť požiaru a správanie sa požiaru.
Fire analysis / Požiarna analýza	Proces skúmania správania a účinkov konkrétneho požiaru alebo skupiny požiarov a/alebo činností, ktoré boli vykonané, alebo ktoré bolo potrebné prijať pre jeho/ich zdolanie a likvidáciu.
Fire behaviour / Správanie sa požiaru	Reakcia požiaru na vplyvy paliva, počasia a topografie. Medzi rôzne typy správania sa požiaru patrí: <ul style="list-style-type: none"> • Tlenie – požiar horiaci bez plameňov a s minimálnou rýchlosťou šírenia. • Plazivý požiar – požiar s nízkou rýchlosťou šírenia a vo všeobecnosti aj s malou dĺžkou plameňa. • Rýchlo sa šíriaci požiar – požiar s nízkou rýchlosťou šírenia. • Požiar v podobe pochodne – požiar, ktorý horí od pôdy, povrchu a paliva situovaného nad povrchom až po korunu stromu či koruny stromov na malých parcelách. • Tvorba iskier – správanie sa požiaru, pri ktorom iskry a horúce horiace uhlíky sú transportované vetrom alebo konvekčného stĺpca do krajiny za obvod požiaru a má za následok iniciáciu bodových požiarov. • Požiar v korunách stromov a kríkov – keď požiar voľne horí v hornej olistenej časti stromov a kríkov.
Fire concentration / Koncentrácia požiarov	Počet požiarov na jednotku plochy počas určitého obdobia.
Fire dynamics / Dynamika požiaru	Detailné štúdium o tom, ako chémia, požiarna veda a inžinierske disciplíny, mechanika kvapalín a prenos tepla navzájom ovplyvňujú správanie sa požiaru. ¹⁵⁵
Fire footprint / Stopa po požiaru	Vonkajší tvar hranice porastu v konkrétnom časovom bode.
Fire growth / Rozvoj požiaru	Vývoj požiaru od jeho zapálenia po samovoľné šírenie a jeho pohyb dostupným palivom.
Fire hazard / Požiarna hrozba	Akákoľvek situácia, proces, materiál alebo stav, ktorý môže zapríčiniť vznik lesného požiaru, alebo ktorý poskytuje zásobu paliva pripravenú zvýšiť rýchlosť šírenia a intenzitu lesného požiaru, čo predstavuje ohrozenie pre ľudí, majetok alebo životné prostredie. ¹⁵⁶
Fire history / História požiarov	Rekonštrukcia a interpretácia chronológie výskytu lesných požiarov, ich príčin a dopadov vrámdzi určitej oblasti.
Fire intensity / Intenzita	Rýchlosť, pri ktorej požiar uvoľňuje energiu vo forme tepla v danom mieste

¹⁵⁵Zdroj: NFPA (2011) NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

¹⁵⁶ Vylepšená definícia poskytnutá z NFPA (2011) NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
požiaru	a v určitom čase, vyjadrená ako kilowatty na meter (kW/m) alebo kilojouly na meter za sekundu (kJ/m/s).
Fire investigation / Zisťovanie príčin požiarov	Proces stanovenia zdroja, príčiny a rozvoja požiaru. ¹⁵⁷
Fire investigation protocols / Vyšetrovacie protokoly	Popis odporúčaných postupov a metodológií, ktoré by mali byť prijaté pri dokončovaní úlohy alebo úloh počas vyšetrovania požiaru.
Fire investigation team / Tím zisťovateľov príčin požiarov	Skupina jednotlivcov z jednej alebo viacerých organizácií, ktorí boli poverení vyšetrovaním požiaru.
Fire model / Model požiaru	Počítačový program, ktorý slúži na predpovedanie a rekonštrukciu správania sa požiaru a rýchlosti jeho šírenia z miesta alebo oblasti vzniku požiaru.
Fire patterns / Požiarne vzory	Viditeľné a merateľné fyzické zmeny a identifikovateľný tvar zanechaný požiarom. ¹⁵⁸
Fire perimeter / Obvod požiaru	Celá vonkajšia hranica požiaru.
Fire scar / Jazva po požiaru	a) Celkový tvar a veľkosť vyhorenej plochy požiariska ¹⁵⁹ ; alebo, b) Liečené alebo vyliečené poranenie alebo rana na drevnatej vegetácii, ktoré bolo zapríčinené alebo zvýraznené požiarom.
Fire severity / Závažnosť požiaru	Miera, do akej bolo stanovište požiarom pozmenené alebo narušené. ¹⁶⁰ Závažnosť požiaru ovplyvňuje, okrem ďalších možných faktorov, intenzita požiaru a čas trvania horenia na určitom území.
Fire spread / Šírenie sa požiaru	Pohyb požiaru po dostupnom palive rozloženom v krajine.
First responders / Prvá odozva	Sily a prostriedky, ktoré sú na miesto (požiarna scéna), kde je potrebný zásah spojený s likvidáciou lesného požiaru vyslané ako prvé. Často sa používa ako všeobecný termín pre personál všetkých záchranných služieb, u ktorých sa očakáva že budú reagovať na mimoriadnu udalosť.
Flame angle / Uhol plameňa	Uhol plameňa meraný v závislosti k povrchu zeme. Uhol plameňa sa vyjadruje v stupňoch.
Flame height / Výška plameňa	Vertikálne rozšírenie plameňa. Meranie výšky plameňa sa počíta kolmo od úrovne zeme k špičke plameňa. Ak sú plamene naklonené, výška plameňa

¹⁵⁷ Zdroj: NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

¹⁵⁸ Založené na definícii poskytnutej z NFPA: NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.14.

¹⁵⁹ Zdroj: Julia McMorro, University of Manchester, Veľká Británia.

¹⁶⁰ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.78.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
	bude menšia ako dĺžka plameňa, kvôli vetru a sklonu.
Flame length / Dĺžka plameňa	Úplná dĺžka plameňa meraného od jeho základne na úrovni zeme po špičku plameňa. Dĺžka plameňa bude väčšia ako výška plameňa, v prípade že sú plamene naklonené v dôsledku vetra alebo svahu.
Flammability / Zápalnosť	Relatívna ľahkosť, s ktorou bude palivo zapálené a bude horieť plameňovým horením.
Flanks / Boky (krídla) požiaru	Časti hranice požiaru, ktoré sú približne súbežné s hlavným smerom šírenia požiaru. ¹⁶¹ Boky požiaru sú charakteristické zvyčajne nižšou intenzitou požiaru ako čelo požiaru, pretože nie sú až tak závislé na vetre a sklone.
Foliage freeze / Stuhnutie olistenia	Vetvy, ihličie a lístie na živej vegetácii, ktoré boli vysušené ohňom ponechajúc ich v pevnej pozícii ukazujúc na smer vetra v čase prechodu požiaru. Vizuálne vegetácia naberá strapatý vzhľad. Stuhnutie olistenia je výstižným indikátorom smeru vetra, hoci tento bude vo všeobecnosti zhodovať so smerom šírenia sa požiaru vnútri území s postupujúcim rozvojom požiaru. ¹⁶²
Forces of alignment / Sily závislosti	Skupinový termín pre sily, ktoré majú významný vplyv na správanie sa požiaru. Tieto sily môžu podporovať alebo brzdiť rozvoj požiaru a môžu byť použité na predpoveď pravdepodobného správania sa požiaru, vrátane jeho šírenia a intenzity. Vietor a sklon sú považované za kľúčové sily závislosti.
Fuel / Palivo	Akýkoľvek materiál, ktorý môže podporiť horenie.
Fuel complex / Palivový komplex	Typ, množstvo, stav, usporiadanie a súvislosť paliva dostupného pre horenie.
Fuel model / Palivový model	Matematická reprezentácia vlastností paliva v rámci určitej lokality. Často sa používa na predpovedanie a grafické vykreslenie pravdepodobného šírenia sa požiaru a jeho intenzity.
Fulgurites / Bleskovce	Prírodné duté sklenené trubičky alebo zhluky ktoré sa vytvárajú v piesku, kremeňi alebo v pôde po údere blesku alebo elektrického výboja z elektrického vodiča. ¹⁶³ Bleskovce sa vytvárajú, keď vysoká teplota elektrického výboja topí a spája dohromady zrnká piesku, a vytvára tak kremenné sklo. Tento proces zanecháva dôkazy týkajúce sa dráhy elektického výboja, častokrát niekoľko metrov pod povrchom zeme.
General Area of Origin / Celková oblasť vzniku	Požiarne scéna (miesto činu), ktorá môže obsahovať makromerateľné indikátory indikujúce zdroj požiaru. Táto oblasť je zvyčajne identifikovaná

¹⁶¹Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.84.

¹⁶² Hoci smer vetra sa často zhoduje so smerom šírenia požiaru.

¹⁶³ Bleskovce sa niekedy nazývajú aj "skamenelé blesky".

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
požiaru	očitým svedkom opisujúcim obvod požiaru počas prvotných fáz požiaru a môže pokrývať územie o výmere 0,2 hektárov alebo menšiu. ¹⁶⁴
Grass stem indicators / Indikátory stebľa trávy	<p>Vzor zuhoľnatených zvyškov stebiel trávy. Tieto zvyšky majú rozdielny vzhľad závisiaci na smere šírenia vetra a jeho intenzite. Vo všeobecnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pri požari alebo časti požiaru, ktorý horí s podporou jedného alebo viacerých faktorov závislosti budú stebľa trávy horieť z hora nadol. Akékoľvek stebľa trávy, ktoré neboli úplne spotrebované požiarom môžu poskytovať informácie o uhle a vzore zuhoľnatenia, stupni poškodenia a/alebo indikátoroch ochrany. • Pri spätnom požari, ktorý horí bez podpory akéhokoľvek z faktorov závislosti budú stebľa trávy vyhorené na báze čo spôsobí u niektorých z nich spadnutie na zem a na plochu, ktorá už bola vypálená. Tieto zostávajúce stebľa trávy vo všeobecnosti ukazujú na smer z ktorého prišiel požiar. <p>Stebľa trávy môžu vytvoriť, v oblasti vzniku požiaru a/alebo vnútri tranzitnej zóny, množstvo zistiteľných vzorov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vzor kruhu – keď stebľa trávy padnú dovnútra kruhového vzoru ukazujúc pritom na miesto vzniku požiaru. Tento vzor sa vyskytuje, keď sa požiar s nízkou intenzitou šíri relatívne pomaly, vo všetkých smeroch, preč od miesta jeho vzniku. • Vzor V alebo U – keď stebľa trávy padnú dovnútra pozdĺž zóny nízkej intenzity alebo tranzitnej zóny požiaru tvoriac tvar V alebo U. Tento vzor sa vyskytuje, keď je požiar ovplyvnený vetrom alebo sklonom krátko po zapálení. • Vzor línia – keď stebľa trávy padajú do oblasti vzniku požiaru, aby vytvorili líniu kolmú na smer šírenia požiaru. Tento vzor sa vyskytuje, keď je požiar takmer okamžite ovplyvnený vetrom alebo sklonom, ale môže ho byť ťažké spozorovať.
Ignition / Zapálenie	Iniciácia horenia.
Ignition method / Metóda zapálenia	Spôsoby, ktorými bol požiar zapálený.
Ignition temperature / Teplota vzplanutia	Minimálna teplota, pri ktorej môže dôjsť k zapáleniu a môže sa vyskytnúť súvislé horenie. ¹⁶⁵
Incendiary / Zápalné prostriedky	Zariadenie, ktoré je účelovo navrhnuté na zapáľovanie požiarov. ¹⁶⁶ Zápalné bomby možno klasifikovať vzhľadom na funkciu a metódu doručenia.

¹⁶⁴ Je zhodná s výmerou pol akru alebo menej. S vďakou Richardovi Woodsovi z Australian Capital Territory Rural Fire Service za poskytnutie tejto definície.

¹⁶⁵ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.203.

¹⁶⁶ Beznými príkladmi iniciátorov zapálenia sú: svetlice, ohňostroj, cigarety, zápalky, zápalkové krabičky a pod. (použité nezávisle alebo spolu).

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
	<p>Dve kategórie funkcií iniciátorov zapálenia sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Horúce zápalné prostriedky – ktoré sú navrhnuté na zapálenie ohňa okamžite. • Zápalné prostriedky s časovým odkladom¹⁶⁷ – ktoré sú navrhnuté tak, aby zapálili oheň po časovej odmlke, čo poskytuje páchatelovi čas opustiť oblasť pred zapálením. <p>Dve kategórie metód doručenia zápalnej bomby sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ďiaľkové dodacie zariadenia – ktoré sú navrhnuté na to, aby boli hodené alebo poháňané na diaľku. • Príručné a ručne umiestnené zariadenia – ktoré sú navrhnuté, aby boli nesené a umiestnené na mieste zapálenia.
Indicators / Indikátory	<p>Fyzické znaky, stopy alebo vzory zanechané na čiastočne vyhorenou palive a nehorľavých objektoch, ktoré môžu byť interpretované zisťovateľom príčin požiarov. Presná interpretácia indikátorov umožní zisťovateľovi prejsť po trase požiaru k miestu jeho vzniku.</p> <p>Indikátory možno rozdeliť do dvoch podkategórií:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Makroindikátory - Tie veľkomierkové stopy, znaky alebo vzory zanechané na čiastočne zhorenou palive a nehorľavom objekte, ktoré sú jasne viditeľné z diaľky. Zvyčajne sa spájajú s oblasťami s vyššou intenzitou horenia, kde sa vyskytol postupujúci čelný požiar. • Mikroindikátory - Malé jednotlivé stopy, znaky alebo vzory zanechané na čiastočne zhorenou palive a nehorľavých objektoch, ktoré často nie sú dobre viditeľné, najmä v diaľke. Často sa stávajú, s približovaním sa k miestu požiaru, menej nápadnými.
Lightning / Blesk	<p>Elektrický výboj v atmosfére, buď medzi dvoma oblakmi alebo medzi oblakmi a zemou. Blesk z oblaku na zem môže, v prípade vhodných podmienok, predstavovať potenciálnu príčinu vzniku požiarov. Požiare zapálené bleskom sú charakteristické viacerými miestami zapálenia.</p>
Macro indicators / Makroindikátory	<p>Tie veľkomierkové stopy, znaky alebo vzory zanechané na čiastočne zhorenou palive a nehorľavom objekte, ktoré sú jasne viditeľné z diaľky. Zvyčajne sa spájajú s oblasťami s vyššou intenzitou horenia, kde sa vyskytol postupujúci čelný požiar.</p>
Material first ignited / Materiál zapálený ako prvý	<p>Prvé palivo, ktoré bolo zapálené.</p>
Memorandum of Understanding / Agreement /	<p>Zdokumentovaný písomný súhlas medzi zodpovednými a/alebo zainteresovanými stranami, týkajúci sa manažmentu a implementácie zisťovania príčin požiarov.</p>

¹⁶⁷ Niekedy nazývaná ako "Oneskorená činnosť zapalovacích zariadení".

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
Memorandum o porozumení/Dohoda	
Micro indicators / Mikroindikátory	Malé jednotlivé stopy, zanky alebo vzory zanechané na čiastočne zhorenom palive a nehorľavých objektoch, ktoré často nie sú dobre viditeľné, najmä v diaľke. Často sa stávajú, s približovaním sa k miestu požiaru, menej nápadnými.
Motive / Motív	Dôvod vykonávania činnosti. Tento výraz sa najčastejšie používa v kontexte vysvetlenia prečo sa osoba rozhodla spáchať trestný čin.
Multi-agency partnership investigations / Multi-agentúrne partnerstvo pri vyšetovaní	Keď jednotlivci z viacerých agentúr pracujú spolu štrukturovaným a koordinovaným spôsobom za účelom vyšetrenia požiaru.
Multiple ignition points / Viaceré miesta vzniku požiaru	Viac ako jedno miesto zapálenia. Viacnásobné zapálenia môžu byť zapálené súčasne alebo následne a mohli by svedčiť o bodových požiaroch alebo požiaroch založených ľuďmi zámerne.
Pattern clusters / Vzorka klastrov	Oblasti požiarnej scény obsahujúce viacero prvkov a indikátorov, ktoré ukazujú konkrétny smer šírenia požiaru, rýchlosť šírenia požiaru a/alebo úroveň požiarnej intenzity.
Photographic evidence / Fotodokumentácia	<p>Fotografie urobené na predpokladanom mieste vzniku požiaru (scéna), buď počas alebo po požiaru. Fotografie môžu byť urobené svedkom, prvými zasahujúcimi jednotkami a/alebo vyšetrovateľmi (zisťovateľmi príčin požiarov).</p> <p>Existujú štyri kľúčové typy fotografií, ktoré typicky zhotovujú zisťovatelia¹⁶⁸:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fotografie slúžiace na orientáciu – fotografie zhotovené z diaľky slúžiace na zobrazenie celkového pohľadu na požiarisko, oblasť vzniku požiaru alebo iné dôležité územia dokumentujúce požiaru scénu. • Fotografie dokumentujúce vzťahy – fotografie zhotovené zo strednej vzdialenosti slúžiace na zobrazenie stredne detailných pohľadov na čiastkové plochy požiarnej scény a pre ilustráciu vzťahu medzi rozličnými plochami, indikátormi alebo dôkazmi. • Fotografie slúžiace na identifikáciu – fotografie zhotovené ako detailný záber a na krátku vzdialenosť. Sú zhotovené za účelom zobraziť vysokú úroveň detailu špecifických položiek dôkazov alebo indikátorov. • Fotografie slúžiace na vyšetovanie – fotografie vyhotovené ako detailný záber a na krátku vzdialenosť so stupnicou. Ich účelom je jasne stanoviť veľkosť dôkazu.

¹⁶⁸ National Wildfire Coordinating Group (2005) *Wildfire Origin and Cause Determination Handbook* (National Wildfire Coordinating Group Fire Investigation Working Team; USA), s.54.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
Physical evidence / Fyzický dôkaz	Akýkoľvek materiál, objekt, ktorý demonštruje fakt prostredníctvom jeho fyzikálnych vlastností.
Point of ignition / Miesto vzniku požiaru	Presná fyzická poloha, kde prišiel zdroj zapálenia do kontaktu s materiálmi, ktoré boli zapálené ako prvé. Fyzické zvyšky zápalného zdroja sa môžu nachádzať priamo na tomto mieste alebo v jeho tesnej blízkosti.
Preliminary scene assessment / Predbežné posúdenie miesta činu	<p>Vyšetrovanie požiarnej scény by malo začať predbežným posúdením scény. Kľúčovými aktivitami predbežného posúdenia scény sú pozorovanie a ochrana dôkazov. The key activities for the preliminary scene assessment are observation and preservation of evidence. Presnejšie povedané, zisťovatelia (vyšetrovatelia) dokončujúci predbežnú posúdenie scény:</p> <ul style="list-style-type: none"> • určia veľkosť požiariska; • určia potrebný rozsah vyšetrovania; • približne zrekonštruujú pohyb požiaru a určia oblasť vzniku požiaru; • zväžia zdravotné a bezpečnostné dôsledky vyšetrovania; • a zväžia finančné dôsledky celého vyšetrovania. <p>Ak to čas dovoľí, zisťovatelia by mali zhotoviť fotografie, urobiť náčrty scény, zhromaždiť dôkazy od kľúčových svedkov a identifikovať miesta, ktoré si budú vyžadovať detailnejšie preskúmanie.</p>
Preservation of evidence / Ochrana dôkazov	Akákoľvek činnosť vykonávaná za účelom ochrany dôkazov pred ich kontamináciou, manipuláciou, stratou alebo zničením.
Protection indicators / Indikátory ochrany	Keď nehorľavý objekt alebo palivo chráni časť paliva pred tepelným poškodením. Vo všeobecnosti možno povedať, že palivo nezhorí alebo bude vykazovať relatívne nižšie škody na strane chránenej od postupujúceho frontu plameňov.
Rate of spread / Rýchlosť šírenia požiaru	Meranie rýchlosti, pri ktorej sa požiar pohybuje naprieč krajinou. Rýchlosť šírenia sa požiaru sa obyčajne vyjadruje v metroch za hodinu. ¹⁶⁹
Remote sensing / Diaľkový prieskum Zeme	Získavanie a interpretácia obrazov zemského povrchu, kde sa obrázky získavajú zvyčajne prostredníctvom kamier a skenerov nesených na lietadle alebo orbitálnych satelitoch. Optické snímky v niekoľkých vlnových dĺžkach simultánne zaznamenávajú viditeľné a neviditeľné odrazené svetlo, ktoré keď sa skombinujú môžu byť využité na mapovanie požiarov, rozličných typov horľavého materiálu (paliva) a jeho vlhkosti. Termálne snímky zaznamenávajú vyžarované teplo z aktívnych požiarov a zemského povrchu. Radarový

¹⁶⁹ Rýchlosť šírenia sa relatívne pomalého požiaru sa vyjadruje v metroch za hodinu.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
	diaľkový prieskum Zeme využíva umelú mikrovlnnú energiu na tvorbu obrazov požiarov cez oblaky a v noci. ¹⁷⁰
Report / Hlásenie	<ul style="list-style-type: none"> • Proces, prostredníctvom ktorého zdroje prvý krát ohlasujú svoj príchod na miesto udalosti spojenej s výskytom lesného požiaru; alebo, • Formálne oznámenie týkajúce sa výsledkov činnosti alebo zisťovania. Oznámenia môžu napomôcť analýze situácie, poskytnúť informácie o pokroku plnenia aktuálnych úloh, dospieť k záverom a/alebo špecifikovať odporúčenia. Podanie správy môže byť buď verbálne alebo písomné.
Restricted area / Územie so vstupom len povolaným osobám	Územie, v ktorom špecifikované aktivity alebo vstup sú dočasne alebo natrvalo obmedzené kvôli zníženiu rizík týkajúcich sa bezpečnosti života a zdravia ľudí potenciálnymi alebo prebiehajúcimi lesnými požiarimi.
Scene / Scéna / miesto činu	Všeobecná fyzická pozícia požiaru, ktorý bol označený ako dôležitý kvôli potenciálnej existencii dôkazov.
Scene examination / Vyšetrovanie scény/miesta činu	Dôkladné skúmanie, vyšetrovanie a analýza fyzického umiestnenia požiaru.
Scene Investigation / Skúmanie scény / miesta činu	Každé vyšetrovanie scény by malo začať jej predbežným predbežným posúdením a potom by malo byť nasledované jej detailným preskúmaním. <ol style="list-style-type: none"> 1. Predbežné posúdenie scény 2. Preskúmanie scény
Scene Management / Manažment (kontrola) scény / miesta činu	Proces zachovania integrity a bezpečnosti scény požiaru za účelom predchádzania jej kontaminácie, deštrukcie, manipulácie alebo straty dôkazov, ktoré môžu byť dôležité pre zisťovateľov príčin požiarov. Jedným zo zvyčajných aspektov manažmentu scény pri všetkých požiaroch udalostiach je implementácia opatrení na zabránenie a zaznamenanie prístupu k určitým plochám scény.
Scientific method / Vedecká metóda	Systematická snaha o získanie vedomostí, ktoré sa týkajú rozpoznania a formulácie problému, zhromažďovanie dát prostredníctvom pozorovania a experimentov, a formulácia a testovanie hypotéz. ¹⁷¹
Scorch / Spála	Olistenie rastliny so znakmi „zhnednutia“, ktoré bolo spôsobené požiarom (teplom), ale nie samotným spálením.
Scorch height / Výška spály	Maximálna vertikálna výška, meraná od päty stromu k korune stromu, v ktorej sa objavila letálna spála lístia. ¹⁷² Pod touto výškou, sú všetky ihlice / listy

¹⁷⁰ Definícia podľa Julie McMorro, University of Manchester (VB).

¹⁷¹ Zdroj: NFPA (2011) NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations (NFPA, Quincy, Massachusetts), s.16.

¹⁷² Výška spály nemôže byť priamo viditeľná skôr ako týždeň, dva po požiaru.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
	hnedé a mŕtve; nad touto výškou, sú všetky ihlice / listy živé a zelené (Albini, 1976) ¹⁷³ .
Search patterns / Vyhľadávacie vzory	Systematický prístup/technika na hľadanie dôkazov na požiarnej scéne.
Seizure of evidence / Odobratie dôkazov	Odstránenie dôkazov zo scény predpokladaného trestného činu. Každá krajina má špecifické zákony týkajúce sa definovania toho, kto má zo zákona povolenie na odobratie a uskladnenie dôkazov.
Serial arson / Viacnásobné podpaľačstvo	Keď jednotlivec, so zámerom vykonania trestného činu, založí niekoľko požiarov na rovnakých alebo rôznych lokalitách, s obdobím emocionálnym ukľudnenia (kľudu) medzi jednotlivými požiarimi. ¹⁷⁴
Sleeper fire / Skrytý požiar	Požiar, ktorý zostáva skrytý počas určitého obdobia.
Slope effect / Efekt svahu	<p>Zmeny v správaní sa požiaru vyvolané svahom. Parametre svahu môžu rozvoj a šírenie požiaru buď podporiť alebo mu zabrániť. Na stupeň tohto účinku má vplyv najmä uhol svahu.</p> <p>Nasledovný popis ozrejmuje všeobecný efekt sklonu, ktorý je možné očakávať pri požiaroch šíriacich sa hore svahom a požiaroch šíriacich sa dole svahom:</p> <p>Požiar šíriaci sa hore svahom – plamene požiaru šíriaceho sa hore svahom smerujú k nevyhorenému palivu nachádzajúcemu sa nad požiarom, čím dôjde k predhriatiu paliva na čele rozvíjajúceho sa požiaru. Toto predhriatie zvyšuje horľavosť a rýchlosť šírenia požiaru, ktorý postupuje hore svahom.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Požiar šíriaci sa dole svahom – plamene požiaru horiaceho smerom dole svahom sú naklonené na opačnú stranu od paliva nad požiarom, a preto dochádza k menšiemu predhriatiu paliva na čele požiaru. Preto sa efekt svahu pri horení požiaru dole svahom prejaví vo forme zníženia horľavosti a rýchlosti šírenia požiaru.
Smoke / Dym	Čiastočky pevných a kvapalných látok, ktoré sú produktmi procesu horenia, a ktoré sú rozptýlené do vzduchu/atmosféry.
Sooting indicators / Indikátory usadzovania sadzí	Čierne uhoľné sadze usadené na objektoch, ktoré sa vyskytli na ceste požiaru, a ktoré sú produktom nedokonalého horenia. Vo všeobecnosti možno povedať, že usadeniny sadzí sú ťažšie na strane objektu, ktorý je vystavený približujúcemu sa požiaru. Sadze je preto možné využiť na interpretáciu smeru šírenia sa požiaru.

¹⁷³ Zdroj: www.firewords.net/definitions/scorch_height.htm . Plný odkaz na citáciu: Albini, F. A. (1976) "Estimating wildfire behavior and effects" *General Technical Report INT-30* (Ogden, UT: USDA, Forest Service, Intermountain Forest and Range Experiment Station) s.92.

¹⁷⁴ Presná definícia "viacnásobné podpaľačstvo" sa mení od krajiny ku krajine.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
Spalling indicators / Indikátory odlupovania	Plytké krátery alebo úlomky vyskytujúce sa na povrchu kameňov ktoré boli vystavené pôsobeniu tepla. Odlupovanie sa zvyčajne objaví na strane skaly, ktorá bola vystavená plameňom a preto môže byť použitá k interpretácii smeru šírenia požiaru.
Specific Area of Origin / Špecifická oblasť vzniku požiaru	Oblasť veľká približne 5"x5", kde bol požiar najprv ovplyvnený vetrom, sklonom alebo množstvom paliva. Špecifická oblasť vzniku požiaru obsahujúca indikátory prechodového pásma medzi postupujúcim a spätným požiarom.
Spree arson / Vyčíňajúci podpaľač	Keď jednotlivec, so zámerom vykonania trestného činu, založí niekoľko požiarov na oddelených lokalitách, bez obdobia emocionálnym ukludnenia (kľudu) medzi jednotlivými požiarimi. ¹⁷⁵
Staining indicators / Indikátory sfarbenia	Žlté až tmavo hnedé škvrny ktoré sú spôsobené kondenzáciou horúcich plynov, živíc a olejov na povrchu nehorľavých objektov (napr. skaly). Škvrny sú často na dotyk lepkavé a môžu byť pokryté vrstvou bieleho popola. Škvrny sa objavujú na strane objektu, ktorý bol vystavený plameňom. Sfarbenie je preto možné využiť na interpretáciu smeru šírenia sa požiaru.
Transition zone / Tranzitná zóna	Územie, kde šírenie požiaru mení smer. Tranzitné (prechodové) zóny môžu byť identifikované podľa zmien vo vzhľade indikátorov.
“V” and “U” pattern indicators / Indikátory vzorov “V” a “U”	Počiatočný obvod požiarov, prevažne poháňaných vplyvmi vetra, alebo sklon sa bude bežne podobať vzoru na zemi v tvare "V" alebo "U". Zdroj týchto typov požiaru sa zvyčajne nachádza neďaleko miesta "V" alebo vnútri tvaru "U", v závislosti na kombinovanom vplyve sklonu a vetra. Indikátory vzorov "V" a "U" je možné veľmi ľahko identifikovať z leteckého alebo vyvýšeného stanoviska. ¹⁷⁶
Weather / Počasie	Stav atmosféry v určitom čase a na určitom mieste s ohľadom na atmosférickú stabilitu, teplotu, relatívnu vlhkosť, rýchlosť vetra, oblačnosť a zrážky.
Weather history / História počasia	Popis stavu atmosféry počas hodín, dní alebo týždňov predchádzajúceho požiaru. ¹⁷⁷
White ash indicators / Indikátory bieleho popola	Vedľajší produkt vytvorený dokonalým horením. Väčšie množstvo bieleho popola bude vytvorené na stranách objektov vystavených väčšiemu množstvu tepla a plameňov, napr. na strane kmeňa stromu, ktorý je vystavený postupujúcemu požiaru. Indikátory popola môžu degradovať a stratiť svoju spoľahlivosť veľmi rýchlo po tom, čo sú vystavené vetru alebo vlhkosti.
Wildfire¹⁷⁸/ Nekontrolovane sa	Akýkoľvek nekontrolovaný požiar vegetácie, ktorý vyžaduje rozhodnutie alebo činnosť týkajúcu sa jeho hasenia. Tento druh požiarov sa často klasifikuje

¹⁷⁵ Presná definícia vyčíňajúci podpaľač" sa mení od krajiny ku krajine.

¹⁷⁶ S vďakou Paulovi Steenslandovi, Paul Steensland a kolektív LLC (USA) a Prof. Vittorio Leone prispeli k tvorbe tejto definície.

¹⁷⁷ Na základe definície poskytovanej z NFPA (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts), p.261.

Kapitola 14 - Zisťovanie príčin požiarov

Výraz	Definícia
Šíriaci požiar	vzhľadom na ich rozlohu a/alebo dopad na zasahujúce sily a prostriedky. ¹⁷⁹
Wind / Vietor	Horizontálny pohyb vzduchu vzhľadom k povrchu zeme. ¹⁸⁰ Smer vetra, rýchlosť vetra a zmena smeru vetra, to všetko môže ovplyvniť správanie požiaru, intenzitu požiaru, smeru postupu a rýchlosť jeho šírenia.
Witness evidence / Svedecký záznam	Svedectvo poskytnuté osobou, ktorá obhliadla požiarisko, časť požiariska a/alebo čokoľvek čo má súvislosť so zisťovaním príčin požiarov.

¹⁷⁸ V niektorých častiach sveta sa na miesto termínu nekontrolovaný požiar používajú alternatívne termíny. Medzi najčastejšie príklady patria: *požiar buša, prírodný požiar, lesný požiar, požiar trávy*.

¹⁷⁹ Termín nekontrolovaný požiar sa používa na popis akéhokoľvek nekontrolovaného požiaru lesa, trávy, rašeliny a krov.

¹⁸⁰ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.186.

Kapitola 15 – Obnova

Obnova: “Spoločný názov pre activity, ktoré znižujú vplyvy následkov prírodného požiaru.”

© Office National des Forêts (France)

Kapitola 15 - Obnova

Výraz	Definícia
Afforestation / Zalesňovanie	Založenie lesa výsadbou a/alebo zámerným vysadením v krajine, ktorá dovtedy nebola ako les klasifikovaná. ¹⁸¹ Zalesňovanie možno využiť protierózne opatrenie na pôde, ktorá bola postihnutá nekontrolované sa šíriacim požiarom.
Anti-knot container/ Kontajnerová ochrana proti zauzleniu koreňov sadeníc	Tvarovaný kontajner (nádoba) s perforovaným spodkom, ktorý je navrhnutý na pestovanie rastlín s prirodzenými koreňovými systémami, ktorá chráni korene pred zauzlením.
Artificial regeneration / Umelá obnova	Obnova semenami, ktoré sú zasiate alebo zasadené ľuďmi.
Bare root seedlings/ Voľnokorenné semenáčky	Semenáčky pestované v zemi, ktoré sú vytiahnuté a transportované bez pôdy. Voľnokorenné semenáčky sú menej nákladné na produkciu ako kontajnerované semenáčky, a pretože majú nižšiu mieru regenerácie, rozvíjajú oveľa konzistenčnejšie koreňové systémy.
Bench terrace / Svahová terasa	Skupina terás vybudovaných vo vertikálnych a/alebo bočných intervaloch po celej dĺžke svahu, buď pozdĺž vrstevnice (vtedy môžu byť v rovine alebo mierne naklonené do von a do vnútra) alebo naprieč vrstevnicou (vtedy sú známe ako stupňovité svahové terasy).
Bulldozer¹⁸² / Buldozer	Ťažké, vodičom riadené vozidlo, ktoré sa používa na odstraňovanie zeminy a na presun zeminy a sutiny. Buldozéry majú zvyčajne vpredu široký tupý hydraulický kotúč a kontinuálne pneumatiky pre jazdu mimo spevnených ciest. Buldozéry sú využívané v niektorých krajinách ako pre priame, tak aj nepriame útoky, ako súčasť zdolávania a likvidácie lesných požiarov.
Burn / Horieť	q) Horieť – byť v procese horenia. r) Zhorenisko – plocha úplne alebo čiastočne zničená požiarom. s) Popálenina – zranenie na tele spôsobené vypaľovacím činidlom, teplom z požiaru alebo rozpáleným predmetom. t) Riadený požiar (napr. operatívne spaľovanie alebo predpísané spaľovanie).
Burn severity / Intenzita horenia	Kvalitatívne posúdenie tepelného toku smerujúceho počas požiaru k zemi. Intenzita horenia sa vzťahuje na ohrievanie pôdy, spotrebu hrubého paliva a hrabanky, spolu s mierne rozloženým humusom, ďalej spotrebu opadanky a organickej vrstvy pod stromami a izolovanými kríkmi a mortalitu čiastočiek rastlín v pôde. ¹⁸³
Certification of Seed Origin / Certifikácia pôvodu semien	Právne schválený systém kontroly kvality produkcie semien.
Clean burn / Úplné	Požiar, ktorý spotrebováva všetku vegetáciu a opadanku nad zemou,

¹⁸¹ Zdroj: FAO (2010) *Global Forest Resources Assessment 2010: Terms and Definitions* (Rome: FAO), s.13.

¹⁸² Nazývaný tiež "Dozer".

¹⁸³ Zdroj: National Wildfire Coordinating Group (2008) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.39.

Kapitola 15 - Obnova

Výraz	Definícia
spálenie	odkrývajúc pri tom minerálnu pôdu.
Clearance of channels and valleys / Vyčistenie korýt tokov a údolí	Odstránenie vegetácie, skál a iných materiálov, ktoré obmedzujú alebo budú v budúcnosti obmedzovať tok vody cez koryto vodného toku alebo cez údolie. Korytá tokov a údolia je potrebné čistiť z viacerých dôvodov, ale z hľadiska obnovy po požiari je hlavným dôvodom predchádzanie alebo redukcia erózie.
Container seedling / Kontajnerovaná sadenica	Sadenica pestovaná v pevnom kontajneri bez pôdy, ktorá môže byť počas obdobia pestovania presadená. Kontajnerované sadenice sú zvyčajne oveľa drahšie ako iné typy sadeníc, ale zvyčajne majú vyššiu mieru regenerácie.
Coppicing / Prečistka	Obnovná technika pre listnaté dreviny alebo lesy po požiari, v ktorých sa vyžaduje spílenie stromov (alebo ich zvyškov), blízko pri úrovni zeme za účelom podpory tvorby nových výhonkov a tvorby zhluku niekoľkých kmeňov. ¹⁸⁴
Crown kill / Zničenie koruny	Podiel konárov, púčikov a lístia (ihlíc) nachádzajúcich sa v korunovej vegetácii, ktorá bola zničená a pohltená lesným požiarom.
Crown scorch / Korunová spála	Zhnednutie ihlíc a listov v korune stromu alebo kríku kvôli horeniu, ktoré vegetáciu poškodilo, ale nespotrebovalo. Korunová spála nemusí byť viditeľná okamžite a po požiari môže trvať niekoľko dní alebo týždňov, kým sa stane zreteľnou.
Dam / Hrádza	Konštrukcia vybudovaná naprieč údolím, so zámerom redukcie zosuvu pôdy nižšie do údolia. Hrádze možno vybudovať s použitím dreva, muriva alebo kameňov, držiacich pokope pomocou drôtenej siete.
Damping-off / Padanie semenáčikov	Choroba rastlín, ktorá spôsobuje poškodenie na úrovni alebo blízko úrovne pôdnej línie, ktorá zabraňuje semenáčiku vyrásť nad jej úroveň, alebo ktorá spôsobí odumretie novovyrasteného semenáčika.
Depth of burn / Hĺbka horenia	Vertikálna redukcia povrchového a pozemného paliva kvôli jeho spotrebovaniu požiarom.
Detention pond/basin / Záchytná nádrž	Dočasná skladovacia nádrž pre odtok vody z povodia.
Direct seeding / Plnosejba	Manuálne vysádzanie semien, buď náhodne alebo pozdĺž línií pripravenej pôdy.
Dissipation area/ Suché nádrže a poldre	Plocha v krajine alebo suchá vodná nádrž, ktorá je vytvorená za účelom rozptýlenia prebytočnej vody (napr. v čase záplavenia), kvôli ochráneniu iných pôdnych plôch od ich zaplavenia a vodnej erózie.
Drainage system /	Prirodzene sa vyskytujúca alebo človekom vytvorená sieť kanálov (korýt

¹⁸⁴ Prečistka je tiež tradičným hospodárskym systémom k zalesnenej krajine, ktorý sa používa na iné účely ako na obnovu po požiaroch.

Kapitola 15 - Obnova

Výraz	Definícia
Odvodňovací systém	vodných tokov), ktorou prúdi voda naprieč krajinou prostredníctvom gravitačnej sily.
Erosion / Erózia	Transport a čiastočná alebo úplná eliminácia pôdy. Erózia môže byť zapríčinená tromi hlavnými silami: <ul style="list-style-type: none"> • Vodná erózia – erózia spôsobená tečúcou vodou, prostredníctvom povrchového odtoku. Tento typ erózie je zvyčajne pri obnove pôdy po požiari najnebezpečnejší. • Veterná erózia – erózia spôsobená vetrom. • Antropogenická erózia – erózia spôsobená človekom a jeho opakovaným prechádzaním po pôde.
Erosion control / Riadenie erózie	Súbor opatrení implementovaných za účelom obmedzenia straty pôdy pri činnosti vody alebo činnosti iných erózných činiteľov (napr. vietor alebo ľudská činnosť).
Excavator / Bager (rýpadlo)	Súčasť ťažkého, vodičom riadeného stroja, ktorá sa používa na kopanie a presun zeminy a sutiny. Bagre sa často využívajú počas zdolávania a likvidácie požiarov na budovanie protipožiarnej línie a na prekopávanie podzemných požiarov, ktoré prebiehajú hlboko v pôde. Často sa využívajú aj počas rekonštrukčných prác.
Fascines / Hradenie	Metóda kontroly erózie, ktorá sa pokúša zadržať pôdu prostredníctvom usporiadania kmeňov stromov a/alebo vetiev ukladaných naprieč svahom/údolím.
Fertiliser / Hnojivo	Akýkoľvek organický alebo anorganický materiál, prírodný alebo syntetický, ktorý sa pridáva do pôdy pre rast rastlín alebo zlepšenie produktivity pôdy a kvôli nahradeniu straty základných prvkov.
Fire adaptation / Adaptácia na požiar	Schopnosť ekosystému, rastlinných alebo živočíšnych druhov zotaviť sa, reagovať a/alebo vyvíjať sa aj po požiari.
Fire damage / Škody spôsobené požiarom	Strata spôsobená požiarom. Táto strata zvyčajne zahŕňa finančné náklady, ale môže tiež zahŕňať iné priame a nepriame náklady, týkajúce sa životného prostredia a spoločnosti.
Fire dependent ecosystem / Ekosystém závislý na požiari	Ekosystém, ktorý si vyžaduje zakladať pravidelné požiare, za účelom zachovania charakteru, diverzity a vitality jemu vlastných spoločenstiev rastlín a zvierat. ¹⁸⁵ Na požiari závislý ekosystém je často zložený z pyrofilných druhov.
Fire dependent species / Druhy	Rastlinné a živočíšne druhy, ktoré si vyžadujú pravidelné požiare kvôli aktivizácii alebo uľahčeniu regeneračného (obnovného) mechanizmu alebo na

¹⁸⁵ Založené na definícii Canadian Interagency Forest Fire Centre (2003) *Glossary of Forest Fire Management Terms* (CIFFC: Winnipeg), s.15.

Výraz	Definícia
závislé na požiari	regulovanie konkurencie s inými druhmi. Bez požiarov by tieto druhy mohli vymiznúť. ¹⁸⁶
Fire ecology / Požiarna ekológia	Štúdium vzťahov a interakcií medzi požiarom, živými organizmami a životným prostredím.
Fire footprint / Stopa po požiari	Vonkajší tvar hranice požiaru v určitom časovom bode. V kontexte obnovy, je stopa po požiari konečným rozsahom obvodu požiariska.
Fire resistant plant / Požiaru odolné rastliny	Rastlinný druh, ktoré má morfológické vlastnosti alebo vlastnosti sezónneho rastu, ktoré mu zabezpečujú vysokú pravdepodobnosť prežitia počas nekontrolovaného požiaru. ¹⁸⁷ Teplo izolujúca kôra, sezónne obdobia kľudu, a schopnosť regenerácie prostredníctvom pňových výmladkov alebo vzdušnou prirodzenou obnovou výmladkovou činnosťou (listnáče), sú konkrétnymi príkladmi vlastností požiarnej odolnosti.
Fire sensitive ecosystem / Ekosystém citlivý na požiar	Ekosystém s nízkou odolnosťou voči požiaru. Na požiar citlivé ekosystémy sa snažia zotaviť z požiaru, ktorý ich postihol.
Fire sensitive species / Druhy citlivé na požiar	Druhy s relatívne vysokou pravdepodobnosťou uhynutia alebo zjazvenia v prípade vzniku požiaru. Typickými príkladmi sú tenká kôra alebo vysoko horľavé olistenie alebo druhy zveri, ktoré nie sú schopné vyhnúť sa požiaru a brániť sa teplu z požiaru. ¹⁸⁸
Fire severity / Závažnosť požiarov	Závažnosť požiarov možno definovať dvoma spôsobmi: <ul style="list-style-type: none"> • Stupeň, akým bola oblasť požiarom pozmenená alebo zničená.¹⁸⁹ • Schopnosť požiaru spôsobiť škodu.¹⁹⁰ <p>Závažnosť požiaru ovplyvňuje, okrem ďalších možných faktorov, intenzita požiaru a čas trvania horenia na určitom území.</p>
Flow obstruction /	Hmota alebo materiál, ktorý sa nahromadil vnútri koryta vodného toku

¹⁸⁶ Založené na definícii Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s..122-3.

¹⁸⁷ Čiastočne založené na definícii Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.138.

¹⁸⁸ Založené na definícii Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.139.

¹⁸⁹ Založené na definícii "Fire Severity" od National Wildfire Coordinating Group (2011) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (National Wildfire Coordinating Group, Boise), s.78.

¹⁹⁰ British Standards Institution (2010) *BS EN ISO 13943:2010 Fire Safety – Vocabulary (ISO 13943:2008) (Milton Keynes: BSI), 4.130, s.15.*

Kapitola 15 - Obnova

Výraz	Definícia
Prekážka v toku	a spôsobuje čiastočné alebo úplné zablokovanie toku vody.
Forest rehabilitation/ Obnova lesa (návrat do pôvodného stavu)	Súhrnný termín pre všetky činnosti potrebné na opravu poškodenia lesa, ktoré bolo spôsobené požiarom alebo činnosťami spojenými s požiarnym zásahom. ¹⁹¹
Fuel management / Manažment paliva	Proces riadenia paliva alebo usporiadania paliva. Cieľom manažmentu paliva je zvyčajne vytvorenie nesúvislosti paliva s cieľom dosiahnutia fragmentácie.
Fuel treatment / Nakladanie s palivom (horľavým materiálom)	Zámerná manipulácia alebo odstránenie paliva jedným alebo viacerými rozličnými spôsobmi ¹⁹² za účelom: <ul style="list-style-type: none"> • zníženia pravdepodobnosti horenia; a/alebo, • zníženia potenciálnej intenzity požiaru; a/alebo, • zníženia potenciálnych škôd; a/alebo, • pomoci pri zdolávacích a likvidačných prácach
Gabion / Gabión	Drôtený kontajner naplnený skalami, úlomkami betónu alebo iným podobným materiálom, ktorý sa používa na budovanie hrádzí alebo umelých násypov s cieľom redukovania erózie.
Healing in / Skladovanie sadeníc	Starostlivé skladovanie voľnokorenných sadeníc rastlín medzi obdobím ich dodania na miesto výsadby a aktuálnym obdobím výsadby. Hlavným dôvodom ich skladovania je zabránenie vysušeniu ich koreňov.
Hydrology / Hydrológia	Štúdium vlastností, distribúcie a efektov vody aj na a aj pod zemským povrchom, ako aj v atmosfére.
Hydrophobicity / Hydrofobicita	Odolnosť proti zamokreniu, ktorej sú vystavené niektoré pôdy. Hydrofobicita, tiež často nazývaná odpudivosť voči vode, sa môže prirodzene vyskytnúť ako dôsledok požiaru. ¹⁹³
Landslides / Zosuv pôdy	Masívny pohyb pôdy alebo skál dole svahom, spôsobený gravitáciou. Nekontrolované požiare zvyšujú riziko vzniku zosuvov pôdy, najmä na strmých svahoch, pretože spália a odstránia vegetáciu, ktorá bežne pôsobí na zvýšenie stability svahu a znižovanie dopadov erózie. Od personálu pracujúceho na obnovení pôdy po požiaroch sa vyžaduje posúdenie a riadenie rizika vzniku zosuvov pôdy s cieľom predísť zraneniam.
Land management / Obhospodarovanie pôdy	Proces riadenia využitia a rozvoja pôdy z dôvodu predchádzania požiarom, ochrany životného prostredia, obnovy alebo obchodu a/alebo ďalších dôvodov.
Land use planning / Plánovanie využitia	Rozhodovací proces zahŕňajúci priradenie územia krajiny k rozličným typom využitia a/alebo vegetácie.

¹⁹¹Založené na definícii pre "rehabilitation" poskytnutej z Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.282.

¹⁹² Zahŕňajúc nasledovné spôsoby manuálny, mechanický, chemický alebo s využitím ohňa.

¹⁹³ Založené na definícii poskytnutej z Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.198.

Kapitola 15 - Obnova

Výraz	Definícia
krajiny	
Leaching / Vylúhovanie	Proces týkajúci sa odstránenia rozpustenej látky z pôdy prostredníctvom filtrovania vody. Tento proces je často zhoršený vplyvom nekontrolovaných požiarov, pretože odstraňujú vegetáciu, ktorá zvyčajne pôsobí ako filter pred vylúhovaním.
Mulching / Mulčovanie	Aplikácia ochranného materiálu (slama, dobre prehnutý hnoj, bezfarebná alebo čierna polyetylénová plastová fólia) na zakrytie pôdy okolo rastlín. Dôvodom mulčovania je ochrana rastlín, tým že bráni výparu vlhkosti, zamrznutiu koreňov a/alebo rastu buriny.
Mycorrhizal plants / Mykorrhízne rastliny	Rastliny, ktoré majú symbiotický vzťah s hubami, ktoré zlepšujú ich schopnosť čerpať živiny z pôdy. Tento vzťah napomáha rastlinám zlepšiť mieru zotavenia, ich úroveň adaptácie na ťažké prostredia (napríklad s častým výskytom nekontrolovaných požiarov).
Natural regeneration / Prirodzená obnova	Obnova zložená zo semenáčikov vyrastených zo semien pochádzajúcich zo semennej banky alebo z pňových výmladkov,
Nursery / Lesná škôlka	Zariadenie, v ktorom sa pestujú semenáčky určené na výsadbu.
Plantation / Plantáž	Plocha so stromami vytvorená prostredníctvom umelej obnovy.
Planting / Sadenie	Činnosť spojená s umiestňovaním semien a semenáčikov do pôdy.
Plough / Pluh	Veľké náradie s jedným alebo viacerými čepeľami, upevnené v ráme, ktoré je ťahané po zemi a požíva sa na preoranie pôdy a tvorbu brázd, zvyčajne v prípravnej fáze pestovania plodín, ale tiež aj na budovanie protipožiarnych línií.
Post-fire succession / Sukcesia po požari	Všetky štádia rastu rôznych druhov rastlín na území, ktorým prešiel požiar. Množstvo rôznych štádií sukcesie po požari (sérií - sledov rastlinných spoločenstiev v sukcesii) sa vyskytuje v závislosti na prostredí. Prvé a posledné štádia sukcesie po požari sú nazývané štádium „ <i>pionierskych druhov</i> “ a štádium „ <i>pyrogénneho klimaxu</i> “. <ol style="list-style-type: none"> 1. Pionierske druhy¹⁹⁴ - druhy rastlín, ktoré po prechode požiaru rýchlo rastú a usadzujú sa. Rast pionierskych druhov reprezentuje prvé štádium sukcesie po požari. 2. Pyrogénny klimax – Posledné štádium sukcesie po požari. Pyrogénny klimax často reprezentuje rastlinné klimaxové spoločenstvo v štádiu sukcesie, ktoré je podmienené periodickými požiarimi.¹⁹⁵
Prescribed Burn/ Zámerné vypaľovanie	Zámerné a riadené vypaľovanie vykonávané za špecifických environmentálnych podmienok, ktoré slúži na odstraňovanie paliva z vopred

¹⁹⁴ Tiež niekedy nazývané ako „*kolonizujúce druhy*“.

¹⁹⁵ Zdroj: Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.119.

Výraz	Definícia
	<p>určenej územia a v konkrétnom čase, pri určitej intenzite požiaru a rýchlosti šírenia požiaru za účelom naplnenia cieľov obhospodarovania pôdy.¹⁹⁶</p> <p>Existujú tri špecifické typy zámerného vypaľovania, ktoré sa používajú pre obnovu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vypálenie z dôvodu premeny – použitie ohňa na elimináciu neželaných druhov, ktoré sa objavili po prirodzenom obnovení plochy. Konečným cieľom horenia z dôvodu premeny je zvyčajne príprava plochy na pestovanie alebo introdukovanie rozličných druhov. • Vypálenie z dôvodu regenerácie – využitie ohňa na podporu prirodzenej obnovy druhov, ktorých semená na uvoľnenie z obalu potrebujú teplo/ohň¹⁹⁷ alebo prerušenie obdobia vegetatívneho kľudu. • Vypálenie z dôvodu prípravy stanovišťa – využitie ohňa na odstránenie ťažbového odpadu, ktorý zostal po ťažbe a sústreďovaní nezhořeného dreva. Účelom vypálenie plochy z dôvodu prípravy stanovišťa je pripraviť túto plochu na ďalšie obnovné činnosti.
Protection against wildlife / Ochrana pred zverou	Všeobecný termín pre celú škálu opatrení, ktoré možno implementovať za účelom predchádzania poškodenia zmladenia zverou. Konkrétnymi príkladmi sú: trubky alebo siete umiestnené nad jednotlivými semenáčikmi alebo sadenicami, repelentné spreje aplikované na sadenice, alebo vztýčenie plotu, aby sa zabránilo prístupu k určitému pozemku.
Pyrophile species (phyrophyte)/ Druhy odolné voči požiaru (pyrofyty)	Druhy, ktoré sú schopné prežiť nekontrolované požiare a/alebo regenerovať po požiaru prostredníctvom požiarom stimulovaného klíčenia, pňovými výmladkami alebo nadzemnými výmladkami (napr. u listnáčov).
Recovery rate / Miera regenerácie	Percento semenáčikov, ktoré sú stále nažive aj po roku pestovania. Miera regenerácie (zmladenia) je často štatisticky určovaná na základe spočítania semenáčikov na časti (vzorke) línie so semenáčikmi.
Reforestation / Znovuzalesnenie	Znovuzaloženie lesa prostredníctvom vysadenia a/alebo zámerného vysiatia osiva na pôde postihnutej požiarom, ktorá bola predtým klasifikovaná ako les. ¹⁹⁸
Regeneration / Regenerácia (obnova)	Súhrnný názov pre akúkoľvek činnosť, ktorú je potrebné vykonať za účelom pokusu sa o rekonštrukciu prostredia zasiahnutého požiarom do stavu, v akom bol pred požiarom. Z mnohých príkladov, regeneračné aktivity môžu zahŕňať zámernú reintrodukcii druhov vegetácie, ktoré sa už usídlili na danej ploche a odstránenie pionierskych a iných druhov, ktoré sa pred požiarom na tejto ploche nevyskytovali.
Rehabilitation /	Súhrnný názov pre akékoľvek činnosti týkajúce sa nápravy škôd vzniknutých na

¹⁹⁶ Založené na definícii poskytnutej od AFAC pre "prescribed burning": Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council (2009) *Wildfire Glossary* (Australasian Fire and Emergency Service Authorities Council, Melbourne), s.22.

¹⁹⁷ Napríklad, pozri termín "serotinous seed container" na s.6.

¹⁹⁸ Založené na definícii FAO (2010) *Global Forest Resources Assessment 2010: Terms and Definitions* (Rome: FAO), s.13.

Kapitola 15 - Obnova

Výraz	Definícia
Rehabilitácia (obnova)	povrchu zeme, ktoré boli spôsobené požiarom alebo počas jeho hasenia. ¹⁹⁹
Residue Treatment / Nakladanie so zvyškami	Súhrnný názov pre činnosti, ktoré sa vykonávajú kvôli eliminácii zvyškov po ťažbe a sústreďovaní dreva za účelom uvoľnenia pôdy pre regeneráciu. Bežne sa na tento účel používajú 4 techniky: <ul style="list-style-type: none"> • Drvenie – drvenie a sekacie drevného odpadu na malé kúsky kvôli jeho roztrúseniu po zemi alebo na jeho predaja ako paliva (napríklad pre jeho využitie na vykurovanie). • Vypaľovanie z dôvodu prípravy stanovišťa - využitie ohňa na odstránenie ťažbového odpadu, ktorý zostal po ťažbe a sústreďovaní nezhořeného dreva. Účelom vypálenie plochy z dôvodu prípravy stanovišťa je pripraviť túto plochu na ďalšie obnovné činnosti. • Hromadenie – vytvorenie skladovacích zásob, na mieste vzdialenom od ťažbového miesta, s ktorých využitím sa uvažuje do budúcnosti. • Sústredenie ťažbového odpadu – sústreďovanie drevnatého odpadu do dlhých súvislých paralelných radov.
Resilience / Odolnosť/Pružnosť	Schopnosť ekosystému alebo jednotlivých druhov navrátiť sa po zasiahnutí požiarom do pôvodného stavu.
Resprouter / Pňový výmladok	Mladý výhonok, ktorý vzhádza z púčiku na pni, ktorý zostal nažive aj po požari.
Restoration / Obnova	Súhrnný názov pre akékoľvek činnosti, ktoré sa vykonávajú so zámerom redukcie a riadenia dopadov požiaru na konkrétne prostredie.
Retention pond/basin / Priehrada	Pernamentná záchytná nádrž pre odtok vody.
Ridge planting / Hrobľová výsadba	Činnosť spojená s výsadbou semenáčikov alebo mladých stromčekov na dlhých, úzkych kopčekoch vykopanej zeminy. Hrobľe pre výsadbu sú obyčajne vytvorené pomocou kusov zeminy odlietajúcich od pluhu.
Rock fall / Padanie skál	Miesto, typické padaním kameňov a skál dole svahom. Nekontrolované požiare zvyšujú riziko pádu skál na svahoch, pretože požiar spáli a odstráni vegetáciu, ktorá zlepšuje stabilitu svahu. Personál pracujúci na obnovení krajiny po požari musí posúdiť a kontrolovať riziko spojené s padaním skál, aby predišiel zraneniu.
Root sucker / Koreňový výmladok	Mladý výhonok, ktorý rastie z púčiku uniestneného na koreni.
Scorch / Spála	Olistenie rastliny so znakmi „zhnednutia“, ktoré bolo spôsobené požiarom (teplom), ale nie samotným spálením.
Seed / Semeno	Jednotkový prvok diseminácie rastlinného embrya. Môže ním byť semeno, alebo semeno uzavreté v plode, ktoré sa neotvorí, alebo semeno prilepené na

¹⁹⁹ Založené na definícii z Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg), s.282.

Kapitola 15 - Obnova

Výraz	Definícia
	časti plodu.
Seedling / Semenáčik	Mladý výhonok rastliny s vekom jedného alebo viacerých rokov. Semenáčiky môžu byť pestované v lesných škôlkach alebo prirodzene na stanovišti.
Seedling quality / Kvalita semenáčikov	Posúdenie stavu koreňov a nadzemných častí rastliny. Kvalita semenáčikov závisí na kvalite ošetrovania a kvalite prostredia, v ktorom semenáčik vyrastal (napr. škôlka alebo prírodné prostredie), a má priamy vplyv na mieru zotavenia.
Seed lot / Oddiel osiva	Súbor semien používaných v škôlke na pestovanie semenáčikov. Ak semená pochádzajú z toho istého zdroja (rovnaký kmeň alebo oblasť pôvodu), potom má väčšina z nich certifikát pôvodu.
Serotinous seed container / Kontajner s neskorými semenami	Prírodné sa vyskytujúca šiška so semenami alebo jej kostra, ktorá je pokrytá voskom. Tento voskový kryt umožňuje šiške so semenami zotrvať uzatvorenou a driemúcou počas niekoľkých rokov a otvorí sa len pri pôsobení vysokej teploty (akú produkuje požiar). ²⁰⁰
Silviculture / Pestovanie lesov	Umenie a veda kontrolovania založenia, rastu, zloženia, zdravotného stavu a kvality lesov a lesných oblastí, s cieľom naplňovania účelov a hodnôt, ktoré na lesy kladú vlastnícu a užívateľa lesa a spoločnosť. ²⁰¹
Site preparation / Príprava stanovišťa	Všetky činnosti, ktoré súvisia s prípravou pôdy na regeneračné aktivity po požiari.
Slit planting / Štrbinová sadba	Sadenie semenáčikov do výkopu v zemi, urobeného pomocou motyky, krompáča alebo rýľa, a jeho následným uzatvorením (často utlačením nohou).
Soil compaction / Zhutňovanie pôdy	Stlačenie pôdy kvôli kráčaniu, preprave vybavenia a prechodu vozidiel po nej. K zhutneniu pôdy môže dôjsť aj počas hasenia požiaru a vykonávania obnovných, rehabilitačných a regeneračných činností. Zhutnenie pôdy môže predstavovať závažný problém, pretože znižuje prirodzenú pórovitosť pôdy, ktorá znižuje jej produktivitu a zvyšuje jej odolnosť voči erózii.
Source identified seed (plant) / Semeno (rastlina) známeho pôvodu	Oddiel semena alebo sadenice, odvodený od definovaného zdroja, registrovaného určeným orgánom.
Spider excavator / Kráčajúci bager	Rýpadlo s výraznými nohami, ktoré môže pracovať alebo sa presúvať po alebo naprieč strmými svahmi. ²⁰²
Spot planting²⁰³ / Pomiestna hlúčiková	Sadenie vnútri plôch, ktoré boli predpripravené vykopením jám pre sadenice (misky so semenami) a po ich vložení znova zasypané kyprou pôdou, z dôvodu podpory lepšieho rozvoja ich koreňovej sústavy. Jamy môžu byť

²⁰⁰ Pukajúce šišky nevyžadujú intenzívne teplo a otvárajú sa skôr ako náhle dosiahnu správny vek.

²⁰¹ Zdroj: Minnesota Department of Natural Resources (USA) na:

http://www.dnr.state.mn.us/forestry/ecs_silv/index.html

²⁰² Kráčajúci bager môže pracovať na svahoch, kde tradičné kolesové alebo pásové bagre neôžu.

Výraz	Definícia
sadba	vytvorené manuálne (napr. s využitím rýľu) alebo mechanicky (napr. s využitím bagra).
Stump removal / Odstránenie pňov	Zámerné vyťaženie a zničenie pňov stromov, ktoré zostali v lese po požiari alebo po ťažbe dreva. Pňe sa odstraňujú z viacerých dôvodov, ale medzi dve najčastejšie patrí uľahčenie zalesňovacích činností na lesnej pôde a zabránenie šíreniu sa chorôb koreňových systémov.
Stump sprout / Pňový výmladok	Mladý výhonok, ktorý vyrastá z koruny koreňov, potom čo peň stromu prežil prechod požiaru. Pňové výmladky sú špecifickým príkladom prispôsobenia sa niektorých druhov požiaru.
Sub-soiling / Kyprenie pôdy	Proces rozloženia štruktúry pôdy z dôvodu zlepšenia jej vlastností pre korene rastlín. Kyprenie pôdy sa zvyčajne robí prostredníctvom mechanizačných prostriedkov.
Succession / Sukcesia (rastlinných spoločenstiev)	Vývoj rastlinných spoločenstiev na zemi. Proces začína nástupom pionierskych druhov a končí založením stabilného klimaxového spoločenstva. Počas sukcesie je pozorovaná pozvoľná a postupná zmena v druhovom zložení.
Terrace / Terasa	Plocha s rovným povrchom, ktorá je zasadená do alebo na strmý svah.
Treatment of vegetation / Príprava vegetácie	Súhrnný termín pre všetky činnosti, ktoré sa vykonávajú s cieľom obmedzenia neželanej vegetácie, ktorá konkuruje pestovaným druhom, introdukovaným po požiari.
Weed growth / Rast buriny	Drevnaté alebo bylinné rastliny, ktoré sú na danej ploche neželané, pretože konkurujú semenáčikom/sadeniciam, ktoré sú pestované pre špecifický účel (ako regenerácia, rehabilitácia, zalesňovanie na nelesnej a lesnej pôde).
Weed removal / Odstránenie buriny	Činnosť spojená s elimináciou konkurenčnej vegetácie okolo sadeníc alebo semenáčikov. Odstránenie buriny možno dosiahnuť manuálne (s použitím ručného náradia) alebo mechanicky (s využitím mechanizačného prostriedku) alebo chemicky (prostredníctvom aplikácie postreku herbicidu na konkrétne miesto).

²⁰³ Niekedy sa označuje aj ako „jamková sadba“.

Bibliografia:

Čast' 1 – Knihy a správy

Ager, A., Finney, M. and McMahan, A. (2006) "A Wildfire Risk Modeling System for Evaluating Fuel Treatment Strategies" in Andrews, P.L. and Butler, B.W. (comps) *Fuels Management — How to Measure Success: Conference Proceedings.28-30 March 2006; Portland, OR. Proceedings RMRS-P-41.* (Fort Collins, CO: USDA Forest Service, Rocky Mountain Research)²⁰⁴

Albini, F. A. (1976) "Estimating wildfire behavior and effects" *General Technical Report INT-30* (Ogden, UT: USDA, Forest Service, Intermountain Forest and Range Experiment Station)

Andersen, H.E. (1982) *Aids to Determining Fuel Models for Estimating Fire Behavior* (Ogden, Utah: USDA Forest Service)²⁰⁵

Arnaldos Viger, J., Navalon Nonel, X. and Pastor Ferrer, E. (2004) *Manual de ingeniería básica para la prevención y extinción de incendios forestales* (Madrid, Spain: Mundi-Prensa)

Australasian Fire Authorities Council (AFAC) (2009) *Wildfire Glossary* (East Melbourne: AFAC)²⁰⁶

Australasian Fire Authorities Council (AFAC) (2011) *Australasian Inter-service Incident Management System (AIIMS)*, Revised Third Edition (East Melbourne: AFAC)²⁰⁷

Bernetti G., Gragori Manolacu M., Nocentini S. (1980) *Terminologia forestale*, Collezione di terminologia forestale multilingue N.3, versione italiana (Accademia Italiana di Scienze Forestali e Consiglio Nazionale delle Ricerche), p.518

British Standards Institution (2010) *BS EN ISO 13943:2010 Fire Safety – Vocabulary (ISO 13943:2008)* (Milton Keynes: BSI)

Canadian Interagency Forest Fire Center (CIFFC) (2003) *Glossary of Forest Fire Management Terms* (Winnipeg: CIFFC)

Canadian Interagency Forest Fire Center (CIFFC) (2003) *Glossaire des Termes Employés en Gestion du Feu en Forêt* (Winnipeg: CIFFC)

Česká asociace hasičských důstojníků (1998) *Požární Ochrana - Slovník* (Ostrava: Knižnice České asociace hasičských důstojníků)

Chromek, I. and Horičková, J. (2004) "Use of water spray to extinguish wild fires" in *Wood and Fire Safety* (Zvolen: Technical University in Zvolen)

Corpo Forestale dello Stato and Dipartimento della Protezione Civile (2009) *Forest Fire Fighting Terms Handbook.* (Rome: Dipartimento della Protezione Civile)

DeHaan, J.D. (2002) "Chapter 8 – Grass and Wildland Fires and Their Investigation" in *Kirk's Fire Investigation.* 5th Ed. (New Jersey, USA; Prentice Hall), pp.251-273

²⁰⁴ Also available online at: http://www.fs.fed.us/rm/pubs/rmrs_p041/rmrs_p041_149_162.pdf

²⁰⁵ Also available online at: http://www.fs.fed.us/rm/pubs_int/int_gtr122.pdf

²⁰⁶ Also available online at: http://knowledgeweb.afac.com.au/data/bushfire_glossary

²⁰⁷ Also available online at: <http://knowledgeweb.afac.com.au/aiims/doctrine>

Department for Environment, Food and Rural Affairs (2007a) *The Heather and Grass Burning Code 2007* (London: DEFRA)²⁰⁸

Department for Environment, Food and Rural Affairs (2007b) *The Heather and Grass Burning Code 2007 - Best Practice Guide: How to Produce a Burning Plan* (London: DEFRA)²⁰⁹

ECE, FAO, ILO and IUFRO (1981) *Vocabulary from the Seminar on Forest Fire Prevention and Control, Warsaw, Poland, 20 – 22 May 1981*

FAO (2005) *Forest Fire Management Terminology* (Rome: FAO)²¹⁰.

FAO (2006) *Fire Management: Voluntary Guidelines, Principles and Actions*. Fire Management Working Paper 17 (Rome: FAO)²¹¹

FAO (2010) *Global Forest Resources Assessment 2010: Terms and Definitions*. Working Paper 144/E (Rome: FAO)

FM Global (2001) *Pocket Guide to Fire and Arson Investigation* (FM Global)

Gazzard, R. (2009) *United Kingdom Vegetation Fire Standard: Data Fields and Terminology for Wildfire Incidents and Prescribed Burning within Great Britain and Northern Ireland*²¹²

Global Fire Monitoring Center (2010) *International Multi-Lingual Fire Management Terminology* (Global Fire Monitoring Center, Freiburg)

Government of the North West Territories (2001) *Forest Fire Prevention and Suppression Guidelines for Industrial Activities* (Place unknown: Government of the North West Territories)²¹³

Government of the North West Territories (2005) *Forest Fire Management Policy* (Place unknown: Government of the North West Territories)²¹⁴

Grillo F.F., Castellnou, M., Molina, D.M., Martínez E.R. and Fababú, D.D. (2008) *Análisis del incendio forestal: Planificación de la Extinción* (Granada, Spain: AIFEMA).

HM Government (2008) *The Fire Service Manual Volume 2, Fire Service Operations: Incident Command*, 3rd Edition (London: TSO)

Johnson, G. and Jordan, C. (2000) *Airtanker Drop Guides: Ground Pattern Performance of the SEI Industries Bambi 324-Gallon Bucket* (Washington DC: USDA)

Majlingova, A. (2012) "Opening-up of forests for fire extinguishing purposes" in *Croatian Journal of Forest Engineering*, 33(1), pp.159-168

---

²⁰⁸ Also available online at: http://www.naturalengland.org.uk/Images/heathergrassburningcode_tcm6-7795.pdf

²⁰⁹ Also available online at: http://www.naturalengland.org.uk/Images/burningweb_tcm6-7789.pdf

²¹⁰ Also available online at: <http://www.fao.org/forestry/firemanagement/13530/en/>

²¹¹ Also available online at: www.fao.org/forestry/site/35853/en

²¹² Also available online at:

[http://www.forestry.gov.uk/pdf/UKVFS_August_2009.pdf/\\$FILE/UKVFS_August_2009.pdf](http://www.forestry.gov.uk/pdf/UKVFS_August_2009.pdf/$FILE/UKVFS_August_2009.pdf)

²¹³ Also available online at:

<http://www.nwtfire.com/cms/sites/default/files/Guidelines%20for%20Forest%20Fire%20Prevention%20and%20Suppression.pdf>

²¹⁴ Also available online at: http://www.enr.gov.nt.ca/live/pages/wpPages/Our_Forest.aspx

Majlingová, A., Tuček, J. and Vida, T. (2006) "Fuel models specification for fire modeling and simulation purposes using existing information about forests" in *Proceedings of the International Conference on Fire Safety, Novi Sad*, pp.444-455

National Wildfire Coordinating Group (1998) *Wildfire Prevention Strategies* (NWCG, Boise)

National Wildfire Coordinating Group (2004) *Incident Response Pocket Guide* (NWCG, Boise)

National Wildfire Coordinating Group (2005) *Wildfire Origin and Cause Determination Handbook* (NWCG Fire Investigation Working Team, Boise)

National Wildfire Coordinating Group (2005) *Wildfire Origin and Cause Determination FI-210 Student Workbook* (NWCG, Boise)

National Wildfire Coordinating Group (2008) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (NWCG, Boise)

National Wildfire Coordinating Group (2011a) *Glossary of Wildland Fire Terminology* (NWCG, Boise)

National Wildfire Coordinating Group (2011b) *Interagency Aerial Supervision Guide* (NWCG, Boise)

National Fire Protection Association (2009) *NFPA 1033 – Professional Qualifications for Fire Investigator* (NFPA, Quincy, Massachusetts)

National Fire Protection Association (2011) *NFPA 921 – Guide for Fire and Explosion Investigations* (NFPA, Quincy, Massachusetts)

Natural England and DEFRA (2007a) *The Heather and Grass Burning Code* (London: DEFRA)²¹⁵

Natural England and DEFRA (2007b) *The Heather and Grass Burning Code - Best Practice Guide 1: How to Produce a Burning Plan* (London: DEFRA)²¹⁶

Rodríguez Río, X.A. (ed.) (2012) *Vocabulario Forestal (galego-español-inglés)* (Santiago de Compostela, Spain : Servizo de Publicacións e Intercambio Científico da Universidade de Santiago de Compostela)²¹⁷

Scottish Government (2011) *The Muirburn Code* (Edinburgh: Scottish Government)²¹⁸

Solarz, P. and Jordan, C. (2000) *Airtanker Drop Guides: Ground Pattern Performance of the Snow Air Tractor with Constant Flow Tank* (Washington DC: USDA)

Tuček, J. and Majlingová, A. (2007) *Lesné Požiare v Národnom Parku Slovenský raj: Aplikácie Geoinformatiky* (Zvolen: Technická univerzita vo Zvolene)

---

²¹⁵ Also available online at: http://www.naturalengland.org.uk/Images/heathergrassburningcode_tcm6-7795.pdf

²¹⁶ Also available online at: http://www.naturalengland.org.uk/Images/burningweb_tcm6-7789.pdf

²¹⁷ Also available online

at: <http://www.usc.es/export/sites/default/gl/servizos/snl/terminologia/descargas/forestal.pdf>

²¹⁸ Also available online at: <http://scotland.gov.uk/Resource/Doc/355582/0120117.pdf>

Tuček, J. and Majlingová, A. (2009) "Forest Fire Vulnerability Analysis" in: Strelcova, K., Matyas, C., Kleidon, A., Lapin, M., Matejka, F., Blazenec, M., Skvarenina, J. and Holec, J. (eds.) *Bioclimatology and Natural Hazards* (Springer), pp.219-230

United States Department of Agriculture (1996) *Professional Helicopter Pilot Guide* (Washington DC: USDA)

United States Department of Homeland Security (2008) *National Incident Management System* (Washington DC: USDHS)²¹⁹

Vega JA (2001) *Manual de Queimas Prescritas para Matogueiras de Galicia* (Santiago de Compostela, Spain : Xunta de Galicia)

Vélez Muñoz, R. (2009) *La Defensa Contra Incendios Forestales* (Madrid, Spain: McGraw-Hill)

Yáñez Arnesto, A., Castro López, F., Lombardía Fernández, C., Varela Núñez, M.J. (2007) *Manual de Prevención e Defensa Contra os Incendios Forestais en Galiza* (Santiago de Compostela, Spain : Xunta de Galicia)

Williams, J., Albright, D., Hoffmann, A.A., Eritsov, A., Moore, P.F., Carlos Mendes De Morais, J., Leonard, M., San Miguel-Ayanz, J., Xanthopoulos, G., and van Lierop, P. (2011) *Findings and Implications from a Course-Scale Global Assessment of Recent Selected Mega-Fires* (Rome: FAO)²²⁰

---

²¹⁹ Also available online at: http://www.fema.gov/pdf/emergency/nims/NIMS_core.pdf

²²⁰ This paper was commissioned by the FAO and was presented at the 5th International Wildland Fire Conference, Sun City, South Africa in 2011. The paper is also available online at: <http://www.fao.org/forestry/32063-0613ebe395f6ff02fdec13b7749f39ea.pdf>

Bibliografia:

Čast' 2 – On-line zdroje literatúry

Accidental, Natural and Social Fire Risk Assessment and Management Project

- *Final Report* - http://www.fire-risk.eu/resources/documents/document_display.htm?pk=88

Australasian Fire Authorities Council (AFAC):

- *Fire Behaviour*: http://knowledgeweb.afac.com.au/research/fire_behaviour
- *Fire Behaviour, Fire Weather*:
http://knowledgeweb.afac.com.au/research/fire_behaviour/weather
- *Fire Behaviour, Prescribed Fire*:
http://knowledgeweb.afac.com.au/research/fire_behaviour/prescribed
- *Fire Management*: http://knowledgeweb.afac.com.au/research/fire_management
- *Fire Management, Wildfire Incident Management*:
http://knowledgeweb.afac.com.au/research/fire_management/wildfire
- *Wildfire Glossary*: http://knowledgeweb.afac.com.au/data/bushfire_glossary

All-Terrain Vehicle Industry European Association (ATVEA):

- www.atvea.org/9431E/What_is_an_ATV.aspx

Canadian Interagency Forest Fire Center (Canada):

- *Home page*: <http://www.ciffc.ca/>
- *Hover Exit Guidelines (v1.7)*:
http://www.ciffc.ca/images/stories/docs/Final_Draft_Hover_Exit_Guidelines_v1.7.pdf

CTIF

- *Home page*: <http://ctif.org/>
- *CTIF Dictionary of fire-related terms showing translations of terms in English, French, German and Russian*:
http://ctif.org.free.fr/index.php?images=oui&lang_prec=UK&rech_libre=&code_id=777&lettre=A&lang_orig=GE&lang_dest=RU&lang=

Department for Environment, Food and Rural Affairs (UK):

- <http://www.defra.gov.uk>

ESRI GIS Dictionary:

- <http://support.esri.com/en/knowledgebase/Gisdictionary/browse>

Federal Emergency Management Agency (FEMA) (USA):

- *Home page* - <http://www.fema.gov/>
- *Ready – Prepare. Plan. Stay Informed* (FEMA) - <http://www.ready.gov/wildfires>

Food and Agriculture Organisation (FAO):

- *Forest Harvesting Practice Glossary*: <http://www.fao.org/docrep/v6530e/v6530e12.htm>
- *International Handbook on Forest Fire Protection: Technical Guide for the countries of the Mediterranean Basin*: <http://www.fao.org/forestry/27221-06293a5348df37bc8b14e24472df64810.pdf?guardian-download=1345195965.206.0.a0b237c27cb111f22ff37fc90842e01b996f966d>

- *Incident Command System Online Glossary*²²¹:
<http://www.fao.org/forestry/firemanagement/13530/en/>

Fire Line Handbook (abridged):

- http://c21.maxwell.af.mil/documents/glossary_of_firefighting_terms.htm

Fire Notes:

- *Wildland Firefighting (3rd Edition), Chapter 1 - Terms: Wildland Fire Behavior: Fuel, Weather, Topography*: <http://www.firenotes.com/wild3rd/redwild3terms/redwild3ch1terms.php>

FireWords: Glossary of Fire Science Terminology: <http://www.firewords.net/>

Global Fire Monitoring Center: <http://www.fire.uni-freiburg.de/>

Government of the North West Territories (Canada): <http://www.nwfire.com>

Government of Yukon (Canada) :

- *Glossary of Wildfire Terms*: <http://www.community.gov.yk.ca/firemanagement/glossary.html>

Interfire:

- *Home page*: <http://www.interfire.org>
- *Fire Investigation Resource Center*: <http://www.interfire.org/resourcecenter.asp>

National Health Service (UK):

- *Medical Conditions*: <http://www.nhs.uk/Conditions/>

Natural Resources Canada:

- *Canadian Wildland Fire Information System*:
<http://cwfis.cfs.nrcan.gc.ca/background/summary/fwi>

National Institute of Occupational Safety and Health (USA):

- *Wildland Firefighting Safety and Health*: <http://blogs.cdc.gov/niosh-science-blog/2012/07/wildlandfire/>

National Snow and Ice Center (USA): www.nsidc.org

Ordnance Survey (UK):

- *Glossary*: <http://www.ordnancesurvey.co.uk/oswebsite/aboutus/reports/misc/glossary.html>

St John Ambulance (UK):

- *Shock*: <http://www.sja.org.uk/sja/first-aid-advice/shock.aspx>

United States Department of Agriculture: <http://www.usda.gov/wps/portal/usda/usdahome>

United States Forest Service:

- *Home page*: <http://www.fs.fed.us>
- *Fire and Aviation Management, Risk Management*:
http://www.fs.fed.us/fire/safety/10_18/10_18.html

United States National Park Service:

- *Fire and Aviation Management, Wildfire*: <http://www.nps.gov/fire/wildland-fire/>

Wildland Fire Links: <http://www.wildlandfire.com/links.htm>

---

²²¹ Produced by the Fire Management Working Group of the North American Forest Commission for the FAO.

Index Pojmov

“

“V” and “U” pattern indicators, 140

A

Absolute humidity, 43
Accelerant, 14, 127
Access, 50, 59, 68, 86, 127
Accident, 50
Accident investigation, 50
Accident report, 50
Accountability, 59
Advancing fire, 14, 50, 68, 127
Advection, 43
Aerial attack, 68, 103
Aerial coordination, 68, 103
Aerial Coordinator, 69, 103
Aerial detection, 68, 103, 118
Aerial fuels, 27
Aerial ignition, 96, 103
Aerial ignition device, 96, 103
Aerial observer, 103, 118
Aerial operations, 68, 104
Aerial reconnaissance, 69, 104, 118
Aerial resources, 69, 96, 104
Aerial support group, 104
Afforestation, 143
Aggregation, 86
Aiming off, 86
Air mass, 43
Air Traffic Control (ATC), 104
Aircraft, 104
Airspace, 104
Alidade, 96, 118
All-Terrain Vehicle, 157
All-Terrain Vehicle (ATV), 96
Alphanumeric, 86
Altitude, 86, 105, 118
Amphibious vehicle, 96
Anaphylaxis, 50
Anemometer, 43, 96
Angle of char indicators, 127
Anchor point, 50, 69
Annotation, 86, 118
Anti-knot container, 143
Approach trajectory, 105
Arable crops, 27
Area ignition, 69

Area of origin, 14, 69, 127
Arson, 128
Artificial regeneration, 143
Asfyxia, 50
Aspect, 14, 36, 43
Assigned resources, 59, 69
Assignment, 59, 69, 105
Atmosphere, 43
Atmospheric inversion, 43
Atmospheric pressure, 43
Atmospheric saturation, 43
Atmospheric stability, 43
Attack a fire, 69
Audible warning device, 51, 96, 105
Authentication of evidence, 128
Authorisation to release, 105
Authority, 59, 70, 128
Automatic detection, 118
Available fuels, 27, 70
Available resources, 59, 70
Average wind direction, 44
Average wind speed, 44

B

Back bearing, 86
Backing fire, 14, 70, 128
Bare root seedlings, 143
Barometer, 44, 96
Barrier, 14, 36
Base map, 86, 118
Baseline, 70, 86
Bearing, 59, 70, 86, 105
Beater, 96
Beaufort Scale, 44
Bench terrace, 143
Black area, 27, 51, 70
Blind area, 36, 51, 59, 86, 118
Body of water, 105
Bog, 36
Boundary, 87
Boxing obstacles, 87
Breakout, 14, 51, 59, 70
Breeze, 44
Briefing, 51, 59, 70
Broadleaved trees, 27
Browser, 87
Bucket, 105
Bucket release, 105
Buffer, 87

Build up, 14
Bulldozer, 96, 143
Burn, 14, 27, 51, 70, 143
Burn out, 70
Burn patterns, 128
Burn plan, 59, 71
Burn severity, 71, 128, 143
Burn supervisor, 51, 59, 71
Burn team, 59, 71
Burning conditions, 14, 70
Burning period, 71
Burning regulations, 70
Burnover, 51

C

Canopy, 27
Cardinal direction, 87
Cargo, 97, 105
Cargo drop, 106
Cargo chute, 97, 105
Cartography, 87
Catch trench, 71
Catchment area, 36
Cause of fire, 15, 128
Centre burn, 71
Certification of Seed Origin, 143
Circumstantial evidence, 129
Classification, 87
Clean burn, 15, 27, 71, 143
Clearance of channels and valleys, 144
Cliff, 36
Cloud, 44
Cloud cover, 44, 106
Cloud types, 44
Coarse fuels, 27
Combustibility, 15, 27
Combustion, 15
Combustion rate, 27
Command, 6, 51, 52, 59, 72
Communication channel, 119
Communication tower, 119
Communications Plan, 60
Compactness, 15, 27
Compass, 87, 97, 106
Compass rose, 87, 106
Competency, 51, 60, 71
Condensation, 45
Condition of vegetation, 27, 71
Condition of Vegetation, 15
Conduction, 15
Conflation, 87
Confluence, 36
Coniferous trees, 27
Container seedling, 144
Containment, 60, 71
Contingency plan, 71

Contingency Plan, 60
Contour index lines, 67
Contour interval, 87
Contour line, 87
Contour pattern, 87
Contour spacing, 88
Contour value, 88
Contouring, 88
Control centre, 119
Control line, 72
Control points, 106
Control room, 60, 106
Controlled fire, 71
Convection, 15, 45
Convection column, 45
Convection-driven fire, 45
Conversion burning, 119
Cool fire, 16, 28, 72
Cooperating agency, 60, 72
Coordinate transformation, 88
Coordinates, 60, 88, 106, 119
Coppicing, 144
Copyright, 88
Corroborating evidence, 129
Counter burn, 72
Coupling, 97
Creeping fire, 16
Critical point, 16, 60, 72
Crown Fire / Crowning, 16
Crown kill, 28, 129, 144
Crown scorch, 28, 129, 144
Cupping indicators, 129
Curing, 16, 28
Curling indicators, 129

D

Daisy chains, 106
Dam, 144
Damping-off, 144
Data, 88, 119
Data quality, 88, 119
Data record, 88
Data transmission, 119
Database, 88, 119
Dataset, 88
Datum, 88
Dead fuels, 28
Debris, 28
Deciduous trees, 28
Deductive reasoning, 129
Deep-seated fire, 16, 28, 129
Degree of damage, 129
Dehydration, 51
Delayed aerial ignition device, 106
Delegation, 60
Demobilization, 106

Demobilize, 60, 72
Demographic data, 89
Depth of burn, 16, 28, 129, 144
Depth of char indicators, 129
Desorption, 28, 45
Detection, 6, 90, 119
Detention pond/basin, 144
Detonator, 130
Dew, 45
Dew point, 45
Die out patterns, 130
Digital elevation model, 89, 119
Digital elevation model (DEM), 89
Digitising, 89
Direct attack, 72
Direct evidence, 130
Direct seeding, 144
Directional indicators, 130
Disengagement plan, 106
Disengagement trajectory, 107
Disposition of evidence, 130
Dissipation area, 144
Divert, 107
Documentary evidence, 130
Drainage system, 36, 144
Drip torch, 97
Drone, 107
Drop zone, 107
Drought, 45
Duff, 28
Dummy run, 107
Dynamic risk assessment, 51, 72

E

Early release, 107
Elevated fuels, 28
Elevation, 6, 36, 89, 119
Encryption, 119
Erosion, 145
Erosion control, 145
Escape plan, 52, 72
Escape route, 52, 72
Estimated Time of Arrival (ETA), 60, 107
Evacuation, 52, 72
Evaporation, 45
Evidence, 130
Excavator, 97, 145
Exit trajectory, 107
Expert witness, 130
Extinction, 16, 73
Extreme fire behaviour, 16, 52

F

Factual witness, 130
Fascines, 145

Fertiliser, 145
Final run, 107
Fine fuel moisture, 29
Fine Fuels, 28
Fingers of fire, 16
Fire, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 29, 30, 39, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 52, 56, 59, 60, 61, 63, 65, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 86, 98, 100, 105, 106, 109, 120, 123, 124, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 138, 140, 141, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 156
Fire activity, 17, 73, 130
Fire activity / Aktivita, 73
Fire adaptation, 145
Fire analysis, 17, 73, 131
Fire behaviour, 17, 52, 73, 131
Fire behaviour forecast, 17, 52, 73
Fire concentration, 17, 131
Fire damage, 18, 145
Fire danger, 18, 52, 73, 119
Fire danger index, 18, 120
Fire dependent ecosystem, 145
Fire dependent species, 145
Fire dynamics, 18, 131
Fire ecology, 18, 146
Fire edge, 18, 73
Fire effects, 18
Fire environment, 18, 29, 36, 45, 73
Fire extinguisher, 97
Fire fighter, 60
Fire fighting chemicals, 74, 97, 107
Fire footprint, 18, 74, 131, 146
Fire front, 18
Fire growth, 18, 131
Fire hazard, 18, 29, 120, 131
Fire history, 19, 131
Fire intensity, 19, 131
Fire investigation, 61, 74, 132
Fire investigation protocols, 132
Fire investigation team, 132
Fire Management Plan, 61, 74
Fire model, 19, 132
Fire patterns, 132
Fire perimeter, 19, 61, 74, 132
Fire Plan, 74, 120
Fire prediction system, 19, 52, 74
Fire prediction system /, 52
Fire Prevention, 120
Fire Prevention Plan, 120
Fire regime, 19
Fire resistant plant, 146
Fire risk, 19, 52, 61, 74
Fire scar, 132
Fire season, 19
Fire sensitive ecosystem, 146
Fire sensitive species, 146
Fire severity, 19, 75, 132, 146
Fire shelter, 53, 98

Fire spread, 20, 29, 75, 132
Fire storm, 20, 45
Fire Suppression Plan, 61, 75, 120
Fire Traffic Area (FTA), 108
Fire triangle, 20
Fire types, 20, 75
Fire whirl, 20, 45
Fire wind, 20, 45
Firebrand, 17
Firebreak, 17, 29, 36, 73, 120
First responders, 75, 132
Flame angle, 20, 76, 132
Flame depth, 20
Flame height, 20, 76, 132
Flame length, 20, 76, 133
Flame risk, 21, 53, 76
Flaming combustion, 21
Flaming front, 21
Flaming zone, 21
Flammability, 20, 29, 133
Flank attack, 76
Flank attack (aerial), 76, 108
Flank fire, 21
Flanks, 21, 76, 133
Flare up, 21, 53
Flash fuels, 29
Flashing, 21, 53
Flight hazards, 108
Flight trajectory, 108
Floodplain, 36
Flow obstruction, 146
Foam, 76, 98
Fog/Fogging System, 98
Foliage freeze, 133
Foot, 109
Forces of alignment, 21, 76, 133
Forces of Alignment, 36, 46
Forest, 6, 29, 98, 139, 143, 145, 149, 154
Forest rehabilitation, 147
Fragmentation, 29, 120
Fuel, 21, 29, 33, 133
Fuel model, 31
Fuel arrangement, 29
Fuel assessment, 30
Fuel boundary, 30
Fuel complex, 30, 133
Fuel condition, 30
Fuel consumption, 30
Fuel continuity, 30
Fuel hazard, 30
Fuel layers, 30
Fuel load, 30
Fuel management, 30, 120, 147
Fuel model, 121, 133
Fuel moisture content, 31
Fuel properties, 31
Fuel separation, 31

Fuel treatment, 31, 76, 121, 147
Fuel type, 31
Fuel type pattern, 31
Fuel-driven fire, 21, 30, 53
Fulgurites, 133

G

Gabion, 147
Gels, 76, 98
General Area of Origin, 133
Generator, 98
Geocode, 89, 121
Geographic Information System (GIS), 61, 77, 89, 121
Global Positioning System (GPS), 61, 77, 89, 121
Global Positioning System (GPS) Navigation Device, 89, 121
Global Positioning System (GPS) receiver, 98
Glowing combustion, 22
Go-around, 109
Gorge, 36, 53
Gradient, 36, 89
Grass stem indicators, 134
Grassland, 31
Grid bearing, 89
Grid North, 90
Grid reference, 90, 121
Gridlines, 90
Ground fire, 22
Ground fuels, 31
Ground probe, 98
Ground team, 61, 77
Groundwater, 37
Gully, 37, 53

H

Hand line, 61, 77
Hand team, 61, 77
Hand tool, 98
Hardware, 121
Hazard, 53, 90
Head attack, 77
Head attack (aerial), 77, 109
Head fire, 22, 77
Healing in, 147
Heat probe, 77, 98
Heat transfer, 22
Heathland, 31
Height, 109
Helicopter, 99, 109
Helicopter release system, 109
Helipad, 109
Helipond, 109
Helipump, 99, 109
Helispots, 109
Helitank, 109

Helitorch, 99, 109
Hill, 37
Hold, 110
Holding area, 62, 77
Horizontal fuel arrangement, 31
Horticultural crops, 31
Hose, 99
Hot fire, 22, 32, 77
Hot spot, 22, 77
Hover fill, 110
Humidity, 6, 46
Hydrology, 147
Hydrophobicity, 147
Hygrometer, 46, 99
Hyperthermia, 53
Hypothermia, 53

C

Chain of command, 51, 59
Chain of custody, 128
Chainsaw, 97
Char, 128
Char height, 128

I

Identification run, 110
Ignition, 22, 77, 134
Ignition method, 22, 77, 134
Ignition patterns, 78, 121
Ignition temperature, 134
Incendiary, 6, 78, 99, 134
Incident, 6, 52, 53, 62, 72, 78, 122
Incident Command, 54, 62
Incident Command Point, 62, 78
Incident Command Support, 62
Incident Command System, 62, 78
Incident Command System (ICS), 54, 62
Incident Commander, 54, 62, 78
Incident localization, 122
Incident objectives, 62
Incident support, 62
Incident support /, 78
Index, 5, 18, 90
Indicators, 135
Indirect attack, 78
Infrared (IR), 122
Infrared imager, 122
Initial attack, 78
Initial response, 62, 78
Intercardinal directions, 90
Islands, 22, 32
Isobar, 46
Isotherm, 46

J

Jettison, 110
Junction zone, 22
Junction zone affect, 22

K

Knock down, 79
Knot, 110

L

LACES, 6, 50, 52, 54, 56, 57, 62, 63, 69, 72, 79, 82, 83
Ladder fuel, 32
Lake, 37
Land breeze, 46
Land management, 32, 122, 147
Land use planning, 32, 122, 147
Landscape, 37, 90
Landslides, 147
Late release, 110
Lateral confinement, 22, 54
Lateral drift, 90
Latitude, 37, 90
Lead aircraft, 110
Leading marker method, 90
Leaching, 148
Lee slope, 37
LIDAR (Light Detection And Ranging), 90, 122
Lightning, 135
Line of communication, 54, 63
Line of sight, 91
Litter, 32
Live fuels, 32
Load and conserve, 110
Load and return, 110
Longitude, 37, 91
Long-term retardant, 110
Lookout, 54, 63, 79
Low pass, 110

M

Macro indicators, 135
Magnetic bearing, 91
Magnetic declination, 91
Magnetic North, 91
Managed burn, 79, 122
Manual detection system, 122
Map, 91, 99, 122
Map layer, 91, 122
Map legend, 91
Map orientation, 91
Map overaly, 91
Map overlay, 123
Map projection, 91

Marking out, 79, 110
Marsh, 37
Massive attack, 79, 110
Material first ignited, 135
Medical emergency, 55
Mega fire, 23, 55, 79
Mechanised equipment, 99
Memorandum of Understanding/, 135
Message, 63
Meteorological winds, 46
Micro indicators, 136
Mineral earth/soil, 32
Mitigation, 79, 123
Mixed woodland, 32
Mobilization, 111
Mobilize, 63, 80
Modelling, 92
Moorland, 32
Mop up, 63, 80
Motive, 136
Mountain, 37
Mountain breeze, 37, 46
Mulching, 148
Multi-agency incident, 63, 80
Multi-agency partnership investigations, 136
Multiple ignition points, 136
Mutual support, 80, 111
Mycorrhizal plants, 148

N

Naismith's rule, 92
Natural fuel, 32
Natural regeneration, 148
Natural woodland, 32
Nautical mile, 111
Navigation, 89, 92, 111
Navigational techniques, 92
Navigator, 92
Near miss incident, 55
Near surface fuels, 32
Nozzle, 99
Nursery, 148

O

Observation point, 123
Observation tower, 123
Observer, 123
One skid landing, 111
Operational burn, 80
Optical sensor, 123
Orthophotograph, 123

P

Pacing, 92

Paracargo, 99, 111
Parallel attack, 80
Parallel attack (aerial), 111
Parameter, 92
Partner agencies, 63, 80
Patrol, 55, 80, 123
Pattern clusters, 136
Peak, 37
Peat, 32, 37
Peninsula, 38
Personal Protective Equipment (PPE), 55, 99
Photographic evidence, 136
Physical evidence, 137
Pinching, 80
Plantation, 148
Planted woodland, 33
Planting, 148
Plateau, 38
Plough, 99, 148
Point of ignition, 23, 81, 137
Polygon, 92
Pond, 38
Post-fire succession, 148
Precipitation, 46
Preheating, 23
Preliminary scene assessment, 137
Preparedness plan, 63, 81, 123
Prescribed burn, 123
Prescribed Burn, 148
Preservation of evidence, 137
Pre-treat, 81
Prevailing wind, 46
Prevention, 120, 124
Prolonged attack /, 81
Protected area, 38
Protection against wildlife, 149
Protection indicators, 137
Public Information Officer, 63
Public information plan /, 64
Pump, 100
Pyrophile species (phyrophyte), 149

R

Radio receiver, 100
Radio repeater, 100
Radio transmitter, 100
Radiometer, 46, 100
Raster layer, 93
Rate of spread, 23, 81, 137
Raw data, 93
Re-burn, 81
Reconnaissance, 55, 64, 81
Recovery rate, 149
Reforestation, 149
Regeneration, 149
Rehabilitation, 149

Relative humidity, 46
Release, 111
Release zone, 111
Release density, 111
Release height, 111
Release mode, 112
Release over a slope, 112
Release pass, 112
Release pattern, 112
Release tactics, 113
Release target, 113
Remote sensing, 93, 124, 137
Rendezvous point, 64, 81
Report, 55, 56, 64, 65, 81, 82, 138, 139
Reserve resources, 64, 81
Reservoir, 38
Residue Treatment, 150
Resilience, 150
Resources, 64, 81, 143, 149, 151
Responsibility, 55, 64
Resprouter, 150
Restoration, 150
Restricted area, 55, 64, 81, 124, 138
Retardant, 113
Retardants, 82, 100
Retention pond, 150
Ridge, 38
Ridge planting, 150
Ridgeline, 38
Ring burn, 82
Risk, 55, 56, 64, 65, 82
Risk assessment, 55, 64, 82
Risk management, 56, 65, 82
River, 38
Rock fall, 150
Role regression, 56
Role rotation, 56
Root sucker, 150
Rotor downwash, 113
Running fire, 23
Rural-Urban Interface (RUI) environment, 38

S

Saddle, 38, 56
Safe area, 56, 82
Safe systems of work, 56, 82
Safe Systems of Work, 65
Safety, 6, 19, 56, 65, 75, 82, 146
Safety officer, 56, 82
Safety Officer, 65
Safety release, 56
Sand dunes, 38
Satellite detection system, 124
Scale, 93
Scar, 33
Scene, 138

Scene examination, 138
Scene Investigation, 138
Scene Management, 138
Scientific method, 138
Scorch, 138, 150
Scorch height, 138
Scratch line, 83
Scree, 38
Scrubland, 33
Sea breeze, 47
Search patterns, 139
Sector, 65, 83
Sector Commander, 65
Seed, 143, 150
Seed lot, 151
Seedling, 151
Seedling quality, 151
Seizure of evidence, 139
Semi-automatic detection system, 124
Sensor, 124
Serial arson, 139
Serotinous seed container, 151
Server, 124
Shock, 56
Short-term retardants, 113
Shrub, 33
Silviculture, 151
Site preparation, 151
Situational awareness, 56, 65, 83
Slash, 33
Sleeper fire, 23, 139
Sling load, 113
Slit planting, 151
Slope, 23, 38, 39, 93
Slope effect, 23, 39, 139
Slope wind, 39
Slope-driven fire, 23, 39
Smoke, 139
Smouldering combustion, 24
Smouldering fire, 24
Snag, 57
Snorkel tank, 114
Software, 125
Soil compaction, 151
Sooting indicators, 139
Source identified seed (plant), 151
Spalling indicators, 140
Spark, 24
Specific Area of Origin, 140
Spider excavator, 100, 151
Spot Fire, 24
Spot planting, 151
Spotting, 24, 57
Spree arson, 140
Spring, 39
Staining indicators, 140
Stand, 33

Standard Operating Procedures (SOPs), 65, 83
Statutory responsibility, 65, 83
Stop, 114
Stoss slope, 39
Stream, 39
Stress, 57
Stressor, 57
Stump, 39, 57
Stump hole, 57
Stump removal, 152
Stump sprout, 152
Sub-soiling, 152
Succession, 152
Suction hose, 100
Summit, 39
Supplies, 65, 83, 100
Supply area, 66, 83
Suppression, 61, 63, 66, 80, 81, 83
Surface fire, 24
Surface fuel, 33
Swamp, 39
Swivel, 114
Symbol, 93
System, 6, 54, 61, 77, 89, 98, 121, 125
System functionality, 125
System integration, 125
System operator, 125

T

Tactical lookout, 57, 83
Tactics, 57, 66, 83
Tail attack, 83
Tail attack (aerial), 83, 114
Tail of the fire, 24
Take-off and landing coordinator (TOLC), 114
Target, 114
Team, 50, 57, 66, 68, 84, 127, 136
Team supervisor, 57, 66, 84
Temporary Flight Restriction (TFR), 114
Terrace, 40, 152
Terrestrial detection system, 125
Test burn, 84
Thematic map, 93
Thermal sensors, 125
Thermograph, 100
Thermometer, 100
Timing, 93
Topographical map, 93
Topographical wind, 24
Topographical Wind, 40
Topographically-driven fire, 24, 40
Topography, 40, 94
Torching, 24
Transition zone, 24, 140
Treatment of vegetation, 152
Tree, 33

Triangulation, 66, 94, 125
Triangulation station, 94
Tributary, 40
Trigger point, 66, 84
True North, 94
Turbulence, 114
Turnaround time, 66, 114

U

Understory, 24, 33
Understory fire, 24
Unified command, 66
Uniform fuels, 33

V

Valley, 40
Valley breeze, 40
Vector layer, 94
Vegetation, 24, 40
Visibility, 114

W

Water attack team, 66
Water bombing aircraft, 100, 114
Water filling system for helicopters, 114
Water channel, 40
Water Safety Plan, 57, 84, 115
Water source, 40
Water table, 40
Waypoint, 94
Weather, 101, 140
Weather history, 140
Weather station, 101
Weed growth, 152
Weed removal, 152
Wet line, 84
Wetland, 41
Wetting agents, 84, 101
White ash indicators, 140
Wilderness, 41
Wildfire, 6, 14, 18, 19, 20, 21, 25, 30, 39, 44, 45, 46, 50, 65, 68, 69, 72, 75, 76, 77, 80, 82, 83, 98, 100, 106, 109, 123, 124, 127, 128, 132, 133, 136, 140, 141, 143, 146, 149
Wildland, 6, 14, 18, 19, 20, 21, 25, 30, 39, 41, 45, 65, 69, 72, 75, 76, 77, 80, 82, 83, 98, 100, 106, 109, 123, 128, 132, 133, 141, 143, 146, 156
Wildland-Urban Interface (WUI) environment, 41
Wind, 25, 141
Wind drift, 115
Wind-driven fire, 25
Window of opportunity, 66, 84
Wireless communication, 125
Witness evidence, 141
Woodland, 33

“The Interregional Cooperation Programme INTERREG IVC, financed by the European Union’s Regional Development Fund, helps Regions of Europe work together to share experience and good practice in the areas of innovation, the knowledge economy, the environment and risk prevention. EUR 302 million is available for project funding but, more than that, a wealth of knowledge and potential solutions are also on hand for regional policy-makers.”

FOR FURTHER INFORMATION:
EUFOFINET website: <http://eufofinet.eu/>

